

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

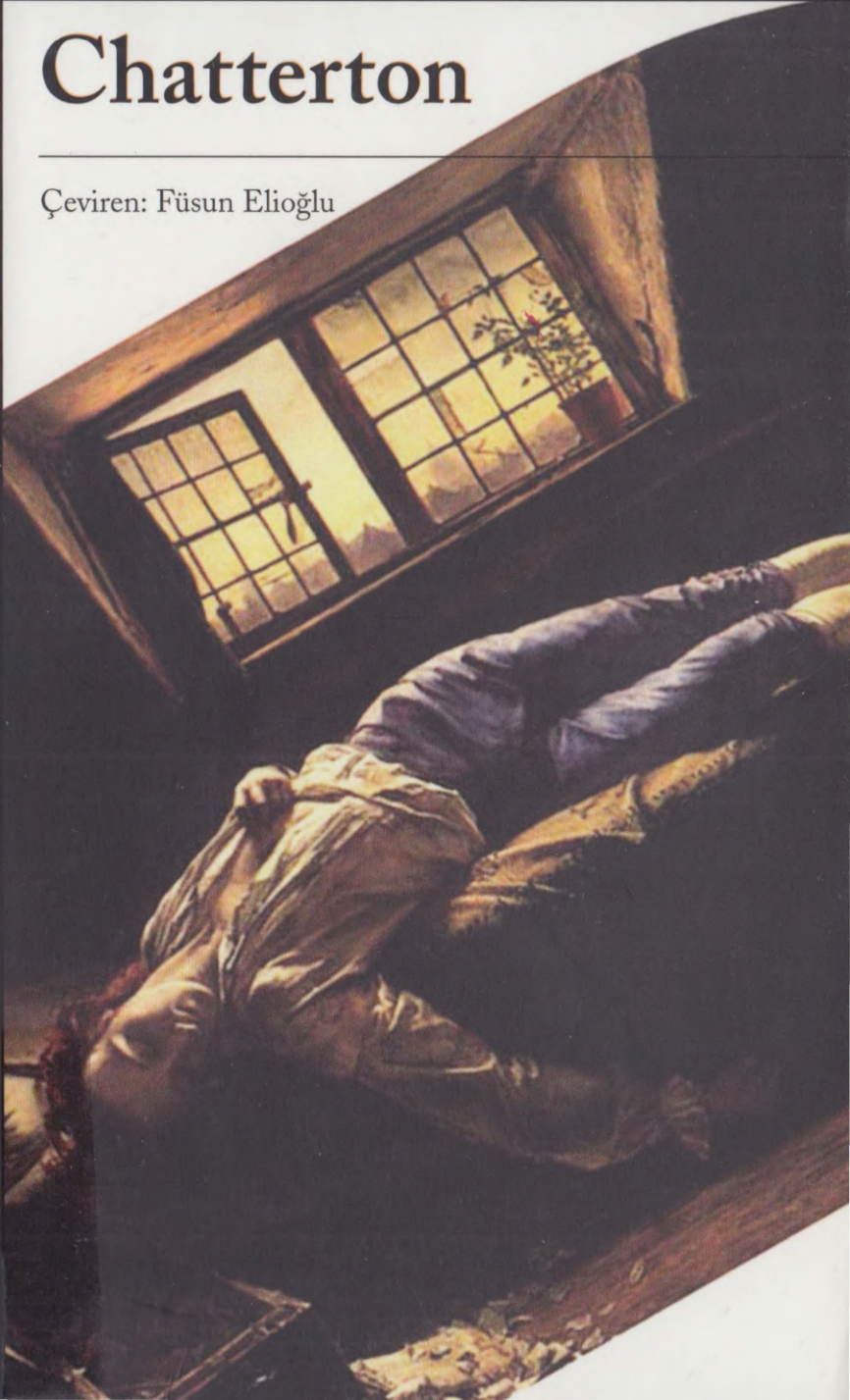
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Peter Ackroyd

Chatterton

ROMAN

Çeviren: Füsün Elioğlu

CHATTERTON

Peter Ackroyd 1949'da Londra'da doğdu. Cambridge Üniversitesi'ni bitirdi. Yale Üniversitesi'nde araştırmacı olarak bulundu.

Ackroyd, *Spectator* dergisinin yayın yönetmeni ve *The Times* gazetesinin baş kitap eleştirmenidir. Ayrıca çeşitli gazete ve dergilerde yazıları yayımlanmaktadır.

Ackroyd'un ilk romanı 1982'de yayımlandı: *The Great Fire of London* (*Londra Yanıyor*, Çev. Aslı Çelik, 2002). 1983'te çıkan *The Last Testament of Oscar Wilde* (*Oscar Wilde'in Son Vasiyeti*, Çev. Tomris Uyar, 1994) ile Somerset Maugham Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Türkçeye çevrilen öteki romanları, Booker Ödülü'ne aday gösterilen *Chatterton* (1987; Çev. Füsün Elioğlu, YKY, 1995), *English Music* (1992; *İngiliz Müziği*, Çev. Oya Dalgıç, YKY, 1995), *Doktor Dee'nin Evi* (Çev. Özcan Kabakçıoğlu, YKY, 2004) ve *Dan Leno and the Limehouse Golem*'dir (1995; *Cinayet Sanatı*, Çev. Burçin Karamercan, 2002). Romanları yanında William Blake, Thomas More, Charles Dickens ve T.S. Eliot gibi ünlüleri çağları ve çevreleriyle birlikte ele aldığı biyografileriyle de tanınan Ackroyd'un ayrıca şiir ve deneme kitapları da vardır.

Füsün Elioğlu 1950'de İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Peter Ackroyd'dan (*Chatterton*, YKY), Harper Lee'den (*Bülbülü Öldürmek*, Oda Yayınları), Charles Dickens'tan (*İki Şehrin Hikâyesi*, Oda Yayınları) ve Alberto Manguel'den (*Okumanın Tarihi*, YKY) çeviriler yaptı. Habitat II için hazırlanan *İstanbul / World City*'nin yazarları arasında yer aldı.

*Peter Ackroyd'un
YKY'deki kitapları:*

İngiliz Müziği (1995)
Chatterton (1995)
Doktor Dee'nin Evi (2004)
Hawksmoor (2006)

PETER ACKROYD

Chatterton

ÇEVİREN:
FÜSUN ELİOĞLU

ROMAN

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 522
Edebiyat - 100

Chatterton / Peter Ackroyd
Çeviren: Füsün Elioğlu
Redaksiyon: Gül Baysan

Düzeltilti: Mahmure İleri

Kapak Tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Şefik Matbaası
Marmara Sanayi Sitesi M-Blok No: 291 İkitelli/İstanbul

1. Baskı: İstanbul, Ekim 1995
2. Baskı: İstanbul, Mart 2006
ISBN 975-363-429-3

Copyright © Peter Ackroyd, 1987
© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2005
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.yapikrediyayinlari.com>
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://yky.estore.com.tr>
www.teleweb.com.tr

Christopher Sinclair-Stevenson için

Thomas Chatterton (1752-1770) Bristol'de doğdu. Bu kentteki Colston Okulu'nda okuduktan sonra birkaç ay bir avukatın yanında çalıştı. Ancak aldığı eğitim dehasıyla kıyaslanamaz. Thomas dünyaya gelmeden üç ay önce ölen babası, St. Mary Redcliffe Kilisesi korosunda görevliydi. Bu eski kilise, henüz küçükken bile Thomas'ı büyütüyordu. Annesi, kilisenin arşivlerinde bulunan elyazmalarından arta kalanları ona verdiğinde yedi yaşındaydı. Bu elyazmaları onun düş gücünün temelini oluşturdu. Annesine bir hazine bulduğunu, bu harika şeyi bulduğu için çok mutlu olduğunu söyledi. Annesine göre o, hem eski çağlara hem de Bristol'ün geçmişine âşık olmuştu. Şiir yazmaya başladı; on beş ya da on altı yaşındayken Rowley serisini tamamladı. Uzun yıllar boyunca bunların ortaçağda yaşayan bir keşişin şiirleri olduğu sanıldı. Oysa hepsi, okuduklarını kendi düş gücüyle birleştirip özgün bir üslup yaratan genç Chatterton'ın yapıtlarıydı.

On yedi yaşında Bristol'den sıkılınca ünlü olma düşüyle Londra'ya gitti. Ancak umutları gerçekleşmedi, hiç değilse yaşadığı sürece. Kitapçılar ya ilgisiz ya da tembeldi. Londra gazeteleri şiirlerinin çoğunu basmaya yanaşmadı. Başlarda, Shoreditch'teki akrabalarının yanında kaldı; 1770 yılının Mayıs ayında Holborn yakınlarındaki Brooke Sokağı'nda bir tavanarasına taşındı. Yoksulluğa ve başarısızlığa daha fazla dayanamayınca, 24 Ağustos 1770 tarihinde, bu evde arsenik içerek yaşamına son verdi. Kapı kırılıp içeri girildiğinde, yerde üzerleri Chatterton'ın yazılarıyla dolu kâğıt parçaları bulundu. Soruşturma sonucu ölüm nedeni olarak intihar gösterildi. Hemen ertesi gün, Shoe Lane Düşkünler Evi'nin mezarlığına gömüldü.

Thomas Chatterton'ın yaşadığı dönemde yapılmış tek bir resmi olduğu sanılmaktadır. Ancak bu "harika çocuk" Harry Wallis'in 1856'da yaptığı bir tabloyle geleceğe taşındı. Brooke Sokağı'ndaki tavanarasında yatan ölü şairi canlandıran bu resmin modeli, genç bir şair olan George Meredith'ti.

"Gel" dedi, "gel çayıra yürüyelim. Tüm zamanların en akıl almaz şeyi var elimde. Yalnızca okumam bile yarım altın eder."

Ufacık bir kitabı kıza doğru salıdı. Bu kabına sığmayan hali ürkütücü olmalıydı ki, kız ondan uzaklaşverdi birden. Kilisenin merdivenlerinde oturan bir dostunun varlığından güç alıp, geriye doğru seslendi:

"Ne kadar da yoksul bir çocuksun. Tanrım, ayakkabılarının burunları faraş gibi açılmış, Tom!"

"Senin gibilerinin merhametine ihtiyaç duyacak kadar yoksul değilim!" Chatterton kırlara doğru koştu. Yüzünü rüzgâra vermişti; esinti onu üşütüyordu. Birden durup kendini kırılmış çimlere bırakıverdi. St. Mary Redcliffe Kilisesi'nin kulesine bakarak, onu derinden etkilemiş olan dizeleri mırıldanmaya koyuldu:

Ayrılık saatim yaklaşıyor.
Yapraklarımı savuracak fırtına ergin.
Belki de gezgin gelecek yarın
Gözleri beni arayacak her yerde.
Ve bulamayacak – ve beni bulamayacak.

Kiliseye baktı ve haykırarak kollarını yukarı uzattı.

"Evet, başkası yerine poz veren bir şairim" diyordu George Meredith. "Başka biri olmaya çalışıyorum."

Wallis elini havaya kaldırıp, sözünü kesti: "Işık şimdi tam. Şimdi yüzüne geliyor. Kafanı geriye at. Şöyle..." İsteddiği duruşu göstermek için kendi kafasını çevirdi. "Hayır. Uykuyu bekler gibi yatıyorsun. Kendini ölümün keyfine bıraksana. Haydi."

Meredith gözlerini kapatıp, başını yastığa bıraktı. "Ölüme katlanabilirim. Katlanamadığım ölümün taklidi."

"Ölümsüzleşeceksin."

"Kuşkusuz. Ama Meredith olarak mı, yoksa Chatterton olarak mı bilmek isterdim."

Harriet Scrope doğruldu. Vereceği haber onu heyecanlandırmıştı. "Büyüyüp serpilecek dalı kestiler" dedi. Ortadan kesiliyormuş gibi ikiye katlandı.

"Sürgünü." Sarah Tilt sözcüğün üstüne basa basa konuşmuştu.

"Efendim?"

"Sürgün hayatım, dal değil. Alıntı yapıyorsan tabii."

Harriet dikildi. "Bunu bilmediğimi mi sanıyorsun?" Devam etmeden önce duraladı bir an. "Biz şairler gençliğimizde mutlu başlarız yaşama. Ama umutsuzluk ve deliliktir sonumuz." Ağzının kenarından dilini sarkıtıp, gözlerini devirdi. Oturdu. "Bir alıntı olduğunu elbette biliyorum. Ben ömrümü İngiliz edebiyatı için harcadım."

Sarah'nın kılı kıpırdamamıştı. "Yazık! Karşılığını görememen kötü olmuş" dedi. Gülüşüler.

Charles Wychwood, başı öne eğik, oturuyordu. Yaprakların yere düşüşünü, üst üste yığılmalarını izledi. Hışırıltılarını duydu. İnşaattan gelen çekiç seslerini, matkabın sesini, işçilerin konuşmalarını duydu. Sonra sancı geri geldi ve seslerin kesildiğini, yaprakların rüzgâr tarafından süpürülüp götürüldüğünü fark edebilmesi zaman aldı. Yanı başında genç bir adam durmuş, dikkatle ona bakıyordu. Bir elini, onu dizginlemek istiyormuşçasına Charles'ın omzuna koymuştu. "Demek ki hastasın" dedi biri. "Öyle olduğumu biliyorum" dedi öteki. Charles başını umutsuzlukla eğdi. Tekrar kaldırdığında, Thomas Chatterton yok olmuştu.

I. BÖLÜM

O hüzünlü yüze bak, bu yüzde neşe ara boşuna
Nasıl da acılara kurban gitmiş, nasıl da solmuş, nasıl da ölü!
(*Güzel Bir Merhamet Şarkısı*, Thomas Chatterton)

Ben de yaz günü bir Çiçek gördüm
Ezilmiş, kopartılmış, baharında solmuş.
(*William Canynge'in Öyküsü*, Thomas Chatterton)

Köşeyi döner dönmez, kemerin üzerindeki eve bakındı. Dodd Bahçeleri'ne vardığında güneş, dar ve uzun sokağın ucunda onu bekler gibiydi. Çevresini saran evlere doğru başını kaldırırken "Yalnızca görüntü var, ruh yok" diyordu. 18. yüzyıl cephelerinden alınıp ufaltılmış gömme ayaklar, kimi yeni boyanmış, kimi benek benek pas olmuş demir balkonlar, kapıların ve pencerelerin üstünde çürümüş, parçalanmış ve tanınmaz olmuş alınlıklar, zamanın renklerini yozlaştırdığı garip biçimler verilmiş ve artık ışığı geçirmez olmuş pencereler, abartılı alçı işçiliği, hepsi de yaralı bereliydi; tahtalar çürümüşü; taşlar çatlamış, bazılarının yüzleri soyulmuştu. İşte Dodd Bahçeleri, Londra W14 8QT.

Ama Charles için bu evlerin birbirlerinden farkı yoktu. Hepsi de ailelerin oturabileceği hoş yerlerdi. Ellerini hâki ceke-tinin ceplerine sokup, ılık çalmaya koyuldu. Yanından geçmekte olan kocaman kara bir köpeği okşamak için durdu yalnızca. "Birlikte kırlarda koşabilseydik" dedi, "ne güzel olurdu, değil mi?" Köpeğe bir sır veriyormuşçasına eğildi: "Charlie Brown ile Snoopy gibi. Kızılderili çocukla Lassie gibi. Kör adamlarla ihtiyar köpek Tray gibi. Aslında kırlar hiç de uzak değil. İstesek gidebiliriz. Herkes gidebilir." Son sözlerinin rahatlatıcı etkisi altında uzaklaştı. Tozun toprağın ortasına kıvrılan köpek Charles'ın kaygısız adımlarla yürüyüşünü izledi. Onun durup geriye doğru bir adım attığını, kafasını kaşındığını ve ortadan yok olduğunu gördü.

Charles, Dodd Bahçeleri'nin bir duvarının havaya uçurulduğunu sandı ilkin. Kemerin eğrisini ve üzerindeki evi, ancak kaldırımdan aşağı inip açıktan baktığında fark edebildi. Bina tümüyle taştan yapıldığı için çevresindeki tuğla evlerden çok daha eski görünüyordu. Kemerin altına girince hava soğudu. İç duvarlardan birine bir yüzün gölge resmi yapılmıştı; başın üzerindeki tahta kaplı tavan ve onu çevreleyen paslı demir çember, püskürtme boyayla yapılmış şekillerle ve duvar yazılarıyla bezenmişti. Kemerin ötesinde küçük bir avlu belirdi. Charles avluya girerken mavi kapının yanındaki tabelayı gördü: "Leno Antika. Durmayın. Bizi mutlu edin. Çıkın yukarı. Haydi." Bu çağrıyı eğlenceli buldu. Koltuğunun altında taşıdığı iki kitabı başının üzerine koydu ve parmak uçlarının üzerinde yürüyerek avluyu geçti. Zar zor dengesini bulup kitapları düşürene kadar öylece taşıdı ve tam düşerken yakaladı.

Binanın keskin ilaçlı su kokan, iki kat taş merdiveni vardı. Basamakları çıkarken üst kattan öfkeli sesler geliyordu. Söylenenleri anlamasa da, bir kadının tiz ve sinirli bağırmasıyla, isterinin eşiğindeki bir erkeğin ona karşı yükselen sesini birbirinden ayırt edebiliyordu. Charles ilk sahanlığa ulaştı ve üzerinde "Evet. Buradasınız, Leno'da" yazan kapıyı biraz da çekinerek tıklattı. Ani bir sessizlik oldu. Bir kez daha tıklattı. Ciddi bir ses "Girin" dedi. Kapıyı açıp içeri baktığında, doldurulmuş bir kartalın gagasının tozunu almakta olan bir adam gördü.

"Ben..."

"Ah, evet."

"Bay Leno'yu arıyordum."

"Karşınızda." Adamın arkası hâlâ dönüktü ve gagadan aşağılara, pençelere geçmişti.

"Merhaba, Ben Wychwood." İlk karşılaşmalarda hep bunu söylerdi.

"Bay Leno'nun akli karışmış gibiydi. "Which..."

"Wood. Bu sabah aramıştım. Kitaplar için."

"Doğrudur."

Bay Leno aniden dönünce onunla yüz yüze gelen Charles boş bulunmuş, adamın sağ yanağı boyunca uzanan parlak mor doğum lekesinden ürkmüştü. Bu leke ilk bakışta ona vahşi bir

hava veriyordu. "Sevgilim," diye seslendi adam boşluğa doğru. "Sevgilim. Dükkânda biri var." Ve Charles merdivenleri tırmanırken duyduğu o tiz sesin aslında Bay Leno'dan çıktığını anladı. "Bay Witch, lütfen..." Elini havada gezdirdi ama cümlesini bitirmedi. Charles, çöken sessizlikte odayı sevecen, adeta sahiplenir bakışlarla incelemeye aldı. Yerden tavana kadar her yer biblolarla, baskı resimlerle, doldurulmuş hayvanlarla, ne idüğü belirsiz kıvrır zıvırla doluydu. Çatlak bir meyve tabağında uzaktan atılmış gibi duran kaşıklar vardı. Solmuş notaların üstlerinde bir sıra fildişi ağırlık. Vurulup da toplu mezara gömülmüş gibi duran, ayakları bacakları birbirine dolanmış bir bez bebek yığını. Alçıdan büstlerin yanına dizilmiş alaca bulaca satranç taşları. Birkaç tozlu rafta oyun kâğıtları, kitaplar, kil çanaklar ve birbiri ardına dizili üç küçük dantel şemsiye gördü. Düğmeler ve kürdanlarla dolu tabaklar vardı. İçlerinden dergiler taştan yarı açık çekmeceler ve yığınla baskının sıralandığı iki pirinç raf. Odanın bir köşesinde bir parafin sobası yanıyordu. (Oyuncak bir ata da tehlikeli bir biçimde yakındı.) Sobanın yaydığı yoğun ısıya karşın Bay Leno'nun koyu renkli, üç parça bir takım giydiğini fark etti Charles. Adam bir kez daha "Bayan Leno..." diye seslendi; "Bayan Leno, adam hâlâ burada. Gel de bana annelik yap."

Bu odayı adeta üzerine gelen başka bir odayla birleştiren bir rampa vardı. İki oda arasındaki yükseklik farkı, bir yanı eğilmiş ya da toprağa gömülmüş evin ne kadar eski olduğunu gösteriyordu. Tekerlekli bir iskemle, adeta güçlü bir el tarafından itililiymişçasına rampadan indi ve pembe alçıdan yapılmış başsız bir gövdenin yanında durdu. Bayan Leno Charles'a en ufak bir ilgi göstermedi. Kocasına sessizce hırladı. O da kararlar giymiş, ama bu yaşlı görünümü parlak kumral saçlarına iğretiden yerleştirdiği küçük, mor bir şapkayla hafifletmişti. "Bay Witch..."

"...Wood. "

"Bay Wood sana kitaplar getirmiş sevgilim.

Kadın Charles'a ilk kez o an baktı. Utangaç bir bakışı bu sanki. Sonra da adamın kendisine uzattığı kitaplara, adeta onları kapacakmışçasına uzanıverdi. Macpherson'ın kaleme aldığı

iki ciltlik 18. Yüzyılın Yitirilen Flüt Çalma Sanatı'ydı bu. Bayan Leno, Charles'a neşeli bir hıçkırık gibi gelen, genizden kopma bir çığlık attı.

"Flüt Bay Leno, Tanrıların çalgısı. "

"Değdir dudaklarına öyleyse. Dudaklar yalnızca bir benzetme tabii."

Kadın bakışlarını bu kısa konuşma boyunca gülümsemekte olan Charles'a çevirdi;

"Gezginci bir doğanız mı var? Kuş yuvası saçlarınız ve şef-tali tüyü bıyığınızla ozan ruhlu bir haydut musunuz? Nerede o güzelim çalgınız?"

Bu soruları hiç yadırgamayan Charles, birden yüreğini aç-verdi. Bu insanları ömrü boyunca tanıyor sanırdınız. "Flütçü olabilirdim" dedi. Aslında kitapları birkaç sene önce Cambridge pazarında bir el arabasından almıştı. Onu bir şeyler dürtmüştü ve o an için yazgısında flütçü olmak var gibi gelmişti ona. Bu nedenle de ilk sayfaları büyük bir dikkatle okumuştı. Çok geçmeden bir kenara bırakıvermiş, bir daha da eline hemen hemen hiç almamıştı. 18. Yüzyılın Yitirilen Flüt Çalma Sanatı Charles'ın oradan oraya taşıdığı yaşamının bir parçası oldu. İsterse büyük bir flütçü olabileceğini ona anımsatan bir şey olarak kaldı. "Kurallar yoktur" derdi. "Her şey olasıdır."

Ama o sabah, geceyi alt edilemez bir düşmanla boğuşarak geçirmişçesine umutsuzluk içinde uyanmıştı. Son birkaç aydır ne denli parasız olduğunun ve daha ne denli parasız kalacağı-nın bilincine yeni varıyordu. Bu düşünceleri yok etmek istercesine James Macpherson'ın yazdığı bu iki cildi eline aldığında, onların iyi para getireceğini fark ediverdi. Kasvetten kurtulmuştu. İş konusunda sergilediği bu açıkgözlülük onu öylesine etkilemişti ki, yoksulluğunu unutup kitapçılık gibi yeni bir mesleğin düşlerini kurmaya bile girişmişti. "Bir flütçü olabilirdim" diyordu. "Ama aslında bir yazarım." Bakışları kadının yüzündeydi.

"Biliyordum Bay Leno!" Kocası yanaklarını içine çekip doğum lekesini biraz büyüttüyse de, bir şey söylemedi. "Roman mı? Yoksa yalnızca düşlerin dünyasından mısınız?"

"Şu sıra şiir üzerine çalışıyorum."

"Ah... şiir. Torbalar dolusu köpük!" Bunları söylerken eğilmiş, kitapları inceliyordu. "Benim göbek adım Şiir. Sibyl Şiir Leno."

Kocası yeniden doldurulmuş kartalı temizlemeye koyulmuştu. Arkasına dönmeden karısına seslendi:

"Bayan Leno bir karara varabildi mi?"

Kadın ufak bir çığlık daha atıp antika bir flütü görüntüleyen taş baskıya işaret etti. "Bak canım, şu altın anahtarlara bak!" Daha kocası bu çağrıya yanıt veremeden kitabı kapamıştı bile. "On beş verebilirim" dedi.

Charles kulaklarına inanamıyordu. "Sterlin mi?"

"Yoo. Sterlin demedim. Tunç çağrı anıtlarını kastetmiştim."

Charles ellerini ceplerinden çıkardı. İki parmağına bir tutam saç dolayıp lüle yapmaya girişti. Bayan Leno dua edermişçesine iki büklümdü yine. Charles, kadının kocasına döndü:

"Biraz yükseltebilir misiniz?"

Pençeleri parçalarcasına ovmakta olan Bay Leno ölü kuşa sordu: "Biraz yükselebilir misin?"

"Yükselebilirdi." Bayan Leno'nun ibadeti bozulmuştu. "Bacakları olsaydı, Posta Kulesi'ne kadar yükselebilirdi. Ne var ki her şey mümkün değil. Kusursuz bir dünya değil bu."

Charles önerilen rakamın zavallılığı karşısında öyle afallamıştı ki, konuya olan ilgisini yitiriverdi. Görülmez ya da geldiği duyurulmamış bir konuğun umarsız edasıyla gezinmeye başladı. Lenolar onunla mı konuşuyorlar, aralarında mı konuşuyorlar, kestiremiyordu da. "Şiir ve Yoksulluk. Şiir ve Yoksulluk" diyordu, Bayan Leno.

"Devam et sevgilim."

"Tavanarası ve gömü kabı."

"Bugün onu tutamayız artık" derken Bay Leno'nun sesinde hem keyif hem de bıkkınlık vardı. Edward döneminden kalma tarot destesini incelemekte olan Charles, hiç değilse bu saptamanın ona yönelik olduğunu varsayarak dönünce, Leno'ların ona dik dik baktığını gördü. "Daha fazla isterim" dedi. "Değerli kitaplardır onlar."

"Daha çok istiyor Bayan Leno."

“Ben de Brighton sahilinde yalınayak koşmak istiyorum ama kaç para eder?”

“Saçında da tüyler uçuşarak” dedi Bay Leno, iç çekerek.

Sobadan gelen parafin kokusu Charles’ın midesini bulan-dırmıştı birden. Yeniden tarot destesini incelemeye koyuldu. Tabloyu da işte o an gördü. Çok kısa bir süre sanki gözleniyor-muş gibi bir duyguya kapılmıştı. Başını çevirince de orta yaşlı bir adamla göz göze geldi. Bir an öylece kalakaldı. Sonra güç-lükle ilerledi ve resmi eline aldı. Tuval hafif, ince bir tahta çerçe-veye iğreti yerleştirilmişti. İnceleyebilmek için kol mesafesinde tuttu. Oturan birinin portresiydi bu. Oturuşunda bir adamsen-decilik seziliyordu. Charles, adamın sol elinin, kucağında tuttu-ğu bir tomar kâğıdı ne denli sıkı sıkıya kavramış olduğunu fark etti. Sağ eli ise, dört büyük cilt kitabın üst üste durduğu bir seh-panın üzerinde kararsızca dolanır gibiydi. Adam, kitapların ya-nında duran ve titrek ışığı yüzünün sağ tarafını belli belirsiz ay-dınlatan mumu belki de söndürmek üzereydi. Lacivert bir ceket ya da palto, beyaz bir gömlek giymişti. Açık bıraktığı geniş ya-kası ceketinin üstüne taşıyordu. Giysileri orta yaşa girdiğı pek belli olan biri için çok Byronvari, fazla genç işi bulunabilirdi. Or-tadan ayrılmış kısa ak saçları geniş alnını ortaya çıkarıyordu. Tuhaf, küt bir burnu ve kocaman bir ağzı vardı ama Charles’ın en çok ilgisini çeken yanı gözleriydi. Sanki renkleri birbirinden farklıydı. Bu, bilinmeyen adama (ne çerçevede ne de resimde adı düşülmüştü) meydan okur bir eda, hatta rahatsız edici bir güç vermekteydi. Yüzü bildik birinin yüzüne benziyordu.

Bayan Leno yanında bitiverdi.

“Access, Visa, American Express kabul edilir...”

“Co-op Gold Kartı unutma sevgilim.”

“Ve Diners Kredi Kartı. Onu da sakın unutma.” Charles’ın bacağına dürttü: “Plastik, kesenin acısını azaltır diyorlar. Ama sen bunu zaten bilirsin. Sen şairsin.”

Charles bir kez daha düşününce, tablonun hiç değilse ilgi-sini çektiğı sonucuna vardı. Kitapları satmak düşüncesi aptalca bir şey gibi gelmeye başlamıştı. Para kısa zamanda erirdi. Oysa bu tablo hep onun olabilirdi. Neşeleniverdi birden. “Elbette ta-kası düşünebilirim” dedi.

"Beni mi takas edeceksin haydut?" Bayan Leno'nun sesi cilde doluydu.

"Ondan ayrılmayı yüreğin kaldırır mı? Konuş Bayan Leno, ya da sonsuza dek..."

Yan odalardan birinde bir çaydanlığın düdüğü öttü. Bay Leno topukları üzerinde dönmüş, yok olmuştu bile. Bayan Leno'nun yüreği bu portreden ayrılmayı kaldırırdı; çünkü varlığı onu ta başından beri huzursuz etmişti. Birçok kez onu sakladığı yerden çıkarıp kocasına göstermiş, "Bu yüzde ölüm var" demişti. Adamsa hep "Bütün yüzlerde ölüm vardır" diye yanıtlamıştı karısını.

Ufak bir öksürük Bay Leno'nun odaya dönüşünü duyurdu. Kadın iskemlenin tekerleklerini kocasından yana çevirdi. "19. yüzyılın başı. Çerçevesiz. Tuval üzerine yağlıboya. 20'ye 30. Satıyor muyuz? Satmıyor muyuz?" diye sordu. "Onu dünyaya gönderebilir miyim? Onda bir soyluluk var." Parmağını resme uzatmıştı. "Gizli bir ışık gibi." Charles'a yönelttiği bakışları hüznüydü.

Kocasının sesi ise sabırsız, "İki cilt için ondan vazgeçer misin?"

"Bir flüte karşılık bir lord. Bir flüte bir lord. Ne olsun Bay Leno, ne diyelim?"

"Flüt çalalım mı sevgilim?" Bakıştılar. "Oldu bile!" diye bağırdı kadın. İskemlesini, onu ezip geçmek istercesine kocasının üstüne doğru sürdü. "Lanetli iş tamam! Şair beni yendi. Bugün karalar giydiğime memnunum." Charles, elinde ona doğru uzattığı tabloyla peşinden geliyordu ki, kadın irkilerek geri çekildi. "Yoo, hayır!" dedi. "O artık senin."

"Özür dilerim" diye güldü Charles, "sarıp sarmayacağınızı merak etmiştim yalnızca." Resmin kenarından bulaşan tozları göstermek istercesine uzattı ellerini. Kadın Charles'ın parmaklarına dehşetle baktı.

"Torbamız var." Bay Leno araya girdi ve resmi Charles'ın elinden aldı. "Verilecek bir torba her zaman bulunur" dedi.

Bayan Leno mor şapkasını çıkararak portreyi selamladı. "Elveda güzelim" diye mırıldandı ve gerisingeriye rampayı çıkıp öteki odaya geçti. Bu arada kocası tabloyu, üzerinde sarı

harflerle "Avrupa 80" yazan bir torbaya sokmak için pek de başarılı sayılamayacak girişimlerde bulunmaktaydı.

"Dert etmeyin" dedi Charles, torbayı alarak: "hiç önemi yok."

"Önemi hep vardır" dedi Bay Leno. Eğilerek Charles'ı selamladı. Sonra da onu kapıya kadar geçirdi. "Ama şimdi çay saati."

Charles merdivenleri inerken, birkaç dakika önce kestiği kavganın yeniden başladığını gösteren isterik çığlıklar ve böğürtüler duydu. Göğsüne bastırıldığı tablosuyla Dodd Bahçeleri boyunca yürürken gülümsüyordu hep. Tabloyu gösterebilmek için kara köpeği aradı; onu son bıraktığı yerde biraz oyalandı. Yandaki evin bodrum katı sahanlığına baktı ama orada yalnızca yosun, sarmaşıklar, boş bira tenekeleri ve güneşin cılız ışığında parlayan birkaç sap ot görebildi. Kafasını kaldırdığında kendini giriş katında boş bir odaya bakar buldu. Perdeler yarı kapalıydı ama köşede duran küçük çocuğu görebiliyordu. Kollarını yanlarına yapıştırmış, Charles'a bakıyordu; sağ omzuna bir kuş tünemişti. Sonra güneş bulutun ardına girdi ve odanın içi karardı.

ah evet

Wyehwood'lar Batı Londra'daki bir evin üçüncü katında oturuyorlardı. Viktorya Dönemi'nin debdebeli konaklarından olan bu ev 60'lı yıllarda küçük dairelere bölünmüş, yine de bazı özelliklerini yitirmemişti. Tahtaları eskimiş, tırabzanları kırık ya da çatlak olsa da, merdiven bir kattan diğerine zarif bir kıvrımla dönerek ulaşıyordu. Charles üçüncü kata vardığında oğlunu üst basamakta yatar buldu.

"Geç kaldın baba." Çenesi avuçlarındaydı. *Beano* adlı çizgi romanı okuyordu ve başını kaldırmadan konuşmuştu. "Ben geç kalmadım Zorlu Edward. Sen erkencisin." Oğlan derinden bir kahkaha patlatıp okumasını sürdürdü. "Anahtarın nerede Donanımsız Edward?"

"Dün sen aldın ya. Seninkini kaybetmiştin."

"Seninkini, Akıl Almaz Edward, seninkini! Sen nerden çıktın?" Charles oğlunun kumral ve dikensi saçlarını avuçlamaya çalıştı. Yavaşça üzerinden atladı. Gülüp, koşarak kapıya seğirtti.

Dergisini yüzüne kapatan Edward da gülüyordu. Sonra kalktı, yüzünü buruşturur gibi yaptı ve babasının peşi sıra eve girdi.

Oda bir öğrencinin odasına benziyordu. Aslında turuncu muşamba koltuklar, çamdan yapılmış derme çatma masa, yayları sökülmüş kanepeler ve *film noir* afişleri Charles'ın üniversite yurdundaki odasından gelmişti. (Giysileri de öyle.) Charles 'çalışma odasına' geçmişti bile. Parlak yeşile boyanmış bir tahta paravanla çevrelenip ayrılmış bu köşeye, Edward parmaklarının ucunda yaklaştı. Nefesini tutup aralıklardan baktığında, babasını yaşlı bir adamın resmiyle konuşur buldu. Şaşırmıştı. "Sen benim başyapıtımsın" diyordu Charles. Edward odaya dönüp sessizce bekledi. Az sonra babası seslendi:

"Boşgezer Edward! Gel de burada ne var gör!"

Yanıt yoktu. "Bu çok önemli Eddie!" Oğlan numaradan bir bıkkınlıkla gitmek istemiyormuşçasına paravanın arkasına geçti.

"Ne diyorsun?" Edward tabloya bir göz attı.

"Sahte."

Charles çok değerli bir tablo ele geçirdiğine kendini az çok inandırmış olacaktı ki, bu karşılık onu düş kırıklığına uğrattı.

"Kalpsiz Edward. Nereden öğrendin böyle sözcükleri?" Oğlan gülmesini tutmaya çalıştı. "Annem bunu görünce seni öldürecek" dedi.

Charles tabloyu yere bıraktı ve bir elini göğsüne bastırıp "Ne güzel, ne ölünesi bir Ölüm. Aklım duruyor" deyince de gülüverdi. Charles oğluna doğru bir hamle yaptı, yakaladığı gibi ayaklarından, bacaklarından gıdıklamaya koyuldu. Edward gülmekten katılmıştı ama son bir güçle "Annem parasını harcadın diye seni öldürecek!" diyebildi. Charles gıdıklamayı kesti ve ciddileşti. Çocuğu yere bıraktı. Edward bir adım geriledi, gözlerini ovuşturdu ve babasına meydan okurcasına baktı. Adam resmi bir kez daha eline almış, melodisi belirsiz bir ıslık tutturmuştu. Çocuk, onu yatıştırmak istercesine babasının beline sarıldı ve "Sahte!" diye fısıldadı.

"Aylak Edward! Yapacak işin gücün yok mu senin?" İşin gücün derken duraksamış, Edward'a kalırsa azıcık da renk de-

ğıştirmıştı. "İşim var." Uykulu bir sesle ekledi; "Yalnız kalmak istiyorum Küçük Edward."

Gerçekten de aklını bir şey kurcalıyor olmalıydı ki resmi bir kenara bıraktı. Ahşap yazı masasının çekmecesinden bir kâğıt çıkardı ve yazı makinesine taktı.

Üçüncü Bölüm *Doymuşluğun Köprüleri*

Charles pencereden dışarı baktı. Öylesine dalıp gitmişti ki, bakışlarının gökyüzünün sonsuzluğundan nasıl da ürktüğünü ve karşı dama, soğuktan titreyen bir serçeye yöneldiğini fark etmedi. Kuşun sol kanadı yaralı gibiydi ve hava, gövdesinin etrafında titreşiyordu. Charles, bu görüntüyü silmek istercesine bakışlarını yine kaçırdı.

Birkaç haftadır uzun bir şiir üzerinde çalışıyordu; yine de yavaş gitmesinden, düzensiz ilerlemesinden memnundu. Ünlü olması yalnızca bir an meselesiydi ve acelesi olduğuna inanmıyordu. Yeteneğine öyle güveniyordu ki, şöhretle ilgili alışılmış kaygılara kendini kaptırıp koyvermeye hiç mi hiç niyeti yoktu.

Yazdığı dize onu mutlu etmişti. Resmi heyecanla yeniden eline aldı ve önündeki masaya koydu. Ağrıyan gözlerini bir süre sağ eliyle örttü. Sonra, yaladığı işaretparmağını oturan esrarengiz adamın yanı başında duran dört cilt kitabın üstünden yavaşça geçirdi. Resmin üzerinde biriken toz tabakasında bir delik açılmıştı. Charles, üzerlerindeki belli belirsiz harflerden, kitapların adlarını okuyabileceğini düşünüyordu. Onları inceleyen parmağını yalayıp temizledi.

"Baba!"

"Evet!"

"Ne yapıyorsun?"

"Geçmiş i yiyorum."

"Nee?"

"Araştırma yapıyorum."

"Biraz gelebilir misin lütfen?"

Charles bu zorunlu aradan çok da şikâyetçi değildi. Sahneyemişçesine bir pozla kalkıp paravanı açtı.

"Ne var yine Bunaltıcı Edward?"

Tam oğluna doğru gidiyordu ki, kapı açıldı ve içeri Vivien Wychwood girdi. Charles durmuş, neredeyse utanmışçasına bakakalmıştı. Edward "Selam Anne!" diye seslendi. Annesinin kolunu tutup onu hemen mutfığa yöneltti. Acıkmıştı.

Kadın durdu. Yavaşça, "Nasıl gidiyor?" diye sordu kocasına.

"Gidiyor." Birden gözlerinin önüne kendinin de parçası olup, sürüklendiği, karşı gelinmez bir akıntının görüntüsü gelmişti.

"Başın yine ağrıdı mı?"

"Hayır. Baş ağrımı Edward'a verdim. Okula götürmek istiyormuş."

"Lütfen bunu şaka konusu yapma, Charles. Sen ölüm döşeginde bile şaka yaparsın." Vivien zorlu bir günün ardından bitkin görünüyordu. Yine de Charles kendini kanepeye fırlatıp, kolunu yere sallandırarak ölü numarası yapınca güldü. Edward babasının üzerine atladı ve Vivien'in gözleri önünde yalancı bir güreş tuttular. Kadın mutfığa yönelip paltosunu çıkaran kadar ikisi de pes etmişlerdi. Edward televizyonu açıp yere yayıldı. Charles ise mutfak kapısında dikilip, eşinin akşam yemeği hazırlamasını izlemeye koyuldu.

"Bugün bir kelepir düşürdüm" dedi sonunda.

Vivien olabileceklerin en kötüsünü düşleyerek gözlerini kapayıverdi bir an. "İlerleyebildin mi Charles?"

"Çok değerli olabilecek bir portre buldum."

"Philip yemeğe geliyor, unutma." Havuçları büyük bir hınçla doğruyordu. Kocasının geldikleri hızla gidiveren heveslerine alışıkta ama yazmasını engellediler mi onlara dayanamıyordu. Edward televizyonun gürültüsünü bastıran bir sesle "Paranı çöpe atıyor Anne!" diye bağırdı. "Resim sahte!"

Vivien'in kızdığı apaçık ortadaydı ama hiddetine oğlu hedef oldu:

"Baban hakkında böyle konuşma! Çok çalışıyor!"

Charles kadına yaklaştı ve korunması gereken o imişçesine kollarını yavaşça omuzlarına doladı. "Bir gelip bakar mısın Viv? Beğeneceğini sanıyorum" dedi.

Viv tek bir iç çekişten sonra kocasının dediğini yaptı ve ardından geldi. Adam paravanın arkasına daldı, resmi yüzüne si-
per ederek çıktı.

"Voilà!" Sesi boğuk çıkıyordu.

Edward "Mange tout!" diye katıldı babasına. Bildiği Fran-
sızca bu kadardı.

Vivien etkilenmiş benzemiyordu. "Kim bu?" diye sordu.

"Para vermedim..." dedi Charles;" takas ettim. Hani şu flüt
kitaplarını hatırladın mı? "

"İyi de, kim bu?"

Charles'ın kafası tuvalin üzerinden göründü; eğilip oturan
adama baktı.

"Şu zeki bakışlara baksana. Kesinlikle akrabalarından biri."
Edward kocaman bir kahkaha daha patlattı.

"Bana pek üçkâğıtçı biri gibi geldi."

"Sana da tanıdık biri gibi gelmiyor mu? Yakalayamıyorum
ama..."

"Az önce yakalamıştın baba. Ellerin üzerindeydi." Edward
kendini televizyona kaptırmış numarası yapmaktan vazgeç-
mişti. "Seni gördüm" dedi.

Vivien çoktan ilgisini yitirmişti. "Bugün neler yazdın göre-
bilir miyim?" Charles'ın masasının başındaydı. Charles onu
duymamıştı. "Büyük bir yazar olduğunu sanıyorum" diyordu;
"Yanı başında duran kitaplara baksana. Vivien Charles'ın o öğ-
leden sonra ürettiği tek satıra baktı. Yumuşak bir sesle "Her
gün yazamıyorum diye üzülme sevgilim" dedi. "Şu baş ağrıla-
rından kurtulur kurtulmaz..."

Charles birdenbire hiddetlenivermişti. "Şu konuyu kapar
mısın lütfen?" Birkaç haftadır gidip gelen baş ağrıları çekiyor-
du. Görme alanında da daralmalar vardı. Doktora gitmiş, o da
migren tanısı koymuş, ağrıkesici haplar vermişti. Bu Charles
açısından yeterliydi. Hastalığına tanı konmasıyla şifa bulması
neredeyse aynı şeydi onun için. "Ben hasta değilim!" Pencereye
gitti ve yolun öte tarafındaki Viktorya Dönemi'nden kalma bir
dizi binaya baktı. Akşam güneşi solmuş siva üzerinde parıldar-
ken, sokak derinlik ve hacimden arındı gibi geldi birden. İlk
bir sinema makinesinin şeridindekiler gibiydi görüntü. Makinist

makarayı eliyle döndürdükçe şekiller hareket ediyorlardı. Tümünü iç bunaltan bir düştü sanki ve bu düş onu yutmadan Charles'ın uyanması gerekiyordu. "Özür dilerim" dedi dönerek; "bağışlamak istemedim." Edward kıpırdamadan bakıyordu. "Sen ve ben Eddie, bu tablo konusunda bir araştırma yapacağız." Konuyu bir an önce değiştirmek istiyordu. "Sırrını çözeceğiz."

Edward yerden kalkıp anne ve babasının ellerini tuttu. "Hep birlikte yapacağız" dedi.

Bu Vivien'in moralini daha da bozmuş gibiydi. Oğlunun başını öpmek için eğildi, elini yavaşça onun avucundan kurtardı ve mutfığa döndü. "Philip birazdan burada olur. İkiniz de toparlanın" dedi.

bu gerçek ise

Philip Slack odanın ortasında iğreti gibi duruyordu. Charles'ı on beş yıldan beri tanırды (Aynı üniversiteye gitmişlerdi). Başını hafifçe öne eğmesi ve bir şey aramadığı halde ellerini ceket ceplerinden pantolon ceplerine geçirmesi, az sonra nasıl karşılanacağı konusunda hâlâ kuşku vardı olduğunu gösteriyordu.

Edward kısa bir süre için televizyon seyretmeyi bıraktı. "Babam nereye gitti?" diye sordu.

Philip, onunla konuşurken yere bakıyordu; sesini, mezar-
dan geliyormuşçasına iyice alçaltarak "Şarap" dedi; "şarabı açmaya gitti." Philip, haftada bir yaptığı bu ziyaretlere iki şişe şarapla gelirdi ve onları utangaç bakışlarla her verişinde Charles ilk kez getiriyormuş gibi şaşırırdı nedense.

Edward dostça gülümsüyordu. "Sakalına dokunabilir miyim, Philip?"

"Eee..." Bunun nasıl bir manevra ile gerçekleşeceğini kestirememişti. "Sanırım." Azıcık eğildi. Edward bir tutamı koparır-
casına yakalayıp bıraktı. "Aahh!"

"Gerçekmiş!" Çocuk düş kırıklığına uğramış gibiydi.

Tam bu sırada Charles açılmış şişelerle çıkageldi. "Otur Philip. Eddie'yi huzursuz ediyorsun."

Philip boğazını temizledi. "Buraya mı?" Charles şişeleri sallayarak "Nereye istersen" derken, yere kırmızı şarap döküldü. "Ba-

na ait olan ne varsa senindir." Philip her zamanki gibi en rahatsız koltuğa oturmadan önce dikkatle etrafına bakındı. Charles kanepeye uzanmıştı bile. "Yorucu bir gün müydü, canım?" diyordu.

"Bilgisayarlar." Philip bir halk kütüphanesinde çalışmaktaydı.

"Söyle bakalım; onlar da ne?"

Philip dostunun bu hiçbir şey bilmez edasına alıştı. "Bilgisayar öğrenme işi. Bilirsin işte."

"Hayır, bilmem." Çok neşeliydi. "Komik ama bilmem Philip. Biz işsiz güçsüz takımı böyleyizdir. Biz düş kurarız, başka bir boyutta yaşarız." Babasının bu sözleri Edward'ı güldürdü. "Bu da bana sana gösterecek bir şeyim olduğunu anımsatıyor." Kanepeden fırladı. Edward, Philip'in de irkilip doğrulduğunu fark edince gülümsedi. "Ne dersin?" Charles tantanayla resmi getirmiş, Philip'in burnuna dayamıştı.

"Ne bu?"

"Sanırım bir portre. Sence ne?" Birkaç adım geriledi. Resmi bir o yana, bir bu yana geçirdi. Striptizcilere özgü birtakım hareketler yapıyor sanırdınız. Philip yalnızca sabit duran gözleri yakalayabilmişti.

"Kim bu?"

"İşte sırrı da bu Holmes! Bunu çözersem zengin biri olacağım." Tam bu sırada Vivien elinde tabaklarla içeri girdi. Charles resmi alelacele yok edivermişti. Philip Vivien'ı selamlamak için doğruldu. Kızarmıştı. Vivien'ı pek beğenirdi. Kendi deyişiyle Charles'ı kurtardığı için onu çok takdir ederdi. Bu konuda son derece tarafsızdı. Vivien'in Charles'ı, becerisiyle koruduğunu, sabrıyla sakinleştirdiğini biliyordu. Yanağından öperken parfümünün sıcak kokusunu duydu.

Annesinin eteğini çekiştirmekle meşgul olan Edward, "Sakalina dokunma, anne" diyordu; "Gerçekmiş. Acıyor."

Birkaç dakika sonra sofraya oturdular. Vivien çorbaları koydu. Tabağına konan kahverengi suya dudak büken Edward, "Bu ne?" diye sordu. Oğlunun bu şaşkın hali Charles'ın hoşuna gitmişti. "Baharatlı et çorbası Eddie. Yaşlı dul Twanky'nin çorbası. İçinde küçük çocuklar var. Bakarsın arkadaşlarından birkaçı da içinde olabilir."

Vivien bundan hoşlanmamıştı. "Lütfen yapma Charles, sonra kâbus görür" dedi.

Edward bir annesine, bir babasına bakıp kıkırdıyordu. Charles eğilip kulağına bir şeyler fısıldamaya başlayınca, öylesine katıldı ki, Vivien'in onu çekiştirip doğrultması gerekti. Bir süre sonra Philip, Vivien'in yüreklendirmesi sayesinde tutuk tutuk da olsa işinden söz etmeye başlamıştı. Hademelerin grev yapma olasılığından, iş arkadaşlarının inançlarına aykırı buldukları kitap ve dergilerin yasaklanmasını istemelerinden dem vurdu. Philip'in işine öteden beri pek ilgi duymayan Charles, çorbasının soğumasına aldırmadan, oğluna uzun ve karmaşık bir hayalet öyküsü anlatmaya koyulmuştu. Hikâyesini, tiz perdeden "Hepiniz öleceksiniz!" diye bağırarak bitirdi.

Bir süre kimsenin sesi çıkmadı. Vivien bu arada masadaki-leri toplayıp ana yemek olan pırzola, havuç ve patates kızartmasını getirdi. Charles ve Philip çoğu kez yaptıkları gibi üniversitedeyken tanıştıkları kişilerden söz etmeye başladılar. Birbirlerine başarısız ve bahtsız bazı kimselerle ilgili en son bilgileri aktardılar; ancak ikisi de onlara gerçekten acıdıkları halde bu duygularını pek dile getirmediler. Bu ketumluk, Charles'la evlenmeden önce sekreterlik yapan Vivien'ı önceleri çok şaşırtmıştı. Daha sonra bu tuhaf, imalı konuşmaları kanıksar oldu. Başarılı dönem arkadaşlarından daha da az söz ederlerdi; onların hakkında konuşsalar bile, sözlerinde kararsızlığa yakın bir kuşku olurdu. Her iki adam da onlara gıpta ediyormuş gibi görünmek istemiyordu. Geçmişte Charles, beğenilecek hiçbir şeyi olmayan, gelecek vadetmeyen genç yazarlarla alay ederek, onların taklitlerini yaparak Philip'le birlikte hoş saatler geçirirdi. Ama son yıllarda bunu yapmaktan vazgeçmişti. Şarabın gevşettiği Philip, "Flint'in yeni bir kitabı çıkmış" diyordu.

Charles dikkat kesildi. Philip'in gözleri tabağındaydı. "Bir roman" diye ekledi, çekinerek.

"Adı ne?"

"*Ara Zaman.*" Philip gülsün mü, gülmesin mi bilemiyordu. Beni yönlendir dercesine Charles'a bakıyordu.

"Ah ne kadar şık! Ne çağdaş! Yoksa resim gibi mi demeliyim?"

Charles, Andrew Flint'in konuşmasındaki tınıyı taklit ediyordu. Flint'le üniversitedeyken arkadaş olduğundan, konuşma tarzını iyi bilirdi. O günlerde Flint'in ciddiyetle şakacılığı birleştirebilme becerisini çok çekici bulurdu. Şimdilerdeyse "Yazık! Çok kötü bir yazar" diyordu.

"Doğru." Philip bu tür konularda Charles'ın yargılarını tartışmasız kabul edegelmişti. Yine de "Satabilmesine şaşıyorum" diye ekledi.

"Herhangi bir şey satabilir Philip. Herhangi bir şey."

Sohbetten sıkılan Vivien ile Edward kalan tabakları mutfğa götürmüşlerdi. Hava kararıyordu. Ansızın ikisi de sustu; Charles Wychwood bu sessizlikte başka odalarda toparlanan tabakların seslerini, komşu dairelerdeki konuşma ve gülüşmeleri duydu. Bir an, bu binada yaşayanların hepsini davetsiz konuklara benzetti. Başka birinin kafasındaki çarpık görüntüler gibiydiler.

"Bu binadan nefret ediyorum" dedi, Philip'e. Gittikçe koyulaşan alacakaranlıkta birbirlerine doğrudan bakabiliyorlardı. "Ne yapabilirim ki? Nereye gideriz? Bu paraya başka nerede oturabiliriz?"

Vivien odaya döndü ve ışığı açtı. Açar açmaz da Charles'ın neşesi geri geldi. Birden Philip'e döndü. "Neden kitabımı sizin kütüphaneye koymuyorsun ki? Böylelikle ben de Okuma Payı haklarımı talep ederdim" dedi.

"İyi fikir." Philip Vivien'in verdiği raventli tatlıyı karıştırdı. Charles'ın kitaptan kastettiği Vivien'le birlikte fotokopiyle çoğalttıkları şiirleriydi. Zımbalayıp birkaç ufak kitapçıya bıraktıkları bu kitapçıklar, raflarda toz toplamaya yatmışlardı. Philip'in bildiği kadarıyla da, hâlâ raftaydılar. Vivien Philip'in huzursuzluğunu hissetti; konuyu değiştirmek için tatlının üstüne koyulacak kaymağı ikram etti. Konu değişti. Üniversite sonrası yaşamlarından söz ederken daha durgun, daha coşkusuz oluvermeleri, ister istemez Vivien'in dikkatini çekmişti. Oysa üniversitelerini de pek övgüyle andıkları söylenemezdi; tam tersi. Ardından gelen yıllar bir oyunun perdeleri gibiydi. Gerçek bir anlam taşımıyorlardı. Kimi zaman ilginç bile değillerdi. Yakın geçmişteki olayları, önemsenmeye değmeyeceklerini vurgulamak istercesine kesik cümlelerle, başlıklarla geçiştiriyorlardı.

Bir yandan ravent tatlısıyla kaymak yiyorlar, öte yandan da kendi yaşamlarına ne olduğunu çözmeye çalışıyorlardı.

Philip, bir parça ravent düşürdüğü kucasına bakarak, alçak sesle "Scrope" dedi.

"Ne?" Charles dalgın görünüyordu.

"Harriet Scrope'ü gördün mü?"

Vivien kocasına doğru eğildi. "Bak işte. O, kitabının basılması için sana yardım edebilir" dedi.

Der demez de bunun kocasını sinirlendirdiğini fark etti.

"Yardım istemiyorum! Benim kitabım basıldı." Harriet Scrope, Charles'ın bir zamanlar yardımcılığını yaptığı, yaşlı bir yazardı. Charles yardımcıların en etkini, en düzenlisi değildi belki ama altı ayın sonunda dostça ayrılmışlardı. Aradan dört yıl geçmesine rağmen Charles ondan -tabii anımsarsa eğer-sevgiyle, yakınlıkla söz ederdi.

"Yaşlı dilber nasıl acaba?" Bir şey daha söylemek üzereydi ki, Edward üstünde pijamasıyla odaya bir bomba gibi düştü ve babasının iskemlesinin çevresinde dans etmeye başladı. "Nerede benim masalım?" diye bağıırıyordu; "Geç oldu!"

Vivien Edward'ı masadan tam uzaklaştıracakken, Charles elini uzatarak ona engel oldu. "Hayır. Masalını dinlemeli. Herkesin öykülere gereksinimi var." Vivien ile Philip'i baş başa bırakan baba oğul tek sıra halinde yatak odasına geçtiler.

Philip öksürdü. Tabağını iki santim sağa çekti. Sonra eski yerine getirdi. Vivien'dan kaçırmaya çalıştığı bakışları odada dolaştı ve Charles'ın masasının kenarına dayadığı tabloya takıldı. "Acaba kim?" dedi, yüksek sesle. "Bakabilir miyim?" Sofradan kalktı ve resme doğru yürüdü.

bu o

Charles oğluna öykü anlatmayı severdi. Daracık yatağının kenarına ilişir ilişmez sözcükler kolayca gelirdi diline. Şiirlerin keskin ve kesin sözcükleri gibi değildi bunlar. Daha başka, daha canlı, karmaşık, zengin, abartılıydılar. Onlara benim öykü sözcüklerim derdi. Bu gece Edward'a tavşanların akıl almaz boyutlara eriştiği, menekşe rengi gökyüzünün altında yuvar-

landığı bir dünyayı anlatıyordu. Bu dünyada heykeller hareket ediyor, su konuşuyor, dev ağaçların dibindeki taşlar yarıyor, çocuklar doğdukları ülkenin neresi olduğunu unutmaları koşulluyla hiç yaşlanmadan yüzlerce yıl yaşıyorlardı. Edward uyumuştı artık. Ama Charles yanı başında öylece kalıp, öykü dünyasının uzaklaşıp yok olmasını izledi.

Neden sonra oturma odasına döndüğünde Philip'i tablodaki yüzü inceler buldu. "Chatterton" diyordu.

"Affedersin. Kilometrelerce ötedeydim."

Philip Charles'a döndü. Gözleri parlıyordu. "Bu Thomas Chatterton!"

Charles öykü dünyasının düşünüyordu hâlâ. Robot gibi "Sen Gururunda yok olup giden Olağanüstü Çocuk..." diye başladı.

"Şu geniş alna, şu gözlere bak!" Philip ondan hiç beklenmeyecek kadar ısrarcıydı. "Bendeki resmi hatırlamadın mı?"

Charles, Philip'in ufak dairesinde asılı duran kopyayı az buçuk anımsıyordu. Genç bir Chatterton'dı o. "Ama o çok küçükken yani çok gençken ölmedi mi? diye sordu. Akşam gazetelerine göz gezdirmekte olan Vivien'a özür dilercesine bakarak ekledi: "Kendini öldürmemiş miydi?"

"Gerçekten mi?" Philip anlaşılmasa da bir nedenden dolayı ayakkabılarına bakmaktaydı.

"Bana inanmıyorsan..." Charles kitaplığına gitti ve kocaman bir cilt çıkardı. Aradığı sayfayı buldu ve okudu: "Thomas Chatterton. Ortaçağ şiirlerinin taklitçisi. Edebiyat tarihinin belki de en büyük sahtekârı. Doğumu 1752. Ölümü kendi elinden 1770." Eğilip selam verdi ve cildi kapadı.

"Ama bu o..."

"Âlâ. Şayan-ı hayret!" Her iki adam da Londra'nın yoksul ailelerinin çocuklarıydılar. Charles arada bir Londra züppelerinin ağzıyla konuşur, Philip'i eğlendirirdi. Ama bu gece Philip'in eğlenmeye hiç niyeti yoktu.

"Hayır. Gerçekten. Bu o." Dostunun içtenliğinden etkilenen Charles tabloya baktı ve bu olasılığı değerlendirmeye aldı. "Sana bu tanıdık biri dedim Vivie, demedim mi?" Vivien elindeki gazeteyi bırakmadan yalnızca başını sallayarak cevap ver-

di. Charles'ın kuşukları daha konuşurken kaybolmaya başlamıştı. "Kimbilir?" Sonra da heyecanla bağırdı: "Yanıdaki kitaplara bak! Kitaplar bize onun Chatterton olup olmadığını söyleyebilirler!" Philip'in bakışları, tuvali soldurup belirsizleştiren zaman ve kir tabakasını delip geçecek gibi yoğunlaştı.

Vivien işte tam bu anda kalktı ve kimse fark etmeden, kalan tabakları alıp mutfığa gitti. Bu resmin, şiirini boşlaması için Charles'ın elinde bir koza dönüşeceğini biliyordu. Bu onu üzüyordu; çünkü Charles'ın şiirine en az Charles kadar inanırdı. Bundan on iki yıl önce bir partide tanıştıklarında, Charles'ın nedenli olağanüstü biri olduğunu hemen anlamıştı. Bu ilk etki belleğinden hiç silinmedi. Charles o zaman da şakalarıyla ve şaklabanlıklarıyla onu güldürmüştü; Vivien yine de onun nedenli savunmasız olduğunu fark etmişti. Charles'la kısa bir süre sonra evlenmesi de onu dünyaya karşı korumak içindi. Mutfak kapısını içerden kapadığı halde erkeklerin coşkulu seslerini hâlâ duyabiliyordu. Charles içeri dalıp, sıcak su ve bez istedi.

Geri döndüğünde Philip tuvali yere yatırmıştı bile. Charles ıslak bezi yavaşça resmin üzerinde gezdirmeye başladı. Ressamın görüş alanının dışında kalan bir nesnenin gölgesi gibi duran karaltılar toza ve kire dönüştüler. Oturan adamın arkasındaki perdelerin renkleri zenginleşti. Kıvrımlar belirginleşti. Bu renkler ve çizgiler Charles'ın elinden çıkıyordu adeta. Ressam o oluvermişti. Resim şimdi tamamlanıyordu. "Şurada!" Philip sağ üst köşede okunabilir hale gelen harfleri gösteriyordu. "Artık okuyabilir misin?"

Charles yüzünü öyle yaklaştırdı ki, nefesi tuvali ısıttı. Fısıldadı: "Pinxit George Stead, 1802." Bezi tuvalin üzerinde gezdirdi ve diğer dört cilde dikkatle baktı. Boyaların alışılmamış parlaklığında alev almış gibiydiler. Adları seçebildiği an Philip'e okudu: "*Kew Bahçeleri, İntikam – Aella ve Vala*"

Philip sırtüstü bırakıverdi kendini. Tavana baktı. Sonra da baş aşağı bindiği düşsel bir bisikletin pedallarını çevirmeye başladı.

"Eee?" Charles şaşkın şaşkın onu izlemekteydi.

"Kitaplar tamam."

"Ne demek tamam?"

“Chatterton’ın kitapları.” Tavanda izlediği ilginç bir sahneye gülüyordu.

Charles kalktı, birkaç dakika önce başvurduğu kitaba gitti ve satırları okurken ellerinin titrediğini fark etti. “Chatterton sahte ortaçağ şiiri *Vala*’yı intiharından birkaç gün önce tamamladı. *İntikam* adlı taşlamasının onun son yapıtı olduğunu iddia edenler de vardır.”

Philip’in yanına dönen Charles onu yavaşça yerden kaldırdı. “Şayet 1752’de doğdu ise,” diyordu; “ve bu portre 1802’de yapıldı ise, bu elli yaşında demektir.” Resimdeki orta yaşlı adamı baktı.

“Devam et.”

“Bu da şu oluyor: demek oluyor ki, Chatterton ölmemiş. “Karmakarışık düşüncelerine bir düzen vermek için duraladı. “Demek ki, yazmayı sürdürmüş.”

Philip’in sesi yine kısılmıştı. “Peki nasıl oldu da...” sorusunun arkasını getiremedi.

Charles ne demek istediğini anlamıştı. Ve gerçeği o an kavradı: “Kendi ölümü de sahte!” Tam bu sırada telefon çaldı. Bir an için paniğe kapılan iki adam birbirlerine yapışuverdiler. Charles güldü ve coşkusunun sarhoşluğu içinde telefona “Nasılsınız efendim? Sizi bekliyorduk” diye öttü. Vivien arayanın kim olduğunu öğrenmek için geldiğinde ahizeyi eliyle örtüp, “Harriet Scrope” diye fısıldadı. Konuşma boyunca halının üzerinde sessiz bir dans attırdı. Dizlerini kırıp ufak adımlarla ileri gidiyor, sonra da geri geri geliyordu. Ahizeyi yerine bırakırken Vivien’a “Beni görmek istiyormuş” dedi.

“Neden?”

“Nedenini söylemedi aslında.” Pek ilgisini çektiği de söylemezdi. Bir iki dakika için düşünceleri bölünmüştü, hepsi o kadar. Coşkusu geri geldi. Kolunu Philip’in omzuna attı ve birlikte Thomas Chatterton’ın gözlerinin içine baktılar. Sonunda Charles “Evet,” dedi, “bu tablo gerçek ise, bu o.”

Harriet Scrope hiç mutlu değildi. Eskimeye yüz tutan hasır iskemlesinin kumaş parçaları sırtına ve bacaklarına battıkça kıvrım kıvrım kıvranıyordu. Rahatsızdı ama bu tür bir rahatsızlığa alıştı. Bundan zevk alıyor bile denebilirdi. "Anne hiç iyi değil" dedi. Arkasına yaslandı; nefretle odada gözlerini gezdirdi. Şöminenin alınlığındaki çerçeveli fotoğraflara, koyu renk meşe sehpalara, mavi ipekle kaplı kanepeye, duvardaki Hogarth baskılara, Peter Jones'tan alınma kalın tüylü lacivert halıya, Sony televizyona, John Keats'in az sayıda çıkarılmış ölü maskına destek görevi gören Johnson Sözlüğü'ne baktı. Ben ölünce diye düşündü, bütün bunları alıp başka evlere götürecekler. Eşyalarını ölümünden sonra başka evlerde düşünmeye çalıştı. Bunu düşündükçe de kendisi artık orada değilmiş gibi bir duyguya kapıldı...

Uyandığında karşısında duran kedisine baktı. Hayvan, kütüphanenin alt rafına kıvrılmış, korkmuş gibi tek gözünü açıvermişti. "Anne bunların üzerine edip, hepsini yakmak istiyor" dedi Harriet. Yaşamını yakmak gibi bir şey olurdu bu. Alevlerin havayı aydınlatmasını izlerdi. Kapı aralanınca Harriet doğruldu. Önce bir el, sonra iki göz görüldü. Ardından da ince bir ses duyuldu. "Ah Bayan Scrope, uyuyorsunuz sanmıştım da." Gelen, Harriet'in yeni yardımcısı Mary idi.

Harriet hasır iskemlesinden büyük bir ağırbaşlılıkla doğruldu. "Horlamıyordum" dedi; "Bay Gaskell'la konuşuyordum."

“Özür dilerim...”

Harriet ellerini göğsünde çaprazladı. “Özür dilemenize gerek yok. İrzıma geçilmedi, ağzıma bir çorap filan da tıkmadılar, değil mi canım?”

Mary, Harriet’in hâlâ kediyle konuştuğunu sandığı için sırıtta sırıtta girdi içeri. “İstediğin bir şey var mı Harriet?”

Harriet irkildi. Bu genç kadının kendisine ilk adıyla hitap etmesine izin vermişti vermesine ya, şimdi çok pişmandı. Bilincinin kuytu köşelerinden, bu hatunun donuna kadar soyulduktan sonra, eni konu kırbaçlanması isteği geçti. Sevgiyle sırıttı kadına. “Hayır canım. Giysilerim tamam. Keyfim yerinde” dedi. Eğilip Bay Gaskell’in sol kulağını okşadı. “Annen kusursuz değil mi güzelim?”

Açık duran kapıdan giriveren hava Harriet’in burun deliklerini dalgalandırdı. Telaşla Mary’e dönerek “Bir şey mi kokuyor?” diye sordu. Dizlerinin üstüne çöküp halıyı koklamaya girişti. Mary bir an için şaşırmıştı. Sonra iyi niyetle o da kadının yanına çöküp burnunu kuşkulu birkaç köşeye yöneltti. Patronunu iyi tanıdığına inanıyordu ve söyleyeceği ya da yapacağı hiçbir şeye sınırlanmamaya karar vermişti. Onun tüm romanlarını okumuş, bunları dostlarına “aslında ilginç” diye tanımlamıştı; ancak Harriet’in düş gücünün tuhaflıklarından için için ürküyordu.

Halının üzerinde dolanırken popo popoya çarpıştılar. Harriet “Popoma ne yapıyorsun?” diye sordu. “Aşağı taraf geçiş izni bir bende var.” Mary gülümsemesini sürdürerek ayağa kalktı. Harriet ters yöne dönmüş bir halı tüyünü yalayarak düzeltmekle meşguldü. Mary patronu ayağa kalkıp onu öyle bulana dek gülümsemesini sürdüreceği benziyordu. Onu ne kadar beğendiğini, sevdiğini Harriet’in kafasına yerleştirmek ister gibiydi. Sonunda Harriet da ayağa kalktı ve “Bana öyle gelmiş olmalı” dedi. “Bugünlerde hep bana öyle geliyor.”

Artık rahatlamışçasına Mary’e döndü: “Biraz müzik dinleyelim mi?” Gözünü kırptı. “Siz gençler aşkın neyle beslendiğini bilirsiniz değil mi?” Portatif Grundig radyosunun düğmesine bastı. Odayı pop müzik sesi dolduruverdi. Yavaşça, “Bay Gaskell!” diye seslendi. Sesi, sanki kedi yaramazlık yapmış da istasyonu değiştirmiş gibi sitem doluydu. Yana doğru açılmış

kollarıyla kediye doğru bir hamle yapınca, hayvan ılığı basıp odayı terk etti. Kapının etrafından dönen kediye "S...r git!" diye bağırdı Harriet. Sonra da bir kraliçe edasıyla, klasik müzik yayını yapan bir istasyonu çevirdi. Bir süre sessizce Schumann'ın şarkılarından birini dinlediler. Sözleri kayıp bir papağanla ilgili olan bu parçanın romantik ezgisine rağmen Harriet'in yüzü gitgide taşlaşıyordu. Kediye okşamak isterken dalgınlıkla boşluğu okşadı. Bu da onu avutmaya yetmişti. "Anne ne yapacak?" diye sordu boşluğa. "Anne ne yapmalı?"

Karşılık vermeye pek hevesli olan Mary, bu kez Harriet'in onunla konuştuğuna hükmetmişti. "Hani şu koku için mi?"

Harriet duymazlıktan geldi ve tam kayıp papağan ağzında bir bebek patiğiyle dönecekken radyoyu merasimle kapadı.

"Notları daktilo ettin mi hayatım?"

Mary sonunda Harriet'in neden söz ettiğini anlamıştı. Birden coştı: "Tabii. Evet. Bana kalırsa..." Mary Wilson son bir aydır kucağında dengelemeye çalıştığı bir teyp ile oracığa tünüyordu. (Teknik konularda bilgisiz gibi görünmeye çalışmış ama bunun Harriet'in gözünde artı puan getirmediğini fark edince vazgeçmişti.) Bu sırada Harriet kimi zaman yüksek sesle, kimi zaman duraksamalarla, yazı dünyasındaki geçmişinde dolaşıyordu. Bu anılar, yayıncısının umutsuz bir anında önerdiği otobiyografiyi mi oluşturacaklar, yoksa derlenip toparlanıp bir günece mi dönüşecekler, karar vermemişti. Kaldı ki böyle bir karara gerek olup olmayacağı da kesin değildi.

"Bana kalırsa..."

"Evet, sana ne kalıyor?"

Mary, Harriet'in ses tonunun anlamını kavrayamamıştı. Oxford'da gördüğü İngiliz edebiyatı eğitimi yeni bitmişti ve derslerde edindiği bilgileri sergilemek için yanıp tutuşuyordu. "Bana kalırsa modernizmi yanlış yorumladılar" dedi.

"Kim bu *bunlar* hayatım? Harriet öznesi belirsiz cümlelerin hep üstüne atlardı. Böyle kullanımlarsa, kendi deyimiyle bok gibi bayağı idi.

Mary afallamıştı. "Üniversite çevresi, bilim adamları, şeyi karşlarına alıp..." Aslında ne demek istediğini kendi de bilmiyordu. Harriet sözünü kesti:

"Yani neyin doğru, neyin eğri olduğunu sen biliyorsun, öyle mi?"

Mary hafifçe kızarınca Harriet da üstelemekten vazgeçti. Ellili yıllardan bu yana komiklik yapmak istediğinde kullandığı Londra kenar mahalle ağzına döndü. "Sen üzümü yer bağıni sorarsın, ha! Ne işler çeviriyorsun bakalım sen?" İkinci soru, odaya dalıp Harriet'in önüne dikilen Bay Gaskell'a yönelikti. "Ne taktın kafaya bakalım? Biliyorum, biliyorum." Harriet biliyoruları tekrar ede ede odanın bir köşesinde, şişelerin görülebildiği bir girintiye doğru ilerledi. Kendine bir cin koymadan önce Mary'e "Sana bir şey vereyim mi, şekerim?" diye sordu. Mary duygulanmıştı ama almayacaktı. "Aferin sana." Cinini alıp döndü ve bir kez daha o rahatsız hasır iskemleye yerleşti. Sehpa da duran gümüş çay kaşığı nı alıp içkisini kaşıklamaya başladı. Alkolün hem madeni bir şeyle, hem de küçük dozlar halinde (defalarca da olsa) alınmasının onu sarhoş olmaktan alıkoyacağına inanırdı. Bunun henüz bilimsel bir kanıtı yoktu. Üstelik Mary, Harriet'in "ayağımı uzatıyorum" dediği saatlerde bazen o günlerde moda olan bir şarkının sözlerini mırıldandığına tanık olmuştu. Harriet kaşığı nı üzerinden Mary'e bakıyordu.

"Daktilo ettiğine göre onları bir araya getirmek istersin herhalde."

"Anlamadım..."

"Notlarımı." Durdu. Aslında Mary anlamamıştı. "Onlar için bir dosya aldım..." deyiverdi. Bu Harriet'i pek güldürmüştü. Yardımcısının kırbaçlandığı sahne o olağanüstü düş dünyasında yeniden canlandı.

"Ben bundan öte bir yardım umuyordum, Bayan Wilson. Bundan öte." Aniden ortaya çıkan bu sizli bizli durum canını sıkıvermişti. "Bana zaman kazandırmak için demiştim. Geçmiş zaman aslında gelecek zamandır değil mi?" Konuşmasını sürdürmeden önce dudaklarını gererek kediye korkunç bir surat yaptı.

"Sana Tom Eliot'tan söz etmemiş miydin? Faber'deki ofisinde benimle nasıl dans ettiğini anlatmamış mıydım?"

Mary başını hayır anlamında salladı. Patronunun niyeti onu huzursuz etmişti. "Bana öyle iyi davranırdı ki" diyordu Harriet. Aslında şairle ilgili pek az şey anımsıyordu ve onun

kendisinin kim olduğunu bildiğinden emin değildi. Mary tapırmış gibi bir ifade takınıp patronunun dört kaşık cini art arda yuvarlamasını izledi. "Sevgili Tom'la ilgili olayları Fitzrovia konusundaki kıvrır zıvırla neden birleştirmiyorsun?" Üst dudakındaki içkiyi yaladı. "Bir bağlantı olmalı aslında, her şeyi de ben düşünemem ya." Bir kez daha girintiye gidip içkisini yeniledi. Bay Gaskell da onu izlemişti ve şişelerin önünde durduğunda kuyruğunu kadının bacakları arasında mekik etmekteydi. Harriet eğilip yerde duran bir kaseye bir parça cin koydu. Zorlukla doğruldu. "Kendi başıma yapmam mümkün değil" dedi. "Mümkün değil."

"Yani doğrulamıyor musunuz mesela?"

"Hayır, Bayan Wilson, kalkabilirim. Hiç değilse bu açıdan Lazarus'a benziyorum." Bardağını bıraktı, odayı geçip Mary'nin üzerine eğildi. Mary kadının o kekre, alkollü nefesini hissedebiliyordu. "Geçmiş yazamıyorum. Elimin kolumun bağlı olduğunu görmüyor musunuz?" Ellerini arkadan öne geçirdi ve bir iple bağlarmışçasına çaprazladı. Mary bu ellere dehşetle bakıyordu. Harriet buruşmuş, solmuş derisindeki kahverengi noktaları inceledi. "Gizlenmesi gereken öyle çok şey var ki!" dedi.

Mary paniğe kapılmıştı: "Ama ben bunu yapamam!"

"Neyi yapamazsın güzelim?"

"Senin yerine yazamam. Uyduramam!"

Harriet kızın saçlarını okşamaya başlamıştı. "Biliyor musun, her şey uydurmadır aslında" dedi.

kimlerden söz edemeyeceksek

Mary ön kapıyı yavaşça çekip evden çıkar çıkmaz, Harriet ayağa fırladığı gibi radyoya koştu. Pop müzik yayını yapan istasyonu tekrar buldu. Müziğin ritmi odada yankılanırken birkaç dönüş, birkaç figür atacak gücü yakalamıştı. Kedi, korkusundan sindi. Şöminenin üzerindeki yaldızlı pirinç aynanın önüne gelince dansını başladığı gibi hızla bitirdi. Ağzını şarkının sözlerine uydurarak "Dinle!" dedi aynadaki görüntüsüne. "Sana bir sır vereyim."

Radyoyu kısıtı ve telefonu eline aldı. Numaraları yavaşça çevirdi. Aradığı yer cevap verir vermez havaya doğru konuşmaya başladı. "Hayır Bayan Wilson, o belgeyi sonra imzalayacağım." Ne zaman birilerini arasa, çok önemli bir işin üzerindeymiş gibi yapardı. "Merhaba hayatım, sen misin?" Gerçek biriyle, arkadaşı Sarah Tilt'le konuşuyordu şimdi. "Rahatladın mı? Bağırsaklarını boşalttın mı? İyi. Sonunda. Bak canım, Anne küçük bir gezi planlıyor." Sessizlik olmuştu. "Evet, önemlice." Bay Gaskell'a surat yaptı. "Söyleme" diye fısıldadı. Sonra da sesi gittikçe sabırsızlaşan dostuna seslendi. "Ne dedin canım? Hayır. Uzun kalmayacağım." Yerine koyduğu ahizeye bir tokat patlatıp "Orospu!" diye bağırды.

Evden çıkar çıkmaz havasını bulmuştu. Bryanston Meydanı'na çıkan dar bir sokakta oturuyordu. Evi Marble Arch'a yakındı. Buraya ısrarla Stucco diyordu; şakacılığı üstüneyse de yerin adı Tyburnia oluyordu. Konuklarına darağaçlarının durduğu yeri göstermekten keyif alır, "Beş kuruş için asılırlarmış!" derdi. "Bugünse böyle bir para yok bile! Bakınız şu tarih ceplerimize ne oyunlar oynuyor!"

Ama bu öğleden sonra Sarah Tilt'in oturduğu Bayswater'a doğru gidiyordu. Gerçi her şey tersini gösteriyordu ama Harriet yürümenin kendisini sakinleştirdiğine inanırdı. Tören adımına yakın bir yürüyüş, sorunlarına çözümler getiriyor kanısındaydı. Uzun ve yönü belirsiz yolculukları sırasında bildik tüm sokakları yeniden adlandırmıştı. Kemikler Vadisi, Fahişeler Cenneti, Kırık Umutlar Bulvarı boyunca ilerliyordu. Kemikler Vadisi'ne (Adını, buradaki Kral George döneminin beyaz yapılarından alan) girince Mary ile noktalayamadıkları konuşma geldi aklına. Elbette her şeyi yazamazdı. Gerçeği yazsa, yaşamının gerçek öyküsünü yazsa, kendine bile benim sırrım olarak sunduğu gerçeği ortaya çıkarsa, fırtınalar kopabilirdi. Bir arınma, bir temizlik ve kaçınılmaz ölüm... Homoseksüellerin buluşma yeri olan Kırık Umutlar Bulvarı'ndan Fahişeler Cenneti'ne geçerken geleceğin düşüncesi içini titretti.

Harriet dikkat kesilip 'hareket' belirtileri aramaya koyulmuştu. Bunu Sarah Tilt'e anlatırken ava çıkmak deyimini kullanırdı. Bu sokakta iş tutan fahişelerden bir şeyler beklemek için

saat çok erkendi. Ne düşünüyor olduğunu anımsamaya çalışırken sinirleniverdi. Uzun süre içine dönüp bakamıyordu. Onu engelleyen bir şeyler vardı ve dikkatini kendinden uzaklaştırıp, başka yönle doğru hızla savuruyordu. Tam benliğine daldığında süreç tersine dönüyor, yüzeydeki dünyaya çıkıveriyordu. Düşmek gibi bir şeydi bu.

Sol gözünün üstüne düşen kürk şapkasını iç geçirerek geri itti. Parmakları yavaşça şapkasına iğnelediği küçük kuşa dokundu. Harriet'in gözleri yaşama dönmüş, çevresine tazelenmiş bir ilgiyle bakıyordu. Fahişeler Cenneti'nde yürüyen kör bir adam ilişti gözüne. Adam, Harriet'a birkaç metre uzaklıkta durdu ve beyaz bastonuyla önünde bir daire çizdi. Harriet içinden, "Sana gerekli olan ihtiyar, sahnedeki gibi bir alev çemberi" diye geçirdi. O abartılı kenar mahalle ağzını takınarak adamın yanına gitti:

"Yardım edeyim mi, baba? Ben de emekli takımındam." "

"Postaneyi arıyordum."

"Ben de o tarafa" dedi, Harriet. "Takıl bakalım bana."

Adam, Harriet tarafından yakalanmasına izin vermişti ama pek mutlu olmuşa da benzemiyordu. Bakışları anlamsız da olsa, o beyaz, yukarı dönmüş gözlere bakan Harriet bir an için bir korkuya kapıldı: Ya görüyorsa?

"Nerede senin köpek?"

"Hasta." Adamın sopası kılavuzu yokmuşçasına önündeydi hâlâ. "Çok yaşlandı."

Bir süre konuşmadan yürüdüler. "Ben de kör oluyordum bir zamanlar" dedi, Harriet. "Kataraktım vardı." Kendisiyle ilgili öyküler uydurmaya bayılırdı. "Aklımı oynatıyorum sandım."

"Öyle mi?"

"Hiç akla gelir mi?"

"O kadar da kötü değil" dedi adam. "Ne kadar az görürsen, o kadar çok düşleyebilirsin." Harriet'tan yana dönüp gülmüseddi. Harriet'ın yüreği ağzına gelmişti. "Örneğin, ben renkten anlamam sanırsın, değil mi?"

"Bilmem?"

"Ben biliyorum. O renklerin hepsi kafamda."

"Deme!"

“Kimi zaman” dedi, adam, “görmemek daha iyidir. ”

Bir süre daha konuşmadılar. Kadın yol göstericiye gereksinimi olan kendisiymişçesine yapıştı adamın koluna. Adamın elini alıp paltosunun üzerine koydu. “Kürkü hissedebiliyor musun?” “Bu çok paraya patlamıştır yahu! Çok para!” Harriet öyküsünü dallandırdı. “Aynısından bir de şapkası var. Görememen çok kötü. Servet verdim ben buna.” Yeni kimliği onu eğlendirmeye başlamıştı. “Anlarsın ya” diye devam etti; “bizim adam ölünce bana biraz bir şeyler bıraktı. Hayvan postları doldururdu. O ne demek bilir misin? Hani ölü hayvanların içini çul çaputla doldurur da, saklarlar?” Adam biliyorum anlamında başını salladı. Harriet yine huylanmıştı. Sesinin tonu bütün bunları uydurduğunu ele veriyor muydu acaba? O an bakışına karşılık veremeyen birine bakmanın ne tuhaf bir şey olduğunu kavradı. Kör olmanın dehşet veren yanı, görememekten çok ne zaman izlendiğini bilmemektir. “Kendini nasıl temiz tutabiliyorsun?” diye sordu.

“Herkes gibi ben de yıkanırım.” Adamın sesi sertti.

“Evet ama...” Başkalarının neyi nasıl yaptığını nereden biliyorsun diyecekti ama, adamın yaralı yüzüne baktıkça, onu kefen gibi çevreleyen karanlığa dalmaya başladı. Adamın yaşamıyla özdeşleşti. Kendini tökezler, yerlere düşer gördü ve geri çekildi. “İşte geldik!” dedi neşeyle. “Şurada sağda. Sana iyi günler sevgilim.” Adama arkasını döndü, bir an için gözlerini kapadı ve kör oldu.

onlardan konuşmamalıyız

Sarah Tilt kapıyı açtığında Harriet’ı koridorda hanım hanımcık bekler buldu. Öpüştüler. Sarah “Bakıyorum muhafız alayı üniformanı kuşanmışsın” dedi. Gerçekten de Harriet’ın kulaklarına inen şapkası alay askerlerinin ayı postu kalpaklarına az çok benziyordu.

“Kürk giyersem beni bağışlayacağını düşündüm.” Bu sözlerin Sarah için bir anlamı yoktu ama o zaten Harriet’ın anlamsız konuşmalarının yabancıları değildi. “İyi görünüyorsun” diye ekledi Harriet.

“Bunu ne zaman duysam telaşlanıyorum.”

“İyi. Telaşlan öyleyse.” Holü geçip, oturma odasına yürüdü.

Sarah da arkadaşının kürklü sırtına dilini çıkarıp, onu izledi. Kahve ister miydi? Büyük bir keyifle Harriet’in gizlemeyi hiç beceremediği düş kırıklığının izlerini bekledi. Ardından da ekledi: “Yoksa kaşıklı bir şeyler mi istersin?”

Harriet kıkırdıyordu. İşaret parmağını kaldırarak “Bir parmak, hayatım” dedi, “Annenin yutacak gücü olduğu sürece ona cin ver.”

“Benim de seni seyretmeye gücüm olduğu sürece demek istiyorsun.” Harriet, Sarah’nın kendi kendine söylediği bu sözleri duymamıştı. Kürk şapkasını çıkarmak için iki eliyle tutup başının üzerine kaldırdı; bu hareketi eski çağlardaki bir soyunma törenini andırıyordu. Kocaman kürk paltosunu çıkarmasıysa büyük bir uğraştı. Ondandır kurtulması için bir dizi manevra yapması gerekiyordu.

“İşi bitti mi?” Sarah bu pahalı giysiye belirgin bir nefretle bakıyordu.

“İşi bitmedi canım. Yalnızca bir kenara bırakıldı.” Harriet, Sarah’nın sunduğu cin ile kaşığı aldı. İlk yudumunu alırken de bakışlarını odada gezdirdi. “Biliyor musun” dedi, “burası bana hep bir ruh doktorunun bekleme odasını anımsatır. Oralara gittiğimden değil tabii. Kurcalanmaktan hoşlanmam.”

Sarah’nın oturma odası modern ve işlevsel bir biçimde döşenmişti. Bu eşyalar, ellili yılların soyut resimleriyle birlikte evde soğuk bir hava estiriyorlardı. Harriet gövdesinin alt kısmını bir köşeye sıkıştırmaya çabalıyordu. Sarah bir an için oracığa yapıverecekmiş gibi korkunç bir duyguya kapıldı.

“İçine oturmak üzere olduğum şey ne?” diye sordu Harriet. Söz konusu nesne metal bir bidona çivilenmiş ve enine kesilmiş bir kalasa benziyordu.

“Adına iskemle diyorlar.”

“İyi de, rengi neden kara? Kara şeylere oturmak istemem ben.”

“Kedin de bunlara dahil mi?”

“İstisnalar kuralı bozmaz.”

Sarah bu söze karşılık vermek istemedi. "Sırt için çok iyi bir sandalye tabii. Tanrı..." Harriet sözünü kesti:

"Chanel bir elbise için değil ama." Sarah onun bir zamanlar 'şık' sayılan kırmızı eteğine kınarcasına bakarak "Elbette neredeyse paramparçayken değil" dedi. Kendini gülmekten alıkoymıyordu. "Köpek mamasına benziyorsun!"

"Aman şapır da şupur. Çaya ne var?" Her ikisi de gülüp derin derin iç çektiler. İskemleye nihayet tünayebilmiş olan Harriet "Neşeli ve iyimser olmaya çalışalım" dedi. "Sor bakalım neler yapıyorum."

"Midem kaldırmaz."

"Haydi. Sor. Haydi!"

Sarah pes etmemeye kararlıydı. "Güzel bir muz yesene, hayatım. Aşk romanlarının kraliçesi sensin nasılsa." Harriet'in romanları çoğunlukla ölümü çağrıştıracak kadar iç karartıcı bulunsa da Sarah Harriet'a yıllar önce böyle bir unvan yakıştırmıştı.

Harriet meyve tabağına baktı. "Nereden geliyorlar, üçüncü dünyadan mı?" Sözcükleri nefretle söylemişti.

"Nereden geldiklerini bilmiyorum" dedi, Sarah; "ama nereye gittiklerini biliyorum. "Bir tanesini alıp soydu ve iştahla yemeye başladı; ihtiyar bir kadının iştahıyla. Bu davranışı, kendinin yerken neye benzediğini hep merak eden Harriet'in çok ilgisini çekmişti. Sarah'nın kibarca yalanmasını izledi; dudağının üstünde belli belirsiz bir bıyığın ilk izlerini yakalamıştı sanki. "Muz karanlıkta görmene yardımcı olur" dedi Sarah, mendilini bırakarak. "Yoksa bu yalnızca bir kocakarı masalı mı?" Bunları derken arkadaşına sinsi sinsi gülüyordu.

"Nereden bileyim? Ama bana bir şey hatırlattı." Harriet ayağa fırlamıştı. "Bugün çok tuhaf bir körle karşılaştım. Bana hayvanların içini doldurduğunu söyledi. Kör birinin yalan söylebileceği hiç aklıma gelmezdi. Senin aklına gelir mi? Tabii..." Durdu; "kör şairler var aslında, değil mi?"

"Yanlarında onlara kılavuzluk eden bir çocuk olmaz mı hep?"

Harriet bu soruyu yanıtlamadı. Yolda tanıştığı adamın hareketlerini taklit etmekle meşguldü. Gözlerini kapamış, odanın

içinde oraya buraya dokuna dokuna dolaşıyordu. "Köpeğim nerede? Nerede Tray?" diye inledi.

Elleri birkaç değerli parçanın üzerinde gezinirken Sarah çığlık atma isteğini gemlemeye çabalıyordu. "Yüreğine inecek, hayatım" dedi yavaşça. Yaşlılık ve ünün Harriet'ı tedirgin ettiğinin çoktan farkındaydı. Yazdıkça kişiliği tutarsızlaşmaktaydı. "Neden biraz oturmuyorsun?"

Harriet odanın orta yerinde durmuş, kör adamı taklit ediyor, onun gibi gözlerini deviriyordu. Sahte bir şaşkınlıkla Sarah'ya baktı. "Böylesi kadınları barındırabilen ne cesur bir dünya bu!" diye bağırdı. Sarah iskemleyi gösterince oturdu. "Körleri sevmem..." diyordu; "tabanlarımı kaşıdırırlar."

Sarah, yumuşak bir sesle "Bak işte, tabanlarında duyguların olduğunu bilmezdim!" dedi. Ters ters baktı Harriet. "Bu beden tepeden tırnağa yürektir" dedi; "yürek olmuştur!" Bu en bilinen savlarından biriydi ve sohbet konularının tükendiğini gösteriyordu. Harriet gözlerini kapatıp, arkasına yaslanmak istedi. İskemlenin arkası olmadığı için de duvara çarptı.

Sarah bu ziyaretin nedeni konusunda aydınlanmış hissetmiyordu kendini. Harriet'ın yeterince ilgi gördüğü ortada olduğundan arkaya düşerken attığı narayı da duymazdan geldi. "Eveet" dedi; "bakalım şimdi. Ben neler mi yapıyorum?" Uzun bir sessizlik oldu. Doğrulmaya çalışan Harriet "Seni soyup soğana mı çevirdiler? Öldü diye bir kenara mı attılar yoksa?" türünden olasılıklar sıralamaya girişti. "Yoksa daha da mı kötüsü oldu?"

Sarah duymazlıktan gelmişti. "Kitap üzerinde bayağı çalıştım." Sesinde bir başkaldırı vardı.

"Gerçekten mi?" Harriet, Sarah'nın son altı yıldır aynı tasarı üzerinde çalıştığını biliyordu. İngiliz resminde ölüm teması üzerine yaptığı bu çalışma, adı şimdilik *Ölüm Sanatı* olan bu kitap taslağı bitecekmiş gibi görünmüyordu.

"Şu eski kuyuya kova sallıyoruz hâlâ, öyle mi?"

Sarah kızgın kızgın bakınca Harriet sindi biraz. "Özür dilerim" dedi. "Ölüm konusunun beni nasıl rahatsız ettiğini bilirsin."

"Her şey seni tedirgin ediyor!" Sarah konuyu değiştirmek istiyordu. Harriet'ın hışmından korkardı aslında ama bu konu

hakkında konuşmak ihtiyacı da duyuyordu. Bu kitap onun yakasını bırakmayacaktı. Ölümün değişik yüzlerini, simgelerini incelemişti. Ortaçağdan kalma bir deri bir kemik kadavra resimlerinden Barok mezar heykellerinin dramatik zenginliğine, Viktorya Dönemi'nin konulu resimlerindeki anlatımdan çağdaş sanatın soyut şiddetine geçmişti. Ölüm döşeği konulu tablolar da işlenen ölümün doğal olup olmadığını, tek başına mı yoksa cebren mi meydana geldiğini gösterebilirdi. Tüm bu süre içinde kendi ölümünü de izlemiş gibiydi.

Araştırma derinleştikçe yelpazesini genişletmek isteğine kapılmıştı. Her şeyi anlamak, ölüm olgusunun sanattaki her yansıma biçimine açıklık getirmek istiyordu. 17. yüzyılın *ölüm sanatları*'nı inceledi. Yunanistan ve İtalya'daki müzeleri gezdi. Ölümlerin küllerinin konduğu kapların resimlerini çizdi. Gömme törenlerindeki en ufak farklılıkları not etti. Kadavra, mumyalama, otopsi konularında el kitapları okudu. Ölüm tarikatını araştırdı. Hangi köye, kasabaya ya da kente gittiyse, mezarlıklarını ziyaret etti. Bütün bunları yaparken kendi korkularını da yeniyordu. Ölümü bir gösteriye çevirdi. Tüm bu çalışmalara karşın kitabını bir türlü tamamlayamıyordu. Bitmiş bölümler vardı, sayfalar dolusu not birikmişti, ama bitmiş kitapla yüze gelmek; işte buna direniyordu. Kitabın tamamlanması eski korkularının geri gelmesi demekti. Çünkü bu onun son kitabı olacaktı.

"Daha çok zamana ihtiyacım var" diyordu, Harriet'a. Kafasını göstererek "Düşünceler burada. Resimler de hazır..." dedi.

"Yenileri var mı?" Harriet bu işten sıkılmaya başlamıştı. Sarah da bunun farkındaydı ve her zamanki yakınmalarına yeni bulduğu resimleri saymak için ara verdi. "Bunyan'ın Ölümü, Voltaire'in Ölümü..."

Harriet zevkten titredi. Sarah'nın lafını tam ortasından keserek "Ama gerçekte nasıl öldüklerini bilmiyorsun değil mi?" diye sordu. Kaşığı boş bardağın içinde gürültüyle çeviriyordu. "Birileri kafadan uydurup yapmış bunları, değil mi?" Sarah, her zamanki gibi çilekeş edasıyla kalktı, arkadaşının içkisini doldurmaya gitti. Harriet şişeyi onun elinden kapıp bardağını kendi doldurdu.

Sarah Harriet'in suratına bakıyordu. Çocuk gibi konuştuğu zamanlar olurdu ve bunun ne denli kasıtlı olduğunu Sarah kestiremezdi. "Ölünün karşısında yapmış olamazlar ya, sevgilim. Bu resimlerin bazılarını yapmak yıllar aldı. Cesetler ise çürür. Bunu bilirsin" dedi.

"Peki, ne kullandı bu ressamlar?" Yine bir çocuğun sorusu.

"Model kullandılar. Kullanmaları gerektiği gibi."

"Modeller mi? Ölüymüş gibi yapan modeller mi kullandılar yani?"

"Bildiğim kadarıyla poz versinler diye öldürülmediler. Ne istiyorsun sen, kan mı?"

Harriet kaşığı burnunun ucuna vuruyordu. "Yani ölüm, ölü numarası yapan birileri tarafından yüceltiliyor, öyle mi?"

"Ölümün en güzel yanı güzel görüntülenebilmesi. Gerçek ölüm hiç güzel bir şey değil aslında. Chatterton'ı düşünsene..."

Konunun aşırı ağırbaşlılığı Harriet'i bunaltmaya başlamıştı. Kara iskemleden fırladı. "Büyüyüp serpilecek dalı kestiler" dedi. Ortadan ikiye kesiliverecekmiş gibi katlanıverdi birden.

"Sürgün." Sarah üstüne basa basa söylemişti.

"Efendim?"

"Bir sürgün canım, dal değil. Tabii alıntı yapıyorsan eğer."

Harriet dikilmişti. "Bilmiyor muyum sanıyorsun? Ömrüm boyunca alıntı yaptım ben! Şiire yeniden başladı: Biz şairler gençliğimizde mutlu başlarız. Kollarını neşeyle sallıyordu. "Ama umutsuzluk ve deliliktir sonumuz." Dilini ağzının köşesinden sarkıttı, gözlerini devirdi. Birdenbire oturdu ve cininden bir yudum aldı. "Alıntı olduğunu elbette biliyorum. Ben ömrümü İngiliz edebiyatı uğruna harcadım."

Sarah'nın kılı kıpırdamamıştı. "Yazık. Karşılığını alamaman kötü olmuş."

Harriet kırılmış gibi görünmeye çalıştı ama beceremedi. "Ama ünlü olduğum söyleniyor hiç değilse" dedi.

"Evet. Duyduklarıma bakılırsa senin de içini dolduracaklarmış. Hem de yıllardır ilk kez oluyor bu."

Harriet kıkırdadı. "O kör adama yaptırınlar" dedi. Ellerini kucağında sıkıyordu. "Ağzımdan doldurması gerekecek. Diğer deliklerimin hepsi tıkalı."

"Ağzından başlamasını dilerim."

Harriet bu şakayı sürdürmekten yana değildi. Sarah'nın cam masasında duran bir sanat dergisini aldı eline. "Aa Seymour!" dedi, "Favorim!" John Seymour'un ölmeden önce yaptığı son resimlere göz attı. Kaybı nedeniyle geniş yer ayrılmıştı sanatçıya. Bir sayfayı Sarah'ya göstermek için kaldırırken neredeyse yırtıyordu. "Bunun hakkında ne düşünüyorsun?" Viran olmuş bir binanın önünde duran bir çocuğun resmiydi bu. Çocuk tuvalden dışarı bakıyor, başının üzerinde yıkık dökük odalar yükseliyordu. Seymour yırtılmış duvar kâğıtlarını, yamru yumru boruları, terk edilmiş eşyayı titizlikle görüntülemişti. Tüm bunlar ortalarda bir yerde bulunan bir noktaya doğru hortum gibi dönerek düşüyorlardı adeta. Buna karşın çocuğun yüz hatları yoktu. Soyuttu.

Sarah, Harriet'in bu coşkusunu paylaşmıyordu. "Neden bir resmini almıyorsunuz? Senin beğendiğin gerçekçilerden biri nasılsa" dedi. Harriet dergiyi bırakıp pencereye doğru yürüdü. Aşağıdaki ufak avluya bakarken "Kim neyin gerçek, neyin sahte olduğunu söyleyebilir ki?" diyordu.

"Senin söyleyebilmen gerekiyor. Anılarını yazan sensin."

"İşte o nedenle buradayım." Harriet neden buraya geldiğini anımsamıştı birden. "Gerçek şu ki" diye başladı; "bu işi beceremiyorum." Durdu. Şeytan yine dürtmüştü. "Sanırım sana benziyorum. Bitiremiyorum! İlerleyemiyorum."

Sarah ayaklarını uzatmış, çoraplarına bakıyordu. Onları sıvazlayıp düzeltmek, Harriet'in konuşmasını öylece oturup beklemekten daha iyiydi. "Gerçek şu ki" diye devam etti Harriet, "söyleyecek hiçbir şeyim yok." Arkası hâlâ dönüktü; dik dik bakan ağzı açık bir ahmağın taklidini yapıyordu.

"Söyleyecek çok şeyim var demek istiyorsun."

Harriet telaşla başını çevirdi. "Çok var derken ne demek istiyorsun?"

Sarah tedirginliğini sezmişti. "Herhangi bir şey demeye çalışmıyorum" dedi.

"Lafın gelişi yani."

"Yalnızca çok insan tanıdın, birçok kitap yazdın demek istedim." Üstüne basa basa ekledi: "Oldukça da uzun yaşadın."

Harriet, Seymour'un eski binanın önünde duran çocuk resmini görüyordu. Bir an için gözlerini kapadı ve "Ta başından başlayabilseydim keşke!" dedi.

"Saçmalama!" Böyle bir yeniden doğuş düşüncesi Sarah'ya şaşırtıcı gelmişti. "Yaşamının bütünüyle bir zafer olduğunu biliyorsun."

"Zafer mi? Bana bir baksana sen." Harriet dönmüş, dua eder gibi ellerini uzatmıştı. Sarah yere baktı. Yavaşça "Senin bir yardımcıya ihtiyacın var" dedi.

"Bir yardımcım var. Şu aptal küçük sürtük var." Mary'nin o tiz, ağlamaklı sesini taklit ederek konuşuyordu. "Her cümlesine *bana kalırsa* diye başlayan bir Bayan Wilson'ım var!"

"Hayır. Ben senin yazmana yardımcı olacak birini kastetmiştim. Sana ilham verecek biri lazım."

İşte o an Harriet'ın aklına Charles Wychwood geldi. Belleği ona bir oyun etmiyorsa, sekreterlerinin en güvenilirli olmamıştı ama bir şairdi ve Harriet'ı güldürmeyi hep başarmıştı. O gece ona telefon etti. Charles'ı tam kemerin üzerindeki evde bulduğu resmi temizler, Thomas Chatterton'ın gözlerinin içine coşkuyla bakarken yakaladı ve işi telefonda halletmek istemediğini söyledi.

"Şu gülünç Alman ne demişti?" diye devam etti Harriet. "Kimlerden söz edemeyeceksek orada susmalıyız mı?"

Harriet Scrope sandviç hazırlıyordu. "Hardal!" diye bağırdı ve küçük sarı bir kutuyu zafer kazanmış birinin kupasıymış gibi havaya kaldırdı. "Turşu!" Kavanozu açtı, "Güzelim mamalar!" nidası ile bıçağını Gordon balık ezmesi tenekesine daldırdı. Baharatları koymadan önce ezmeyi iki dilim beyaz ekmeğe sürdü. Yarattığı bu ağız sulandırıcı nesneye "Bak şuna" diyordu, "ne kadar da renklisin! Yenmek için fazla güzelsin!" Yine de kocaman bir parça kopardı ve gözlerini büyüterek yuttu onu. Yemek yeme düşüncesini ezelden beri pek severdi ama yemek yeme eyleminden nefret ederdi. Ne zaman yemek yese, tedirgin bir biçimde çevresini gözlerdi. Balık ezmesi, turşu ve hardal boğazından aşağı inerken gözü Bay Gaskell'a takıldı; sanki onu ilk kez görüyordu. Sonra yakalayıp acımasızca öpücüklere boğdu kediyi. Hayvan güçlü elleri arasında çırpınıyordu. "Sanırım sen turşu istiyorsun güzelim, ama turşular insanlar için. Hiç değilse annen onların öyle olduklarını sanıyor. Annen de bir insan." Kediyi kollarını uzatıp havada tuttu ve onunla her zamanki bakışma savaşına girdi: Gözünü ilk kırtan Bay Gaskell olmuştu. "Zafer!" diye bağırp, kediyi bir kez daha öptü. Kedi balık ezmesi kokusunu almıştı. Çabucak yere bırakıldı. "Söyle bakalım" dedi Harriet; "hiç rüyada Anne'yi görüyor musun?" Gözlerini kapayıp kedilerin dünyasını düşlemeye çalıştı. Gözünün önünde yürüyen gölgeler belirliyordu. Sonra kendi pabuçlarından birinin kara silüetini gördü. Ardından da kapı çalındı.

Karanlık boyunca miyavlayarak ilerlerken, Charles Wychwood'u beklediğini hatırladı. "Bir dakika!" diye bağırarak, üst kat banyosuna uçtu adeta. Deliler gibi dişlerini fırçaladı. Lavabonun yanındaki ufak pencereden, ön kapıya uzanan taşlı yolda bekleyen Charles'ı görebiliyordu. Ayakta uyuyor gibiydi. Aklından geçen bir şeyin etkisiyle solgun yüzü titremişti; Harriet acıyıverdi adama. Charles onu camda görmüş gülümşüyordu. "Shallot'ın Leydisi!" diye seslendi yukarı. Harriet da bilinçsizce kaldırmıştı elini. Aşağıdan yukarı bakıldığında, bu hoşgeldin demek olabileceği gibi, pekâlâ güle güle demek de olabilirdi. Merdivenlerden aşağı kapıya doğru koşarken "Leydi Chatterley demek daha uygun olur" diyordu.

Kapıyı, gelenin gerçekten Charles olup olmadığını anlamak istercesine dikkatle açtı. Son günlerde kendi gözlerine güvenemediği zamanlar oluyordu. Bunu Harriet'in her zamanki şakalarından biri olarak algılayan Charles başını aralıktan uzatıp "Bayan Scrope nasıl bakalım?" diye sorunca Harriet kapıyı açtı. "Seni, beni alıp götürmeye gelen Bay Punch sandım" dedi. Charles hiç de iyi görünmüyordu. Dört yıl önce de aynı giysileri giyiyormuş gibi geldi Harriet'a.

Ön odaya geçerlerken Charles "Racine ha? *Andromak*'ı mı yoksa *Berenice*'i mi okuyorsun?" dedi. Konuşması peltekti. İçmiş olabileceğini düşündü Harriet. Ola ki odanın döşeniş biçimi Fransız tragedya yazarını çağrıştırmıştı. "Pek anlayamadım" diye başladı. Charles iskemlede duran kitabı gösteriyordu. "Aah yanlış görmüşsün" dedi kadın, "ben de aklımı oynattığımı sanmıştım!" İskemlenin üzerindeki kitap, atlarla ilgili YARIŞ adlı bir kitaptı.

Bu yanlışlık Charles'ın sinirlerini bozmamış olacaktı ki, kanepeye doğru ilerleyip Bay Gaskell'ı okşamaya başladı. Kedi ve o hep iyi geçinmişler, bu da o zamanlar Harriet'la kedisi arasındaki bağı zayıflatmıştı. Kadın kediyi korkutup uzaklaştırmak için yüksek sesle öksürdü. "Ee... nasılsın bakalım Charles? İyi görünüyorsun." İkinci cümle gönülsüz çıkmıştı ağzından.

"Öyle mi? Derler ya, hiç bu kadar iyi olmamıştım."

"Öyle mi derler?"

“Öyle.” Birden içi tıkanı. Bu duygunun onu çabucak terk edeceğini biliyordu ve yok saymayı denedi. Kollarını ensesine koyup, bacaklarını uzattı ve sordu:

“Sen nasılsın?” Harriet’in evine gelmeyeli dört yıl oluyordu ama kendini rahat hissedivermişti. “Görüşmeyeli ne kadar oldu?”

“Ben değişmem, bilirsin. Her zamanki Harriet’ım işte.” Charles’ın elini yalamakta olan kediye gırtlaklamak isteğini bastırmaya çalışıyordu. Kalkıp odada dolaşmaya başladı. Nesnelere rastgele dokundu. Eli John Keats’in ölüm maskını bulunca durdu ve yüksek sesle sordu: “Şiir yazıyor musun hâlâ?”

“Tabii” Boş zamanlarını değerlendirmek için ilgilendiği bir uğraştan söz ediyormuşçasına konuşmuştu. “Sana son kitabımı da getirdim.” Cebinden teksirleri çıkardı.

“Ne kadar tatlısın! Yapmamalıydın.” Sayfalara şöyle bir göz attı Harriet. Charles’ın onu dikkatle izlediğini görünce de bir sayfayı açıp bir kıta okudu. Masaya bırakmadan önce de mutlu mutlu iç çekti. “Seni yayımcımla tanıştırmalıyım” dedi. Aklına diyecek başka bir şey gelmemişti. “Şairlerle arası pek iyidir.”

Charles arkasına yaslanmış, gerinip esneyecek gibi kollarını başının üzerinde uzatmıştı. “Acelemin yok. Zamanım var” dedi. Kalın, yarı şaka yarı ciddi bir sesle “Bir gün dehamı anlayacaklar!” diye ekledi. Harriet’tan ses çıkmıyordu. “Vivien sevgilerini yolladı.”

“Ne güzel! Ona da benimkileri ilet.” Bir an için Vivien’in kim olduğunu çıkaramamıştı ama bu tanımadığı kadına karşı duyduğu sevgi seli hazırladığı konuşmaya geçiş yapmasına zemin hazırladı. “Charles, seni aramamın nedeni artık benim ben olmamam.”

“Kimsin?”

“Ben ciddiylim. Yardımına ihtiyacım var. Birilerinin beni benden çekip çıkarması gerek.”

Charles başını bir tarafa eğmiş, gülümsüyordu.

“Acaba dönüp benimle çalışır mısın diye düşündüm.” Harriet bunları söylerken son derece sakın görünüyordu ama ellerini kucağına bastırmasa onlar kurtulup tuhaf biçimlere girecek sanırdınız.

"Bu hiç beklenmedik bir şey" dedi Charles. Pek şaşırmışa benzemiyordu. Ne karşılık vereceğini de bilemiyordu. Birkaç gün öncesi olsa, bu önerinin üzerine atlardı ama Thomas Chatterton'ın portresi onun ayaklarını yerden kesmişti. Peşine düşmekten alıkonmayı istemiyordu. Hoş, Harriet o iş konusunda da ona yardımcı olabilirdi ya.

Harriet karar vermesinin ne denli zor olduğunu anımsayarak onu izliyordu. "İstemiyorsan hayır de" diye mırıldandı.

"Aslında..."

"Çok meşgul olduğumu biliyorum." Charles'ın şiir tomarını alarak bakmaya başladı. "Yazıların var tabii." Bir yandan da şiirlere ilgi göstermeye çalışıyordu. "Bir zamanlar çok güzel bir şey söylemiştin Charles" dedi. "Gerçek, düş gücü olmayan insanların yarattığı bir şeydir demiştin." Aslında Harriet bu sözleri bir kitabının eleştirisinde görmüştü ama Charles bir zamanlar kullanmış olduğunu sandığı bu özdeyişin anımsanmasından memnun, gülümsedi.

"Bir adım daha ileri gidebilir miyiz? Gerçeği düşleyebilir miyiz?"

Charles, bu üniversitede karşılaştığı türden kuramsal soru karşısında arkasına yaslandı. O günden bu yana böyle konularda kayda değer bir biçimde derinlik kazandığı söylenemezdi.

"Ah evet, bu anlamsal bir sorun. Gerçek de gerçek üstü kadar yapay bir şey aslında." Bu sözleri bir yerde görmüştü; kelimesi kelimesine hatırlıyordu. "Gerçek dünya bir dize yorumdan ibarettir. Yazıya dökülen her şey yazıldığı andan itibaren edebiyat niteliği kazanır."

Harriet öne doğru eğildi. Söylenenleri anlamak için bir gayret göstermiyordu. Yeni bir hamle fırsatı kolluyordu. "Tamam! İşte bu, Charles!" diye bağırdı. "İşte sana bunun için ihtiyacım var. Beni yorumlayan gerek!"

Yüklemin üstüne basa basa konuşmuştu. Anlamını sözcükleri dile getirirken kavıyor gibiydi. "Bak, ben anılarımı yazmaya çalışıyorum..."

"Anıların. Anılar. Anıtlar." Charles konuşmak istiyordu ama sözcüklerin nereden çıkıp geldiklerinin bilincinde değildi. "Ananaslar." Kendi de şaşırmıştı.

...ama onları birleştiremiyorum. İsimler ve tarihler var. Notlarım ve güncelerim var ama..." Bir sözcük arıyordu; "...onları yorumlayamıyorum."

"Ama ben nasıl yapılacağını..."

Harriet, Charles'ın getirdiği teksirleri havada sallayarak onu susturdu. "Yazmayı biliyorsun" dedi. "Bildiğini herkes biliyor. Bir melek gibi yazıyorsun." Tüm dikkati adamın üzerindeydi. "İyi para veririm" dedi.

Der demez de pişman oldu. Oysa Charles, Harriet'in bu cömert önerisini duymamıştı bile. Bu kadar çok insanın onun iyi yazdığını nereden bilebileceklerini çözmeye çalışıyordu. Herkes biraz abartılı bir sözcüktü ama madem Harriet öyle diyor-du... Birden bir özgüven doldu içine.

"Senin anılarını senin için yazmamı istiyorsun öyle mi?"

"Benim hayalet yazarım olmanı istiyorum."

Bu unvan Charles'ın hoşuna gitmişti. Anında ve yerinde kararlar vermekle övünürdü hep. "Pekâlâ Bayan Scrope" dedi; "sizin hayalet yazarınız olacağım." Gülüyordu. "Tanıdığınız en iyi hayalet yazar ben olacağım!"

ilk belirti

Chatterton! Chatterton! Chatterton! Odada asker adımlarıyla dolaşan Edward, son günlerde en sevdiği sözcüğü tekrarlamaktaydı. Elindeki ekmek dilimiyle de harfleri havaya yazmakla meşguldü.

"Dur-Durak-Bilmez Edward, başımı ağrıyorsun! dedi Charles. Aslında ağrıtaçağından korkuyordu. Portreyi duvara asmaya çabalıyordu ama bir türlü düzgün tutamıyordu. Ya çivi ufaktı ya da ip yeterince uzun değildi; tuval hep bir yana kayıp kurtuluyordu. Charles zor yakaladı. Ardından yatağa dönse bile, sabahın bu saatinde yapacak bir işi olması onu hep mutlu etmişti. Sonunda resim kafasına düşünce Edward kahkahayı patlattı.

"Çerçeveletmemi ister misin?" diye sordu Vivien. New Chester Sokağı'ndaki küçük bir sanat galerisi olan Cumberland ve Maitland'da çalışıyordu. İşe başlaması kolay olmamıştı. Evliliklerinin ilk günlerinde Charles yazılarının basılmasının az

da olsa zaman alacağını, ama bu süre içinde idare edebileceklerini söylemişti. Günden güne yoksullaştılsa da, Charles dediğinden dönmüyordu. Vivien sonunda bir işe girdiğini söylediğinde Charles'ın kızacağından, onu sabırsızlıkla suçlayacağından korkmuştu ama öyle olmadı. Charles gülümsedi ve hiçbir şey söylemedi. O gün bu gündür de karısının işinden hemen hemen hiç söz etmedi. Vivien galerideki bir olaydan ya da bir sorundan söz etmek isteyince, kafası karışmış gibi yapardı. Tam olarak neden söz ettiğini bilmiyordu sanki.

Dengelemek için başını resme dayadı. Vivien sorusunu yineledi. "Çerçeveletmek mi? Yoo, hayır Viv. Onu henüz yabancı ellere vermeye hazır değilim. Anlarsın ya."

Anlıyordu ya da hiç değilse anladığını sanıyordu. Charles resmin beş para etmediğini duymaya hazır değildi. Vivien kendini tuttu ve inci kolyesinin klipsini taksın diye Edward'a doğru eğildi. Bu, çocuğun her sabah beklediği bir andı. Annesini güne 'hazırlarken' ona sarılır, boynundaki parfümü içine çekti. Annesinin tutup ellerini öpmesine Edward hep gülerdi. "Bugün tatil, ne yapacaksın Eddie?"

"Babamla çıkıyoruz." Suratı hâlâ annesinin boynuna gömülü olduğundan sesi boğuk çıkmıştı. "Çok önemliymiş."

Charles sonunda resmi duvara asabildi. Geri çekilip baktı. Sağ eli kitapların üzerinde duran orta yaşlı adama "Senin sırrını çözeceğiz" diyordu. Vivien yavaşça oğlunun kollarından sıyrıldı ve doğruldu. Charles'a bir şeyler söyleyecek gibi oldu ama Edward'ın yüzündeki coşkuyu görünce vazgeçti. Dönmüş gidiyordu ki, ani bir ses duydu. Vivien daha kapıya varmadan Chatterton'ın resmi yüzüstü düşüp halının üstüne serilmişti.

"Hasta! Chatterton hasta!" diye bağırdı, Edward.

"Keser misin, Eddie! Başım gerçekten ağrıyor şimdi" diye bağırarak Charles, Vivien'in yüzündeki endişeyi görünce işi tiyatroya vurdu yine: "Bir ağırlık, bir uyku yok ediyor hislerimi."

"Gitmeliyim" dedi Vivien, "geciktim. Birbirinize iyi bakın." Baba oğlu bırakıp çıkarken ayakları da geri geri gidiyordu.

Sabahın daha ileri saatlerinde kemerin üzerindeki eve doğru yola çıktılar. Ne yöne gideceklerini kavrar kavramaz yol

gösterme görevini Edward üstlendi. Charles arkada kaldıkça sabırsızlanıyor, onu kolundan çekiştiriyordu. Oğluyla sokağa çıktıklarında hep dalgın ve kararsız olurdu. Dodd Bahçeleri'ne sapacakları köşede durdu ve arabalar geçtikçe sallanan tozlu bir karaağaca baktı. "Şu ağaçta kaç yaprak vardır sence?"

"Yedi bin dört yüz otuz iki. Bir de buçuk."

"Rüzgârın hepsini dökmesi ne kadar alır?"

Edward artık dinlemiyordu. "Geldik baba" dedi.

"Ne kadar zamandır burada dersin?" Edward, ellerini babasının sırtına dayayıp, onu ite ite sokağa saptırdı. Yine durdular. Charles kemeri ve üzerinde çürümekte olan taş evi gösterdi. "İşte orada!" dedi. "Tüm sırlar orada gömülü!"

Edward babasının elini tuttu. Kemerini geçip, "Leno Antika-İyinin İyisi- Gel de Gör" yazan bir tabelanın asılı olduğu avlu-ya girdiler. Dar merdivenlerden çıkarken bir ilahi ya da bir ağıt okuyan son derece tiz bir ses duyular. Edward'ın sinirleri gevşemiş, gülüyordu.

"Gülme!" Charles kapıyı çalarken sert bir sesle söylüyordu bunu. Bir öksürük duyuldu, bir çekmece kilitlendi ve sonunda kapı hiddetle açıldı.

"Evet?" Bay Leno Edward'a bakıyordu. Soruyu çocuğa yöneltmiş gibiydi. "Bu da kim?"

Edward da ona kıpırdamadan bakıyordu; içerden bir ses yükselmese öylece bakışıp durabilirlerdi. "Ordular ilerlesin! Kartallarımı ve borozanlarımı görsünler!" diyordu ses. İşte tam bu sırada Bay Leno Edward'a dil çıkardı. Edward da, Bayan Leno'nun huzuruna kabul edilmeden önce Bay Leno'ya aynı biçimde cevap verdi.

"Bu büyüyecek mi?" diye sordu kadın. Edward ellerini arkasına koyup terslendi: "Geçen yıldan beri 10 cm uzadım ben!"

Charles bu konuşmayı sevecen bakışlarla izliyordu. Sonra da Bay Leno'ya dönüp "Merhaba, ben Wychwood" dedi. "Geçen hafta kitaplarımı bir resimle takas etmiştim."

Bayan Leno Edward'a ciddiyetle bakarak "Sanırım geri vermek istiyor" dedi. "Ne dersin?"

"Hayır" dedi Charles. "Bende kalsın istiyorum. Biraz bilgi almak istiyorum aslında."

Bayan Leno, Edward'ı göstererek "O da bir müzik aleti çalıyor mu? Yoksa sadece orada öyle durur mu?" diye sordu. Edward ıstakoz gibi kızarmaya başlamıştı. Utancından bir köşeye gidip, eski tiyatro dergilerinin üzerine konmuş olan bir gömü kabının içine bakmaya koyuldu.

"Merak ettim" dedi Charles. Lenolar hiç kıpırdamaz olmuşlardı. "Acaba o resim hakkında başka bir şey biliyor musunuz?"

"Bir şeyler biliyor mu?"

Soruyu, arkası dönük olan Edward'a yöneltmişti. Çocuk, nedendir bilinmez döndü ve "Biliyor!" diye bağırdı.

Bayan Leno rampayı geri geri tırmanıp üstteki odaya geçti yine. Kocası, Edward'a "Senden hoşlandı" dedi. Bu haber çocuğu hoşnut etmişti ama bunu gizlemek istediğinden, küpün yanında bulduğu iki eski kuklayla oynamaya başladı. "Bebeklerime dikkat et!" dedi Bay Leno. "Isırabilirler." Sonra da Edward'a dişlerini gösterdi.

Kadın rüzgâr gibi gidip gelmişti. Elindeki kırmızı kayıt defterini uyarı lambası gibi tutuyordu. Defteri kucağına koydu ve ellerini üzerinde çaprazladı. "Pekâlâ" dedi; "anlat şu resmi."

"Chatterton'ınki." Kuklalardan birini küpün içine düşüren ve almaya çabalayan Edward yüzünden dikkati dağılmıştı. "Aslında orta yaşlı bir adamın resmi demek istiyorum" diye devam etti. "Şurada duruyordu."

Bayan Leno kayıt defterini merasimle açtı ve incelemeye koyuldu.

"Bilinmeyen Adamın Portresi. 19. yüzyıl ilk dönem. Joynson diye biri. Colston's Yard, Bristol, Somerset. Orası Avon mu oldu?"

"Adamın adı bu mu?" Charles düş kırıklığına uğramıştı.

"Hayır. Satanın adı bu."

Charles rahatladı. "O mu satmış?"

"Şair sensin. Eşanlamlılar sözlüğün vardır. Satıcı. Mal veren. Satıcının Ölümü. "

"Adı ne demiştiniz?"

"Japonun J'si, ordunun o'su, yenilginin y'si, niçin'in n'si sonra da son." Taş küpün içinde neredeyse kaybolmuş olan Ed-

ward'a sevgiyle bakarak "Sonun geldi çocuktaki son gibi" diye ekledi.

"Colston's Yard, Bristol mü demiştiniz?"

"Başka neresi olabilir ki?" Geri geri gitmeye başlamıştı. "İş-güzar yaşlı budala" diye mırıldanıyordu. Söylene söylene yukarı çıktı.

"Baba! İmdat!" Edward kuklayı çıkarma çabalarının sonunda küpte mahsur kalmıştı. Bay Leno, Charles'a döndü. "Ona dokunabilir miyim?" diye sordu. Charles başını salladı. Kemerin üzerindeki evin sahibi yüzünde zalim bir gülümsemeyle küpün başına geçti. Edward'ı bacaklarından tuttu ve çekip çıkardı. "Sana ısırabileceklerini söylemiştim" dedi.

Edward biraz korkmuştu. "Bu şey kokuyor!"

"Tabii kokar. O bir ölüm anıtı." Babası onu omuzlarından yakalayıp kapıya yöneltmeden önce, Bay Leno Edward'ın elini sıktı. Edward da onu eğilerek selamladı. Taş basamakları inerken tiz sesle söylenen şarkıyı bir kez daha duydular. Edward taklit etmeye çalıştıysa da babası ona engel oldu. "Yapma" dedi, "başkalarını taklit etmek terbiyesizliktir."

gerçek ya da değil

Bristol telefon rehberinde tek bir Joynson vardı: Bramble House, Colston's Yard'da oturan Cuthbert Joynson. Charles arayıp da bu isimde biriyle görüşmek istediğini söylediğinde telefondaki ses çok yaşlı birine aitmiş gibi geldi. "Burada yok" diyordu; "nerede olduğunu bilmiyorum. Nerede olduğu da beni hiç ilgilendirmiyor."

Charles, adamı karısı Bayan Joynson'dan söz ediyor sandı. "Hayır" dedi, "ben sizi arıyorum. Portre hakkında."

"Ben portre filan bilmem. Sanattan da hiç anlamam" dedi adam.

"Leno Antika'ya sattığınız tabloyu kastetmiştim."

"Boşver onu şimdi." Bir sessizlik oldu. Charles bir hışırtı duydu. "Benimle görüşmek istediğinizi mi söylemiştiniz?" Sesi yumuşamıştı. "Buraya gelin." Sanki Charles yan odadaymış gibi konuşuyordu.

“Londra’dan arıyorum.”

“Kent çocuğusun, ha? Dövmen mövmen yoktur umarım.” Charles, olmadığını belirtti. “Neyse boşver. Sen gel yine de” dedi. Olası bir buluşma için zaman belirleyemeden kapayıvermişti telefonu. Charles bu konuşmayı yetersiz ya da olağandışı bulacağı yerde, ikna yeteneği ve taktik açısından bir başarı olarak nitelendirdi. Daha şimdiden Bristol’e yapacağı geziyi dört gözle bekliyordu. Bu sevimli yaşlı beyefendinin yardımıyla Chatterton’ın sırrını çözebilirdi. Olup bitenleri o gece Philip’e böyle aktardı. Philip de ona eşlik etmeye heveslenmişti. “Araştırma cumartesi başlıyor” dedi Charles heyecanla. “Ne olduğunu sorma bana. Gidip konuk olalım yalnızca.”

kapıdan geç

Ertesi sabah uyandığında yapayalnızdı. Tam saat kaç diye bağracaktı ki ağzında bir şey varmış gibi geldi ona. Tıkandı. Hem diliydi, hem dili değildi. Birisi dilini boğazından aşağı itmeye çalışmaktaydı. Yataktan kalkmaya uğraştı ama kafası yerinden oynamadı. Çevresine bakındı: Boş bakan gözler yabancı bir odanın parlak ışığında kırıştı. Kafa derisinin altında bir yerlerde tuhaf bir his vardı. Deri yükselmeye çalışıyordu sanki. Vivien demeye çalıştı ama sözcük ağzında uzadı ve ağzından sardunya çıktığını duydu. Parlak bıçaklar gözlerine erişmeden kapadı onları.

Ertesi sabah uyandığında yapayalnızdı. Vivien işe gitmişti. Edward çoktan beri okuldaydı. Bunları biliyordu ama yine de onlara seslenmek istiyordu. Gece boyunca bağırması gibi boğazı ağrıyordu. Dudaklarını özel bir çaba göstererek ayırabilirdi birbirinden. Yan yatıyordu. Çarşafı üzerinden atmıştı. Yatış biçimini değiştirtince altındaki çarşafın başka birinin kahverengi terinden sıırıslam kaldığını gördü. İnsandan gelmiyormuş gibi kokuyordu; keskin, madeni bir kokuydu bu. Sol gözü lekeyi görmek istemedi. Kapağı hep düşüyordu. Charles elini başına koyarak durdurabilirdi bunu. Ve titreyen parmaklarını yüzüne değdirince çürümenin sıcaklığını algılayabilirdi.

Banyoda lavaboya kusuyordu. Saçını taramaya cüret ede-

miyordu çünkü saç onun saçı değildi. Giyinmişti. Evden çıkmış, susadığı için de bir kafeye gitmişti. Masalardaki yiyeceklerin ne denli parlak olduklarını keşfetti birden. Bunun zevkini birileriyle paylaşmak istedi. Ve herkesin mor, sarı, yeşil ve kara bir kimyasal madde yığınınan yemekte olduğunu gördü. Charles bir bardak çay içiyordu. Çayın sol tarafı soğuk, sağ tarafı sıcaktı. Dünya bakır halkalarla doldurulmuş gibi çizgiliydi. Ayağa kalktığında iki büküm oldu, yardım edip kafeden dışarı çıkardılar. Soldaki çizgiden değil de, sağdakinden yürüdü. Yolda biri onu durdurdu. Bu yüzü daha önce hiç görmemişti. Kaşlara, buruna, alındaki çizgilere, ağıza, solgun yüze, boynun bir yanına, saça baktıkça her şey öyle tuhaf geldi ki, kendini tutamayıp ağladı.

Önce mavi, sonra da kırmızı bir araba geçti. Parlak renkleriyle dünyaya hastalık getiriyorlardı. Evlere ve evlerdeki insanlara baktı. Işıkları birleşince göğe yükselen bir parabol oluşuyordu. Kaç yüz vardı? Ruhlar yok, yalnızca yüzler vardı. Yüzündeki su neydi öyleyse? Adı ya yağmur, ya gözyaşı, ya da kuş pisliği. Bir armağandı. İşte tüm bu insanlar –ki evet, insanlardılar– ağızlarını açıp kapıyor, birbirlerine gürültü yapıyorlardı. Değişik renklerde elbiseler giymişlerdi ve bir yerden bir yere geçiyorlardı. Durağan hiçbir şey yoktu. Charles güneşin sol köşe boyunca ilerleyişini izledi. Dünya çok parlaktı. “Hapiste-yim” diye düşündü. “Ve şarkı söyleyerek çıkıp gidene dek bu parlaklık bana gardiyanlık edecek.” Bir aralığa girip bir kez daha kustu.

Küçük bir çeşmenin yanı başında oturuyordu. Sırtını yuvarlak yalağa dayamıştı. Mermer gibi güzel diye geçirdi içinden. Bir anlık dikkat yokluğunda çekiç seslerini, matkabın sesini, işçilerin birbirlerine seslenişlerini duydu. Oturduğu parkın arkasındaki sokakta bir bina yapılıyordu. Tek bir tuğlanın yazgısını düşündü. Belki de yıkılmış bir binanın molozlarından çıkarılmıştı ve ikinci kez kullanılıyordu. Dünyanın tüm binalarının onun nefes alış verişleri ile yükselip alçaldığını gördü. Belki de tuğla yeniydi. Yeni kalıplanmış, tuğlacının harmanına neşesi karılıp yapılmıştı. Binaya özgü hava tuğla tuğla örülüyordu böylece. Gürültülerden alamıyordu başını. Acıyla yere eğildi.

Ağaçların üzerinden bir rüzgâr esti, geldi. Kahverengi yapraklarını yere gönderecek olan dallar dalgalandılar...

Uyandığında yaprakların süpürülmüş olduğunu gördü. Yanı başında geriye taranmış kızıl saçları olan genç bir adam vardı ve dikkatle Charles'a bakıyordu. Elini onu zaptetmek istercesine omzuna koymuştu.

"Demek hastasın" dedi biri.

"Öyle olduğumu biliyorum" dedi öteki.

Kalkacak gibi oldu. "Şimdi değil. Şimdi değil. Seni görme-ye yine geleceğim. Şimdi değil."

Charles ne diyeceğini kestiremiyordu. Bir kez daha yukarı baktığında adamın yok olduğunu gördü. Rüzgâr azalmıştı. Çeşmeden akan suyun sesine kulak verirken acısının da dinmiş olduğunu fark etti. Gerindi, esnedi ve dört bir yanından alçılar sökülmiş duygusuna kapıldı. O tuhafılık gitmişti. Alelacele kalktı ve gözlerini ovuşturdu. Havuzdaki suyu avuçladı. İçme-ye niyeti yoktu, avuçlarında titreyişini hissetmek istiyordu yalnızca. Sonra da suyu yüzüne ve saçına çarptı.

"Kapanma saati!" Ses arkadan gelmişti. Charles onu uyandıran genç adamı görebilmek umuduyla döndü arkasına ama konuşan, kalabalık sokağa açılan kapıları tutan park bekçisiydi. Gülüyordu. "Kendi kendinize konuşmamalısınız" diyordu. "Hep böyle başlar!"

Charles güldü. "Ne başlar? Üzüntüler mi, güçsüzlük mü?" Onu çok sarsmış olsa da hastalığı silkeleyip yaşama dönmüştü işte. Genç adamın gerçek mi yoksa düş mü olduğu onu artık ilgilendirmiyordu. "Bir zamanlar hastaydım" dedi, "ama artık iyiyim."

Sonra da kapıdan geçip gitti.

"Hey Bak!" diyordu Charles, "Viktorya Dönemi'nden bu. Ne hoş, değil mi?" Philip Slack, Isambard Kingdom Brunel'in, soba borusu şapkası kucağına yerleştirilmiş bronz heykeline şöyle bir baktı. Heykelin başının tam üzerinde "Buluşma Yeri" yazan bir tabela asılıydı. Yanında da "Evsiz Aileler Birliği" için yardım kutusu taşıyan bir Paddington ayısı duruyordu. "Bin sekiz yüz beş-Bin sekiz yüz elli bir." Charles, oturan heykelin altındaki plaketi okuyordu. "Genç ölmüş anlaşılan" dedi. Paddington tren istasyonunun cam ve demirden kubbesinin altında ağır ağır yürüyerek peronlarına vardılar. Eski binanın yankıları onları çevrelemişti.

Charles önüne bir adet Cadbury sütlü çikolatayı, biletini, iki elmayı, Dickens'ın *Büyük Umutlar*'ının karton kapaklı bir basımını koyup kompartımanına yerleştğinde, Londra'dan Bristol'e gidecek olan 9.15 treni gardan çıkmak üzereydi. Philip küçük sakalını sıvazlayıp, kasvetli bakışlarla dışarıyı gözlemeye koyuldu. Arkadaşıysa görüntüyü kapayan toz tabakasına adının baş harflerini yazmakla meşguldü.

"Royal Oak" dedi Charles. "Ne hoş bir isim!"

"Ormanmış bir zamanlar." Philip geçmekte oldukları parlak kırmızı tuğladan yapılmış işyerlerine bakıyordu. Asfalt şerit doğuya döndü.

"Ya Westbourne Park?" Charles'ın keyfi yerindeydi.

"Tarlaymış. Eskiden." Sabah ışığında parlayan sosyal konutlardan oluşan bir vadiden geçmekteydiler. Alçak bulutlara

doğru beyaz duman ve is kusan eski bir trafo görünüp kayboldu. Köprüden bir kamyon geçti.

"Ya Mutlu Vadi?" Philip şaşkın bakıyordu. "Uydurdum" dedi Charles. Arkasına yaslanmış, kompartımanın sıcağının tadını çıkartıyordu. "Ne hoş," dedi, "hepimiz belli hedeflere doğru birlikte yolculuk yapıyoruz, değil mi?" Diğer yolculara mutlulukla baktı. Sonra da *Büyük Umutlar*'dan bir sayfa kopardı, kıvrırdı büktü ve ağzına atıverdi. Eski bir alışkanlıktı bu. Kitap yemeye karşı koyamıyordu.

Philip kentin hızla akıp giden dış mahallelerini seyrederken hâlâ pek üzgün duruyordu. Sonunda "Keşke Vivien da gelseydi" dedi. "Onun da nefes almaya ihtiyacı var."

"Herkesin nefes almaya ihtiyacı var, ahbap." Charles bir parça kâğıt daha yırtmış, yuvarlayıp yutuyordu. "Biraz ister misin?" diye sordu; "çok lezzetli." Kitabı Philip'e uzattı. Philip kibarca reddetti.

"Hiç değilse bütün gün evde tıklılı kalmıyor." Arkadaşına karşı kendini temize çıkarmak isteğindeydi. "Edward'a bakan ben değil miyim? Hem sen onun nasıl bir çocuk olduğunu bilirsin, kaldı ki..." *Büyük Umutlar*'dan bir sayfa daha gitmişti. "...artık Harriet için çalışacağımdan para da kazanabileceğim."

Philip kitabı elinden aldı. "Bu sana dokunur" dedi.

"İstediğim yaşam bu değildi. Ama ne yapabileceğimi bilmiyorum. Ne yapabilirim ki? Ne denli hasta olduğumu biliyorsun..." Aslında rahatsızlığından Philip'e hiç söz etmemişti ve dostunun şaşkın bakışlarını görünce gülümsedi. "Neyse" dedi, "bu mesele kapandı. Biz hacca gidiyoruz. Bu efkâr niye?" Kompartımanın öte tarafında Scrabble oynayan iki kişi gördü. Ellerini inceledi. Tren Bristol Temple Meads'e doğru ilerlerken "tıkalı" diyordu.

İstasyonda Colston's Yard'ın nerede olduğunu sorduklarında St. Mary Redcliffe Kilisesi'nin çan kulesini kerteriz almaları salık verildi. Sokak da onun hemen arkasındaydı. Kiliseye doğru ilerlerken Philip, Chatterton'ın orada doğduğunu söyledi.

İstasyondan bakınca çan kulesi bir ev öbeğinin üzerinde yükseliyor gibi duruyordu. Kollarıyla çevreyi gösteren Charles, "Ne güzel mahalleler!" dedi. Ama Temple Meads'ten ayrılır ayrılmaz yonca yaprakları ve yaya yolları ağında kayboldular. Charles bundan etkilenmişe benzemiyordu; bu uzaklaşmanın keyfini çıkarmaktaydı adeta. Büyük bir kavşakta karşıdan karşıya geçerlerken "Hiç dikkat ettin mi?" diye sordu dostuna; "Bristol'de kaç kişinin kızıl saçı var?" Bir kamyon yalnızca birkaç santim açığından, tozu dumana katarak geçti. "Gördüm!" diye bağırdı. "Arabaların arasından gördüm onu!" Elini havaya kaldırıp, trafiğin içine daldı. Ne sağına ne de soluna baktı, umursamazlıkla karşıya geçti. Philip tam arkasından geliyor; zar zor durabilen sürücülere sinirli sinirli el kol işaretleri yapıyor, surat ediyordu. Karşı köşeyi döndüklerinde St. Mary Redcliffe önlerinde yükseliyordu artık.

Charles'ın düşlediği gibi sakin, sessiz bir yerde değildi; başka bir işlek caddenin biraz gerisindeydi. İki adam birbirlerine hiçbir şey söylemeden caddeyi geçtiler ve kilisenin süslü sundurmalarından birinin açıldığı dar sokak boyunca yürüdüler. Dış kapıda azizlerin kabartmaları, kurukafalar, anahtarlar, ne idüğü belirsiz hayvanlar ve kambur şeytanlar vardı. Kapının üzerinde de eli havada, çevresini selamlayan sakallı birinin heykeli bulunuyordu. "Colston's Yard az ilerde!" diye bağırdı Charles. "Yön duygumun güçlü olduğunu biliyordum!"

Bramble House adlı evi bulmak pek zor değildi, çünkü George dönemi üslubunda yapılmış bir sıra evden içerlek duruyordu. Önünde, elle boyanmış bir tabela asılı demir parmaklıkları vardı. Tabelada "Dikkat Kancık Var- Isırır" yazıyordu. Charles kapıya doğru giderken Philip geri çekildi. "Kilise" dedi yavaşça. "Seninle kilisenin önünde buluşuruz."

Charles aldırılmaz bir havayla el salladı ve bahçeye girdi. Daha evin kapısına varmamıştı ki, kapı açıldı. "Aman Tanrım!" dedi bir ses. "Kimsiniz siz? Kim benim yaşam alanıma tecavüz eden?" Yaşlı bir adam dışarı çıkmış; yoldan aşağı, bir sağa bir sola bakıyor ama Charles'ın yüzüne bakmıyordu. Deri bir jimnastik mayosuyla kırmızı bir eşofman üstü giymişti. Saçsızdı. Tepesine yapışık gibi duran beyaz kıl kalıntılarından, saçlarını

kısa bire süre önce kazıttırdığı izlenimi doğuyordu. "Bugünlerde böyle demiyorlar mı? Yaşam alanı?"

"Bay Joynson? Merhaba. Ben Charles Wychwood." Karşılık alamamıştı ama devam etti: "Portre için telefon etmiştim."

Yaşlı adam elini kalçalarına koydu. "Düşünmeye gitti o. Tohumu kaçtı. Cehenneme gitti. Ondan söz etmenize hiç gerek yok."* Durdu. "Tabelamı beğendiniz mi?" 'Dikkat Kancık Var' yazısını gösteriyordu. "Dün akşam aklıma geldi. Haydi içeri gir de azıcık kıkırdayalım." Charles'ı eve davet ediyordu. "Şöyle dolu dolu kıkırdamaya bayılırım-inan bayılırım." Çok tuhaf, çok samimi, baştan çıkarıcı bir sesi vardı. Ağzı boğaz pastili kokuyordu. "Sigara içmediğinizi umarım" dedi. Charles'ın koluna girmiş onu hole götürürken, "Ben programlı bir biçimde egzersiz yapıyorum" dedi. Kapıyı kapamadan önce yolun her iki başına bir kez daha baktı. "Bana Pat diyebilirsin." Gerçekten de kıkırdıyordu. "Boynumu ovsana. Kendimi çok gergin hissediyorum."

Charles bu yaşlı adama dokunmayı pek istemiyordu. Bu nedenle de parmaklarını eşofmanın üzerinden hafifçe bastırdı. "Hayır! Hayır!" dedi Pat. "Siz gençler hepiniz kuru kemiksiniz! Gel mutfağa." Yaşlı adamların o istemdişi, sarsak canlılığını sergiliyordu.

Charles ardından gitti. Pat bir kutu havuç suyu açarken "Sanırım Leno Antika'ya resmi satan sizsiniz, Bay Joynson" dedi.

Pat birdenbire parlamıştı. Havuç suyu çenesinden aşağı akıyordu. "Ben Bay Joynson değilim! O burada değil. Size burada olmadığını söyledim. Bunu içemeyeceğim." Tenekeyi bıraktı. "Şoktayım. Beni tehdit etti. Bana saldırdı. Beni mahvetti. Tabancalar vardı. Bıçaklar vardı. Patlamalar oldu. Bütün bunlar olup biterken ben egzersiz programımı nasıl uygulardım ki?" Charles anlıyorum türünden bir şeyler geveledi. Pat hızlı, keskin bir bakışla ona baktı. "Bence gençler..." dedi; "süveter, blucin ve lastik bot giymemeli. Dağınık duruyor. Saçmalık. Çirkin duruyor."

* Yaşlı adam bu bölüm boyunca Bay Joynson'dan söz ederken İngilizcede erkeği belirten "he" adlı yerine kadını belirten "she" adını kullanmaktadır. (Ç.N.)

Charles bu yasak nesnelerin üçünü de giymiş bulunuyordu ve ne yapacağını bilmez görünüyordu. Pat devam etti: "İnsan ne komik şeyler görüyor, değil mi?" Charles bu konuda onun görüşlerine içtenlikle katılabilirdi. "Haydi!" dedi adam, "haydi, koşalım!" Hem yürür, hem kıkırdarız. Eşofmanının cebinden çıkardığı dört hapı ağgözlülükle yuttu. Charles, buruşuk boyunda titreyen ademelmasını görebiliyordu. Evden çıktılar. Pat yine Charles'ın koluna girmişti. "Ben hep kilisenin etrafında koşarım" dedi. "O bundan nefret eder."

St. Mary Redcliffe'ın kuzey ucuna doğru koşarken, adam öndeydi. Çenesini yukarıda, dirseklerini vücuduna yapışık tutuyordu. Sözcüklerinin arasına da öfler pöfler serpiştiriyordu. "Bundan nefret eder. Utanır. S...rsin."

Charles pek koşturmuyor, Pat'in dikkatini çekmek amacıyla yengeç gibi yan yan yürüyor, atlayıp zıplıyordu. "Ama resmi satan sizsiniz, değil mi?"

Pat zafer kazanmış gibiydi. "Henüz..." nefes aldı "...bilmiyor." Kuzey avluya gelmişlerdi ve batıya doğru dönen mıcır bir patikadaydılar. Meryem Ana adına yapılmış bir dua yeri vardı. "Bayan Üstün Varlık! O öyle olduğunu sanıyor. Ve aslında tek istediği bir zenci!"

"Tabii." Charles bunu o güne kadar duyduğu en akılcı açıklamaymışçasına onaylamıştı. Pat soluk soluğa bir öykü daha anlatmaya başlamadan "Onu nerede buldunuz?" diye sordu.

Pat elini sol yanına koymuştu; sanki bir mısra okuyacaktı: "Tavan. Arasında."

"Kim o adam?" Charles bunu olabildiğince masum bir biçimde sormuştu. Tempoyu da düşürdü. Pat de buna sevinip ayak uydurdu hemen. "Portredeki adam kim?"

"Bana sorma. Ben hiç sormam. Onu dinlemem. Hiç de anlamam."

Charles gözlerini Pat'in yüzünden ayırmadan olabildiğince doğal bir tavırla "Tavanarasına çıkabilir miyim?" diye sordu.

Güney duvarını katetmekteydiler. Pat düşmek üzere olan pantolonuna yapışmıştı. Eski mezar taşlarının arasından zarıfçe ilerledi. Colston's Yard'a geri döndüler. Koşa koşa mutfağa

döndüklerinde Charles soluklanmaya çalışarak sorusunu yinledi: "Tavanarasına çıkabilir miyim Pat?"

Adam, Charles ona ilk adıyla seslenince duralamıştı. Utangaç bir biçimde "Oraya neden çıkacaksın ki?" dedi. "Aradığın her şey burada." Bir süre konuşmadı. "Bir adam mı arıyorsun?"

"Evet. Resimdeki adamı arıyorum."

"Ah o!" Güldü. "Kadın akrabalarından biridir herhalde."

"O kadınla ilgili bir şeyler var mı bakmak istiyorum, yani adamla demek istedim. Bu benim için çok önemli Pat."

"Ben gerinirken beni tutar mısınız?" Adam lavaboya dayanıp yerde bir arabesk yaparken, Charles sol bacağını tuttu. Bu onu sakinleştirmişe benziyordu. "Kâğıtları da, notları da alabilirsin. Ruhu duymaz. Hem de ceza olur."

Charles şirinlik muskası gibiydi hâlâ. "Yani yukarı çıkabilir miyim?"

Pat de pek şirindi. "Niye çıkacaksın ki?"

"Kâğıtlara bakmaya."

"Bunu yapmana gerek yok, seni sersem orospu seni. Dilim için özür dilerim. Rospik. Her şeyi aşağı taşıdım ben. Başımın üstünde ona ait hiçbir şey olsun istemedim." Ürperir gibi yaptı. Balerinler gibi dönüp, ayağının zarif bir hareketiyle iki adet plastik torbayı gösterdi. Torbaların üzerinde 'Vücut Teknolojisi-Sağlıklı Gıdalar' yazıyordu. Charles torbaları almaya gittiğinde içlerinin kâğıtlar ve notlarla dolu olduğunu gördü.

"Birkaç senedir aileden kalma hazineleri olduğunu söyler dururdu. Ben de ona senin ailedeki tek hazine benim derdim. Pekâlâ git kendini bahçeye göm, baharda geri gelmeye de kalkışma dedi bana. Gelmek mi dedim, senin gibi kart bir yarasa için neden geri gelecekmişim ki dedim. Benim yapacak çok daha iyi işlerim var."

"Hazine bu, öyle mi?" Charles torbaları kaldırmış, gösteriyordu.

Yaşlı adam parmağını ağzına götürüp sus işareti yaptı. "Aman ona bir şey söyleme! Beni öldürür, asar, parça parça eder beni."

"Neden?"

"Onlar onun sırrı. Ama ben yukarı çıkıp onları aldım." Parmağıyla tavanarasını işaret etti. "Pasaklı kart bir kraliçe gibi toza bulandım. Yaşlı kraliçe nasıl olur bilir misin? Yıllar önce bizim de bir tane vardı."

"Onlara ihtiyacın yok mu?"

"Yaşlı kraliçeyi n'apayım allasen? Öğrendiğimden fazlasını unuttum ben."

"Kâğıtları kastetmiştim."

"Hiç derdim değil. Beni bunaltıyorlar. Onlardan nefret ediyorum. Midemi bulandırıyorlar ama onları iplemiyorum."

"Yani onları alabilir miyim?"

"Adım Charles mı demiştin?" Charles başını salladı.

"İstediyini alabilirsin Charlie. 'Charlie benim sevgilim' diye bir şarkı duydun mu hiç? Ben onu bin dokuz yüz bilmem kaçta duymuştum." Pat yine kıkırdadı. "Artık gitmen gerekiyor Charlie. Bana güzellik uykusu lazım. Sana gerekmiyor mu? Gidip Charles'ın elinde tuttuğu torbaları mıncıkladı. "İnek memesi gibi – değil mi?" dedi; "Yaşlı bir ineğin memeleri gibi. O da inek gibi zaten." Charles'ı kapıya yöneltti. "Unutma" dedi; "biz hiç tanışmadık. Hiç konuşmadık. Hiç âşık olmadık. Şimdilik hoşça kal."

Charles'ın sokağı geçip, kilisenin sağ sundurmasına doğru giden yola girişini izledi. Sonra da yere bağdaş kurup, umutsuzca ama inatla Bay Joynton'ın dönmesini beklemeye koyuldu.

Açlığımın ardından ve doyumun peşinde

Philip Slack, St. Mary Redcliffe'in dinginliğine büyük bir açlıkla sığındı. Hem Vivien'in, hem de Charles'ın sıkıntıları olduğunun farkındaydı ama bunların ne olduklarını tam olarak kestiremiyordu. Charles'la bu geziye çıkmayı istemesinin bir nedeni de buydu aslında. Onu daha açık konuşmaya ikna edebileceğini ummuştu ama yapamamıştı. Üstelik son haftalarda Charles'ın tasasızlığı zorlama ve gerçekdişiydi. İnandırıcı olamıyordu. Vivien'in alışlagelmiş sakinliğinin bile dozu kaçmıştı. Vivien olmanın ağırlığı altında eziliyor gibiydi. Bu da Philip'i üzüyordu. Wychwoodları hep ailesi bilmişti. Başka ailesi de yoktu. Ama

bir şey olacak olursa – hem Charles'ın trende söz ettiği hastalık da neyin nesiydi? Bu kaygılar onu eski kiliseye yöneltti.

Kuzey-Güney ana koridorundan yürüdükçe adımları alttaki galerilerde yankılanıyor, ardından biri geliyormuş duygusu veriyordu insana. Çocuksu bir korkuyla ilerleyip, geçtiği yolu kesen Doğu-Batı koridoruna ulaştı. Bir yerlere yaslanacaktı ki, bir şeye süründü. "Özür dilerim" dedi. Arkasına döndüğünde değdiği nesnenin taş bir figür olduğunu fark etti. Yatar pozda, şapkası boynuna bağlı, asası elinde bir hacıydı bu. Yüzü uyuyor gibiydi ama taşın eski ve delik deşik oluşundan gözlerin açık mı kapalı mı olduğunu kestiremiyordu.

Philip hızla kilisenin arka tarafına gitti ve vaftiz yerinin yakınına konmuş olan küçük tahta iskemlelerden birine oturdu. Ziyaretçiler ve dua etmeye gelenler, boydan boya tüm sahını buradan görebilirlerdi. Doğu cephesi pencerelerindeki mavilere, kırmızılara ve sarılara bakan Philip, sakinleşmişti. Bu renkler öyle parlaktı ki, vitray sanki boşlukta duruyor gibiydi. Zengin, dantelimsi ışıkları yüksek tavanın yarım kubbelerinde oynayıyordu. Ve ben, Thomas Chatterton çocukken ne görmüş ise, ona bakıyorum şimdi diye düşündü Philip.

Philip'in düşü ayak sesleriyle bölündü. Güney koridoru boyunca kararlı adımlarla ilerleyen bir erkek çocuğundan geliyordu ses. Baş yere eğikti ve üzerinden geçtiği taşları incelercesine ilerliyordu. Birden sayvanlı bir lahtin arkasında kayboldu. Kısa bir süre sonra da lahtin arkasından genç bir adam çıktı. Sanki bu kilisede bir 'değişim' yaşanmıştı! Philip şaşkınlıkla doğruluyordu ki, çocukla adamın selamlaşmadan, tanışıyor gibi görünmeden birbirlerini geçtiklerini gördü. Arkalarındaki pencereden gelen ışık, siluetlerini belirsizleştirdi. Ayak sesleri yok oldu.

Küçük çocuk dökme demirden bir paravanın arkasına geçti. Az sonra kilisenin orgundan rastgele sesler çıkıp yankılanmaya başladı. Ola ki çalışmak için buradaydı. Başboş notalar kısa bir sürede çocuğun pek sevdiği belli olan kalın seslere dönuştüler. Bir ilahinin tiz armonilerini yakaladı. Öylesine dikkatle ve titizlikle çalışıyordu ki, ilahiyi yeni öğrendiği belliydi. Kilise eski zaman müziğiyle doluverdi. Çocuk, böylesine kasvetli bir

uğraş için Philip'e pek genç görünmüştü ama, paravanın önünden geçerken kendini nasıl içtenlikle müziğe kaptırmış olduğuna tanık oldu. Çocuk, yaşamının ona yankılanarak geri dönen seslerini dinliyor sanılabilirdi. Kilise onu hapsedecek, o da ölene dek çalacaktı. Philip başını çevirdi.

Tam dışarı çıkıyordu ki gözüne duvara perçinlenmiş made-ni bir levha ilişti: "Thomas Chatterton'ın anısına (1752-1770). Küçük bir çocukken bu kilisede dua ederdi." Altında da aşınmış bir dörtlük vardı. Ne yazdığını çözebilmesi için yakından bakması gerekti:

Hayaletler aradım ufacık bir çocukken;
Korkar adımlarla
Dolaştım nefes alan odaları, inleri, kalıntıları
Yıldızların ışığındaki ormanları gezdim tek tek
Ölümlerle ölümden söz ederim umuduyla.

Biri kolunu çekiştiriyordu. İrkilerek baktı: Boncuk gözlü bir ihtiyardı ona bakan. "Burada gömülü değil" derken gülüyordu. "Orada değil. Gidip kendini nereye gömdüğünü kimse bilmiyor. O bir sır. Bir sır."

Philip "Sanırım öyle" demekle yetindi.

"Doğru. Böyle sanmanız çok doğru. Cesedi bulamadılar. Her yeri aradılar ama onu bulamadılar." Philip'i kolundan tutup kuzey sundurmaya doğru götürdü. "Bristol'de tek bir Chatterton bulamazsınız. Hepsi gitti" dedi. "Hepsi!" Vaftiz yerine yaklaşmışlardı. "Burada yazılı işte. Sen hele bak bir şuna." Yaşlı adam vitrayların renkleriyle dans eden ışıktaki broşürleri aradı. 'Dünya Tehlikede!' yazılı bir posterle kilisenin ölçekli maketinin yanında satışa sunulmuşlardı. "İşte! Adamını buldum. *Thomas Chatterton: Bristol'ün Öz Evladı* adlı bir kitapçık uzattı. "Aradığın her şey bunda!"

Başını yana eğdi ve Philip'i bekledi. Sonunda Philip "Kaç para?" diye sorabildi.

"Ne verebilirsen. Burası Tanrı'nın evi."

Philip blucininin ceplerini karıştırdı ve tek bir pound buldu. "Bu yeter mi?"

"Yeter! Yeter!" Yaşlı adam parayı havada kaptı ve kitapçığı Philip'e uzatırken sağ avucunda tuttu. Birden içinden gelen bir samimiyetle Philip'in koluna girdi. "Artık dost olduğumuza göre" dedi, "sana bir şey göstereceğim."

Kuzey sundurmaya gittiler. Yarı açık kapıdan giren ışık, adamın gövdesinin sağ yanını, kırışık boynunu, eski püskü palatosunu, ve hâlâ para tuttuğu titreyen elini aydınlatıyordu. "İşte!" kapıyı açmış sokağı işaret ediyordu, "İşte evi. Yalnızca ön cephesi tabii." Philip adamın gösterdiği yöne baktı: Anacadde boyalı bir perde gibi yükselen yapıyı gördü. "İki kez yerini değiştirdiler. Artık yıkıntıya döndü" dedi adam. Başını eğip, kısık gözlerini Philip'e çevirdi. "Başka bilmek istediğin bir şey var mı?"

Philip'in içi belli belirsiz kararmıştı. "Yok" dedi. "Göreceğimi gördüm."

"Artık yoluna gidersin öyleyse." Philip'e merdivenlerde eşlik etti. Ön avluya kadar geçirirken bile para elindeydi. Philip uzaklaşırken "Unutma!" diye seslendi. "Onu bulamayacaklar. Çoktan gitti."

ama Gözlerim hep sende olacak

Philip St. Mary Redcliffe'in köşesini dönüp Charles'ı beklerken bulduğunda, martılar her zamanki çığlıklarını atmaktaydılar. Charles güney sundurmanın duvarına yaslanmış, kollarını kavuşturmuş, ılık çalıyordu. Ayağının dibinde iki naylon torba vardı. Alışveriş mi yapmıştı? Sanki mezardan gelen bir sesle "Selam!" dedi Philip.

Charles şaşırmış gibi baktı. "Vay! Vay! Selam. Seni burada görmek ne hoş! Gidelim mi?" Ayağıyla bir taşa şut çekip, mezarlığa kadar gönderdi. Pat'le yaptığı konuşmadan bu yana keyfi yerindeydi. Anayola inerken ılık çalmaya koyulmuştu yine.

Philip ona yetişebilmek için adımlarını sıklaştırdı. "Yiyecek mi?" Charles'ın sallaya sallaya taşıdığı torbalara bakıyordu.

"Akıl gıdası. Onları bana verdi." Başıyla Bramble House'ı gösterdi.

"Resmin sahibiyle görüştün mü?"

"Pek emin değilim. Sanırım -ne denir- dostunu gördüm. Galiba eşcinsel." Philip kızardı. Charles sesli sesli güldü. "Her şeyi bana verdi." Anayolu geçerken torbaları uçuruyordu artık. "Çatlağın biriydi. Noel gösterilerinde Çatlak İkizler'i izlemiş miydin?"

Philip onu dinlemiyordu. "Evi."

"Ne?"

"Şu ev Chatterton'ın evi." Yaşlı adamın gösterdiği duvarı gösteriyordu. "Arta kalanı yani."

Gerçekten de evden geriye kalan tek şey olan duvara doğru yürüdüler. Yeni boyanmış dört pencere ve bir kapı vardı. Duvar yaklaşık yirmi santim kadardı ve araçlar geçerken sallanıyordu. Bu yalnız cephenin ardında düzenlenmiş bahçeye geçerken "Besbelli kartondan" dedi Charles. Neşeliydi. Burada bir güneş saati vardı. Charles saatin ayağında yazılı dizeleri okuyabilmek için eğildi:

Her saat onun hasatı olan tedirgin Zaman
Durup da baksa şairin çiçeğine,
Merhamete gelir de döndürürdü orağını öte
Kalsın bu gonca bir başka güne.

"Ne kötü dizeler! Böyle iç karartan şeylerden nefret ederim!" Ardından da ekledi: "Haydi acele edelim trene. Yoksa göremez bizi kimse yine. Paddington'a varalım, Chatterton'ı bulalım. "

Ah o güzelim Aldatmaca

"Thomas Chatterton, St. Mary Redcliffe Kilisesi'nin birkaç yüz metre ötesindeki Pile Sokağı'nda doğdu. "Philip yaşlı adamdan aldığı kitapçığı yüksek sesle okuyordu. Tren Bristol istasyonundan çıkarken koyu kırmızı Bovril fabrikasına bakmak için kafasını bir kez kaldırdı. "Babası kilise korosunda koro şefiydi ve o doğmadan üç ay önce ölmüştü."

"Yazık!" Charles torbadakileri çıkarmış; daktiloyla yazılı olanları, eski mektupları, bölük pörçük sayfaları önündeki tu-

runcu plastik masanın üzerinde ayırıyordu. "Bu nedenle mi yalnızca bir duvar yapabilmişler?"

Philip okumasına devam etmeden önce, kederli kederli, terk edilmiş bir su kemerine baktı. "Thomas, Bristol'deki ünlü Colston Okulu'na devam ettiyse de..."

"Tabii. Colston's Yard. Sanırım jimnastik hocasıyla tanıştım bugün."

"...kendini kilisenin kuzey kanadındaki arşivde eğitti. Orada duran iki eski sandıkta Bristol'ün tarihiyle ve kilisenin yapılışıyla ilgili ortaçağdan kalma belgeler buldu. Edindiği bu bilgiler ve geçmişe olan derin saygısı onu kamçıladi; ortaçağ üslubunda şiirler yazmaya başladı. Thomas Rowley adında bir ortaçağ keşişi yaratan ve yazdığı şiirleri ona mal eden Chatterton'ın 'Rowley Şiirleri' olarak bilinen yapıtları, İngiliz Romanizminin öncüsüdür. Daha sonraları sahtekârlığı ortaya çıktıysa da, onu ölümsüzleştiren yine bu şiirler oldu."

Charles kitapçığı Philip'in elinden kaptı. "O deyişten nefret ediyorum" dedi. "Ölümsüzleştirmek." Sesi yükselmişti. "Beylik sözler." Moralinin bozulduğu belliydi. "Bilmediğimiz bir şey var mı bunda?" Son sayfayı bulup, son cümleyi okudu: "Chatterton gerçek dehanın daha önce hiç akla gelmemiş düşünceler oluşturmaktan çok, var olan düşünceleri yeni ve güzel bağlantılar ve bağlamlarda kullanmak olduğunu kavramıştı."

"Doğru" dedi, Philip. Sesi üzgün çıkıyordu.

"Ve bu" diye devam etti Charles, "onu ölümsüzlüğe götüren yolun temelini oluşturdu." Suratını buruşturup, kitabı Philip'e fırlattı. *Büyük Umutlar*'dan bir sayfa daha kopmuş, top olup ağzına girmişti. Sıcak koltuğuna yerleşti ve gittikçe neşelenen bir sesle "Yeni ve güzel bağlamlar ve bağlantılar" dedi. "Bu yalnızca sözcüklerin yerini değiştirmemiz gerek demek mi oluyor?"

"Aman Tanrım!" Philip okumayı sürdürmüştü ve soruyu duymamıştı bile. Sesi ciddiydi. "Ad neydi?"

"Legion mu?"

"Bunların sahibinin adı neydi?" Charles'ın masaya yığıdıklarına işaret etti.

"Sahibi denemez. Kimse geçmişin sahi..."

“Adı neydi?”

“Joynson.”

Philip yine okumaya başlamadan önce *Büyük Umutlar*’ı Charles’ın elinden aldı. “Chatterton küçük bir çocukken eski kitaplara çok meraklıydı ve tüm Bristol kitapçıları onu tanır oldular. En çok da Crikle Caddesi’ndeki kitapçı dükkânının sahibi Joynson (Philip bunları Joynson’ın üstüne basa basa okumuş, onu hüznünlü bir yalnızlığa itmişti) ile yakınlık kurmuştu. Chatterton’ın tüm sabahlarını nasıl bu dükkânın tozlu rafları arasında geçirdiği, Joynson’ın ona sunduğu kitapları nasıl bir iştahla okuduğu öyküleştirdi. O ve kitapçı, okuduklarını tartışarlardı. Genç Chatterton’a Milton’ı, Cowper’ı, Dyer’ı ve diğer şairleri tanıttığı için onun asıl hocasının Joynson olduğu söylenmiştir. Joynson da bu ilginin karşılığını almıştır. Chatterton’ın şiirlerinin ilk yayımcısı olma şerefi kendisinin olmuştur. Şairin ölümünden yirmi yıl sonra (bu kederli delikanlı on yedi yaşında hayatına son vermiştir) –Philip buraya geldiğinde sesini daha da alçalttı– şairin ölümünden yirmi yıl sonra şiirlerini derleyen ve ilk kitabını basan Joynson’dır.”

Charles dışarıya bakıyordu. “Ama tablo ondaydı. Chatterton’ın kendini öldürmediğini biliyordu. Hayatta olduğunu biliyordu!”

“Sır da bu işte!” dedi, Philip kısık sesle. Tren aniden dururince sarsıldılar. “Sinyal hatası” dedi Philip. Biraz olsun neşelenmişti. “Kaldık herhalde.” Çocukluğundan bu yana trenlere çok meraklıydı. Demiryollarının gizemli yol ve yöntemleri hep ilgisini çekmişti. “Uzun süre burada böylece kalabiliriz” derken sırıtiyordu.

Charles hâlâ pencereden dışarı bakmaktaydı. “Ama neden sırdı bu? Chatterton’ın ölü numarası yapmasının nedeni ne olabilirdi?” Bramble House’dan aldığı kâğıtlara yeni bir iştahla saldırdı. Trenin sarsılarak durması onların da dört bir yana saçılmasına neden olmuştu. Charles kenarında kırmızı mum kalemle Dikkat-Değerli yazan kahverengi zarfı o an fark etti. Telaşla yırtıp açarken kâğıdın kenarı başparmağını kesmişti. İçinden birtakım kâğıtlar çıkardı. Lekeli, kenarları sararmış, kaba kâğıtlardı bunlar. Bazılarının üstünde yanık lekelerini andıran sarı

halkalar vardı. Charles kâğıtları koklamak için burnuna tuttu. Onu dikkatle izleyen Philip'e "Tozlu" dedi. "Bundan biraz yemek isterdim." Kahverengi satırlar vardı. Alelacele çiziktirilmiş ya da yoğun duygularla yazılmış gibiydiler. Kenar boşluklara da satırlar eklenmişti. Meçhul yazar nereyi boş bulmuşsa, doldurmuştu. "Bu iş zor" dedi Charles. "Büyütec lazım." Son sayfaya gelip T ve C harflerini görünce heyecanını gizleyemedi.

"Efendim?" Tren kalkmıştı ve Philip'in aklı başka yerdeydi. "Ne dedin?"

"Alttaki imza T.C." Kâğıdın kenarında elindeki kesikten akan kanın yaptığı çizgiyi gördü. Kâğıtları Philip'e verdikten sonra parmağını emmeye koyuldu. Philip sayfaları karıştırıp okumaya başladı yeniden. "Bir çocuğun elinden tutup yol gösterdiği kör bir peygamber misali, geçmiş bana emanet edildi. Mısralarımı kitapçılara sattım. Her ne kadar Londra'da tanındıysam da Thomas Rowley'in şöhreti Bristol'de yayılmış olduğundan, Londra'daki alış satışlar kısa ömürlü oldular. Yalnızca bir kitapçı vardı gerçekten kuşkulanan, bir başka deyişle bu satırların bana ait olduğundan..." Philip durdu. "Bu kelimeyi okuyamıyorum. Umutsuz ya da uman olabilir."

Charles hâlâ başparmağını emiyor, arada ağzından çıkarıp keşiğe bakıyordu. Philip'e onları zarfa koymasını söyledi. "Şimdi bakamam" diyordu. Kendi hayallerinin dünyasında Chatterton'ın sırrını çözmüştü de herkesin hayranlığının keyfini bile çıkarıyordu. Başparmağının etrafına kâğıt mendil sardı. Yerden bir sayfa daha alınca mendilini düşürdü. "Aynı elyazısı." Okudu: Geçmişinden uyan, seni çevreleyen Topraklardan sıyrıl da gel. Los bunu duyunca ağlayarak doğruldu. Enitharmon karanlık Kaos'a düşerken çıkan o ilk iniltiyi yineleyerek."

"Blake." Philip yanındaki boş koltuğa biri gelip oturmuş gibi bakıyordu. "O dizeler William Blake'in."

"Biliyorum." Charles birden sakinleşmişti. Ama neden T.C. imzalı? Ve tren onları eve yaklaştırdıkça artan heyecanında bir dize daha okudu; "Açlığımın ardından ve doyumun peşinde ama gözlerim sende ah güzelim Aldatmaca."

New Chester Sokağı boyunca koşuşturan kalabalığın arasından içgüdüyle yolunu bulan Vivien Wychwood, Cumberland ve Maitland'a doğru ilerledi. Ortalık, günün ilk ışıkları altında yeni boyanmış gibiydi. Her şey köşedeki Kraliyet balıkçısında şimdiden satışa çıkmış somon balığının sırtı gibi parıldıyordu. Ama onun akli Charles'taydı. Bu parlak günün önünde Charles'ın iki gece önceki hasta ve titreyen hali vardı. Cumartesi akşamı Philip'le Bristol'den döndüklerinde öyle heyecanlıydı ki, o iki plastik torbayı Edward'ın boynuna öylece asıvermişti. Çocuksa içlerine bakıp yüzünü buruşturmuş, "Bu çöpleri nereden buldun, Baba? Leş gibi kokuyor!" demişti.

"Leş değil Yenilmez Yutulmaz Edward, canlı! Zavallı babanı ünlü yapacak onlar." Bunları söyler söylemez düşünceli gözlerle oğluna baktı. Kafasının bir yerinde, uzakta bir sancı bir kez daha kıpırdanmaya başlamıştı.

Vivien odaya girmiş, tokalaşmak için elini uzattığında Philip yine kızarmıştı. Kocasına "Bunlar da ne?" diye sordu.

Edward neşeyle "Biraz daha çöp!" diye bağırdı. Torbaları kollarıyla sıkıyordu. Charles onları oğlundan aldı. "Chatterton belgeleri bunlar. Onları ben buldum" dedi. Hiç de şaka yapar gibi bir hali yoktu.

Vivien onay beklercesine Philip'e baktıysa da adamın gözleri Edward'ın pabuçlarındaydı. "Buluverdin, öyle mi?"

"Evet. Buldum." Vivien'i korkutan çılgınca bir coşkuyla torbaları aldı ve içlerindeki kanepenin üzerine boca etti.

"Sekiz parça! Sekiz parça!" diye diye odada dört dönmeye başladı. Edward da "Sekizden sonra naneli ikolata! Naneli ikolata!"* bağırtılarıyla düştü peşine. Ve Charles birdenbire kafatasının içinde bir şeylerin balon gibi patladığını hissetti. Başı dönüyor, midesi bulanıyordu. Külçe gibi kendini kanepeye bırakıverdi.

Vivien onun nasıl bembeyaz kesildiğini görmüştü. Rahatlatmak için kâğıtları itip yanına oturdu. "Onlara zarar gelmesin" dedi Charles. "Dağılıyorlar." Birkaç dakika başı ne eğik oturdu. Vivien'dan gelen işareti gören Philip çocuğu odadan ıkaradı. "Babamın nesi var?" diye sordu Edward. Charles kafasını kaldırıp "Chatterton'ın laneti" dedi. Gülmeye çalıştı ama yüzü ona itaat etmiyordu.

Vivien Charles'ın buz gibi olmuş yanağına elini koydu. "Doktora bir kez daha grnmelisin. Çok korktum."

"Ben habire doktora grnemem. Bunlarla ilgilenmem gerekiyor." Kâğıtları işaret ederken söylemek istediği buydu ama Vivien'in pek anlam veremediği bir şeyler mırıldanmıştı. Ayağa kalkmak istedi ama beceremedi. Bir süre sonra Vivien'in yardımıyla yatağa ulaşabildi. "Kendinde değil" dedi Philip'e. "Dinlenmeye ihtiyacı var."

Ertesi sabah tamamen iyileşmiş görünüyordu. Vivien ne kadar telaşlandığını anlatınca da yanağını okşayıp, gülmüştü. Vivien'in kocasının son derece duyarsız olduğunu düşündüğü zamanlar olmuştu ama bu duyarsızlığın kendine de yönelik olabileceğini o zaman fark etti. Nasıl geçmişte yoksulluklarını yok saydıysa, şimdi de hastalığını yok sayıyordu.

dş sürüyor

"Bir Joan Crawford'ın dışında, kırklı yılların en büyük starıydı. Oyuncululuğundan söz etmiyorum. Saçlarından söz ediyorum. Tahtalardan kahraman oluyorsa, o da kahraman sayılır. Günaydın Vivienne!" Vivien galeriye girdiğinde Cumberland, Maitland'la konuşmaktaydı. "Seni sonunda doğru dürüst bir rengin

* Sekizden sonra anlamına gelen "After Eight" nl bir naneli çikolata markasıdır.

içinde görmek ne güzel! Sarkaç nasıl da öte yana kaymış!" Boğazını cellatın ipi gibi sıkan, ince çizgili bir gömlek giymişti. Vivien'ı selamlarken o ince ve solgun yüzündeki kocaman et benini olabildiğince geç göstermek için yavaşça döndürdü başını. "Ama bu elbiseyi görünce soyut sanatın insani bedelini düşünüyorum. Ödememiz gereken bedel bu mu?" Vivien bu selama sadece bir gülümsemeyle yanıt verdi. Diğer patronu Maitland ise bir şey söylemeden başıyla selamladı Vivien'ı. "Bu bir gülümseme miydi Vivienne?" Cumberland artık tamamen dönmüştü ve et beni görünmüyordu. "Yoksa yüzünden kırmızı bir şey mi geçti?" Parmaklarını, onu kutsuyormuş gibi havada dalgalandırdı; sonra da hiç ses çıkarmadan duran ortağı Maitland'a dönüp konuşmasını sürdürdü.

"Artırmacı Dickins ve Jones'tan gelmiş olabilir. Kahverengi takım elbise giymiş birinin hep gizli bir amacı varmış gibi gelir bana. Sana da öyle gelmez mi? Hep onları kendi dokumuş diye düşünürüm. Yine de Seymour'lara karşı koyamadım."

Her iki adam da artık Vivien'la ilgilenmiyordu. Yine de o, yüzünde ısrarlı bir gülümsemeyle galerinin arkasındaki minnacık ofisine yöneldi. Bu 'yolu' severdi. Tabloların açık gri renkli duvarda parladığı galeri öylesine serin, öylesine renksiz, öylesine saydamdı ki, masasına varana dek tüm duygularından arınıyormuş gibi olurdu. Masasına Bay Cumberland ve Bay Maitland'ın becerikli sekreteri olarak otururdu.

Bu sabah masasında balık etinde genç bir kadın oturuyordu. Tırnaklarını törpülemekle meşguldü ve Vivien'ı görür görmez törpüsünü cart kırmızı çantasının içine atıverdi. "Üzgünüm ahbap" dedi. "Senin eyere yerleştim galiba." Masadan kaydı ve çantasını kapattı.

"Günaydın Claire." Vivien işyeri sesini neredeyse yakalamıştı.

"Müdür pek heyecanlı. Müdür yardımcısı da." Cumberland'dan ve Maitland'dan söz ediyordu. "Üç tane Seymour tokatlamışlar. Terbiyesiz üç tane." Vivien, Claire'in nü'lerden söz ettiğini biliyordu. İş arkadaşının genç kız dünyasına alıştıktı. "Öbür okul kudurmuş."

"Hangi okul?"

"Seymour'un eski aracısı, Sadleir. Müdür, açık artırmada salya saçtı diyor."

Tam bu sırada Cumberland'ın et beni göründü. "Kahve denen bir madde olacak Claire. Acil durumlarda iyi geldiği düşünülürdü. Yoksullar üzerindeki etkisi müthişti. Güney Amerika'da bir devrime neden oldu."

Claire adama doğru zıpladı. "Tamam efendim. Derhal" dedi ve ardında çok hafif bir pudra kokusu bırakarak yok oldu.

"Ne şeker! Daha şekeri olamaz, değil mi Vivienne?" Vivien karşılık vermedi. Cumberland'la ne zaman yalnız kalsa tedirgin olurdu. Masasındaki fatura ve mektupları düzeltme işine girmişti. Vivien'in tuhaf bir yanı vardı; uzakta olduğu zamanlar kendisini galerinin bir parçasıymış gibi hisseder, oysa oradayken başkasının işine burnunu sokan biriymiş hatta bir yabancıymış duygusuna kapılırdı. Cumberland "Orada öylece oturmuş çalışırken, Edward çağından kopup gelmiş bir havan var Vivienne" diyordu. "Hoş bir tablo. Yanlış bir dönemde yaşıyor olman çok trajik!"

Vivien patronunun davranışlarına alışık ve onun benzer bir biçimde karşılık görmeyi beklediğini de bilirdi. Başkalarına hakaret edişi, onların kendisine hakaret etmelerinin keyfini çıkarmak içindi sanki.

"Beni galeriye asmak ister miydiniz?"

"O kadar uzun boylu değil. Resmin yapılısın isterim."

"Üçe dörde de kesebilirsiniz."

"Gel şunu iki parça yapalım, garantili olsun." Bu kanlı sahenin oluşmasındaki suç ortaklıkları her ikisini de güldürdü. "Aslında Vivienne, ülkenin sana ihtiyacı var. Birileri'nin sorunu büyük." Bu, ortağı Maitland'dan söz ediş biçimiydi. Tam kapıdan çıkıyorlardı ki, Claire kahveyle geldi. Cumberland dehşet içinde fincana baktı: "Bu o kadar kapkara ki içeyim mi, yardım fonu mu açayım bilemiyorum, Claire" dedi.

Galeri kısmına geçtiklerinde, Maitland'ı duvara yaslanmış, Seymour'un resimlerinden birini başının üzerinde tutarken buldular. Kısa, şişko bir adamdı ve kolları ancak belirli bir noktaya kadar ulaşabiliyor, orada da küt diye bitiyordu. Vivien ne kadar zamandır orada durduğunu kestiremedi ama adamın alnı

ter içindeydi. Bunu Cumberland da görmüştü. "Soylu Vahşi!" dedi; "Vivienne'in yerinde olsaydım şehvetten başım dönüyor olurdu." Maitland kızarmıştı ama ortağına bir şey demedi. Ortağı parmak uçlarına basarak ona doğru yürüdü; kolunu bir iki santim kenara çekti. "Haydi Vivien, öğrenmek için cesaret, acı çekmek için cesaret. Birileri doğru mu duruyor şimdi? Sonsuza dek öyle duramayacağını biliyorsun. Sanırım kafasına bir vazoyu koyup onun insan gövdeli antik bir sehpa olduğunu söyleyebiliriz. Eleştirmenlerin haberi bile olmaz."

Vivien kumsalda duran çıplak kadın resmine baktı. Maitland gittikçe kızarıyordu. Kesik kesik nefes alıyor gibiydi. "Çok ufak" dedi kadın. "Duvarın bu tarafı için çok ufak."

"Maitland, bak ufak diyor. Bu kadar ufaksa kaldırmana gerek yokmuş." Maitland duvara yaslanmış, pes etmişti.

"Bence şu ikisi yan yana..." diye devam etti Vivien.

"Bu dünya için fazla iyi olan birileri şu iki yağlıboyayı tutabilir mi?" İç çeken Maitland resimleri kaldırdı. İkisini kaldırmak için harcadığı güç gözlerini yuvalarından oynatmaya yetmişti. Cumberland bunu hemen fark etti. "Konuş Vivienne! dedi. "Birileri seni taş a çevirmeden konuş! Artık efsaneleşiyor."

Vivien, Maitland'ın kısa kollarının yükün altında nasıl titrediğini fark etti ve çarçabuk "Tamam, oldu" dedi.

Alnından terler akan Maitland onay almak istercesine ortağına bakıyordu. Cumberland benini sıvazladı. Uzun uzun düşündükten sonra "Evet" dedi, "bence bu işi çok iyi becerdin." Vivien'i düşman bir dünyaya karşı kahramanca savunuyormuş gibi bir hali vardı.

Claire ellerini çırpı. "On üstünden on sana! Sınıfın önüne çık, çalışkan çocuk!"

Maitland yavaşça aşağı doğru süzüldü. Çökmeden önce her iki resmi de açık gri renkli halının üstüne koydu. Ağzını açtı ve tam bir şey söyleyecekti ki, Vivien'in ofisindeki telefon çaldı. Claire, telefona yetişen ilk kişi olacağı düşüncesiyle heyecanlandı ve kıkırdarak içeri koştu. Bir dakika sonra da geri geldi.

"Sana Vivie. Bir erkek." Cumberland gözlerini kapatıp tok bir kahkaha koyuverdi. "Adını vermedi" dedi Claire.

Arayan Charles'tı. Vivien'ı işten hemen hemen hiç aramazdı. Ama ne zaman arasa sanki uluslararası bir görüşme yapıyormuş gibi konuşurdu. "Alo? Viv? Orada mısın?"

"Evet, benim. Bir şey mi oldu?" Tüm korkuları bir anda geri dönmüştü. Masanın üzerinden eğilirken elinin ayağının bir kez daha kesildiğini fark etti. Charles bunun farkında değildi.

"Hayır. Hayır. Her şey yolunda." Vivien bir şey söylemek sizin devam etmesini bekledi.

"Ben Harriet Scrope için ne zaman çalışmaya başlayacaktım? Merak ettim de. Sana bu konuda bir şey söylemiş miydim?"

Kadın bunun gerçek arama nedeni olmadığını sezinledi. "Bu sabah başlayacaktın. Dün gece hatırlattım sana."

"Bir şeylere geç kaldığımı biliyordum!" Sustu. Karısının ne havada olduğunu tartmaya çalışıyordu. "Haa bu arada, alışverişi sen yapabilir misin? İşim olduğuna göre..." Vivien "olur" dedi. "İyi. Tamam öyleyse." Bu işten kurtulduğu için rahatlamış olacak ki samimileşti. "Flint'i aradım aslında" dedi. "Beni bu akşam bir içki içmeye çağırdı. Gitsem kızar mısın?" Vivien'in üniversiteden beri görüşmediklerinden haberdar olduğunu bildiği halde, çok olağan bir şeyden söz eder gibi konuşmuştu. Bu süre içinde Flint hem romancı, hem de biyografi yazarı olarak ünlenmişti. Charles, Philip'le yaptıkları esprilerin dışında ondan söz etmezdi. Şimdi de Vivien'a eski günlerdeki gibi diyordu. Sesinde bir zafer vardı. Chatterton belgelerinin ona özgüven kazandırmış olduğu apaçık ortadaydı ama karısı bunun geçici bir durum olduğunu biliyordu.

"Ona neden şiirlerini göstermiyorsun? Basılmaları için sana yardım edebilir." Bir sessizlik oldu. Bu sözleri söylememesi gerektiğini geç fark etmişti. "Harriet'ı unutma" dedi çabucak. "Onu aramamı ister misin?"

"Bazı işleri kendim de yapabilirim. Teşekkürler." Charles telefonu kapadı.

Cumberland'ın sesi onu yerinden sıçrattı. "Galeriyi bir erkek arayınca birileri korkunç oluyor. Tuhaf iniltiler çıkıyor. Hayvanat bahçesine götürülmesi gerek." Ortakların ikisi de sessizce ofise girmişti.

"Yalnızca kocam" diyen Vivien kendini gülümsemeye zorladı.

"Ah, bir koca! Bir zamanlar bir koca tanımıştım."

Vivien güldü. Daha doğaldı artık. "Henüz soyları tükenmedi."

"Bütünüyle farklı sosyal katmanların parçası olmalıyız Vivienne. Ben İngiltere Festivali'nden beri hiç koca görmedim. O da karanlıktaydı."

Maitland beğenmemiş olacak ki dilini çıkardı. Claire ofiste belirdi. Azıcık kıkırdayarak, alçak sesle konuşmaya başladı:

"Oyun bahçesinde bir erkek çocuk var!" "Aman Tanrım!" Cumberland bazen Claire'in oyunlarından sıkılırdı. "Birileri bana bir çeviri yapabilir mi acaba?"

Claire alınmışa benziyordu. "Adının Berk olduğunu söyledi, ya da Jerk."

"Aa, Bay Merk!" Galeri tarafına geçen Cumberland'ın eli tokalaşmaya hazırdı. İlk karşılaşmalarda iyi etki yapabilmekle övünürdü. "Biz de şimdi sizden söz ediyorduk" dedi. Onu beklediği belliydi.

Bol keten pantolonunun ceplerinden ellerini çıkaran Stewart Merk, Cumberland'a doğru sallanarak ilerledi. "Öyle mi?" Galerinin duvarlarında asılı olan resimlere bakarak "Müthiş şeyler bunlar" dedi. Maitland'ın düzenlediği, Polonya'dan gelme soyut bir sergi vardı. "Çok ilgi çekmiş olmalı, doğru mu?"

Cumberland adamın ses tonunda alay sezmemişti ama bu olasılığı tamamen gözardı da edemezdi. "Biz seviyoruz" dedi. "Üstelik Polonya bu günlerde çok romantik! Tüm o Katolikler, o ayıbalığı bıyıkları..."

"Lech Walesa'dan mı söz ediyorsunuz?"

"Aslında kadınları düşünerek konuşmuştum. Vivienne! Not defteri!"

Vivien çıkıp gelince Merk duyduğu ilgiyi saklamaya gerek görmedi. "Ne piliç bu! Değil mi?" diye fısıldadı Cumberland'a.

"Araştırmadım..."

"Ne demezsin!"

"...ama yumurtanın söz konusu olmadığını söyleyebilirim."

Cumberland, kendi odasına geçtiklerinde, Stewart Merk'i Joseph Seymour'un son yardımcısı olarak tanıttı. Üç ay önce ressam ölene dek onunla birlikte çalışmıştı. Cumberland'ın satın aldığı üç tabloyu açık artırmaya çıkaran Merk'ti ve şimdi bir iki satış daha tezgâhlamak istiyordu. "Peki, Sadleir'i neden devre dışı bıraktınız?" diye sordu Cumberland. "Ne de olsa Seymour'un aracısı oydu."

"Pekâlâ. Mantıklı bir soru." Merk, konuşmayı steno ile kaydeden Vivien'i hayranlıkla izleyerek: "Sizin için fazla hızlı gitmiyorum, değil mi?" diye sıırıttı. Sonra da Cumberland'ın sorusunu cevapladı: "Sadleir andavalın teki de ondan!"

Cumberland bunun tam olarak ne demek olduğunu bildiğinden pek emin değildi. "Ne acımasız bir açık sözlülük" dedi. "İzin verirseniz galeri sahibi şapkamı giyebilir miyim?" Parmakları başına doğru uçtu. Siyah ve keskin hatlı, hatta bir iğne iştirilmiş bir şey geldi gözünün önüne. "Ben de acımasız olabilir miyim?"

"Devam edin. Hoşuma gidebilir."

"Bu resimleri nasıl ele geçirdiniz?"

Merk bir Sobranies çıkarıp yaktı. İkisinin ortasına nişanlandığı duman halkası Cumberland'ın burun deliklerini harekete geçirmişti.

"Pekâlâ. İhtiyar onları bana verdi. Bir süre birlikte çalıştık. Ama siz bunu zaten biliyorsunuz." Cumberland şaşırmış gibi görünmeye çalıştı ama hem Seymour'un hem de Merk'in rolünden haberdardı. "İhtiyar ölür ölmez Sadleir stüdyoya geldi."

"Aracıların sorunu da budur aslında. Ölüm onları korkutmaz. Yalnızca yüklü para anlamına gelir."

"Ama ona verecek hiçbir şey yoktu. Seymour son yapıtlarının tümünü bana bırakmıştı."

"Bu nedenle de yıkıldı. Sadleir için timsah gözyaşları ile timsah derisinden ayakkabılar birbirine yakışan aksesuarlar olur."

"Her şey verilen hizmetler karşılığında bana bırakıldı. İhtiyar para vermekten hoşlanmazdı." Merk tavana doğru bir halke daha savurdu. Dördü de halkanın yere doğru alçalıp titreyerek yok oluşunu izlediler.

"Ama elinizde kanıt var, değil mi?" dedi Cumberland.

"Bana ait olduklarını gösteren mi? Evet." Sigarayı dudaklarına yerleştiren Merk, cebinden mavi bir bantla bağlı bir tomar kâğıt çıkardı ve Cumberland'a doğru fırlattı. O da bu tomarı zarif bir hareketle tek eliyle yakaladı. "Tuvallerin arkasındaki numaralarla karşılaştırabilirsiniz. Tamam mı? Çok düzenli biriydi." Merk arkasına yaslanıp Maitland'a gülümsedi. Bu ilgi Maitland'ı ürküttü.

"Yıllar önce kendi yoluma gidebilirdim. Kendi başıma çalışıp, kendi işlerimi çıkarabilirdim. Ömrümün dört yılını bu adama verdim, Beyler." Uzanıp sigarasını söndürdü. Maitland iskemlesinin kovuğuna çekildi. "Ama artık karşılığını göreceğim." Bir an için sesinde şeytanca bir tını duyulduysa da, renk vermez Londra şivesiyle konuşmayı sürdürdü: "Benim de öyküm bu işte."

"Hem de ne güzel bir öykü!" Cumberland Merk'in fırlattığı kâğıtları büyük bir dikkatle incelemişti. "Grimm kardeşlere layık bir öykü." Maitland'a baktı. "Benim iyi dostum ve ortağım ne düşünüyor bu konuda?" Maitland cebinden mendilini çıkarmış, alnındaki terleri siliyordu. Yanaklarını şişirdiyse de bir şey demedi. "Ben de aynen öyle düşünüyorum Bay Merk..."

"Bana Stew diyebilirsiniz."

"Stew. Resimleri alacağız. Öykünü de kabul ediyoruz. Tek bir şartımız var: Arkası gelmeyecek."

uyuyan uyanır

Philip Slack sıra sıra dizili kara kaplı kitaplara baktı. Tepesindeki ışığı açtı. Parlak ışık çemberinde ciltlerin kırmızı, kahverengi ve yeşil bezlerini görebiliyordu. Sırtları matlaşmış, aşınmış, adları solup silinmiş, yok olmaya yüz tutmuştu. Yalnızca bazı harfleri okuyabiliyordu. Okumak için alanların parmaklarının değdiği üst kısımları örselenmişti. Işık çemberinin ötesinde yoğun gölgeler oluşuyordu. Çalıştığı kütüphanenin bodrumundaki depoda, az okunan kitaplar kısmındaydı. Bazıları köşelere yığılmıştı; bodrumun nemli duvarlarına dayalı duruyorlardı. Diğerleri yerlere saçılmıştı. Philip bunları farelerin çekiştirip

kemirdiklerini anladı o an. Çürümenin burnu tıkayan, küflü kokusu dört bir yanı sarmıştı ama bu Philip'in sevdiği, onu rahatlatan bir kokuydu.

Thomas Chatterton'la ilgili bir şeyler bulabilirim diye inmişti aşağı. Eski kitaplarda unutulmuş gerçeğin bulunabileceğini düşündüğünden, *sortes Vergilianae* ilkesine güveniyordu. Raflar arasındaki dar yolda ışıkları aç aç ilerledi. Nemli ciltlere yavaşça dokunuyordu. Sonunda parmağının üstünde durduğu bir kitabı çekip aldı. Kapağındaki kırmızı cilt bezi tozluysa ama eliyle silince adını rahatlıkla okuyabildi: Harrison Bentley'in *Son Vasiyetname* adlı kitabıydı bu. Araştırmasına uygun düşen bir isim olduğundan kitabı açtı. Kitap kirlenmişti. Açık kahverengi lekeler sayfalar boyunca eğriler çizmekteydi. Baş sayfaya dönünce 1885 yılında Paternoster Meydanı 18 numaradaki Sullivan ve Bridges Yayınevi'nde basılmış olduğunu gördü. Sayfaları hızla çevirdi. Dünya işleri konusunda yavaş ve çekingen olabilirdi ama kitapları hızla ve telaşla okurdu. Gerçek huzuru kitaplarda bulabileceğini biliyordu.

Ve sonunda öykünün iskeletini kavradı. Bir şairin yaşamöyküsünü derleyen ve adı K olarak geçen biri, şairin yaşamının son günlerinde ona ölümsüzlük getiren şiirlerini yazamayacak kadar hasta olduğunu öğreniyordu. Şiirleri yazan, adamın karısıydı. Bu konu Philip'e yabancı gelmemişti. Bu romanı yıllar önce okumuş muydu, yoksa bir düşünüyü mü anımsatıyordu; bilemiyordu. Akli çelinmişti. Son sayfaya döndü. Oradan da Harrison Bentley'in son yapıtını tanıtan ek sayfaya geçti. Kitabın adı *Sahne Ateşi*'ydi ve bir özeti veriliyordu: Aktör Kean, Garrick ve diğer sahne devlerinin ruhları tarafından yönetildiğine inanan bir aktörün, sonunda nasıl başarıdan başarıya koştuğu anlatılıyordu. Bu öykü de Philip'e son derece tanıdık gelmişti. Kurgusu o denli bildikti ki, başka bir yerde okuduğuna emindi. Düş gücü ona oyun oynuyor olamazdı. *Déjà vu* olgusunu bilirdi ama bunun kitaplar için geçerli olacağını sanmıyordu. Geçerliyse insan okuduklarına nasıl güvenebilirdi ki?

Son sayfadaki kâğıt damgasının üzerinden parmağını geçiriyordu ki birden anımsadı. *Sahne Ateşi* öyküsünü Harriet Scrope'un bir romanında okumuştı! Kitabın adını anımsamıyordu

–zaten önemli olan bu değildi– ama onda da ölmüş şairlerin ruhlarının yönlendirdiği biri vardı. Döneminin en özgün sesi olarak ün yapıyordu. İşte o an Harrison Bentley’in *Son Vasiyetname’sini* de nerede okuduğunu anladı: Harriet Scrope bir sekreterin, bir yazarın ölümünden sonra basılan kitaplarının gerçek yaratıcısı olduğu bir roman yazmıştı. Adamın üslubunu öyle yakından tanıyordu ki, benzetmek hiç zor olmamıştı. Sekreterin sahtekârlığı, bir biyografin titiz araştırmaları sayesinde gün ışığına çıkıyordu. Bu da Philip’in elinde tuttuğu 19. yüzyıl romanına çok yakındı. Kitabı elinden düşürdü. Ses kütüphane bodrumunda yankılandı. Philip’i buldukları çok şaşırtmıştı, çünkü Harriet Scrope’un romanlarını severdi. Charles onun yardımcılığını yapacağını söylediğinde tümünü hevesle okumuştur. Şiddeti ve mizahı birleştirebilmedeki becerisinden etkilenmişti. Ama bunu söylediğinde Charles omuz silkmekle yetinmişti. Roman son derece bayağı bir yazı türü demişti. Philip de bu görüşü paylaşmalıydı. Ne de olsa Charles ondan daha yaratıcı, düş gücü daha zengin biriydi. Yine de bu bayağı zevkleri yaşamayı seviyordu işte.

Hem Harriet bu fikirleri bir yerden aldıysa, ne çıkardı bundan? Kaldı ki Philip’e göre iskelet öyküler zaten sayıca sınırlıydı. (Gerçek, her şeye rağmen sonsuz değildi.) Aynı iskelet başka başka biçimlerde karşınıza çıkabilirdi. Harriet Scrope’un iki yapıtının ondan çok önce yaşamış olan Harrison Bentley’in romanlarına benziyor olması bir rastlantı da olabilirdi. Kendi deneyimleri ışığında onu eleştirmekten kaçınıyordu Philip. Bir kez bir roman yazmayı denemiş ama ilk kırk sayfadan sonra pes etmişti. Hem çok yavaş, hem de çekinerek yazıyordu. Yazmayı bitirebildiği sayfalar hep sevdiği yazarların sözcükleri ve benzetmeleriyle dolu gibiydi. Başka seslerin ve başka üslupların yamalı bohçası haline gelmişti. Kendi sesini arayıp bulma zorluğu onu bu tasarıdan vazgeçirdi. Bayan Scrope’u eleştirmek ne haddineydi?

Son Vasiyetname’yi kaldırıp özenle rafa koydu. Sonra da, bu tuhaf keşifin ardından sakinleşmek istercesine onun yanında duran küçük bir kitabı aldı. Dul Leydi Moynihan tarafından derlenmiş olan anılardı bunlar. Edebiyat çevrelerini anlatıyor-

du. Birden, kitaptaki gravürler dikkatini çekti; üzerlerinde hâlâ kitabın basıldığı devre özgü ince, koruyucu kâğıtlar duruyordu. Resimlere tek tek bakarken, birinde tanıdık bir yer gördü. Altında 'Chatterton Anıtı, Bristol, Kilise Avlusu' yazıyordu. Karşı sayfada George Meredith hakkında kısa bir yazı yer alıyordu. "1856 yılının ilk aylarında, karısının onu terk etmesinden sonra canına kıymayı düşünen yazar, Bristol'deki St. Mary Redcliffe Kilisesi'ne gitti. Chatterton anıtının gölgesine sığındı. Yanına cıva ve arsenik dolu bir şişe almıştı ve yaşamına bununla son vermeyi düşünüyordu. Bu ölüm taşıyan şişeyi soluk dudaklarına götürmek üzereyken, bir elin bileğini tuttuğunu hissetti. Yanı başında genç bir adam duruyordu; zehri içmesine engel oldu. Meredith şişeyi yere bırakınca da yok oldu. Thomas Chatterton'ın hayaletinin müdahalesiyle, George Meredith edebiyat adına kurtarılmış oldu. Okurlarımın bundan daha soylu ve bundan daha tüyler ürpertici bir öykü bulabileceklerini sanmıyorum." Philip bodrumun duvarlarına yaslanıp, sahneyi gözünde canlandırmaya çalıştı...

Birinin onu izlediğinin farkındaydı. Harriet Scrope'tu bu. Arkada ise yüzü gölgeler arasında kalmış olan Harrison Bentley vardı. Philip yerinden fırlayıp, gözlerini açtı. Kestirirken boğazı kurumuştu. Taş duvara yaslandığı yerde gömleğinin ıslaklığını hissediyordu. Rafların arasında açtığı her lambanın altında ışık havuzları oluşmuştu. Kitapların karanlığa doğru nasıl dizildiğini görünce korktu. Gölgelere gelince büyüyorlar; ne başı, ne sonu, ne öyküsü, ne anlamı olan karanlık bir dünya oluşturuyorlardı. Bu dünyanın eşliğini aşacak olsanız, dört bir yanınızı sözcükler saracaktı. Onları ayaklarınız altında ezebilir-diniz, onlara başınızı ve kollarınızı çarpardınız ama onları yakalamaya kalkınca yok olur giderlerdi. Philip kitaplara arkasını bile dönemiyordu. Bu henüz olanaksızdı. Sanki, diye geçirdi içinden, o uyurken konuşmuşlardı.

Sonunda merdivenlerden koşarak çıkıp, ana salona dönebildi. Ortadan yokoluşu fark edilmiş olabilirdi. Masasına doğru hızla ilerlerken başını eğdi, gözlerini mavi yer karolarından ayırmadı. Masasına kayda geçirilmek üzere bırakılmış kitaplar konmuştu. Kendini yeniden işine kaptırınca heyecanı yatıştı.

Kütüphane huzurlu bir yer değildi, sığınmak için pek uygun sayılmazdı. Ayak seslerine, öksürüklere, öğleden sonra buraya gelip oturan ve alçak sesle konuşanlara alışıktı. Kitapların verdiği huzuru iyi bilen o, bunu neden başkalarından esirgesindi ki?

Kaynak kitaplar bölümündeki yeşil plastik iskemlelerde oturan bir yersiz yurtsuz, sözlüğün sayfalarını hızla çeviriyor, kendi kendine konuşuyordu. (Philip, bunu çocukken de yaparmıydı diye sordu kendine.) Omzuna kahverengi eski bir şal atmış olan orta yaşlı bir kadın, romanların önünde diz çökmüştü. Önünde açık duran iki kitap vardı. Karmakarışık saçları gözlerinin önüne düşüyor, onları geriye her itişinde de inliyordu. Çalışanlar onun varlığına alıştıkları; yerinden oynatmak için hiçbir şey yapmıyorlardı. Philip'in masasının yakınında uzunca bir masa daha vardı. Bunun ucunda da kıpkızıl saçlı bir adam otururdu hep. Dirseklerini masaya dayardı. (Ceketinin kolları kumaşın epridiği yerlerde delik deşikti.) Her zamanki gibi kapağını açmadığı kitaba bakıp duruyordu. Philip bir keresinde ona okumak istediği belirli bir kitap olup olmadığını sormuş, o da alçak bir sesle yoo, hayır demişti. Yine de her gün gelirdi. Ve kütüphanenin kokusu her gün aynı olurdu. Yıkanmamış gövdelerin keskin kokusu ile eski giysilerin toz kokusu birbirine karışır, kütüphane müdürünün bir gün 'toplumsal çorbanın dumanı' olarak adlandırdığı kokuyu yaratırlardı. Philip dünyanın kocaman bir hastaneye benzetildiği bir şiiri anımsadı. Ya kitapların okunmadığı kocaman bir kütüphaneye benziyorsa? Şu anda çevresinde bulunanlar buna mahkûm görünüyorlardı; sessiz, güçsüz ve yoksul. Ayaklanıp kütüphaneyi yok etmeleri daha iyi olurdu belki ama hayır, öylece oturuyorlar, kapanış saati gelince de gidiyorlardı. En kaçık olanı bile bununla yetiniyordu.

Masasına yayınevlerinin katalogları bırakılmıştı. Görevlerinin arasında yeni kitapların duyurularını izleyip, en uygun olanları sipariş etmek de vardı. Bir tanesi bir üniversite yayınevinin çıkardığı ince bir katalogdu. Genellikle kütüphanenin pek satın alamayacağı pahalı kitapları tanıttığı halde, Philip listeye ilgiyle göz attı. *Sen İnanılmaz Çocuk: Thomas Chatterton'ın William Blake'in Yapıtları Üzerindeki Etkisi* adlı kitabı görünce, bu ilgisi bir şimşeğe dönüşmüştü. Hemen altında Blake tarafından

yapıldığı aşikâr bir resim vardı. Bu, saçları güneşin simgesi gibi alev alev yanan genç bir adamın resmiydi; sanki birini kucak-larcasına kollarını açmıştı. Ardından da kısa bir özet geliyordu: "Her ne kadar Chatterton'ın romantik şairler üzerindeki etkisi birçok kez ortaya konmuşsa da, Prof. Brilo'nun bu çalışması, şairin Rowley şiirlerinin William Blake'in epik yapıtlarındaki sözcük seçimini ve vezin tekniğini nasıl etkilediğini derinleme-sine araştıran ilk yapıttır. Prof. Brilo ayrıca Chatterton'ın bilin-çaltı kişiliğinin ve intiharının Blake'in metinlerine nasıl yansıdığını incelemekte, Chatterton'ın ortaçağcılığının Blake'in felsefe-si üzerindeki etkisini irdelemektedir. Brilo'nun önsözünde de belirttiği gibi, bu, Blake uzmanlarının hep kaçındıkları bir konu olmuştur. Blake'in, bir sahtekâr, bir taklitçi tarafından etkilendi-ğini varsaymak onları tedirgin etmiştir. Ne var ki, Chatterton'ın etkisi olmasa Blake'in sanatının başka bir yönde gelişeceğini söylemenin abartılı olmayacağı kanısındayız. Homer Brilo, Wyoming'deki Valley Forge Üniversitesi, Gelişmiş Bilgi Araş-tırmaları Kürsüsü'nde profesördür." Philip, Charles'ın Bristol'e giderlerken trende okuduğu satırları hatırladı. Bunlar Blake'in sözleriydi; ama altında T.C. yazılıydı. Ancak bu konuyu uzun uzun düşünemedi. Kütüphanenin uzak bir köşesinde öten bir şeyler vardı. Bilgisayarlardan biri arızaya geçmişti ve yaralı bir kuş gibi ilgi bekliyordu. Kalkıp onu kurtarmaya gitti; kızıl saçlı adam da Philip'i izliyordu.

ve hâlâ diiş sürüyor

"Aa merhaba Charles." Andrew Flint onu Russell Meydanı'nda-ki evinin kapısında karşıladı. Benim *dulce domum*'a hoşgeldin. Üçüncü kattaki mütevazı yerime. Bu İngilizcede ne anlama geli-yor biliyor musun? Benim de en ufak bir fikrim yok." Charles'ın onu son gördüğü on iki yıl öncesinden bu yana kilo almıştı ama gözlerindeki o eski telaş duruyordu. "Eşin nerede?"

"Vivien geç saatlere kadar çalışıyor."

"Nefret dolu bir sabırla kuşkusuz." Arkadaşını eşyası az bir odaya aldı. Bir kutsal oda dedi özür dilercesine. "Seni baş-tan çıkarabilir miyim?"

"Efendim?"

"Nunc est bibendum?"

"Ne?"

"Bir içki?"

Charles bir votka martini istedi. Yaptığı seçime kendi de şaşırmıştı. Daha birkaç dakikadır birlikte olmalarına rağmen, Flint belirgin bir rahatlama duygusuyla mutfığa kaçtı. Charles'ın içkisini sunmadan önce olası sohbet konularını yazdığı kâğıda bir baktı. İş, Şiir, Geçmiş diye gidiyordu liste. Pahalı bir dövme bakır tepside iki bardak vardı. "Neyle iştigal ediyorsun Charles? Yoksa meşgulsün mü demeliyim? Aldığın paranın karşılığını veriyor musun?"

"Söylenecek fazla bir şey yok aslında."

Flint, kafasında, listedeki İş'in üzerine bir çizgi çekti. Charles'ın boşta olduğu belliydi. "Aslında kim ne yapıyor ki? Mutatis mutantis."

"Doğru." Bir sessizlik oldu. "Sen ünlüsün tabii." Charles bunu söylenmesi kolaymış gibi söylemeye gayret göstermişti.

"Büyük kentte sıradan bir şey bu. *Ve horribile dictu*; çoğunlukla da geçici bir olgu!" Flint, bakışları Charles'ın kilerle buluşur gibi olduğunda onları hemen kaçırmıyordu. Bu, Charles'ı tedirgin etti. "Hâlâ şiir yazıyor musun Andrew?" Cambridge'de, bir okulun bodrumunda düzenlenen bir şiir okuma toplantısında tanışmışlardı. Uzun bir geceydi; sarhoştular. İkisi de bazı çağdaş Fransız yazarları çok sevdiklerini görmüşler, böylece dost olmaya karar vermişlerdi.

"Heyhat, hayır. Gitti. Kişileştirme yapacak olursak esin perisi pençelerini omzumdan çekip gitti denebilir."

"Neden olmasın? Hür bir ülkedeyiz."

"Ahh bir özgürlükçü! Burke okuyor musun?" Flint, Charles'ın sesindeki tedirginliği algılamıştı ve daha yumuşak bir sesle "Ne varmış bakalım burada?" diye sordu. İskemlesinin yanındaki cam masada duran kahverengi zarfı işaret ediyordu. "Şiir mi yazdın?" Sesinde bir şeyler ölmüştü.

"Hayır. Şiir değil." Ona Chatterton belgelerinden bir sayfa getirmişti. Çıkarıp gösterdi. "Acaba bana..." Aradığı sözcüğü bulamamıştı.

"Kaynağını mı istiyorsun?" Flint üniversitedeyken bu tür elyazmaları üzerine çalışmıştı. "Senin ilgi duyduğun konulardan biri de grafo..."

"Paleografi mi?" Flint, Charles'tan aldığı sayfayı, köşedeki akrilik masanın üstüne rastgele konmuş gibi duran kabartmalı İtalyan lambanın ışığına tuttu. "Durham Zambağı" dedi.

"Jersey Zambağı gibi mi?"

"Hayır." Kâğıt ilgisini öyle çekmişti ki gülemedi. "Bu aslında bir filigran, bir kâğıt markası. Belirgin ve kopya edilemez. Silinemez mi demek istiyorum acaba?" Bu arada kâğıttaki elyazısını dikkatle inceliyordu. "Bu yuvarlak İngiliz elyazısı ama süslü bir okul yazısının özelliklerini taşıyor. Bunu satırın tepesine uzanan harflerden anlayabilirsin. Ve işte burada da –in extenso– bir yazmanın eli var" dedi sonunda. Charles'ın kafası karışmıştı. "Aslında," diye devam etti Flint, "aynı kişinin iki değişik elyazısı kullanması son derece yaygındı. Tewkesbury Piskoposunu bir düşünsene. Hoş, düşünmesen daha iyi. Socian'dı sanırım."

Charles'ın kafası iyiden iyiye karışmıştı. "Bu benim tatlı kaçıklığım işte. Dert etme. Bulaşıcı evreyi atlattım" dedi Flint. "Şuraya bak! Ne güzel bir küçük harf. Bu bir eski eser uzmanının işi."

"Biliyorum." Charles keyiflenmişti. "Kafamda bir tarih var. Yalnızca aynı görüşte olup olmadığını merak etmiştim."

"Her zamanki gibi işi alalecele bitirmişsin" diyordu Flint; ama yeteneklerini sergilemek de hoşuna gitmişti. "Noktalama işaretleri ile büyük harfler yenilenmiş. Bu, elde bir. Bakalım öbür elimizde ne var... Ben şimdi kelime oyunu mu yapmış oldum? Aman Tanrım! Diğer taraftan kalın ve ince darbeler arasında gerçek bir karşıtlık yok. Bir tarih vermeye cüret edebilir miyim? Evet. Edebilirim. Bir uzman gözüyle, sevgili Charles, –ki ben uzman sayılmam– 1830 öncesi diyorum."

"Tastamam." Charles, sanki kanıtları kendisi araştırmış da Flint'ten yalnızca onay bekliyormuş gibi başıyla tasdik etti.

"...ve Durham Zambağı 1790'dan önce kullanılmadığına göre..."

"Ondokuzuncu yüzyılın başı! Biliyordum!" Charles bardağını kaldırıp, votkayı bir dikişte bitirdi.

Flint kâğıdı geri vermişti. "Şu işi biraz daha anlat" dedi.

Charles bir zamanlar ona her şeyi anlatabilirdi. Bu olağanüstü keşif sayesinde duyduğu mutluluğu paylaşabilirlerdi. Ama şimdi çekiniyordu. Arkadaşını tanımıyordu artık. "Anlatırım" dedi. "Anlatabileceğim zaman geldiğinde anlatırım." Böylesine ihtiyatlı davrandığı için utanıyordu. Boş bardağı yere koydu.

"İkinci bir içki dene." Aslında Flint pek meraklanmamıştı. Charles'ın huzursuzluğunu hissedince boş bardağı alıp mutfağa kaçmak işine geldi. Konu listesine baktı. Şiir'in yanına bir çarpı koydu. Odaya dönerken "Yani" diyordu; "defne yapraklarının hâlâ başında olduğunu varsayabilir miyim?"

"Ne?"

"Hâlâ şiir yazıyor musun?"

"Evet. Tabii." Charles bu sorudan incinmiş benziyordu. "Son kitabımı görmüş olabileceğini düşündüm..."

"Mea culpa..." Flint kızarmıştı.

"Dünya kadar zamanım var" diye ekledi Charles. Başını bir yana eğmişti. Flint onun bu duruşunu anımsıyordu. "Acele yok." Charles'ın hareketi başına ağırlı girmesine neden olmuştu. Oturuş biçimini değiştirdi.

"Ciddi bir sanatçı için sabır çok gerekli bir önkoşul olabilir. Ne var ki bu sabır kimi zaman..."

"Bir içki daha alabilir miyim?" Baş ağrısını dindirmek isteyen Charles ikinci votkayı da mideye indirmişti ve bardağını uzatıyordu.

"Anladığım kadarıyla susatıcı bir iş üstündesin."

Flint mutfağa dönmeye can atıyordu. Şiir'in üzerine de bir çizgi çekti. İki dolu bardakla döndüğünde üçüncü konu olan Geçmiş'e geçti. "Yıllar hiç iflah olmuyorlar, değil mi? Hiç durmuyorlar. Bunu Tennyson mı söylemişti? Yoo. Horace. Horace Walpole." Charles'ın espriyi yakalayıp yakalamadığını görmek için yüzüne baktı: Charles duvara bakıyordu. "Daha dün..." diye başladı ama durdu. Bir örnek hazırlamamıştı. Bardağından kocaman bir yudum aldı. Charles hâlâ duvara bakıyordu. "...gibi gençliğimiz. Artık genç de değiliz, biliyorum. Sence nereye doğru sürükleniyoruz? Tanı ne doktor?"

"Benim bir sıkıntım yok" dedi Charles Flint'e bakarak. "Ben iyiyim." Ağrısı azalıyordu ama votkaya alışık olmadığı için biraz sersemlemişti. "Senden ne haber?" diye sordu. "Sen son zamanlarda neler yaptın?"

"Yorum yok." Flint gözlerini ovuşturmakla meşguldü. Bitirince de odaya boş boş baktı. "Benim sıkıntılarım var. Şey konusunda sıkıntılarım var." Konuşmak istiyor ama sözcükleri bulamıyor gibiydi.

Charles bunu fark etmedi. "Şu anda ne üzerinde çalışıyor-sun? Romandan beri yani."

Flint yüzünü kaşıdı. Sonra da ölü deri bulurum diye tırnaklarını inceledi. "George Meredith'in yaşamöyküsünü yazıyorum" dedi bir nefeste. "İngiliz şair ve yazar."

Charles kendini şimdi daha rahat hissediyordu. Koltuğa yayıldı. "Sana hep inanmışımdır" dedi. Bir an her ikisi de hâlâ üniversitedeymiş gibi geldi Charles'a, bundan haz duydu. Bu anlık düşünde hâlâ parlayan yıldız da kendisiydi. "Çok çalışan hep sendin" dedi Flint'e; "hep hırslıydın." Dedikleri, hiçbir belirgin özelliği olmadığını sanan Flint'i pek şaşırtmıştı. "Senin adına mutluyum" diye devam etti Charles. Ve o an gerçekten mutluydu.

Votkanın canlandırdığı Flint "Yoo, hayır!" diye bağırdı. "Ben yalnızca bir sahtekârım!" Charles'a bir tepki bekler gibi baktı. "Ben bir sahtekârım. Kendimi sattım mı? Ödün mü verdim?" Bu düşünceler onu kendi gözünde yüceltti.

Charles içkisini bitirdi ve dikkatle Flint'e bakmak için özel bir çaba gösterdi. Görüntüyü netleştirmekte zorlanıyor gibiydi. "Seni sana aklamamı mı istiyorsun?"

"Yoo, hayır. Hiçbir şey istemiyorum." Flint ne söylemek istediğinin ucunu kaçırmış gibiydi. "Seni takdir ediyorum Charles. Charlie. Sen şiiri bırakmadın. Sen değişmedin!" Charles bu duygular karşısında dört köşe olmuştu ama Flint'in coşkusu geldiği gibi gidiverdi. "Ama uzun vadede" diyordu; "bütün bunların ne önemi var ki?"

"Yani uzun vadede derken öleceğimiz için mi demek istiyorsun?"

Flint dertli dertli başını salladı. Bir kez daha can bulmuş gi-

biydi. "Biliyor musun, o kapıdan geçtiğim zamanlar oluyor." Eliyle odanın kapısını gösterdi. "O kapıdan geçerken kendi kendime düşünüyorum; Andrew Flint Esquire, romancı ve biyografi yazarı diyorum kendi kendime; kim geri döneceğini söyleyebilir ki? Ölmeyeceğini kim söyleyebilir?" Ölüm sözcüğünü üstüne basa basa söylemişti. Yerinden fırladı; mutfığa gitti ve Geçmiş'in üzerine de bir çizgi çekti. Kalan yarım şişe votkayla geri geldi. İçkileri tazeledi.

Charles bardağının üzerine eğilmiş, arkadaşına ne söyleyeceğini anımsamaya çalışıyordu. "Çok uzun süredir yalnızsın. Çok çalışıyorsun. Bu kadar çok çalışmamalısın." Durdu. "Bak ben on bir senedir evliyim." Bir sonraki düşüncesini tartmak istencesine bir es daha verdi. "Eğlenceliydi" dedi.

"Evet. Biliyorum." Charles'ı rahatlatmak için elini uzatan Flint, bardağını devirdi. "Ve bunun önemi büyük. Önemli. Bizi izleyenlere bak: Blake, Shelley, Coleridge..."

"Ve Meredith."

"...Ve Meredith. Bizi etkileyenlerin hepsi." Flint birden çökmüş gibiydi.

"Biliyor musun Andrew..." dedi Charles; "...bilmek ister misin? Bu bir sır ama sana söyleyebilirim. Sen gerçek dostumsun. Hepsi Chatterton'dan almışlar. Bunu biliyor muydun? Ben biliyorum!"

"Hiç şaşmam." Flint bu bilgiyle pek ilgilenmiş benzemiyordu. Birden öne doğru eğildi: "Yazarak çok para kazanabilmek çok şaşırtıcı. Kitabım için ne aldığımı bilmek ister misin? Haydi bir tahmin yap!"

Charles hayır anlamında salladı başını. Başı tekrar ağrımayaya başladı. "İstemiyorum."

"Haydi! Oyun bozanlık yapma!"

"Gerçekten de bilmek istemiyorum." Charles ağrısını denetleyemiyordu. Yükseklik korkusu gibi bir duyguya kapıldı. Aşağı bakınca sol kolundaki düğmenin tek bir iplik parçası ucunda sallandığını fark etti. Düğmeyi yakalamaya çalıştıysa da yere düşürdü.

"Sana bilgisayarımı göstereyim" diyordu Flint; "bana bir servete mal oldu."

"Yoo, gerçekten..."

"Haydi! Beğeneceksin." Charles sendeleyerek ayağa kalktı. Flint onu küçük bir çalışma odasına götürdü; bilgisayarı bu odada bir masanın üstünde duruyordu. "Dört bin pound" dedi, gururla. Açtı. Odayı bir vınlama kapladı. Bir iki tuşa bastı. Ekranın sol üst köşesinde Kitaplık sözcüğü belirmişti. Ardından da bir yığın Latince sözcük sarımsı harflerle ekranı istila etti.

Charles "Artık gitmem lazım. Karım..." dedi.

"Aaa, tabii. Mutlu aile." Bilgisayarın görüntüsü Flint'i ayıltmışa benziyordu. Charles'ı kapıya kadar geçirdi. "Bunu ilk fırsatta tekrarlamalıyız" derken bakışları başka yerdeydi. Birden Charles'ın yüzündeki ifadeyi fark etti. Korkarak yapıştı koluna. "Sen iyi misin?"

Charles kapıya yaslandı. Sizin sadık hizmetkârınızım sözcüklerini duyduğunu sanıyordu ama Flint'in korku içindeki bakışlarını gördü. "İyiyim" diye mırıldandı. "Ne derdin eskiden? Balıktan olmalı!" Duvarın zonkladığını hissediyordu. "Balığı anımsıyor musun?"

"Sana bir araba çağırayım. Şu kâğıtları da unutma." Sokağa indi. Charles taksiye doğru ilerlerken üzerinde çok az para olduğunu anımsamıştı. Yine de oturtulmasına, kapının kapanmasına karşı koymadı. Uzaklaşırken gülümseyip el sallamayı bile başardı.

Flint dairesine döndü. Bu karşılaşmanın sona ermesinden dolayı çok rahatlamıştı. Bardakları dikkatle yıkadı, boşalmış olan votka şişesini attı, oturdukları koltukları düzeltti. Ve çalışma odasına geçti. Bilgisayarı açtı ve bir süre parlak ekrana bakakaldı.

Charles evine bir mil kala şoföre dur demiş, inmişti. Kendi kendine konuşuyor gibi fısıldadı: "Özür dilerim. Param buraya kadar yetiyor." Tam parayı uzatıyordu ki, şoför penceresini açıp "Önemi yok. Arkadaşınız ödedi" dedi. Hızla uzaklaştı.

Ve Charles yolun geri kalanını yürüdü. Hava kararmıştı; sokaklar sisliydi. Nem çevresinde öbeklenirken aşağı baktığında ayakları karla örtülü gibi geldi ona. Sislerde yürüyordu ve adımları yankılanmıyordu. "Bir sancı var" dedi sesli düşünerek. "Ama bu herkesin sancısı." Yanında yürüyen ve dediklerini başını eğerek tasdik eden biri vardı. Charles görünmez yol arkadaşına döndü ve "Düş sürüyor" dedi. "Uyuyan uyanır ama düş sürer." Ve birden bu sözlerin kendine değil de başka birine ait olduğunu anladı.

II. BÖLÜM

İşte benim gösterim, artık kâğıda dökülmüş,
Zavallı aklımın en iyi gösterisi.

(John Lydgate'e, Thomas Chatterton)

Geçmiş Zamana taşındım elan
Henüz bu ayrılmadan etten candan
Eskileri gördüm kendi gözlerimle
Kader defterinin sayfaları çevrildi
İzini taşıyan Bebe gelince önüme
Gördüm mutlulukla o da Işığın peşinde.

(William Canynge'in Hikâyesi, Thomas Chatterton)

Aşağıdakiler sadece benim vicdanımla alakalı meseleler olsa da, ben Thomas Chatterton, ya da nam-ı diğer Kalem Tom, Yalnız Tom veya Zavallı Tom, bu izahatı vasiyetnamem ve hediye-ler ve diğer hukuki vecibeler yerine bırakıyorum. İşte bu nedenle bu izahatı öylece kabul buyurunuz. Başka biri bunun fevkinde bir şey yapmaya muktedir değildir. Doğumumda yalnızca ben var idim. Validemin bir kez olsun iyi bir şeyler vücuda getirdiği günlerden biriydi. Efendimizin 1752 senesinin Nisan ayında Bristol şehrinin Pile Sokağı'nda dünyaya geldim. Burası öylesine berbat bir lağım çukuru idi ki, şehrin o dini bütün, o saygıdeğer ve beyinleri bilmem nerelerinde olan eşrafı tarafından horlanmak, saf dışı bırakılmak benim Kaderimdi. Babam ben dünyaya gelmeden önce rahmetli olduğundan, etrafımda hep kadınlar vardı. Valideme de izah ettiğim ve onu ağlatana kadar güldürdüğüm veçhile, çocukken geçirdiğim isteri nöbetlerinin kaynağı da buydu sanırım. Mukallitlerin piri olan ben, neden cins-i latifi taklit etmeyeydim ki? Şayet beni pençesine düşüren kadınlar değil idiyse, o zaman Kin'di. Henüz yedi yaşında iken yazdığım taşlamalardan birinin konusu da bu oldu.

Pederim, Pile Sokağı'ndaki evimizin tam karşısında olan St. Mary Redcliffe Kilisesi'nin koro şefi imiş. Kilise öyle yakındı, onu hafızama öyle nakşetmişim ki; taşlarındaki çatlakları bir bir sayabilirdim. Peder dünyaya gelişimden üç ay önce ruhunu teslim ettiğinden, sesini ana rahminde duymuş olmalıyım diye düşünmüşümdür. Musiki aşkım da buradan gelir. Be-

lediye Park bandolarının ahenksiz nağmeleri bile beni gözyaşlarına boğar. Validem pederimin meziyetleri konusunda beni eğitmekten yılmayan, iyi bir kadındı. "Baban," derdi; "bu kiliseyi öyle severdi ki, kendi elleri ile inşa etmiş sanırdın." Arkasından da iç geçirir, güler, iğnesini ipliğini bırakır bana sarılırdı. "Neden böyle ciddisin?" diye sorardı; "Tanrım, bu ne mene bir evlattır ki anasının zavallı hatıraları onu böyle hislendiriyor?"

Geceleri ateşin önünde onunla oturur, kollarımı boynuna dolardım ve bana anlattığı hikâyeleri dinlerdim. "Üç yüz yıl önce" derdi; "kilisenin çan kulesine yıldırım düşmüş. Kule de yan taraftaki çayıra, otlayan ineklerin arasına devrilmiş. Şimdi orada fırın ile kitapçı dükkânı var." Üç yüz sene! Bu sözler bana sihirli gibi gelirdi. Benden önce, hatta pederimden önce bir zamanda bu kilise buradaymış, ha! Küçük bir çocuktum ama o günden itibaren kilisenin hayaleti ben oldum. Kapıdan içeri girerken, başım eğik olurdu. Hayal gücü zengin, meysus ve maymun iştahlı bir velettim ama burası bana baba evi gibi gelirdi. Baba kelimesini dini manada kullanmıyorum tabii. İçerideki bütün heykeller Ölümün ellerinden çekip almak istediğim pederimin tasvirleri gibi gelirdi. İşte böylelikle asar-ı atika meraklısı oldum.

O uzak günlerde kahverengi kumaştan ceketimi giyer, yuvarlak şapkamı kafama yerleştirir, çayırlarda bir höyük ya da taşlarda bir yazı bulmanın hayali ile dolaşırdım. Keza çime serilir veya bir ağaca yaslanır, yollara ve tarlalara tahakküm eden bu kiliseye hayran hayran bakardım. Şurası yıldırımın düştüğü yer, şurası da eskinin piyeslerini oynadıkları yer derdim. Garp cihtindeki eski kuyuyu, eski keşişler Azize Meryem gününde takdis ederlerdi. İlahi söylemekten bitap düşmüş Pederimin bir gece oracığa oturup dinlenmiş olması pekâlâ mümkündü. Bütün bu hayaller bir araya gelince ben adeta vecd halinde olurum.

İşte tam o sıralarda, bir ilk mektebe yerleştirildim. Burada bana mısır fiyatını nasıl hesaplayacağım cinsinden Bristol tedrisatına münhasır bilgiler verildi. (O kenefte, o Fahişeler ve Tüccarlar mezarlığı şehirde yaşayanların dini imanı paraydı.) Bilahare Redcliffe Sokağı'ndaki Colston's Koleji'ne geçtim. Talebe kadar sefil ve inatçı hiçbir kul yoktur. Sınıf arkadaşlarım kardeşleri, ebeveynleri, fareleri, top oyunları ve yazı dersleri hak-

kında çene yarıştırdık, kahkahalarımı zaptı rapta almakta zorlanırdım. Kızıl saçlarımdan dolayı bana Horoz Tom da derlerdi ama benim onları hangi lakaplarla andığımı hiç bilemediler. Yalnızlığımdan dolayı Yalnız Tom da derlerdi. Oysa ben ihtiyacım olan dostları kitaplar arasında buluyordum. Pederim yüz cilt kadar tozlu kitap edinmişti. Fareleri itekler, kitapları sanki rahmetli kendi elleriyle yazmışçasına hürmetle raftan indirirdim. Asalet armaları, İngiliz eski eserleri, metafizik tetkikleri, hendese, musiki, astronomi, tabiat ve saire üzerine kitaplar okudum. Beni en çok heyecanlandıranlar tarih hakkındakiler oldu. Colstons Koleji'nde öğrendiklerimden daha fazlasını evde öğrendim. Okulda kafi miktarda kitap yoktu ama evimde Speight'ın Chaucer'ını, Camden'ın Britannica'sını, Percy'nin Reliques'lerini, Elizabeth Cooper Hanımefendi'nin İlham Perileri Kitaplığı'nı tetkik ettim. Huzura ermiştim çünkü babamın dünyası artık benim de dünyam olmuştu.

Okumaktan hiç vazgeçmedim ama gün geldi okuduklarımı değiştirdim. Bir kış sabahı, validem bana üzeri Fransızca yazılı eski bir kâğıt gösterdi. Büyük harfler tezhipli ve hiç bozulmamıştı. "Tom" dedi; "Tommy, şu eski parşömene bak! Babanın musiki kitaplarından birinin arasında buldum. Bu kadar eski bir şey için ne güzel renkleri var, değil mi? Ne dersin, satın parasıyla odun alalım mı?"

Nutkum tutulmuştu. Bu, cinsinin mükemmel bir örneği. Valideme sarılıp, "Hazine bulmuşsun" dedim. Bu kış gecelerinde ateşten daha fazlasını tutuşturur. Hiçbir şeye benzemez! Parmaklarımı, nakış gibi, çiçeklerle dolu bir çayır gibi parlayan harflerin diri yeşillerinin, varaklarının üzerinde gezdirdim.

Heyecanına pek şaşırmıştı. "Kilisede bundan başkaları da vardır. Zavallı babacığın anlatırdı" dedi.

"Sevgili Hanımefendi ve Babamın Yedigârı" dedim; "bana nerede olabileceklerini söyle. Söyle ki ölüp gitmeyeyim." Kendini tutamayarak güldü.

"Ah Tom, ölmek için çok gençsin. Seni kurtarmam lazım" dedi ve pederimin parşömeni bulduğu yeri hatırlamaya çalıştı. "İdare odasında mı? Yoo, şu pis Bay Crowe'un bulunduğu yerde değildi... Kulede miydi yoksa? Yoo, orası çok yüksek... Şey-

de mi? Buldum Tom! Kuzey sundurmanın üzerindeki kilitli odadaydı. Baban yarasalardan filan söz etmişti. Bütün sandıklarla dolaplar oradaymış.”

Ona bir kez daha sarıldım. “Anne” dedim, “sen bin Vesta Tapınağı bakiresine bedelsin!” (Son zamanlarda Mudie’nin Roma Tarihi’ni okumuştum.)

“Mütevazı olmayı düstur bilirim ama Mucizeler çağını yeniden yaşamıyorsak benim bakireliğim söz konusu olamaz, Tom” dedi annem. Yüzüme baktı ve gülümsedi.

Ben bir mucize yaratıp geçmişî gün ışığına çıkaracağımı söyledim.

St. Mary Redcliffe Kilisesi’nin zangocu olan Bay Crowe’u aramak için karşıya geçtim. Bay Crowe aksırıklı tıksırıklı bir ihtiyardı. Zavallıyı İdare’de, o bitmez hesaplarının başında kara kara düşünürken buldum. “Bay Crowe” dedim, “kuzey sundurmanın üzerindeki odanın anahtarını istirham edebilir miyim?”

Beni iyi tanırdı ve her bakımdan babamın oğlu olduğumu da iyi bilirdi. “Orada tozdan ve paçavralardan maada bir şey yok ki, Tom. Bir çocuğa münasip hiçbir şey yok.”

“Babam orada eski parşömenler bulmuş” dedim. “Benzerlerini bulmak için geldim.”

“Ah, evet, birtakım kâğıtlar var. Yırtık pırtık bir şeyler mevcut. Senin gibilere kâğıttan şapka ya da müsvedde kâğıdı olabilirler.” Âdeti veçhile hапşırmış, burnunu da koluna silmişti. Güldü.

Ben “Ama saygıdeğer Crowe... diye söze başlayınca kahkahayı bastı. “Ben bir aptalsam, aptallığımı besleyin, ne olur!” dedim. “Ne de olsa meczupla arif akrabadır derler.”

“Thomas Chatterton! Genç omuzlarında amma ihtiyar bir kafan var!”

“Öyle ise o kâğıtlar büyük evlat hakkı kaidelerine göre bana ait.”

Yüzüme baktı ve gülümsedi. “Aslında Kilise’nin onlara ihtiyacı yok.” Döner bir merdivenden eski arşiv odasına vardık. Kalın ahşap kapıyı açtı ve beni bırakıp ortadan kayboldu. Soğuk kemiklerine işliyordu (ya da o öyle sanıyordu).

Derler ki bir an gelir, insan kaderini bir hayal gibi görebilir. Taş odada duran tahta sandığı gördüğüm zamanki şaşkınlığımı ve sevincimi siz tasavvur edin! Onları derhal açtım. Ve o eski kâğıtların, parşömenlerin kıvrım büküm, fırtınadan sonra dökülen yapraklar gibi durduklarını gördüm. Azami dikkat sarf ederek elime aldım. Ellerimi yakıyorlardı. Çok mutluydum. Bazıları Latince, bazıları da Frenkçe yazılmışlardı. Kilise'nin muhasebe defteri ya da Faiz defteri olabilecek bazılarının üzerinde rakamlar görünüyordu. Diğerlerini sandığa kaldırdım. Tuhaf bir İngilizce de olsa İngilizce oldukları anlaşılan bazı kâğıtları eve götürdüm. Odama varınca titreyen ellerle açtım onları. Zamanın gotik harfleri ile yazılmış ve çok bozulmuş olmalarına rağmen onları okuyabiliyordum. Pek öyle çözülecek bir şey yoktu. Kelimelerin ve cümlelerin parçaları okunuyordu ve bu kifayet ediyordu. Hayal gücüm alevler içindeydi. Onları kendi elyazımla yazmaya başladım. "Sendes owte his greetings", "ye have gyvyn me a grete charge", "the nombres therewythalle" neviinden cümleler vardı. Kelimeleri, yazılış biçimlerini değiştirmeden kâğıda geçirdim. Ölülerin benimle yüz yüze konuştuğunu, benim o ölülerden biri olduğumu ve onlarla konuştuğumu düşündüm. Öyle kendimden geçmiştik ki, kendi cümlelerimi döktürmeye başladığımı yazmayı bıraktıktan sonra keşfettim. Mesela kâğıda "Naaşını alıp götürdüler" meali bir şeyler geçirdiğimde "Odasına taşıyıp şahane yatağına yatırdılar" gibi ilaveler yapıyordum. Eski kelimeler dilime kendi devrimin lisanı kadar kolay geliyordu. Henüz bir talebeydim ama o gün bu eski yazıları kendi deham ile birleştirmeye karar vermiştim. Böylece ölülerle canlılar yek vücut olacaktı. O andan itibaren çocukluğum hitamına erdi.

Ve işte ben, Thomas Chatterton, daha on iki yaşında mazi-nin çetelesini tutmaya başladım. Birinci vazifem Bristol'un muhterem beyefendilerinininkine benzeyen bir şecere edinmek oldu. Bunu hem asalet armaları hakkındaki bilgilerimi kullanarak, hem de St. Mary Redcliffe'te yeni keşfedilen, eski lisan ile düzenlenmiş bir evrakın desteği ile yapabildim. Kelimeler kale-mimden dökülüyordu. Yaratıcılığım gem vuramıyordum. Kısa bir müddet sonra hem Bristol'un gerçek tarihçesini hem de Ki-

lise'nin hikâyesini yazdım. Usulüm şöyle idi: Babamın raflarında bulduğum ya da bizzat kitapçılardan satın aldığım beratlar, vesikalar vesaire vardı. Bunlara Ricat, Stow, Speed ve Holins-hed ve Leland gibi tarihçilerden okuduklarımı ilave ediyordum. Her birinden aldığım satırlar ne kadar kısa olursa olsunlar bir başkasının kine ilave olunca bu izdivaçtan yeni bir cümle meydana geliyordu. Chatterton'ın tarihi oluyordu. Fizik, tiyatro ve felsefe konularındaki mülâhazalarımı da kattım. Kurnazlık yapıp yazılışları da eski usule çeviriyordum. Bu işe öylesine gönül vermiştim ki, eserlerim yaşadığım devirden de hakiki olmuştu. Maziye yeniden yaratıp, teferruatlarla öyle donattım ki, mazi adeta önümde duruyordu. Mazinin dili hakikati diriltmişti. Bu tarihleri yazanın ben olduğunu biliyordum ama onların hakiki olduğunu da biliyordum.

Yazmak kafi gelmedi. Bristol'ün kurnaz hemşehrileri görünüşe itibar ederlerdi. Onları kandırabilmek ve şaşırtmak için kâğıtlarıma eskiymiş intibaini vermeliydim. Odama bir çuval kömür tozu, sarı bir tebeşir, bir şişe kurşun tozu aldım. Kâğıtlarım, bu malzemeyle St. Mary Redcliffe'in sandıklarından yeni çıkmış Altın Çağların eserlerine benzetilebiliyordu. Tebeşir ve kurşunu parşömenin üzerinde gezdirirdim. Bazen daha da eskimeleri için tozlara bular veya mum alevine tutardım. Bu, mürekkebin rengini değiştirmekle kalmıyor, parşömeni de hem karartıyor hem de buruşturuyordu. İyi niyetli bir talebe idim ama ilk zamanlar çalışmalarına usul yerine cinnet hâkim oldu. Odamdan daha ilk gün okkalı küfürlerin ve iniltilerin geldiğini duyan Valide içeri girince beni kapkara bir bulutun içinde bulmuştu. Tepeden tırnağa sarı tebeşir ve kurşun tozu içindeydim. Kadıncağız ellerini havaya kaldırıp "Tanrı aşkına Tom, çingenelelere katılmak için mi kendini rengârenk boyuyorsun?" demişti.

"Kıymetli oğulun kıymetli annesi; ben gezginci bir oyuncuyum. Bu oda da benim tiyatrom" demiştim.

Havayı kokladı. "Bu kokulu şey pek tiyatronun işi değil. Pöf! Bu olsa olsa Bay Crowe'un işi!"

"Sevgili Baba Yadıgârı ve Bristol'ün Alicenap Hanımefendisi, sen oğlun için fazla mütecessis birisin. Ayrıca burnun da çok iyi koku alıyor. Odamı terk etmeni dilerim. Bu, ne de olsa be-

nim odam" dedim. Bana kırıldığını görünce hemen ilave ettim: "Bu, nefes tıkayıcı koku bize bir servet kazandıracak. Saygıdeğer Crowe'un sayesinde şehrimizin hikâyesini ele geçirmiş bulunuyorum. Eşraftan aileler hakkında da menkıbeler buldum. Haşmetli dedelerinin bu hatıraları için para üstüne para sayacak nice göbekli hemşehrımız vardır." Hem anlatıyor hem de süslüyordum. Kabiliyetime güvenim öyle çoktu ki, hakikati ondan bile saklıyordum. "Toprak sahiplerimizi mutlu edip, cüzdanımızı dolduracağız."

Konuşurken yaz böceklerini yutabilecek kadar ağzı açık gezen annem, kısa sürede haberi şehre yaydı. Sevgili, mürekkep yalamış oğlu Kilise'de, Bristol'un ileri gelenleri için değerli olduğu kadar meraklarına da mazhar olmaya layık evrak bulmuştu. Kısa sürede Baker Efendi'nin, Catcott Efendi ve Higgins Hanım'ın ve de diğerlerinin hatıralarını imal edip, atalarının meziyetlerini bir bir sayıp döktükçe dediklerimi ispatlayabilir hale de geldim. Nereden buldun dediklerinde St. Mary Redcliffe'in sandıklarından diyordum. Çıkan parşömenlerden bulmuştum. Bunu, beni onlara götüren Bay Crowe'a da sorabilirsiniz diyordum. Ümitleri öylesine kavi, itikatları öyle koyu idi ki, benzedikleri fahişelerden ve domuzlardan değil de, anlı şanlı ailelerden geldiklerine inanıveriyorlardı. Cebimde şingirdatmak için para eksilmez oldu.

Benim türküm farklı olacaktı ama şiir benim için bir aletti. Kendimi onbeşinci asırda yaşamış bir keşiş olarak yeniden yarattım. Adım Thomas Rowley oldu. Ona paçavralar giydirdim. Gözlerini kör ettim. Sonra da şarkı söyler yaptım. Ağıtlar ve destanlar, halk türküleri ve şarkılar bestelettim. Bunların hepsi benim icat ettiğim üslupla yazılmıştı. Bu üslup zamanla hislerimin tercümanı oldu. Rowley'in ağzından "Her şey aslında Tek bir şeyin parçasıdır" diye yazarken bunu kastediyordum. Şu kıtada da aynı konuyu işledim:

Sahte günlerinde Rowlie
Saçıyor parlak ziyayı
Turgotus ve Chaucer yaşıyor
Yazdığı her mısrada.

İşte bu nedenle her satırda bir akis buluyorduk. Gerçek taklitçilik hakiki Şiirdi.

Bu eski mısraları hem Bristol hem de Londra'daki gazetelere yolluyordum. Hepsine aynı not düşülmüştü: "Bu şiir Thomas Rowley tarafından yazılmış olup, St. Mary Redcliffe Kilisesi'nin arşivinde bulunmuştur. O günlerin şiirine misal olarak size intikal ettirilmektedir. Bizlere öğretilenin fevkindedir." Bir çocuğun elinden tutup yol gösterdiği âmâ peygamber misali, geçmiş bana emanet edildi böylece. Mısralarımı kitapçılara sattım. Az da olsa Londra'da bile şöhrat edindim. Thomas Rowley'in şöhrati Bristol'de dal budak salmıştı. Öyle meşhur olmuştum ki şiirlerim kapışılıyordu. Benden tek kuşkulanana, Rowlie yaratılmadan önce bana kitaplar veren ve mesleğinin yenisi, genç kitapçı Sam Joynson oldu. Benim genç bir kıvılcım olduğumu biliyordu. Ruhumun öğrenmek arzusu ile yanıp tutuştuğunun da farkındaydı. Ama hiçbir şey demedi ve mısralarımı, kaynaklarına ilişkin imalarda bulunmadan satın aldı. Neden onların esas yazarı olarak ortaya çıkmadım diyeceksiniz. Neden kabiliyetimi bayrak etmedim kendime? Siz kibar Bristol şehrini unutuyorsunuz! Sadece mevki ve altının kaptan olduğu o aptallar teknesini gözardı ediyorsunuz. Kifayetsiz bir eğitimle yetişen ve değersiz bir aileden gelen kulunuzun yaratacağı her şey ya istiskal edilecek ya da beğenilmeyecekti. Ben doğuştan şairdim ve bu, bir beyefendi olmaktan daha önemli idi.

O gün için bile sefil Bristol ahalisinin kusur arayan sorgu sualine ve aşağılayıcı alaylarına hedef olamayacak kadar gururluydum. Doğum yerim demeye utandığım bu kerhaneden çıkıp Londra'ya gitmek fikri ağır basıyordu. Benim deham, Londra'da, onu gören herkesi yakıp tutuşturacaktı –ya da ben öyle sanıyordum–. Bu planımı, ilk kez Sam Joynson'a açtım; sıkıcı asri eserlerin bulunduğu rafların yanında duruyordum. Londra beni mıknaş gibi çekiyor dedim. Burada manastıra kapatılmış fahişe kadar huzursuzum dedim.

"Deme!" dedi Sam, cin gibi bakışları yüzümdeydi. "Seni kayalıklara çekmesin?"

"Sirenlerin söylediği şarkı neydi Sam?"

Yaptığım ses tekrarları hoşuna gitmişti. "Senin yazdığın bir

şarkı değil Tom" dedi. Bir an durdu. "Aslında bundan emin olamam" diye ilave etti. Biraz öksürdü ve buna neden olarak da tozları gösterdi. "Hiç değilse Londra'da mahremiyet içinde çalışabilirsin. Bu senin için daha uygun olur" sözleriyle de meseleyi noktaladı. "Neden mahremiyete ihtiyaç duyayım ki?" dedim. O parlak bakışlarını bir kez daha çevirdi bana ve sustu. Meseleyi valideme açıp, gitmeye karar verdiğimi söyleyince, kadıncağz inledi ve oracığa yığılıverdi. Hasır iskemleyi kırmıştı. Bu da onu pek güldürdü. "Karnımdayken öyle tepişirdin ki, bir gün kendi yoluna gideceğini anlardım. Aman frengiye dikkat et Tom. Londra'nın kadınlarının hepsi de hafifmeşrep diyorlar" dedi. Bristol'ün mutaassıp genç kızlarından farklılar öyle mi?" diye sordum. Buna da gülmeye çalıştı ama bir yandan da önlüğüyle gözyaşlarını siliyordu.

Söylenecek pek bir şey kalmamıştı ve ben 1770 yılının Nisan ayının ilk haftasında bir posta arabasına binip Londra'ya gittim. Araba kornasının her çalışı beni zafere yaklaştırıyor gibiydi. Rüzgâr yanaklarımı serinletse de, yüreğimi ısıttı. Leadenhall'a ve Eski Yahudi mahallesine girdiğimizde kendimi bir Londralı olarak görmeye başlamıştım. Sokakların labirentine girmeden önce hayranlığın labirentinde kaybolmuştum. Sam Joynson'ın hemşiresinin Holbord'da bir pansiyonu vardı. Sam'in bana öğrettiği gibi oraya müteveccihen yola koyuldum. Sevgi ile buyur edildim ve üç kat yukarıda bir odaya çıkarıldım. Semalardaki ikametgâhımdan bacalara ve damlara baktım. Yaklaşan şöhretimin rüyasını gördüm.

Benim kaderim Şii'r'den geçiyor idiyse de, rekabet çoktu. Ertesi sabah Bristollü küçücük bir çocukken eserlerimi basan matbaalara gittiğimde, şarkılardan çok taşlamalar istediklerini keşfettim. Şarkılar bestelemeye itirazım yoktu. Vezin tutarak yazamayan adamları adamdan saymazdım. *Şehir ve Taşra* dergisi için tüm siyasi partilere karşı ister Whig, ister Tory, ister Katolik, ister Metodist olsun, taşlamalar yazmıştım. *Politika Kayıtları* için hiciv yazardım. Atış menzilimi tam olarak tahmin edemedikleri için alırlardı. *Saray ve Şehir* için polisin peşine düştüğü zavallı bir adamın hatıratına başladım. Newgate'te zincire vurulmuş bir düşman, nesli tükenmekte olan bir sefil ve

bir gonca gibi derlenmeye hazır, gencecik, dipdiri bir kız vardı. Karakterlerime gerçek hayat hikâyeleriymişçesine kendi seslerini verdim. Beni tanıyanlar için genç Thomas Chatterton'dım. Ama eserlerimi okuyanlar için gerçek bir Proteus idim.

Şimdi gözü yaşlı ilham perisini çağırıp ağıt yakmam iktiza ediyor. Kısacası şu ki, ben yaşayamadım. Yazı yazmanın kumar gibi bir illet olduğunu ve zevklerin zamanla değiştiğini öğrendim. Birkaç hafta içinde Rowley şiirlerime herkesin burun kıvrıldığını keşfettim. Bu boyalı, bu çılgın devirde kim Mazi ile bağ kuracaktı? Taşlamalarım küçümseniyor, hicvimin ateşi söndürülüyordu. Gururuma set çekilmişti. Tekamülümün önüne öyle manialar konmuştu ki, bunların arkasında ezilip yok olmam gerekiyordu. Eserlerimi basmaları için yalvaramayacak kadar gururlu olduğum halde her sabah gazetelere, kitapçılara giderdim. En sonunda sinirlerim bozuldu. Serseriler gibi parklarda ve kenar mahallelerde dolaşır oldum. Cebimde açlığını gidermek için söğüş dil olurdu. Gece de kaldığım pansiyona döner, boş ocağı seyrederdim. Sam Joynson'ın kız kardeşi olan ev sahibem Bayan Angell beni sık sık yemek odasına ya da mutfığa davet ederdi. Ama ben biraz müstebit biraz da dik başlı biriydim. Ne fakirliğimi belli ettim, ne de merhamet kabul edebildim. Bunların yerine kalemimin ucunu sivirilttim ve yazmaya oturdum. Şiirin üzüntülerimi dağıtacağını umuyordum. Ne var ki bunlar zahmet ve hüznle yaratılmış yoksulluk mısraları oldular. Bana hiçbir şey kazandırmadılar; bilakis mürekkep parasına mal oldular. Kafam öylesine değişmişti ki, çocukken okuduğum tıp kitaplarından yararlanıp, Kara Kıta'ya yolcu bir tabibin yanına çıarak girmeyi bile düşündüm. Seyahat alnıma yazılmamıştı. Benimki nev'i şahsına münhasır bir seyahat olacaktı. Kız kardeşi çağırmış olacak ki, Sam Joynson çıkageldi bir gün. Onu gördüğüme çok sevinmiştim. Bunu belli etmemek için büyük gayret sarf ettim. Bana şöyle bir baktı ve kız kardeşi ile birlikte çikolata bir şeyler yememiz teklifinde bulundu. Şükran duygularımı ifade etmekle birlikte, reddettim. Shoe-Lane Sokağı'ndaki lokantaya gitmemizi teklif etti. Yüzümde açlığın ya da halsizliğin emarelerini gördüğünü bildiğimden yine reddettim. Az evvel yedim dedim. Ama onlar yiyecekse, onlarla gelirdim.

“Hayır Tom” dedi; “seni hiç değilse bizimle bir bardak şarap almaya ikna edemez miyim? Bunun bir zararı olmaz kanaatimce.”

Biraz tereddüt geçirdikten sonra bunu kabul ettim. Kardeşinin mutfak hizmetçisini iki bardak ve bir şişe şarap için aşağı yolladı. Sonra da yatağımın kenarına yerleşti. (Tavanarasındaki odamda pek az eşya vardı.) “Londra’da işler nasıl Tom?” diye sordu.

“Fena değil” dedim. Anlayış kabiliyeti derindi. Hemen ilave ettim: “Şair Rowley’in senin dükkândaki durumu ne?” “Keşişte çok fazla eser var” dedi. Yüzüme bakıyordu. “Eskisi kadar satamıyorum. Hakkında konuşuyorlar.” “Konuşuyorlar mı?” dedim. Koltuğumdan kalkıp Londra’nın damlarını ve hepsinin üzerinden de St. Paul Katedrali’nin kubbesini seyrettiğim pencerenin önüne geçtim. “Onun bir sahtekâr olduğunu söyleyenler var” dedi. Döndüm. “O benim kadar gerçek!” dedim. “Biliyorum. Rowley şu anda önümde duruyor” diye cevap verdi. Ne demeye çalıştığını anlamadığımı söyledim. O da görür görmez benim işim olduğunu anladığını söyledi. “Bana onları ilk getirdiğinde benim intibamın ne olacağı seni çok heyecanlandırmıştı.” Yalanlayacak oldum ama o daha fazla gözbağcılığı yapmamın lüzumsuz olduğunu söyledi. Daracık yatağımın kenarından kalkıp, elini omzuma koydu. Şimdi her ikimiz de camdan dışarıyı seyrediyorduk. “Böyle bir sıkıntıda iken bu gizliliğe ne gerek var?” dedi ve sustu. “Keşiş artık koşamaz. Onu çok koşturuyorsun” diye ilave etti. Haklıydı. Felaketin arifesinde palyaçoluğun lüzumu yoktu. Yazmam gerektiğini ifade ettim. Yazmaya ihtiyacım var. Çimen ya da hava ile karnımı doyuramam ki! Bildiğini, ve bu nedenle orada olduğunu söyledi. Yavaşça “Rowley olmadan da yaşayabilirsin” diyordu. İçimde başka yazarlar olduğunu biliyordu ve bütün mesele benim onları bulup çıkarmayı istememdeydi. Junius’un da diyeceği gibi “Sözleriniz bir bilmeceyi andırıyor Bayım” dedim. Joynson bir süre odada dolaştı ve sonunda gelip önümde dikildi.

“Şimdi” dedi; “diğer keşifler için zaman pek münasip. Tasavvur et: Akenside Burlington Sokağı’ndaki bir tabutta. Gray

kanser ve kurtuluşu yok. Smart'ı bir iskemleye bağlamışlar, bağırıp çağırıyor. Beni anlıyor musun?"

"Devam et" dedim.

"Dyer ve Thomson öleli yirmi yıl oluyor ama bilinmeyen eserleri ortaya çıkarsa ne olur?" Durdu. "Beni anlıyor musun?"

"Zannederim konunun mecrainı kavradım, efendim. Bu yazarların üsluplarını taklit etmemi mi teklif ediyorsunuz?"

"Taklit demedim. Rowley'in eserleri taklit mi?" Kullandığı kelimeleri isabetli seçiyordu. "Eflatun'un da dediği gibi her şey taklitler dünyasında bir taklit değil mi?"

"Ama neden eserleri benimkilerden daha az kıymetli kimseleri taklit edeyim ki" diye sordum. Taklit kelimesini üzerine basa basa söylemiştim.

Hiç kıpırdamadan yüzüme baktı. "Haysiyet yiyip, haysiyet içemezsin" dedi. Koluma girdi ve bir gün bu eserlerin bana ait olduğunu açıklayacağını da ilave etti. İtirafı bana şöret getirecekti. "Bir taklitçinin şöretini mi?" dedim. "Hayır" dedi, "büyük bir şairin şöretini. Gücünü onların işini onlardan daha iyi yaparak ispatlayacaksın. Daha sonra da kendi işini yaparak ispatlayacaksın. Atışı isabetliydi ve ben boş bulunup talebe iken buna benzer işler yaptığımı itiraf ediverdim. Thomson'ın üslubunda yazılmış *Mevsimler Darmadağın Olmuş* adlı şiirim, Goldsmith'in üslubunda yazdığım "Hela" adlı bir başka şiirim vardı. "Biliyorum. Annen onları bana gösterdi" dedi. "Tanrının gözünde mesuliyet sahibi bir çocuktan daha kıymetli tek şey mesuliyet sahibi bir ebeveynidir."

"Annem seni böyle yüreklendirdiği için esaslı bir şarlatan olmalı" dedim. Hikâye pek latifti ve beni güldürmüştü. Joynson da benimle birlikte gülüyordu. Söylediğine bakılırsa plan anneme değil, ona aitti. Mesleği de buydu. "İşimiz" dedi, "Bizim işimiz." İşimiz de ne işti hani. "Ben size orijinallerinden sahiplerinin bile ayırt edemeyeceği mısralar vereceğim. Siz de onu Dryer'ınmış ya da başka birininmiş gibi satacaksınız." Kârın eşit paylaştırılacağını söyledi. Kâr eşit paylaştırılacaktı. Aklıma birdenbire bir mesele takıldı. Benim adım Bristol'de iyi tanınırdı. Rowley'den sonra böyle bir sırrı nasıl saklayacaktık? Samuel Joynson bunu da düşünmüştü. "Seni bir süre karanlık-

lar içinde tutmak daha evlâ olur. Kendin için bile bir sır olmalısın” dedi. Bunu nasıl becerecektik? “Hayalet gibi ortadan kaybolarak.” Sihir olmadan bu nasıl olurdu ki? Başını yana eğdi. “Bir yol daha var” dedi. Sırıttıyordu. “Ölümünü düşünüyorum Tom.” “İşte şimdi bir bardak şarap içmem şart oldu” dedim. Joynson bir bardağa tepeleme şarap doldurdu. “Mezar kadar gizli, mezar kadar kapalı başka ne olabilir ki?” “Görüyorum ki, konumuz ölüm kadar ciddi” dedim. “Başkalarını taklit edebiliyorsan, kendi ölümünü neden taklit edemeyesin?” O kadar afallamıştım ki, birkaç dakika hiçbir şey söyleyemedim. Kendi ölümümü mü taklit edecektim yani? Joynson güldü ve bardağı mı yeniden doldurdu. Kendimizi ancak böyle emniyete alabiliydik. Öldükten sonra şiir yazdığımı kim inanırdı ki!

“Pek hoş bir şaka olacak.” Bu mutluluğa nasıl erecektim ki ben?

“İntihar” dedi Sam. “Kız kardeşim kendini öldürdüğü haberi yayacak. Hakikati kimseler bilmeyecek. Bu mahallede *intihar vesikası* almak çok kolaydır. Fakir fukara tomarlarla telef olduğundan saymaya vakit bile bulamazlar. Şahitler için bir ölüm sahnesi tezgâhılamam gerekecek.” Planın ana hatlarını izaha başlıyordu ki, sözünü kestim. “Sonra?” diye sordum.

“Sen istediğin sürece rahat çalışacaksın.”

Gark olduğum üzüntüler, çektiğim acılar ve onca yoksulluktan sonra rahat ve huzur içinde çalışabilme fikri çok cazipti. Beni reddedip hakir görenleri mat edebilmenin keyfi de cabasıydı. Bana daha çocuk diyen matbaacılar ve yayımcılar, kısa süre sonra bu çocuğun eserlerini alkışlayacaklardı. Kimliğimi açıklayınca şaşırarak, rezil olacaklardı ve dehamı ispatlayacaktık.

Şimdi sadede gelirsek, olup biten şuydu: Bu dünyadan zamansız ayrılışımın arkasından Bay Gray, Bay Akenside, Bay Churchill, Bay Collin ve saygıdeğer diğerlerinin ‘yeni keşfedilmiş’ eserleri üzerinde çalışmaya başlamıştım. Blake’i de taklit ettim. Onun Gotik tarzını pek severdim ve bunu daha çok kendi zevkim için yaptım. Büyük bir deha pek çok şeyden etkilenebilirdi ve ben onların arzularını, ve tutkularını onları taklit ederken anladım. Bu kuru kuruya bir hicivden çok...”

“Burada bitiyor” dedi Charles Wychwood. Okuduğu sayfayı bıraktı. “Hepsi bu.”

Philip Slack koltuğundan aşağı kaydığı yerde yatıyor olduğunu yeni fark etmişti. Gözlerini ovuşturdu. “Bilemiyorum” diye girdi lafa. Dizlerini inceledi. Onlara “Gerçek mi?” diye sordu.

“Ne dedin?”

“Bu gerçek mi?”

“Tabii gerçek. Akıl almaz derecede gerçek.” Durdu. “Sana gerçek gibi gelmedi mi?”

“Evet, gerçek gibi geldi.”

Bu Charles’ın coşkusunu geri getirmişti. “Bomba gibi patlayacak.” Kâğıtları ağzına götürdü. “Onları öyle seviyorum ki, hepsini yutabilirim” diyordu. Philip paniğe kapılmamaya çalıştı ama dostunun yemek alışkanlıklarını biliyordu. “Kolayca yırtilabilirler” dedi dizlerine.

“Bunlar kopya. Vivien ofiste çekti.”

“İlkelerime karşı olduğu halde çektim.” Charles’ın okumasının sona ermesini beklemişti.

“Ben de, fotokopi masana karşı sanmıştım.” Charles kendi yaptığı espriye pek gülmüştü. “Duvara karşı sanmıştım. Kurala karşı sanmıştım.” Odanın ortasında kahkahalar atarak dönüyordu. Bu dönüşlerin birinde Philip’e “Bir kopya olmalı” dedi.

“Gerçek olduğunu kopyası olmadan nasıl anlarız ki? Her şey kopyalanır.”

Philip ve dizleri bu konuyu kuşkuyla karşılamışlardı. Philip sonunda “Galiba haklısın” dedi.

“Hayır. Tüm belgelerin kopyalarının alındığını kastetmiştim.” Dönmeyi bıraktı. Yalpalayarak çalışma masasının başına gitti. Bir tomar kâğıt alıp Philip’e uzattı. Philip onları okumak için doğrulmaya kalkıştıysa da başaramadı. Göz ucuyla bakıldığında bile değişik üsluplarda yazılmış şiirler oldukları anlaşılabiliyordu. Elyazısı aynıydı. Onları Charles’a geri verdi. “Okuyamam” dedi; “okuyabilmem için yalnız olmam gerekiyor.”

“Ah, yalnız okur!” Charles, Philip’i elinden tutup kaldırdı, koluna girdi ve birlikte odada dolaşmaya başladılar. “Bazıları

Crabbe'in, bazıları Gray'in, diğerkleri de Blake'in. Burada son derece ünlü şiirler var ama şimdi onların Chatterton'ın yaptığı taklitler olduğunu biliyoruz." Sürekli küçülmekte olan daireler çizerek dolaşıyorlardı; arkadaşının kolunu sıktı. "Nasıl bir tezgâh olduğunu anlayabiliyor musun? Joynson Chatterton'ı kendi ölümünü tezgâhlamaya ikna eder. Chatterton günün ünlü şairlerini taklit eder. Joynson satar. Basit." Birden durunca Philip tökezledi. Tam düşecekken Charles onu yakaladı. "Düşünebiliyor musun 18. yüzyıl şiirinin yarısı büyük bir olasılıkla onun."

Yorulan Philip duvara yaslanmış, soluyordu. "Tarihin en büyük taklitçisi" diyebilirdi yalnızca.

"Hayır! O bir taklitçi değil!"

"Tarihteki en büyük yazı hırsızı?"

"Hayır." Charles öylesine kendini kaptırmıştı ki, zafer kazanmış gibi bakıyordu. "O tarihin en büyük şairi."

"Ben çay yapayım" dedi Vivien. "Philip yorgun görünüyor."

O mutfağa gider gitmez Charles'ın havası değişmişti. Kanepeye uzanıp, yağmura baktı. Akşamın ışığında yüzü çok solgun görünüyordu. Bir an bir sessizlik oldu. "Flint elyazısının tarihini belirledi. Adam her şeyi biliyor."

Philip, Charles'ın bu düşünceli halinden etkilenmiş benziyordu. "Şanslı adam" dedi.

"Evet. Ne var ki o şanslı adam dediğin hep huzursuzdur. Şansının ne zaman döneceğini bilmez." Canı çekilmiş gibiydi. İç çekerek Philip'e döndü; "Zambaklarla ötekileri düşünsene." Durup dururken çıkan rüzgârla, açık pencereden içeri yağmur girmeye başladı. Philip pencereyi kapamak üzere gittiğinde Charles'ın yüzü ıslanmıştı ama kendisi bunun farkında değildi.

"Kütüphanende Chatterton hakkında bir şeyler bulabildin mi?"

"Hayır. Yüzünü silmek ister misin?" Charles, hayır anlamında başını salladı. Bu durgunluk ve birdenbire bastıran sessizlik Philip'in sinirlerini germişti; kendini konuşmayı sürdürmek zorunda hissediyordu. "Aslında çok ilginç, Harrison Bentley'in romanlarına bakıyordum ki..."

"Ne tipik!"

"...onların Harriet Scrope'unakilere çok benzediklerini fark ettim. Konuları aynıydı. Önemi yok tabii." Bu konuyu açtığı için kendine kızmıştı. Bu konuda çenesini tutma kararı almıştı önceden. "Hiç önemi yok."

Charles ne ilgilenmiş, ne de şaşırmış görünüyordu. "Bak işte görüyorsun" dedi. "Bu iş bulaşıcı!"

"Bulaşıcı olan ne?"

"Chatterton."

Vivien odaya dönmüştü. Charles ayağa fırladı. "Bundan sonraki adımımızı tasarlıyorduk Vivie" dedi. Philip kızardı. "Philip bir yayınevi bulmamız gerektiğini söylüyor. Bu işten zengin olacağımıza inanıyor."

Vivien hiçbir şey söylemedi. Charles devam etti: "Yarın Harriet için çalışıyor olacağım. Onun da görüşünü alırım. Ona her zaman güvenebiliriz. "

O gece hiç uyuyamadı. Vivien yanında yatarken, karşısında Chatterton'ın elyazısının görüntüleri uçuşuyordu. Kollarını uzatıp T oldu. Sonra kıvrıldı C oldu. Ama kalkıp yan odaya geçtiğinde gecenin en karanlık, en koyu saati olmuştu. Işığı açtı ve gözlerini kırıştırarak akşam Philip'e gösterdiği kâğıtlara baktı. Şu satırlara gelince de sesli okudu:

Hatırlanmayan ölülerin saflarına yakında katılacak olan sen
Başını zorlukla taşıdığın bu yere seni taşıyan
Kaderin adaletsiz hükmüne kapayarak gözlerini
Üzüntünden Hırs mı içeceksin?

Charles başını koluna dayayıp, ağladı. Vivien odaya geldi ve üzerine eğildi. "Aynı ağrı mı?"

"Evet" dedi Charles, "Aynı ağrı."

Harriet Scrope şöminenin üzerindeki yaldızlı pirinç aynada dişetlerini inceliyordu. Boynunu uzatıyor, görüntüsüne yandan bakıyor, neredeyse düşecek hallere geliyor ama hiçbir şey göremiyordu. "Asla!" dedi, "Asla! O adam bir daha elini ağzıma sokamaz." Kapı çalındı. Sarah Tilt'le dişçisinin insafsızlığı hakkında uzun bir telefon sohbeti yapmış olduğundan arkadaşının kapının eşiğinde belirivermesini bekliyor gibi bir hali vardı. Bu nedenle de kapıyı "Selam sevgilim!" diyerek açtı. Gelenin Charles Wychwood olduğunu görünce "Aa günaydın!" dedi. Sesini alçaltmıştı. "Seni başkası sandım." Charles'ın işbaşı yapacağını unutmuştu.

"Yoo" dedi Charles. "Sanırım bu benim." Yorgun görünmesine rağmen sesi neşeliydi.

"Sen emin olduktan sonra sorun yok. Güzelim evimde bir yabancı istemem." Onu holden geçirip oturma odasına soktu. Boş bir koltuğu göstererek "Az önce bir kasabın ellerindeydim" dedi.

"Yaa! Yemekte ne var?"

"O tür bir kasap değil. Gerçek bir kasap. Benim dişçim olacak adam. Ağzıma soktuğu şeylerden nefret ediyorum. Kaskatı korkunç şeyler. Dişçi koltuğuna yığılmış otururken kendimi bez bebek gibi hissediyorum. Charles, o adamın zavallı dişetlerime neler yaptığını ne sen sor, ne ben söyleyeyim." Kucağında duran parmaklarını kenetledi. Biraz önce hiçbir şikâyetle bulunmamış gibi "Nasılsın bakalım Charles?" diye sordu.

“İdare ediyorum.”

Harriet bu cevap üzerine başını ciddi ciddi sallayarak “Ben de idare ediyorum” dedi. Sessizlik olmuştu. “Anladım, Noel geliyor” dedi Harriet. İskemleye dayalı duran kahverengi paketi gösteriyordu; paketi Charles getirmişti. Yanında da içi kâğıt dolu plastik bir torba vardı. “Yeni bir kürk hoşuma giderdi!” dedi.

“Bu sana göstermek istediğim bir şey Harriet.” Charles doğrulmak için davranınca, kedi üstüne atlamış ve onu adeta yere mıhlamıştı. “Thomas Chatterton hakkında ne biliyorsun?” Bay Gaskell tuhaf bir bağırtıyla onu terketti. Charles artık torba uzanabiliyordu.

“Chatterton?”

“Sana bir sır vereyim mi?”

“Ah, evet! Sırlara bayılırım.” Gençlerin tüm sırlarının seksle ilgisi olduğunu varsayardı. Dilini üst dudağında gezdirdi.

“Ölmedi.”

“Bak bu iyi haber.” Bu düşünce hoşuna gitmiş görünüyordu. “Ne yaptı, kış uykusuna mı yattı?” Çarçabuk kalktı. Girintiyeye gidip kendine bir içki koydu. “İlaç” dedi, kaşığı sallayarak. “Zavallı diş etlerim için ilaç.”

“Ben ciddiyim. Thomas Chatterton ölmedi.”

Harriet, “Dalga mı geçiyorsun benimle?” dedi. “Aman... haydi Charles, biraz daha dalga geç bakalım.”

Charles, Harriet’in bu tavrına kibarca karşı çıkarak “Yoo, elbette öldü” dedi. “Ancak onu öldü bildiğimiz zaman değil. Herkes öldüğünü sandığında ölmemişti. Ve benim kanıtlarım var.” Tuvali kaplayan kâğıtları çıkarmaya başladı. Harriet, bunu nasıl da yavaş ve beceriksiz hareketlerle yaptığına dikkatle bakıyordu. Charles, “Bu yüzü tanıyor musun?” dedi.

Harriet “Hayır; hiçbir fikrim yok” derken ellerini havaya kaldırmıştı, sanki üstünü başını aratacakmış gibi.

“Bu Chatterton’ın orta yaşlı hali.”

Sarah Tilt’le yaptığı bir konuşmayı anımsamaya çalışan Harriet, cininden bir kaşık aldı. Kesilen bir dal veya sürgünle ilgili bir mısradan söz edilmişti. “Ama şu intihar eden çocuk değil mi?”

"Mesele de bu ya. İntihar etmedi. Başka şairlerin adlarını kullanarak yazmayı sürdürdü."

"Yani bir hırsız mıydı demek istiyorsun?" Birdenbire yan dönmüş, yüzüne bir şeyler olmuştu. "Bu ilaç pek acı" dedi şişelerin bulunduğu girintiye doğru seslenerek. Yeniden Charles'tan yana dönünce portreyi alıp inceledi. "Matthew Arnold'a benziyor. Hiç tipim değil." Resmi bıraktı. "Onu yakalamışlar mı?" Charles bu soruya anlam verememişti. Onu afişe etmişler mi?"

"Kimler?"

"Bilirsin. Kentin koruyucuları sanırım." Tuhaf bir sözcük seçimiydi. Harriet bunu söylerken parmaklarını ardında çaprazlamıştı.

"Yoo. Öyle bir şey değildi. Yanlış bir şey yapmıyordu."

"Biliyorum!" diye bağırды Harriet.

"...ve her şeyi itiraf etti. İşte sana bunu göstermek istiyorum." Kadına, Bristol'de bulduğu belgelerin fotokopilerini uzattı.

Harriet, kollarını uzatabildiğince uzatarak bakıyordu. "Fi tarihinde yazılmışa benziyorlar" dedi yavaşça.

Bir an için Charles'ın gözünün önüne boş bir televizyon ekranı gelmişti. "Onları 1810'larda yazdı."

"Eh" dedi, Harriet ciddi ciddi; "Bu benden de önce." Charles duymazdan geldi. "Kısa sürede bir yayımcı bulacağımı umuyordum." Harriet, "Aman tanrım, bir kitap daha diye!" geçiriyordu içinden.

"Akademisyenlerin bütün varsayımları altüst olacak. Hepsi yanlış."

"Gerçekten mi? Bak işte bu çok iyi haber." Harriet, kendisine pek az ilgi gösteren üniversite kökenli eleştirmenlere öylesine kızgındı ki, tüm öğretim üyelerini düşman bellemişti. "Popomu yesinler!" "Avuçlarını yalasınlar demek istiyorsun herhalde?" Kustuklarını yesinler demek istiyordu. Elindeki boş kadehi Charles'a doğru kaldırdı. Harriet Scrope'un bildiği Harriet Scrope'tan onlar ne anlardı? "Popomu yesinler demek istiyorum. Şu hikâyeyi baştan anlat." Charles da Thomas Chatterton'ın ve sahtekârlıklarının hikâyesini bir kez daha anlattı.

Harriet, ellerini bacaklarının arasına koymuştu. O heyecanla baldırlarını öyle bir sıkmıştı ki, Charles hikâyesinin sonuna geldiğinde, ellerinin kanı çekilmişti; çıkardığında büzüşmüşlerdi.

“... ben de köşeyi dönerim” diyordu Charles.

“Hangi köşeyi?”

“Onları yayımlatabilirim tabii.”

Harriet bir çığlık atarak yerinden fırladı. “Tabii yayımlatabiliriz! Bizi yok sayamazlar artık!” Charles, Harriet’in ‘biz’ derken ne kastettiğini anlamamıştı. Harriet “Neden kâğıtları bana bırakmıyorsun?” diye sordu; “eski şeylerle aram pek iyidir.” Charles bu cömert öneriye hayır demek üzereydi ki, yüzünde bir an beliriveren endişe Harriet’a çok ileri gittiği sinyali vermişti bile. “Ne aptalım!” dedi kadın; “Bu işin ayrıntılarını sonradan da konuşabiliriz.” Konuyu değiştirirken yüzüne Charles’ı rahatlatıcak bir gülümseme oturttu. “Şimdi benim kitabım üzerine çalışalım mı? Bizi neşelendirir.”

Charles, anıları için Harriet’a yardım etmesi gerektiğini unutmuştu. Hevesli bir ifade takındı. “Çok iyi olur” dedi. Hâlâ ‘biz’ derken Harriet’ın ne kastettiğini merak ediyordu.

Harriet koridorun karşı tarafındaki çalışma odasına gitmişti. “Belki Anne de bir Chatterton’dır” diye seslendi. “Belki de bin yıl geriye gidiyordur bizim soy.” Ansızın geri döndü ve daktilo edilmiş sayfaları, adeta tiksintiyle Charles’ın kucağına bırakıverdi. “Bunları o aptal orospu yazdı.” Eski sekreterinin tiz ve titrek sesini taklit ederek “Ama bunlarla ne yapacağını bilemedi. Ona kalırsa tabii” diyordu. Bunları söylerken bir yandan da gözlerini Chatterton belgelerinin olduğu torbadan ayıramıyordu.

Charles, Harriet’ın verdiği kâğıtları incelemeye başladı. Bazılarında paragraflar ve cümleler, bazılarındaysa tarihler ve isimler yazılıydı. “Böyle bırakmalısın” dedi. “Bir şiir olabilir.”

“Ama ben kitap yazmak istiyorum. Şiir değil.”

Charles başını bir tarafa yatırıp kadına gülümsedi. “Aradaki fark ne gerçekten?”

Harriet yüzüne baktı. “Bunu senin bilmen lazım.” Sesi sert çıkmıştı, üzüldü. “Ne söylemek istediğimi sen bilirsin demek

istedim. Sen her ikisini de yazmayı başardın değil mi?"

"Montaigne ne demişti? Ben kitabı yazana kadar kitap beni yazıyor."

"Ne hoş bir düşünce Charles!" Durdu. Nasıl devam edeceğini bilmiyordu. "Kuşkusuz haklısın" dedi.

"Ben değil, Montaigne haklı."

"Kim soruyor ki?" Chatterton kâğıtlarına baktı yine. Charles'ın tepesinde dikilirken ayağıyla onları kendine doğru çekmeye çalıştı. Torba devrildi. Harriet hemen yüksek sesle "Haydi, şu aptal orospuya yazdırdığım notlardan bir şeyler sor bana. Aaa, bak, torba devrilmiş! Bunlara dikkat etmelisin Charles. Bırak da onları güvenli bir yerlere koyayım" dedi.

"İyi Harriet. Burası son derece güvenli." Güldü. Kadın homurdanarak bir iskemle bulmak üzere başından ayrıldı. "Pekâlâ" dedi, "sor bakalım."

Charles bir sayfa çıkarıp okudu. 1943. Kolaj. John Davenport. T.S. Eliot. Russell Oteli."

"O zamanlar her gün sarhoş olurdum; perşembeleri de double sarhoş." Bu anı onu pek keyiflendirmişti. Aslında romanlarından birinde kullandığı bir satırdı.

"Davenport kim?"

"Anımsamıyorum. Hiç kimse sanırım." Yine telaşlanmaya başlamıştı. Geçmişi hakkında soru sorulunca paniğe kapılıyordu. "Eliot çok şekerdi. İlk iki romanımı da o yayımladı." Sakin olmaya çabalıyordu. "Nesir hakkında bir şey bildiğinden değil aslında. Bunları yazıyor musun hayatım?" Charles kâğıda bir şeyler çiziktiriyordu ama bunlar gözleri olmayan suratlardı. Harriet konuştuğu yazmaya başladı.

"Beni ona öneren Djuna Barnes'tı. Korkunç bir kadındı." Harriet bir iç geçirdi. "Lezbiyendi malum. Üstelik de Amerikalı." Eski moda Chanel entarisi ona artık çok dar geliyormuş gibi kıpırdadı. "Dilini kullanmaya kalkıştı bir kez. Kendi cinsimden birinden bir iki öpücüğe, bir iki sarılmaya itirazım yok. Sarah Tilt'i bilirsin, değil mi? Ama işin içine dil girince dur derim. Bayağılığına dayanamıyorum. Midemi bulandırıyor."

Charles dil yazdıktan sonra durdu. "Bundan söz etmemi istiyor musun?"

"Umarım çoktan ölmüştür." Harriet bir kez daha telaşlandı. "Öldü değil mi?"

"Bakarım."

"İşte bu konuda çok işime yarayacaksın Charles. Araştırıp bakacaksın." Esnedi ve ağzını kapamaya çalıştı. "Sonra Eliot beni Russell Otel'i'ne götürdü. Çay içmeye canım." Gözlerini kapadı. Parmakları kucağında kıpır kıpırdı. Kitaplarını da böyle yazardı. "Güzel bir kadın olmadığımın demek istemiyorum. Evet ya. Sokakta bakarlardı bana." Birdenbire gözlerini açıp Charles'a baktı: "Kilometrelerce uzaktan bacaklarımı görmeye gelirlerdi." Charles şaşırmıştı. Harriet güldü; "Üzülme canım" dedi. "Anne yalnızca şaka yapıyor. Hiçbir zaman bir fıstık olmadım." İçini çekti. "Ama Eliot beni kanatları altına aldı."

"Yaşlı kartal bunu neden yapsın?"

"Ne?"

"Eliot'tan bir alıntı."

"Bana Shakespeare gibi geldi."

"Eliot."

"Sen bu yazar milletini daha iyi bilirsin. Her şeyi çalar bunlar." Titreyen ellerine bakarken sesi yok olup gitti.

"Doğru. Her şeyi." Charles arkasına yaslanıp kadına iyi duygularla baktı. "Buna etkilenme fobisi diyorlar."

"Gerçekten mi? Doğru. Fobi."

"Etkilenme fobisi."

"Bu, romancılar için de geçerli olmalı tabii." Susup dudaklarını yaladı. "Kuşkusuz" dedi, "benim kitaplarımla başkalarınınkiler arasında da benzerlikler vardır."

"Harrison Bentley'inkilerle gibi mi demek istiyorsun?" Charles, Philip'in bir gece önce söylediklerini anımsamıştı. Ne denli geniş bilgisi olduğunu göstermek için, aldığını satıyordu.

"Ne? Harriet'in yüzü bembeyaz oluverdi. Charles yanaklarındaki pudra tanelerini görebiliyordu. Konuşmakta güçlük çeker gibiydi. Kalktı. "Bir şey kaybettim" dedi ve odadan çıktı. Dosdoğru yukarı, yatak odasına koştu ve dolabının kapağında ki boy aynasına baktı. "Annenin başı dertte. Annenin başı büyük dertte." Kırmızı elbisesinin fermuarını açıp, soyundu. Elbiseyi bir alay çığlığıyla yatağa fırlattı. Dolaptan kahverengi eski

bir etekle bir süveter alıp alelacele giyindi. "Sen müthişsin" dedi. "Ama şimdi kafanı çalıştırman lazım." Merdivenin başına gelip seslendi: "Birkaç dakikaya kadar geliyorum." Sonra da ekledi: "Kadınların sorunları işte!" Charles bunu duymamıştı. İçine kaçıp yok olmak istediği gökyüzü kadar engin ve bomboş bir dikkatle dışarıyı seyrediyordu.

Harriet yatağın kenarına oturmuş ayak parmaklarını oynatarak deri pabuçlarında beliren çatlakları inceliyor, Charles'ın Harrison Bentley ile olan ilişkisini nereden öğrendiğini bulmaya çalışıyordu. Bundan hep korkmuş, kafasının gerisine atmaya çalışmış, ama endişesini de taşımıştı. Bunu Charles'ın kendi başına bulmuş olması inanılmazdı, çünkü o çok tembel biriydi. Onu biri uyandırmış olmalıydı... Belki de *Times* gazetesinin Edebiyat ekinde hakkında yazı çıkmıştı... Belki de foyası meydana çıkacaktı. Dolap kapağına bir tekme attı; oda aynanın içinde şiddetle döndü.

Olup biten şuydu: İlk romanının basıldığı ellili yıllarda vasat bir başarı elde etmişti. Bu, bir üslupçunun yapıtıydı ve diğer üslupçular tarafından övgüyle karşılanmıştı. Amerika basısının arkasında Djuna Barnes ile Henry Green'den güzel sözler vardı. Bu romanı yazmak, küçük bir edebiyat dergisi için sekreter olarak çalışan ve yavaş yazan Harriet'in altı yılını almıştı. Kimi günler yalnızca bir cümle ya da tek bir sözcük yazdığı olurdu. Kendi kendine sözcüklerin kutsal olduğunu düşünürdü. Onlar kendi bağlarını kendileri kurar, anlamlı sesler çevresinde öbeklenirlerdi. Hazır olunca Harriet'a haber verirler, o da onları kâğıda geçirmekten mutlu olurdu. Onun açısından iş böyleydi. Romanın sürekliliği yalnızca kendi bilincinin çarkları arasında bir yerdeydi. Birinci romanından sonra ileriye pek göremiyordu. Bilincinde, kendi deyimiyle günceli yakalamıştı ve ileri doğru bir hamle beklediğinden emin değildi. Sözcükler geldikleri gizemle gittiler. Dostları ve meslektaşları ondan yeni bir yapıt bekliyorlardı ama yazma düşüncesi onu allak bullak ediyordu. Dünyayla bir ilinti kuramıyordu ve bu nedenle de onu yansıtmak için bir yöntem bulması çok zordu. Bir şeyler yazabildiğindeyse esini tutarsız, aldığı sonuç olumsuzdu. Alışveriş yaparken ya da otobüste otururken aklına bir

şeyler geldiği oluyordu. O zaman da o gün alışveriş yapmasa ya da o yönde yolculuk yapmasa o fikrin veya cümlelerin gelmeyeceğini kavırıyordu. Bu gerçek, işini zavallı hatta değersiz kılıyordu. Ve gerçekten de yazacak bir şeyi yoktu.

İşte o zaman başka bir kaynaktan yararlanmak geldi aklına. İki hafta boyunca gazetelerdeki ilginç öyküleri okumuştur ama gerçek hayatla ilintili her şeyi kafa karıştırıcı buluyordu. Sokaktaki insanları takip etmeyi denedi. Nereye gidecekler, kimlerle buluşacaklar diyordu ama başından geçen sevimsiz bir olay, ona bunun pek akıllıca bir yöntem olmadığını göstermeye yetti. (Yaşlı bir adam askıntı olmuş, ona orospu demişti.) Bir Mayıs günü öğleden sonra kendinden ve başarısızlığından bıkkın bir halde dolaşırken, Chancery Yolu'nda elden düşme kitap satan bir dükkâna daldı. Genellikle böyle yerler onun ruhunu karartırdı. Kendi kitabını da böyle, raflarda unutulmuş olarak hayal edebiliyordu. Ama o gün, o sıra sıra tozlu kitaplar onu rahatlatmıştı. Harrison Bentley'in *Son Vasiyetname'si*ni rastlantı olarak eline aldı. Okumaya başlar başlamaz sorununun çözümünü bulduğunu da anlamıştı. Konuların iskeletinin önemine inanmazdı. Bu zavallı, besbelli ki beşinci sınıf nesneyi, kendi üslubuna taşıma kabı haline getirmek neden yanlış olsundu? Böylece bu eski romanı aldı ve çalışmaya koyuldu. *Son Vasiyetname'nin* kurgusunun yardımıyla sözcükleri bulmak da kolaylaşmıştı. O güne dek tam olarak göremediği ve kavrayamadığı bir yapının yapıtaşları olarak ortaya çıkan sözcükler ve heceler yerine kendi ilişkilerini kurabiliyordu. Kocaman bir konakta, elinde bir lambayla odadan odaya geçer gibi, cümleden cümleye geçiyordu. Gördüğü şeyleri şimdi ilk kez betimleyebildiğini fark ederek, çevresini hayretle inceliyordu.

İkinci romanı olan *Daha Güzel Sanat* da başarı kazandı. Üslubu bir kez daha övüldü. (*Manchester Guardian* ona dilin lepidopteristi diyordu.) Konudan hiç söz edilmemesi onu Bentley'in bir romanını daha kullanmak için yüreklendirdi. Özgüveni büyüdükçe yeteneği de artıyordu. *Sınama Noktası* adlı romanı için *Sahne Ateşi'nin* yalnızca bir bölümünü kullandı. Kişileri değiştirdi. İlişkileri yeniledi. Sona gelindiğinde Bentley'in kurgusunun yalnızca ana hatları kalmıştı. (Philip Slack'ın o

nemli bodrumda okuduğu özetten çıkardığı da bu kadardı.) Başka birine ait de olsa bir yapıyı değerlendirmek deneyimi esin kaynaklarının zincirlerini çözmüştü. O günden sonra yazdığı romanların hepsi tümüyle kendi ürünleriydi. Son yıllarda bu özgünlük de onu sıkmaya başladı. Yarattığı kişilerin zaman ve yer içinde ilerleyip, gelişmeleri onu çok heyecanlandırıyordu. Gösteriş ilgisini çekmiyordu artık. İlk romanının yazılışını zevkle anımsıyordu. O kitabında aykırılıklar ve uyumsuzluklar vardı. O dönemdeki gerginliğini ve yalnızlığını sever oldu. Dilinin onu sürüklemesine izin vermiş; ona yön vermeye çalışmamıştı. O zamanlar ciddi bir yazardı; gerçek bir yazardı: ne söylemek istediğini biliyordu.

Yaşamını bu yeni algılayış biçimi, Harrison Bentley'in romanlarını kullanmış olmaktan duyduğu endişeyi artırıyordu. Aslında bu olayı unutup gitmişti. Hiç değilse önemsiz diye bir kenara koymuştu. Anılarını yazmayı tasarladığında, bu hırsızlık, o gün bu gündür çözemediği bir sorun olarak karşısına çıkacaktı. Çıkış yolu bulamıyordu. Alıntı yaptığını açıklamayı göze alamıyordu. Bunun da nedeni gururuydu. Bunu itiraf etmezse birinin onu yakalama riski vardı ve diğer yapıtları hiç hak etmedikleri bir biçimde zan altında kalabilirdi. Birinci romanına bile gölge düşebilirdi. Kaçış yoktu. İşte şimdi yatağın kenarına oturmuştu. Dolabın kapağı duvara çarparken elleriyle alnını kapadı. Ama merdivenlerden aşağı inerken soylu bir soğukkanlılık taşıyordu. Yarı yolda "Anne dönüyor!" diye seslendi. "Asmaları buduyordum" dedi, odaya girerken.

Charles bu deyimden habersizdi. "Yemek için mi?" diye sordu.

Harriet düşüncelerini söyleyeceği şeyler üzerinde öyle yoğunlaştırmıştı ki, Charles'ın sorusuna doğrudan bir yanıt veremedi. "Hayır, yemek için değil. Bu akşam için spagetti düşünüyorum." Uyanırken gördüğü düşlerden Harriet'in sesiyle uyan Charles, kadının verdiği sayfaların yanlarına kurşunkalemle gelişigüzel işaretler koymaya başladı. Harriet çok tatlı bir sesle "Harrison Bentley için ne diyordun?" dedi. Deliler gibi kolunu kaşdı. Charles notlarla meşgul görünürken kolu havada asılı kaldı.

“Hiçbir şey.”

“Hiçbir şey mi?”

Ses tonundaki bir şey Charles’ın başını kâğıtlardan kaldırmasına neden olmuştu. Kadının sol gözkapağının titrediğini fark etti. “Şey demek istedim...” Durdu; “Önemli olduğunu sanmadığımı söyleyecektim.”

“Evet, haklısın. Önemli değil.” Harriet elini seyiren gözüne götürdü. Açık olan gözü dosdoğru ona baktıkça Charles gülmek için zorlanıyordu. Harriet elini yanağına kaydırdı. Gözkapağı titremiyordu artık. Charles’a tehdit edercesine doğrulttuğu parmağını salladı. “Sen yaramaz bir çocuksun. Anneyi yakaladın. Bentley bir zamanlar beni etkilemişti ama bu çok geride kaldı” dedi. Düşünmeden konuşuyordu çünkü bu sahnenin provasını defalarca yapmıştı. “Romancılar boşlukta çalışmazlar. Biz birçok öykü kullanırız. Nereden geldikleri önemli değildir. Bizim o konuyu ne yaptığımız önemlidir. Birçok değişik yerden malzeme kullandım ama kimse, hiçbir zaman” –sesini biraz yükseltmişti– “beni hırsızlıkla suçlamadı.”

“Doğru. Tab...” Charles tam olarak ne söylemesi gerektiğini bilmiyordu. “Benim için hiç önemi yok. Ben seni suçlamadım ki.”

Harriet, Charles’tan böyle yumuşak bir tepki beklemiyordu; bu konuyla ilgilenmediğini görünce korkusu geçmeye başladı. Telefon çalıyordu. Kısa bir süre duymazlıktan gelip, Charles’a baktı. Rahatlamıştı. “Önemli değil mi dedin? Benim hakkımda bir yerde bir şey mi okudun?”

“Hayır. Neden önemli olsun ki? Bunu herkes yapıyor.”

Telefonun mesaj cihazı çalışmaya başlamıştı. “Ben Harriet Scrope. Evde yokum.” Rahatlayan Harriet koşup, kayıtlı mesajı susturdu. “Benim, Harriet Scrope’un ta kendisi!” Arayan Sarah Tilt’ti. “Ah canım, şimdi senden söz ediyorduk.” Charles’a göz kırptı. Ahizeyi eliyle kapatıp, “Beyaz yalanlarımdan biri!” dedi. Dikkatini Sarah’nın sesine vermişti. “Şimdi anlatma hayatım. Yakınılardsan hemen gel. Charles burada ve seninle tanışmaya can atıyor.” Bir sessizlik oldu. “Charles Wychwood. Şair.” Ahizeyi bıraktı.

“Kiminle tanışmak için can atıyorum?”

"Yalnızca Sarah. Ona hep böyle derim. Bu, başkalarıyla tanışacağı zaman duyduğu huzursuzluğu azaltıyor."

"Benim artık gitmem lazım. Karım..."

"Ah evet. O nasıl?" Harriet, Chatterton belgeleriyle dolu torbayı aldı ve dalgın dalgın pışpışlamaya koyuldu. "Evli mi?"

Harriet'in davranışından az da olsa tedirgin olmuş olan Charles, soruyu tam olarak duyamamıştı. "Şu anda bir galeride çalışıyor. Nedenini bilmiyorum. Cumberland ve Maitland diye bir yer duydun mu?"

"Evet. Cumberland ve Maitland." Torbayı köşedeki abanoz sehpaye bıraktı. Sayfaları çıkarıyor, tek tek inceliyordu. Bir yandan da Cumberland ve Maitland sözcüklerini tekrarlıyordu. "Cumberland ve Maitland. Bildim." Bir tomar kâğıdı havaya kaldırdı. "Bunları senin için saklayayım mı?"

"Çok düşüncelisin" diye lafa girdi Charles. "Ama üzerlerinde daha çalışmam lazım."

Kapı çalınmıştı. Gelen Sarah'ydı. Harriet kapıyı açmaya giderken "S...rsin!" diye mırıldandı. Charles kâğıtları alelacele topladı. Resmi kaptı ve hole fırladı.

"Hacının Fransızcası ne?"

"Pelerin değil mi?"

Harriet "Ma pelerine triste!" diyerek Sarah'ya kapıyı açtı.

"Neden söz ettiğini bilmiyorum. Geçiyordum..." Sarah, Harriet'in yanından geçip hole doğru ilerledi ve karanlıkta kalmış olan Charles'la çarpıştı. Ufak bir çığlık attı.

"Evet. Tamam. Bas çığlığı! O bir erkek!"

Sarah yeni bir gözlüğe ihtiyacı olduğu türünden bir şeyler geveledi. Birbirlerine yol verme savaşında kendilerini çalışma odasında buldular. Sarah, Nuh Nebi'den kalma kepenklerden süzülüp gelen ışıktaki Charles'ın elindeki resmi gördü.

"Kim bu?" Resme duyduğu ilgi gerçektir ve neredeyse eline alıp inceleyecekti.

Harriet birden yanlarında belirdi. "Sizi tanıştırdım mı? Sarah Tilt. Charles Wychwood." Bu isimleri sanki belirli birine ait değillermiş gibi, hızla söyleyivermişti. Charles şimdi gitmek zorunda hayatım; o evli" dedi. İşveli bir gülücükle koluna girdiği Charles'ı kapıya götürdü.

"Thomas Chatterton. Sizinle daha uzun konuşmadığım için üzgünüm" dedi. Charles bunu söylerken arkasına dönmemiş, başını yana çevirmişti. Harriet Charles'ı neredeyse kapı dışarı etti. Tam eşikte de fısıldadı: "Herkesin yaptığına emin misin? Neden söz ettiğimi anladın mı?"

"Evet. Herkes kopya çekiyor."

Bir şey daha söylemek üzereydi ki, Harriet sevimli bir el sallayışıyla onu yoluna gönderdi. Gittiğinde de kapının arkasına yığılıverdi. "Hiç gitmeyecek sandım."

"Nedir bu Chatterton meselesi?"

"Adam çatlak hayatım. Aklına geleni söylüyor." Duvarla yer arasına yayılıvermiş, bacaklarını iki yana açmıştı. "Anneye yardım eder misin lütfen?" Sarah kararlı bir ifadeyle ona doğru yürüdü ve bir elini Harriet'in kolunun altına sokup, diğerini de ensesine dolayarak onu ayağa kaldırmayı denedi. Harriet'in sağ bacağının ve tek kolunun, kapının yanına bırakılmış olan bir şemsiyeye dolanmış olması nedeniyle iş uzamıştı. "Beni dürtüyor!" diyordu. "Şuna bak!" Sonunda doğrulabildi ve iki yaşlı kadın da duvara dayandılar. Nefes nefese kalmışlardı. Harriet, Sarah'yı oturma odasına götürmeden önce şemsiyeye bir veda tekmesi savurdu. Dosdoğru şişelerin bulunduğu girintiye yöneldi.

"Evet. Ben de bir tane içerim" dedi Sarah, yüksek sesle. Cin toniğini alırken "Charles hoş birine benziyor" diyordu. "Hiç de deli gibi durmuyor."

"Bu yalnızca lafın geliyordu." Harriet, aşırımlarıyla ilgili endişelerden kurtulunca, Chatterton belgelerini yeniden düşünmeye başlamıştı. Daha şimdiden, bu denli önemli bir şeyin Charles'ta durması ona akıl dışı geliyordu. Öfkeyle, gördüğü kâğıtların hiç kimseye ait olmadığını söylüyordu kendine. Kaldı ki, akademisyenlerin, tanınmamış genç bir şaire gösterecekleri ilgiden daha fazlasını kendisine gösterecekleri kesindi. Ama kâğıtları Charles'tan nasıl koparacaktı? "Oradaydım" dedi birdenbire; "Kleopatra ile Hubbard Ana rollerinin arasında bir yerde..."

"Denge bir tarafta ağır basıyor olmalıydı herhalde?"

"Rejans stili güzelim kanepemde oturmuştum." Yüzyıl ortalarında yapılmış rustik kanepeyi gösterdi.

"Şu lekeli olanda mı?"

"Seni de iki yüz sene mavi ipeklilere sarıp dimdik oturt-salardı, sen de lekeli olurdu."

"Zaman zaman oturmuşum gibi geliyor."

"Geldiğinde."

"Kim?"

"Charles Wychwood tabii. Şu sözde şair." Sonra da bir-denbire sordu: "Sen nasılsın peki?"

Sarah uzun bir sohbet için yerleşti. "Kalçalarım..."

"Kalçaların da senin haçın tabii." Harriet pek sıcak davran-mıyordu. "Belki bikini bölgesinde gerilen bir şeyler vardır."

"Bıçak gibi saplanan sancılarım oluyor."

Harriet yine sözü böldü. "Biliyor musun, İrlandalıların her sıkıntıda neden Tanrımızın Anası dediklerini anladım şimdi."

"Öyle mi?" Sarah'nın sesi soğuktu.

"Annelerini çağırıyorlarmış gibi yaparak çağırma yöntem-leri bu." Camdan dışarı baktı; hava bozmuştu. İçini çekerek "Galiba Pascal sonsuz boşluk korkusu derken bunu kastediyor-du" dedi. "Bir içki daha?" Kaşığını çıkarıp, bardağın kenarında çınılattı.

"Neden olmasın?" dedi Sarah. "Bu dünyaya bir kere gelmi-yor muyuz?"

"Senin durumunda, öyle olduğunu umalım." Girintiye git-tiği gibi döndü. "Şu kutuya bir bakalım mı?" Sarah'nın yanıtını beklemeden gidip televizyonu açtı ve yakınındaki hasır koltu-ğa yerleşti.

Biri genç, diğeri yaşlı iki kadın bir bankta oturuyorlardı. Harriet "Bak!" diye bağırdı; "kafamız bozuk olduğu zamanlar-daki halimize benziyorlar!" Yaşlı kadın dostu olan üçüncü bir kişinin meselelerinden söz etmekteydi. "Sesi ne kadar da sana benziyor. Bitap düşmüş gibi." Genç kadın karşılık vermeye baş-layınca heyecanla dikildi: "Bak bu da aynı ben! Ben de böyle konuşmaz mıyım? Saçının o öyle toplanmış haliyle bana benze-miyor mu?" İki kadın banktan kalkıp, yürümeye başladıkların-da sevinç belirtileri gösteriyor, "Ne kadar benzediğine inanamı-yorum" diyordu. "Yaşlının yürürken nasıl sıkıntı çektiğini gö-rüyor musun? O sensin işte!" Genç kadın gülüyordu. "Bak bu

artık ürkütücü oluyor, ben aynen böyle gülerim! Ne kadar melodik, değil mi?" Bu oyundan sıkılmış olacak ki, uzaktan kumandayı aldı ve kanal değiştirmeye başladı. Hızla gidiyordu, ama kanaldan kanala geçerken, bir yüz, bir hareket, bir cümle, bir patlamayı birbirine eklerken elde ettiği bileşim, onun için bir anlam taşıyor gibiydi. Sarah ise sıkılmış, çantasının içindekileri incelemekle meşguldü. Bir yandan da bir şeyler mırıldanıyordu.

"Kendi kendine konuşurken, yaşlı serserilere benziyorsun hayatım." Harriet televizyonu kapamış, arkadaşını eğlenerek izlemekteydi. "Sonunda entarindeki kusumukları yalar hale geleceksin." Kendi yarattığı bu imgeye gülmeden edemedi.

"Kendi kendime konuşmuyordum. Seninle konuşuyordum." Sarah pek bir havalanmıştı. "Sana şunu göstermeye geldim." Çantasından ufak bir kitapçık çıkardı. "Çok sevdiğin ressamın yapıtları satışa çıkmış." Yeni alınan Seymour yapıtları için bastırılmış bir katalogdu bu. "Tam senin hoşlanacağın türden yapıtlar bunlar." Sonra da çantasını kapadı.

"Demek sen benim neden hoşlandığımı biliyorsun, öyle mi?" Harriet katalogu alıp, göz gezdirmeye başladı. "Ne hoş. Bir yiğın renk."

"Sen öyle diyorsan, öyledir." Harriet'in sanat hakkında böyle bayağı bir zevke sahip olması Sarah'ı artık şaşırtmıyor, hatta eğlendirmiyordu bile.

"Aa, hayır. Bunu daha önce görmüş olmalıyım." Harriet yüzünü katalogun içine öyle bir gömdü ki, onu kokluyor ya da yiyor denebilirdi. "Bunu biliyorum" dedi. Sarah kalktı; resme bakmak için Harriet'in hemen arkasında durdu. Harabeye dönmüş bir binadan dışarı bakan küçük bir çocuğun resmiydi bu. Bir şey çocuğun omzuna dokunuyor gibiydi. "Adı ne?"

Sarah katalogu alıp, arkasını çevirdi. "Bristol Kilisesi'nin Avlusu." Sesli okuyordu. "Yıldırımdan Sonra. Ne anlamsız bir ad!" Seymour'un sanatına fazla saygısı yoktu.

"Hiç değilse" dedi Harriet; "hiç değilse insanların nereye gömüldüklerini biliyor."

Sarah bu sözleri anlamazdan geldi. "Neden gidip bakmıyorsun? Hâlâ Cumberland ve Maitland'da. "

"Cumberland ve Maitland'da mı? Ben bu adı nereden biliyorum?" Tabii, hatırlamıştı. Charles'ın karısı oradaydı; Harriet da onunla tanışmak istiyordu. "Neden birlikte gitmiyoruz, Sarah hayatım? Senin düşüncelerine ne denli önem verdiğimi bilirsin." Vivien. Tamam. Adı Vivien'di. Belgeleri gerçek bir yazara bırakması için kocasını etkileyebilirdi belki. "Evet" dedi; "beni kolumdan tutup zorla götüren sensin." Bir kolunu arkasına saklayıp, ağzını acı çekiyormuş, çığlık atacakmış gibi kocaman açarak "Gidiyoruz" dedi ve yerinden fırladı.

"Tabii önce telefon etmeliyim."

"Ben suratımı şikle sokarken, sen de arayiver." Odadan çıkmak üzereyken de "Fazla uzatma. Sonra çok kabarıyor" dedi.

"Suratın mı?"

Harriet çıkarken, Bay Gaskell'a takıldı. Kedi bunu bir homurtuyla protesto etti. Birkaç dakika sonra geri döndü. Kenarına bir muhabbet kuşu iliştilmiş olan bir şapka takmıştı. "Teftişe hazırım" dedi. "Donandım ve kuşandım."

"Onlara geleceğini söyledim."

Harriet şapkasını bir yana yatırdı. Bu eğime çapkın bir açı diyordu. "Öyleyse onları düş kırıklığına uğratmayalım. Haydi." Şapkasındaki nesneyi göstererek "Kuşun peşine düş!" dedi.

"Kim bu eflatunlar, griler içinde tanrıça gibi duran? Tanıdığım biri olamaz!" Cumberland, Maitland'ın o bildik, sıkıntılı öksürüğünü duyup arkaya döndüğünde ortağının sırtını görmüştü. Tam o sırada Maitland küçük bir odaya giriyordu. "Zavalılık! Saçının nasıl da seyreltiğini gördün mü?" diye sordu Claire'e. "Arasından *Sanat Haberleri* dergisini okuyabilirsin."

"Müdür muavini mutlu görünüyor efendim."

"Bakire mutluluğu demek lazım. İnsan Bay Maitland'a benzeyince bilgelik aptallık olur. Aptallık demişken..."

Salona bir göz attı. Polonya sergisi kaldırılıyordu. Yerini bir Art Brut sergisi alacaktı. Daha şimdiden duvarlarda üzerlerinde yalnızca tıklım tikiş elyazıları bulunan, aynı sözcüklerin defalarca tekrar edildiği resimler vardı. Gözsüz kadınların ve erkeklerin resimleri vardı. Kolları ve bacakları mum boyayla çılgıncasına çiziktirilmişti. Hiyerogliflerle bozulmuş haritalar, ara ara insan şekillerinin seçilebildiği kara kara ağaç öbekleri, sağda solda tahtadan ya da samandan yapılmış, gözleri gazoz kapağından, saçları ipten heykeller duruyordu. "Aa..." dedi Claire birdenbire; "şu ne kadar Muavin'e benziyor!" Gerçekten de kartondan, teneke kutulardan, buruşturulmuş gazete kâğıtlarından ve cam parçalarından yapılmış parça, Maitland'a az çok benziyordu.

"Ne hoş, değil mi? En çok da Maitland'ın erkek milletine olan bağlılığının sembolü olan bira kutusunu sevdim!" Katalogda heykeli aradı. "Adı 'Bir Chicago Sokağında Ağladım, Hep Ağladım' Büyükanne Joel yapmış. Söylenecek söz bırak-

mıyor, değil mi?" Tanıtımın geri kalanını da okudu: "Yalnızca Büyükanne olarak da tanınan Büyükanne Joel, akli dengesizliğine rağmen sanatı çeşitlilik gösteren, son derece üretken bir sanatçıydı. Nedenini bilmemekle birlikte, ölüme mahkûm olduğunu düşünürdü. Bazen ben de öyle olduğumu düşünüyorum. Sana da öyle gelmez mi Claire? Bir akıl hastanesinde yatıyordu ve orada hiç dur durak bilmeden resimler, heykeller yapıyordu. Bay Maitland ile de orada tanışmış olmalı. Tüm nesnel ve ruhsal evreni onu taklit ederek açıklamak istiyordu. Körler körlere babalık eder deyip dururdu. Şişmandı ve sertti. Bay Maitland mıydı dersin? Umutsuzluk ya da kızgınlık anlarında yapıtlarını yok ederdi." Kataloğu Claire'e uzatan Cumberland, "Biz Londra'da bu işi eleştirmenlere yaptırıyoruz" dedi.

"Ne demek yani?"

"Hiçbir anlama gelmiyor. İyi niyet geçer nottan, inanç arzudan iyidir deyimini bilir misin?" Yanağındaki kocaman beni neşeyle sıvazladı. Claire başka yöne bakma zorunluluğu hissetmişti. "Bu demek işte. Geleneğin olmadığı yerde sanat ilkelleşir. Kendilerine özgü bir dili olmayan sanatçılar çocuklar gibidirler; yalnızca çizerler o kadar. Pek..." Arkasında bir ses duyuyordu. "...boştur. Sence de öyle değil mi Vivienne?"

"Günaydın." Vivien bitkin görünüyordu ve ofise geçmeden önce Cumberland'ın selamını zor aldı.

"Birileri dün gece taşlar üzerinde yatmış olmalı. Claire neden gidip..." Eliyle Vivien'ı gösterdi. Kız Vivien'ı galeri boyunca izledi. "Müdür'ün resimleri için bir şey demedin."

"Özür dilerim, fark etmedim."

Claire Vivien'in masasının üzerine oturdu; bacakları masanın yanından sarkıyordu. "Neler oluyor, sınıf birincisi?"

Charles o sabah baş ağrısından şikâyet etmişti. Hareketleri karısına son derece beceriksiz görünmüştü. Başka hiçbir şey düşünemiyordu. "Yok bir şey. Yalnızca yorgunum" dedi.

"Edward nasıl?" Claire kocası yerine hep oğlundan söz ederdi.

"İyi. Oturup televizyon seyrediyor." Charles hastalandığından beri Edward gitgide kabuğuna çekilir olmuştu. Vivien kendini gülümsemeye zorladı. "Sen nasılsın bugün?"

"Ben de iyiyim." Ağzına bir nane şekeri attı. "Annem panikte. Yine hamile olduğunu sanıyor."

"Bilmiyor mu?"

"Hiçbir şey bilmiyor." Claire'in annesi galerinin en temel sohbet konusuydu. Kızının bilinçaltıyla beslenen korkunç öykülerde, Londra'da iş tutan boyalı bebeğe benzeyen bir duldu. "Babasının kim olduğunu iyi kötü çıkarabiliyor. İzcilere katılıp, kapısında kamp kuracakmış."

"Onunla evlenene kadar mı?"

"Yok canım. Zamazingo için para verene kadar. Hani bekleri alıp götürmek için para alıyorlar ya."

"Evlat edinmek gibi mi?"

"Kürtaj diyorlar sanırım. Ama yürümezse kendim öderim diyor. Aslında böyle konuları yüreği hiç kaldırmaz. Ama..." Annesine yakıştırdığı bu zayıflığı düzeltmek ister gibiydi. "...bildiğim en iyi binici odur."

Kadının atlar konusundaki yetenekleri Vivien'in ilgisini hiç çekmemişti. "Onun yaşında kürtaj olmanın ne anlama geleceğini biliyor mu?"

"Sanırım. Daha önce de olmuş." Claire başını geriye attı. "Aslında annem kokteyl partilerde filan çok popüler biridir. Zannedersem ben de bir partiden çıkmışım." Yüksek sesle güldü. Cumberland'ın galerinin öte ucunda dolaştığını görünce de masadan kalktı: "Bütün gün böyle oturup çene çalamam. Müdür sopasını çıkarıverir."

Vivien işine döndü. Claire'in annesinin sorunları ona kendinkileri unutturmuştu. Önünde duran işlerin sıradanlığıyla sakinleşmeye hazırdı. Yine de kendini işine vermekte zorlanıyor, arada bir iç çektiğini duyuyordu... Kafasını kaldırdığında Maitland'ın odada olduğunu gördü. Cebinden bir mendil çıkarıyordu. "İyi misin?" dedi; "iyi misin diye merak ettim." Alnını sildi. "Moralin bozuk gibi duruyordun ve ben... " Nasıl devam edeceğini bilmezmiş gibi kalakaldı. "Benim yapabileceğim bir şey varsa..." diye ekledi. Yine durdu. Elindeki mendili kıvrarak geri geri gitmeye başladı. "Görüyorsun ya, anlamıyorum" diyerek Büyükanne Joel'in büstüne doğru geri geri yürüyordu.

"Ünlü Beşler İmdada!" Claire kaidesi üzerinde tehlikeli bir

biçimde sallanmaya başlayan heykeli tutmak için odayı kocaman adımlarla aştı ve düşmeden yakaladı; mucize gibi bir zamanlamaydı.

"Aman Tanrım!" Maitland kıza bakıp, burnunu sildi.

"Oyun alanına düşmedi efendim! Tam not alıyor muyum?" Claire kendi çevikliğine hayran olmuştu. Cumberland'ın bu başarıya şahit olup olmadığını görmek için bakındı. O da tam arkasında duruyordu. Kız, bu değerli nesneyle arkaya düşecek olursa, onu tutacakmış gibi açmıştı ellerini. "Kimi zaman" dedi Cumberland, "şu adamı tokatlamak istiyorum. Şöyle okkalı bir tokat. Birilerinin kanını hızlandırmak için." Bir şey daha söylemek üzereydi ki, Vivien gelip Seymour'un eski aracısı Sadleir'in onunla acilen görüşmek istediğini bildirdi.

Cumberland canlanıvermişti; ofise dalarak telefona sarıldı. "Ya, öyle mi?" dedi soğukkanlılıkla. Telefondakini bir süre dinledikten sonra dudaklarının kenarları aşağı sarktı. Vivien, yüzünde beliren endişeyi görebiliyordu. "Yani?" dedi. Cumberland bir ayağını yerden kaldırdı; indirmeden önce biraz havada tuttu. "Anlıyorum." Masaya oturdu. "Gerçekten mi?" Ayağa kalkıp, dans edercesine bir iki figür attı. Bu sırada gözlerini kocaman açmış, Vivien'a bakıyordu. "Demeyin!" Telefonu göğsüne bastırıp, haliya yattı. "Tabii vazgeçmiyorum." Vivien'in şaşkın bakışları altında bacaklarını kaldırmış, havayı tekmeliyordu. "Kanıtlarınızı görmek isterim!" Zorlukla yarı yarıya doğrularak "Saat üç diyelim mi?" dedi. Zorlanmış olacak ki, haliya yığıldı ve ahizeyi kulağına yapıştırdı. "Güle güle." Hiç kıpırdamadan öylece kalakaldı. Sonra tavana bakarak: "Sadleir Seymour'ların sahte olduklarını söylüyor." Birkaç saniye sonra: "Bunu hiç duymamış ol, Vivien" dedi. Esnedi; kollarını başının altına koyarak "Eski dostumuz Stewart Merk'i bulup, üçte bu raya gelmesini söyleyen iyi olur" dedi.

Claire odaya girmek üzereydi ki eşikte kalakaldı. Vivien'a, "Baş'ın nesi var?" diye sordu. Cumberland'ın yatar hali sanki onu yaklaşılmaz kılmış, adeta konuşulabilirlik sınırlarının dışına çıkarmıştı.

"Baş Salomé'yi bekliyor" diye yanıtladı Cumberland. "Gelince ona bir tepsi verir misiniz?"

Saat tam üçte, Claire Vivien'in ofisine dalarak "Geldi!" diye fısıldadı. "Okulun başbelası geldi!"

Sadleir galerinin tam orta yerinde durmuştu. Kollarını yanlarında tutuyor ve dümdüz ileri bakıyordu. Bu çok belirgin asker tavrı nedeniyle ona 'albay' derlerdi. Vivien ona doğru ilerlerken de hazırol vaziyetini bozmadı. Gözlerini, Vivien'in başının ardındaki duvardan ayırmaksızın, "Sadleir" dedi yalnızca. Vivien onu Cumberland'ın odasına götürürken, adam bakışlarını 15 derece doğuya, ofis yönüne çevirebilmek için bayağı gayret harcamıştı. Odaya girdikten sonra da pusulanın o noktasında kalarak bir kez daha "Sadleir" dedi.

Cumberland yavaşça eğildi ve kravatının düğümünü düzeltti. Maitland hazırola geçip, kızardı. Stewart Merk bir koltuğa yayılmış, sırtıyordu. Cumberland "Oturmaz mısınız, tabii mümkünse?" diye sordu.

Sadleir, bakışlarını Cumberland'dan yana çevirerek "O resimler sahte" dedi. "Anlaşıldı; medeniyeti bir kenara iteceğiz." Cumberland'ın bakışları sertti. "Ne hoş bir hava değişimi." Vivien, gitsin mi kalsın mı bilmez bir halde kapı aralığında duruyordu. Bu sırada Cumberland benini ona doğru çevirdi; o da kapıyı kapadı. Kibar bir sesle "Mutlaka Stewart Merk'in Seymour'un *asistanı* olduğunu biliyorsunuzdur" diyordu. Asistan sözcüğünü üzerine basa basa söylemişti.

"Merk'i tanırım."

"Seymour'un *asistanı* olan Bay Merk bu resimlerin kesinlikle gerçek olduğunu söylüyor."

Sadleir'in bakışları Merk'e kaydı; onunkiler de bir an Saidler'inkilere. "Yanılıyor."

Merk güldü. "Öyle mi?" Bir sigara çıkarttı ama yakmayı unuttu. "Demeyin!"

"O Seymour'lar gerçek değil."

Merk bir kibrit bulup sigarasını yakmak için biraz zaman harcadı. Herkes ona bakıyordu. "Şöyle diyelim; onun son zamanlarda yaptığı resimler ne kadar gerçekse, bunlar da o kadar gerçek." Tavana doğru bir duman halkası savurup, arkasına yaslandı.

Sadleir ona bakmayı sürdürüyordu. "Yirmi beş yıldır onun aracısı bendim."

"Aah, evet."

"Tüm çalışmalarını bilirim."

"Ben de."

"Tüm yapıtlarını fotoğrafla belgelerdi."

"Biliyorum, o fotoğrafları ben çektim."

İkisi de birbirine bakıyordu artık. "Onlar sahte."

Merk güldü. "Neyin sahte, neyin gerçek olduğunu kim ayırt edecek? Siz aradaki farkı bildiğinize eminsiniz, öyle mi?"

Sadleir gözle görülebilir bir biçimde sertleşmişti. Bir an için bakışları herhangi bir şeyin üzerinde odaklaşmamış gibi görünüyordu. "Ben bildiğimi biliyorum."

"Evet de, bildiğiniz ne?" Merk birden daha canlandı; sigarasını söndürdü ve ileri doğru eğildi. Sonra güldü ve yeniden yerine yerleşti. "Örneğin, son zamanlarda Seymour'un ellerinde eklem romatizması olduğunu biliyor muydunuz?"

"Elleri..." Sadleir karşıya bakıyordu.

"Bırakın fırçaları, gazete bile tutamadığını da biliyor muydunuz?" Sadleir Merk'e bakmak için çaba gösterdiyse de bece-remedi. Cumberland, pırıl pırıl cilalanmış masasının üzerinde piyano çalar gibi parmaklarını gezdirmekteydi. "Umutsuzluk içinde olduğunu, artık resim yapmak istemediğini, yalnızca ölmek istediğini de biliyordunuz, değil mi?" Merk durdu. "Biliyordunuz ha?"

"Ben bunun ne ilgisi var bilemiyorum..." diye başladı Sadleir.

"Hayır. Göremiyorsunuz." Merk bir kez daha öne eğilmişti. Karşınızda duranı görmekten acizsiniz. Seymour'un son resimlerinin tümünü benim yaptığımı göremiyorsunuz."

Ardından gelen sessizlikte, Maitland galerinin dışından, sokaktan gelen matkap sesini duydu. "Özür dilerim" dedi; "Pencereyi kapatayım." Diğerleri onunla ilgilenmediler. O da sırtı onlara dönük, pencereden dışarı boşluğu izlemeye koyuldu.

Sadleir başını bir o yana bir bu yana çeviriyordu. Gözleri fıldır fıldırdı. "Sen yaptığını söyleyebilirsin. Pekâlâ. Kanıt isterim."

Merk yanında duran çantayı açtı; içinden küçük bir resim çıkardı. Seymour'un son dönem üslubunun belirgin bir örneği idi bu. Soyut şekiller, küçük gerçekçi figürler, boyanın karakteristik nokta nokta dokusu. "Bunu geçen hafta bitirdim. Güzel, değil mi?" Resme hayranlıkla bakıyordu.

"Ne yazık ki odada eleştirmenler yok" dedi Cumberland.

Sadleir gözlerini resimden ayıramıyordu. Merk, tabloyu bir sihircinin el çabukluğuyla çevirdi ve Cumberland'a resmin arkasını gösterdi. "Numarası burada, değil mi? İşte bu da aracının damgası. Haklı mıyım? Seninki gibi..." Sadleir'e döndü: "...ve seninki gibi."

Sadleir sinirli sinirli gözlerini kırıştıyordu. "Ama nasıl..."

"Kayıt tuttum. Elindeki resimleri biliyorum. Son iki yıldır yalnızca iki resim sattın; on beş tanesini sakladın. Seymour'un ölümünün fiyatları yükselteceğini biliyordun."

"Ne korkunç!" dedi Cumberland.

Merk gözlüğünü çıkardı; camları ceketinin kolunda parlatmıştı. "Şimdi beni suçlamak filan istemiyorsun, değil mi? Ticaret bozulsun istemezsin, değil mi?"

Sadleir gözlerini kapadı. Uzun bir sessizlik olmuştu. Sonunda "Sanırım bir anlaşmaya varabiliriz" dedi.

Ve Cumberland ilk kez güldü. Tüm galeride yankılanan gür, uzun bir kahkahaydı bu.

Harriet Scrope New Chester Sokağı'na saptı. Sarah Tilt'in birkaç adım önünden gidiyordu. Yürüyüşünde öyle bir hava vardı ki, gören, onun arkadaşına yol gösterdiğini sansa yeri idi. Aslında nereye gideceği hakkında en ufak bir fikri yoktu. Sabırsızca "Haydi hayatım" dedi. "Annenin bütün bir günü yok!"

Aralarına giren birkaç kişinin başı üzerinden "Bacaklarım!" diye bağırdı Sarah. "Elimde değil!"

"Elimde değil." Harriet Sarah'nın sızlanmasını taklit ediyordu. Tam şeytani bir bakış fırlatmak üzere arkasına dönmüştü ki, o sırada galeriden çıkmakta olan Sadleir'le çarpıştı. Adam bunu fark

etmedi. Aslında körler gibi ileri dümdüz bakarak kalabalığa dallarken hiçbir şeyin farkında değildi. Harriet arkasından "G...t!" diye bağırdı. Cumberland ve Maitland'ın önünde olduğunu fark edince de, şapkasını yerleştirip galeriye girdi. Claire'e "Ben Harriet Scrope'um. Bu da..." Sarah içeri girene kadar bekledi, "...Sarah Tilt. Ünlü sanat eleştirmeni. Bizi Başınıza götürün" dedi.

New Chester Sokağı boyunca yürümek zorunda kalan Sarah Tilt, nefes nefese söze karıştı: "Bay Cumberland bizi bekliyor. Ben telefon etmiştim..."

Claire ofise döndü. Müdür buralarda mı? İki eski şapka onunla görüşmek istiyor. "Sesleri her yanı sarmıştı; gelenin Harriet olduğunu anlayan Vivien telaşlandı. Charles'la ilgili kötü bir haber mi vardı? Charles onun evinde yığılıp kalmış mıydı? Ama hayır, Seymour'dan bir tablo almak için Cumberland'ı görmek istediklerini öğrenmişti; telaşlanacak bir şey yoktu. Ofisinden çıkıp, onlara "Hoş geldiniz" dedi. "Bayan Scrope, Ben Vivien'im, Charles'ın eşi."

Harriet şaşkınlıkla geriledi. "Öyle mi? Burada çalıştığınız konusunda en ufak bir fikrim yoktu. Şu Charles nasıl da sırsaklar! Ama ne tatlıdır."

Birbirlerine gülümsediler. Harriet'in Cumberland'la yapacağı görüşme konusunda endişeleri olan Sarah, "Ne rastlantı" dedi.

Harriet, kınarcasına arkadaşına baktı; "Öyle bir şey yoktur" dedi. "Bu alnımıza yazılmış. Sarah Tilt'i tanıyor musunuz? Ünlü sanat eleştirmeni?"

Tanıştırılmalar bitince, Vivien onları bırakıp patronunu aramaya gitti. Harriet ilk kez çevresine bakıyordu. "Bunlar da ne?"

Sarah, sıra sıra birbirine bağlanmış insan figürlerinin hiyerogliflere benzetildiği bir resmin önüne gitti. "Masum Sanat. Art Brut ya da Vahşi Sanat. Naif Sanat."

"Bunları ben de biliyorum." Harriet gözlerini devire devire konuşmuştu.

"Tabii bilirsin. Bütün bu deli sanatçıları da."

"Gerçekten mi?" Harriet birden ilgilenivermişti. Çevresindeki nesnelere bakmaya başladı. "Gerçekten deli miymişler yoksa deli taklidi mi yapıyorlarmış?"

“Görmek inanmaktır derler” diyen Sarah onu duvarda oturan bir kız resminin önüne götürdü. Kızın arkasında onun ikizi uçuyor ve öndekinin omzuna yavaşça dokunuyordu. Renkler çok parlaktı. Sarah kataloğu alıp, resmi buldu ve özeti okudu: “Fritz Dangerfield-kompozisyon. Esrar Düşü. Aynı resmi defalarca çizdi ama tuvallerden ayrılamadı. Ölümüne dek odasında sakladı. Konuşmazdı. Yalnızca kendi yarattığı bir alfabeyi kullanarak yazardı.” Kataloğu kapadı. “Bak işte bu gerçek delilik.”

“Ne demek istediğini anlayabiliyorum ama.” Harriet ciddileşmişti. “Her şeyden soyutlanmak istemiş. Kendi alfabesi varmış, çünkü sözcükler ona kendini kirli hissettiriyormuş. Yeniden başlamak istemiş.”

“İyi de sorun da burada. Bunun sonunda anlaşılmaz olmuş. Hiç kimse yeniden başlayamaz.”

“Yani seçenek yok. Hepsini beraberinde dolaştırman gerekiyor.” Cumberland ofisinden çıkıp onları karşılamak için geldiğinde, Harriet kambur gibi iki büklüm olmuş, galeride sekererek dolaşmaya başlamıştı. Adam şaşkınlıkla bakınca Harriet doğruldu ve “Ayakkabımın içine bir taş girmiş” dedi.

“Ne korkusuzluk! Şapkanızı alabilir miyim?” Göğsünden mavi kumaşa iğnelenmiş olan muhabbet kuşuna bayılmıştı. “Yoksa kendiliğinden uçup gider mi?”

“Bilmem” dedi Harriet, “neden biraz yemle baştan çıkarmaya çalışmıyorsunuz?” Kendini şimdiden rahat hissetmeye başlamıştı. Elini uzatıp adama doğru ilerledi. Cumberland, kaçıp gitmemek için kendini zor tutuyordu. “Ben Harriet Scrope. Tabii ünlü sanat eleştirmeni Sarah Tilt’i bilirsiniz. Pardon, Sarah Tilt, ünlü sanat eleştirmeni.”

“Her ikisini de çok iyi tanırım.”

Bu espri Harriet’ı çok güldürmüştü; özellikle de arkadaşına yönelik olduğu için. Ama Maitland’ı görünce birden sustu. Adamın elinde kahverengi bir paket vardı; kadınları görünce bir adım geriledi. Cumberland onu görmüştü. “Suç ortağımı tanıyor musunuz?”

Harriet, bu sözler üzerine her iki adamın da kızardığını fark etti. “Burke mü yoksa Hare mi?”

“Sanırım cesetlerden biri.” Cumberland son derece kibardı.

“Bayan Scrope” dedi, “Seymour’lardan birini almak ister.” Maitland elindeki paketi düşürdü. Kırılan camlardan boğuk bir ses geldi. Claire kıkırdayarak Maitland’a yardıma koştu. Adam kalakalmış, alt dudağını ısıırıyordu. Bu keşmekeşin arasında Harriet, Vivien Wychwood’u inceliyordu. Yüzündeki tedirginliği fark etmişti ve bunun nedenini merak ediyordu.

Harriet’ı ofisine doğru yöneltip, Maitland’ı devre dışı bırakan Cumberland “Söyleyin bakalım” diyordu;” galeriyi daha önce ziyaret ettiniz mi?”

“Yoo hayır.” Daha kibar olması gerektiğini hatırlamış olmalı ki ekledi; “Hep önünden geçerim tabii.”

“İçinizdeki çingene yaptırıyor olmalı.”

“Nerede?” Harriet karayağız biri içine girecekmiş gibi telaşlanmıştı.

Cumberland gülmemeye çalıştı. “Şimdi nerede oturuyorsunuz?” Harriet’ı oldum olası tanırmış gibi söylemişti bunu.

“Ben oraya Tyburnia diyorum.”

“Elalem ne diyor?” Harriet bu soruyu yanıtlamadı. Adamın yanağındaki ben ilgisini çekmişti. Elini ondan yana kaldırmaya başladı. Dokunmak ya da okşamak amacı güttüğü belliydi. Cumberland masasının arkasına sığıniverdi. “Anladığım kadarıyla” dedi, “aklınızda belirli bir Seymour var.”

Sarah Tilt artık müdahale etmesi gerektiğini düşünerek: “Bayan Scrope ‘Yıldırımından Sonra Bristol Mezarlığı’ adlı tabloyla ilgileniyor. Hani şu renk alanı muhteşem olan resim.”

Harriet, dostunun aptallığına gülererek “Alan değil, bina o” dedi. Cumberland başını salladı. Sarah, adamın Harriet’ın cehaletinin derecesini ölçtüğünü anlamıştı. “Göstereyim” dedi ve bir düğmeye bastı.

Claire kapının önünde duruyor olmalıydı, çünkü zil çalar çalmaz odaya girmişti bile. Göğsünün üzerinde ufak bir resim tutuyordu. “Müdür yardımcısı ben ellerimi bu pisliğe bulaştıramam dedi ama üzerinde hiç toz yok.”

“Lütfen resmi göster Claire ve bir kelime daha etme.” Kız resmi kaldırıp beğenilerine sundu.

Öğleden sonranın ışığında gerek çocuğun gerek evin çizgileri daha belirgin duruyordu. Sarah Tilt, bu gerçekçi sahnenin

daha soyut bir arkaplan önüne böyle güvenle konulmasından etkilenmişti. Çocuğun yüzü hâlâ belirgin değildi; ama bina onun etrafında bir anaför oluşturarak dönüyordu sanki. Bu girdap birazdan onu yutacaktı. Sarah, "Seymour'un son dönem çalışmalarını daha çok beğeniyorum" dedi. "Soyutlaştıkça korkusuzlaştı." Cumberland gülümsediyse de bir şey demedi. "Ne kadar kolay tanınabiliyor değil mi? Her yapıtının onun olduğu kesinlikle belli oluyor."

"Yürekten katılıyorum."

Resmin önünde olmak Harriet'ı telaşlandırmıştı. Almak zorunda kalabilirdi. "Yeterince büyük değil" dedi. "Şöminemin üstüne diye düşünüyordum." Destek bekler gibi bakındı. "Mermerin ne mükemmel olduğunu bilirsin Sarah."

Tuhaf ama Cumberland bu tepkiden mutlu olmuşa benziyordu. "Biraz daha düşünmek ister misiniz?" Harriet kabul ettiğini belirtmek istercesine şapkasındaki kuşa dokundu. "Tabii. Hiç dert etmeyin. Claire resmi götürür." Kızın odadan çıkmasını sabırsızlıkla bekledi ve yeniden Harriet'a döndü. Bir süre sessizce birbirlerini izlediler. "Umarım yeni bir roman yazıyorsunuz, Bayan Scrope."

"Düşünüyorum." Adama sırtıttı. "Parlak bir fikriniz var mı?"

"Küçük kafacığımda hiçbir şey yok şu anda. Ama az önce gördüğünüz Bay Maitland'ımız pek edebidir."

"Peki siz nesiniz, yalın gerçeklerin adamı mı?"

"Hiç değilse pek ilkel bir şey." İskemlesinden kalkmıştı ama Harriet'ın gitmeye henüz niyeti yoktu. "Belki de resim yerine sizi alabilirim, ne dersiniz?" Küçük bir kahkaha patlattı.

"Şöminenizin üzerinde hoş durabilirim."

"Doldurulmadan önce olamaz."

Sarah, gitme vaktinin geldiğine kanaat getirdi ve Harriet'ı çekerek kaldırdı. "Çok zevkli vakit geçirdik. Teşekkür ederiz" dedi.

"O zevk bana aitti."

"Bunu demeyin. Hep başımı ağrıtır."

Sokağa çıkınca Sarah, Harriet'a çıkıştı. "İçerde yaptıkların iğrenç bir teşhircilikten başka bir şey değildi!"

“Ben galerilerin teşhir yeri olduğunu sanıyordum.”

Sarah dudaklarını büzüştürerek “O resme biraz daha ilgi gösterebilirdin!” dedi.

“Çok pahalıydı.”

“Saçmalama! Fiyatını sormadın bile!”

“Ne dediğimi biliyorum. Ben neysem oyum.” Bir yandan konuşuyor, bir yandan da şapkasını düzeltiyordu. Camdaki görüntüsüne bakarken, Vivien’in galerinin gerisinde bir yerde durduğunu gördü. “Aman Tanrım! Anne çantasını unuttu! Sen bekleme, ne kadar meşgul olduğunu biliyorum. Sarah, Harriet’in yalnız kalmak istediğini fark etti; nedenini yalnızca kendisi bilebilirdi. Yanağına usulen bir öpücük kondurup evinin yolunu tuttuğunda rahatlamıştı. Kitabı *Ölüm Sanatı* onu bekliyordu.

Harriet, Sarah köşeyi dönene kadar bekledi ve galeriye geri döndü. Vivien’a “Acaba çantamı gören oldu mu?” diye sordu. Aslında, dönüp de sormadan kimsenin fark edemeyeceği bir köşeye kendi eliyle yerleştirmişti. “Ah, işte burada! Benden ne de güzel saklanıyor. Şeker şey!” İçinden bir tomar anahtar çıkaran kadar çantayı karıştırdı. “Benim olduğunu kanıtlamak için” diyordu. Çantayı kapadı ve sanki aklına o sırada gelmiş gibi “Charles nasıl?” diye sordu. Daha birkaç saat öncesine kadar birlikte olduklarını unutmuş gibiydi.

“Söylemesi zor...” Vivien korkularının ne kadarını dile getirmesi gerektiğini bilmediğinden duraksamıştı. “Biliyorsunuz değil mi?”

“Ya, evet.” Harriet’in onun neden bahsettiği konusunda hiçbir fikri yoktu. “Biraz solgun görünüyordu aslında.”

“Tanrıya şükür siz de fark etmişsiniz!” Vivien korkularını artık saklayamaz olmuştu. “Kimseye görünmüyor. Yardıma ihtiyacı var.” Kuşklarını açıklamanın getirdiği rahatlık onu boğmuştu çünkü sözcüklere dönüşünce daha gerçek oluverdiler.

Vivien neredeyse ağlamak üzere diye düşündü Harriet. Çabucak “Birlikte yürüyüşe çıkmadan başka bir şey söyleme” dedi. “Bana hep iyi gelir.”

“Bir bakmam lazım...”

Vivien ofise dönüp, Claire'den yerine bakmasını istedi. Döndüğünde Harriet onu kolundan tuttuğu gibi dışarı çıkardı. Birlikte New Chester Sokağı'nda yürüdüler; Picadilly Meydanı'nı geçtiler ve St. James Sokağı boyunca ilerlediler. "Ben ne zaman sokak tabelaları görsem, Moll Flanders'ı düşünürüm, ya sen?" dedi. Birden bir para makinesinin yanında durdu. "Biraz dur. Bayan Flanders'ın biraz gümüşe ihtiyacı var." Şifresini girdi. Bu makinelere bayılıyordu. Parasının birtakım sayılar tarafından korunması düşüncesi çok hoşuna gidiyordu. Bir sokak serserisinin geldiğini görünce makinenin vermeye başladığı beşliklere gövdesini siper etti. "Hem çok yakın, hem de çok uzak" diye söyleniyordu.

"Ne dediniz?" Vivien kendi düşüncelerine dalmıştı.

"Hiçbir şey hayatım. Hiçbir şey."

Ama o aniden ortaya çıkan yakınlık yitirilmişti ve Vivien ne demesi gerektiğini artık bilmiyordu. "Galeriden bir şey aldınız mı?"

"Yoo, hayır. Felakete dörtlüye gitmeye inanmam ben." Harriet, St. James Sokağı'nı çevik adımlarla geçti. Ona korna çalan bir taksiyi görmezden gelmişti. Karşı kaldırımında Vivien'la yana gelince "İçimden geldi diye anında yapılan alışverişlere inanmam ben" diye devam etti. Kapılardan geçip, parka girdiler. Tatlı bir esinti leylakların kokusunu onlara taşıdı. "Ah yase-min!" dedi Harriet. "En sevdiğim çiçek. Kokusunu hemen tanırım." Göle doğru inen bir patikadaydılar. Harriet bir kez daha Vivien'in koluna girdi ve gereğinden fazlaca sıkarak "Charles nasıl?" dedi.

"Fazla bir şey anlatmıyor. Bilirsiniz."

Aslında Harriet'la olduğu zamanlar hemen hemen hiç susmuyordu. "Bilirim hayatım. Sfenks gibi ketumdur."

"Ama bir şeyler yapmam lazım." Vivien, adımlarını düşüncelerinin ivediliğine uydurmuştu. Harriet yanında tırıs gidiyordu. "İki aydır şu baş ağrıları var. Çok hasta görüldüğü zamanlar oluyor. Bazen oturup sancının gitmesini bekliyor. Sonra da hiçbir şey olmamış gibi davranıyor. Aldırmıyor sanki. Bir doktora gitti ama onun üzerinden çok zaman geçti. Ama Charles'ı bilirsiniz, kötü haberleri hiç sevmez."

"Tabii." Patika onları çiçek tarhlarının arasına, yeni çapalanmış toprağın kokusuna karışan sarmaşıklarla, gecikmiş sümbüllerin kokusuna götürmüştü. Bir rüzgâr çıktı ve çevrelerindeki ağaçların yüksekte kalan dallarını salladı; yeşil yaprakların arasından süzülen ışığın altında yürüyorlardı. Harriet yavaşça "Demek ki..." dedi, "çok hasta." Vivien'in bunu uzun zamandır kuruyor olduğunu ve ilk kez birine açılabilmiş olduğunu anlamıştı. "Şiirleri çok önemli" diye başladı.

"Onun için tabii..." diyecekti ama Vivien sözünü kesmişti. "Ah evet! O harika bir şair! Sizin de bunu fark ettiğinize öyle sevindim ki. Hiç değilse..."

Rüzgâr sertleşmişti. Düşen yapraklar ayaklarının etrafında uçuşuyordu. Harriet fırsat ayağına bu denli çabuk geldiği için sevinçliydi. "Biliyor musun..." dedi, "bizim dizginleri ele almamız gerekiyor." Artık ortağız der gibi kızın kolunu bir kez daha sıktı. "Dinlenmeli." Vivien bu koşullarda dinlenmenin yeterli olup olmayacağını bilemiyordu. Ama desteğinden dolayı Harriet'a karşı çıkamayacak kadar şükran duyuyordu. "Şiir yazmalı ama daha fazlasını yapmaktan kaçınması gerek. Aklında başka bir şeyler var mı?" diye sorarken gözlerini patikadan ayırmamıştı.

"Şu şey işi var..."

"O ne işi?" Bahçenin sonuna gelmişlerdi; gölü seyretmek için durdular. Suyun yüzünde ilerleyen ince bir sis tabakası vardı. Harriet titredi. "Önemli bir şey mi?"

"Yoo, hayır. Ölmüş bir şairle ilgili teorileri var." Vivien'in sesinin tonundan, Charles'ın belgelerle ilgili işini onaylamadığı ve önemlerini kavramadığı belli oluyordu. Sis onlara doğru geldi. Kazlardan biri otların arkasına kaçtı.

"Ölen bir dostu mu kastediyorsun?"

Vivien gülmeye çalıştı ama beceremedi. "Chattaway ya da Chatterton adında birini duydun mu?"

Harriet bulmaya çalışıyormuş gibi bir parmağını yanağına koyup bakındı. "O isimde önemsiz bir şair yok muydu? Taklitçi filan gibi biri?"

"İşte o! Charles'ın, adamın kendi ölümü de sahteydi türünden bir teorisi var."

Harriet bu habere şaşırmış gibi yaptı. "Bunu yapmanın ne amacı olabilir ki Tanrı aşkına!" Sis onları yalayıp geçti. Vivien, bir an denizin o acı tuzunu tatmış gibi oldu.

"Bana sormayın. Ama yalnızca bunu konuşuyor."

Durgun suyun yüzeyinde sesleri yankılanıyordu. Harriet Vivien'ı bahçelere doğru götürdü. "Bak Vivien." Koluna girmişti. "Sana Vivien diyebilir miyim? Seni yıllardır tanıyor gibiyim. Belki de sağlığını bozan bu Chatterton saçmalığıdır. Bunu bir saplantı haline dönüştürebilir." Durdu. "Bu da ilk kez olmuyordur." Vivien'ın şaşırmış bakışları onu tedirgin etti. "Ama Charles'a bir şey söyleme. Daha söyleme."

"Tabii söylemem. Hakkı olabilirsin. Charles o işten beri gitikçe kötüle..."

Harriet avantajı kullandı: "Bu da onu şiirlerinden uzaklaştırdı, değil mi?"

"Evet!"

Harriet ilerlemesine engel olan bir düşünce varmış gibi durdu. "Neden bu belgeleri haberi olmadan ondan uzaklaştırmıyorsun?"

Vivien'in bu fikri beğendiği yüzünden okunuyordu. "Ama nasıl?"

"Sen o işi bana bırak hayatım. Sen Charles'a bak, belgeleri ben hallederim. Kâğıtları yani." Birden sıçradı. "Beraber çalışmak çok keyifli olacak! Hay Allah kahretsin!" Ayağının altında tanıdık bir ağırlık hissetmişti. Kaldırınca, sağ ayağının altının boydan boya köpek pisliği olduğunu gördü. "Gözüme girseydi kör olabilirdim" diye bağırdı. "Üzerime sıçrayabilirdi!" Çiçek tarhlarını çevreleyen yeşil parmaklıklara oturdu. "Bana şu yaprağı verir misin?" Vivien ona bir sürü ıslak yaprak verdi; o da özene bezene pisliği temizledi. Sonunda ayağa kalkıp ayakbalarına bakarak: "Vurulmalılar. Vurulup, yeri belirsiz mezarlara gömülmeliler" dedi. Vivien bir süre Harriet'in pabuçlarının sonunun geldiğini sandı ama Harriet biraz sonra siyah bir finoyu göstererek: "Bunlar hayvandan başka bir şey değil!" dedi. Köpek ona havlayınca da neşesi geri geldi. "Pekâlâ" dedi, "bu cehennem çukurundan nasıl çıkıyoruz?"

Kısa çimlerin üzerinde yürümeye başladılar. Harriet sırdaş

rolünde adeta küçük bir kız gibi olmuştu. "Seymour'un o resmini pek sevmedim aslında" diyordu; "benim zevkime göre fazla renkliydi. Çok cırlak."

Vivien hâlâ Charles'ı düşünüyor, Harriet'ı dinlemiyordu. "Sabahtan beri Seymour'dan söz ediyorlar. O resimlerin sahte olabileceğini düşünüyorlar." Bunu der demez de ne söylediğini fark etti. "Bunu söylediğimi unut lütfen. Yalnızca bir dedikodu da olabilir."

"Ama ben dedikodulara bayılırım!" Vivien'in yüzündeki telaşı gördü. "Elbette hiçbirine de inanmam" dedi. Cumberland'ın resim satmak için neden bu denli isteksiz olduğunu, suç ortağı sözü üzerine iki adamın da neden kızardıklarını şimdi anlıyordu. Parkın sonuna gelene dek hiç konuşmadan bir süre yürüdüler. Sonra Harriet, Vivien'in resim hakkındaki boşboğazlığını kastederek "Dert etme" dedi.

"Artık daha rahatım." Vivien Harriet'a gülümseyerek "Onun dostu olduğunuz için seviniyorum" dedi.

"Ben de öyle." Harriet, Vivien'a yanağını uzattıktan sonra şapkasını düzelterek "Ben şu taraftan gideceğim!" diye bağırdı. Vivien Charles'ı düşüne düşüne galeriye döndü.

Harriet da yorulmuştu. Jermyn Sokağı'nın köşesindeki çiçekçi onun konuşmasını duymuş, "Anam bellendi!" türü sözlerle şaşakalmıştı. Adama kibarca gülümsedi. "Yaşam köpeklere ziyafet değil mi?"

Yağmur yağmaya başlamıştı. Picadilly'den yukarı giderken, şapkasındaki kuşu korumak için bir saçak altına girdi. Aslında bir sinemanın giriş kapısının yanına sığınmıştı ve bulunduğu yerden "Bir Sıra İsviçreli Hizmetçi" yazan afişi görebiliyordu. Sinemaya en son yıllar önce gitmişti. Birden doğan bir merakla gişeye gidip, orada bezgin bezgin oturan yaşlı adamdan bir bilet istedi. "Bir tane, s'il vous plaît!" Çantasında para aranırken adam gazetesine döndü.

"Beş pound ile bir üyelik ödeneği biraz fazla değil mi? Günumüzde bile!" Çantasını pırpıpladı. "Her neyse. Hiç değilse çikolatalarımı evden getirdim."

Küçük salona girdiğinde film başlamıştı. Karanlıkta arkada duran bir adama çarptı. "Excusez-moi!" dedi. "Bu bir sa-

vaşa benziyor." Bir sıraya girdi, ortaya kadar ilerledi ve kendini boş bir koltuğa bıraktı. Ekranın iki yanındaki hoparlörlerden Vivaldi'nin *Dört Mevsim*'i geliyordu. İki genç kadının birbirlerine top atmalarını büyülenmiş gibi izledi. Ayakkabılarını çıkardı; çantasından çikolatalarını aldı ve yayıldı. Orta yaşlı bir adam kendi koltuğundan kalkıp yanına oturunca telaşlanmadı. Çağdaş sinemalar biraz günümüzün partilerine benzemiş olmalı diye düşünüyor, o da katılmakta bir sakınca görmüyordu. Dostça "Biliyor musunuz, ellilerden beri sinemaya gitmedim" dedi. "Bir çikolata alır mıydınız?" Adam deli bir bakış fırlatıp, yer değiştirdi.

Adamın bu kabalığine biraz şaşırmıştı; onu bir süre izledi. Tekrar perdeye baktığında, sahne değişmiş, plajın yerini bir yatak odası almıştı. Kızlar çırlıçıplak uzanmışlardı. Harriet sergide gördüğü resmi, uçup gitmeden önce ikizinin omzuna dokunan kızı anımsadı. Bir kesinti oldu. İçeri bir adam girdi. Trafik polisi üniforması giymişti. Odaya girer girmez şapkasını ve ceketini çıkarmaya başladı. Harriet gülmeye başladı. Her üçü de yatakta öyle yorgun öyle zavallı görünüyorlardı ki, inanmadı. Filmin başını kaçırdığına üzülmüştü. Üçünün bu noktaya nasıl geldiklerini görmüş olmayı isterdi. Onu ilgilendiren seks değil, filmin konusuydu. Birleşmeleri bile bir öykünün sonucuydu ve ona göre işin en ilginç yanı bu öykülerdi. Nihayet, herkesin bir öyküye gereksinimi vardı.

Sahne bir kez daha değişmişti. Kızlar şimdi de bir partide dans etmekteydiler. Harriet bir süre onları izledi, daha sonra dikkati çevrelerindeki insanlara kaydı. Çoktan ölmüş bir arkadaşını anımsatan bir yüz gördü. Sonra bir tane daha. Ve bir tane daha. Bütün ölmüş arkadaşları oradaydılar. Anılarındaki gibiydiler ve dans edenlerden ayrılmış, ekrandan Harriet'a sessizce bakıyorlardı. Ayağa kalkıp onlarla konuşmak istedi ama ani bir korku onu koltuğuna mıhladı. İnsanlar bunun için çıldırıyorlar işte diye düşündü; ölüm korkusu onları çıldırtıyor. Yüzünden aşağı inen gözyaşlarını hissedebiliyordu ve o şaşkınlıkla elini yanağına götürdü.

Film bitmişti. Başının üzerindeki loş ışıklar yandı ve Harriet oturmakta olduğu pis salona bir baktı. Yerde sigara izma-

ritleri ve boş plastik kaplar vardı. Kırmızı halı incelmışti; döşemeler lekeli ve yırtıktı. Her şeyin üzerinde de o bildik sigara külü ve toz kokusu vardı. Aynı adam arkada duruyordu ve Harriet'a bakarken elini pantolonun cebinde yavaşça hareket ettiriyordu. Çantasını toparlayıp adama doğru ilerledi. Adam elini cebinden çıkarıp, bön bön bakmaya başlamıştı. Parmaklarının ne kadar beyaz ve ince olduğunu fark etti ama özür dilercesine "Yatmadan önce şöyle iyi bir ağlamayı pek severim" dedi. Dışarı çıkmadan önce de ekledi: "Aslında gerçek değil tabii. Yalnızca bir film."

Charles Wychwood Meyerstein'in *Chatterton'ın Yaşamı Öyküsü* adlı kitabını okumaya çalışıyordu ama sol sayfada, sanki birisi ayakta duruyormuş da gölgesi sayfaya düşüyormuş gibi görünen kara bir leke vardı. Kitabı kapadı; paniğe kapılmamaya çalışarak "Edward!" diye seslendi. Televizyonun sesinden başka hiç ses yoktu. "Yabani Edward!" Sallanarak ayağa kalktı. Oturma odasından içeri süzülürken oğlunun kafasının üzerinde durmaya çalıştığını fark etti. "Yapma!" diye bağırdı; "Sakin bunu yapma!" Birdenbire sinirlenip çocuğu yere yıktı. "Kendini öldürebilirsin!"

Edward şaşırmıştı. "Nasıl?"

"Beynini zedeleyebilirsin." Kendi kafasını gösterdi: "Yerinden oynatabilirsin."

"Ama her şeyi baş aşağı görmek hoşuma gidiyor." Somurarak televizyona baktı. "Her şey öyle daha güzel görünüyor."

"Ama dünya baş aşağı değil, öyle değil mi, Pişmanlık Bilmez Edward?"

"Sen nereden bileceksin ki?"

Charles çocuğu yakalayıp dizlerinde sallamaya başladı. Bu hareketi Edward'ı utandırmıştı. "Bugün tuvalete gittin mi?"

"Evet."

"Büyük işler mi?"

"Aman Baba!" Charles son birkaç gündür kafasını oğlunun sağlığına takmıştı. Bu da Edward'ı sinirlendirmekten başka bir işe yaramıyordu.

“Okuldaki yemeklerini yiyorsun, değil mi?”

“Sanırım.” Edward kafasını öte tarafa çevirip, yüzünü buruşturdu. Babası üzerine eğilip, bit ararcasına saçlarını didiklemeye başladı. “Beni rahat bırak baba!” Yuvarlanarak elinden kurtuldu ve kendini yüzükoyun yere attı.

“Senin için dertlendiğimi biliyorsun.”

“Ağzın kokuyor baba. Sen hastasın!”

“Ben hasta değilim!” Charles çok sinirlenmişti ama söyleyecek başka bir şey de bulamıyordu. “Benim hiçbir şeyim yok!” Güçlkle ayağa kalktı ve odayı terk etti.

“İyi de beni hasta ediyorsun” diye mırıldandı Edward. Yine de babasına endişeyle bakıyordu.

Charles düşünmeksizin telefona gidip, kütüphaneden Philip’i aradı. Arkadaşı telefona gelince de ona ne diyeceğini anımsayamadı. “Merhaba, ben Wychwood” dedi, “Charles.”

Kaynak kitaplar bölümündeki bir serseri “Seni silkelemek için üflesem yeter” diye bağırdığından, Philip Charles’ı duymamıştı. “Ne dedin?”

“Chatterton iyi gidiyor dedim. Palamutlamamız gerek. Kutlamamız. Bir yemek ayarlamalıyız.”

Philip’e, Charles sarhoş gibi gelmişti. Sözcükleri belirsiz ve yayararak konuşuyordu. “İyi.”

“Tek söyleyebileceğin bu mu? İyi!” Birden sesini yükselttiğini fark etti. “Hayır. Bak, özür dilerim. Dinle, Andrew Flint’i çağırırım. Harriet’i da çağırırım. Sonra da onlara ön yüzümü okurum.”

“Neyini?”

“Önsözümü. Önsözümü okurum. Hepsi kafamda.” Charles birdenbire kupkuru olan dudaklarını yaladı. “Yapacağım tek şey onları kalaya dökmek. Kâğıda dökmek. Chatterton.” Kapının yanında duran Edward, babasının konuşurken başını yavaşça bir o yana bir bu yana eğdiğini fark etti. “Philip artık gitmem lazım. Aradığın için teşekkürler.” Ahizeyi yerine koydu ve camdan dışarıya bakmaya başladı. Edward’a arkası dönüktü ama çocuk babasının başının sallandığını ve düşer gibi olduğunu gözleyebiliyordu. Telefonu bir kez daha eline alıp, bir numara çevirdi. “Andrew? Bendeniz, Chaucer uzmanı. Chatter-

ton." Konuşurken sol elini yumruk yapıp, bacağını dövmeye başlamıştı. "Yemekten söz ettik mi? Tamam. Gelecek hafta olsun. Humma günü. Cuma günü. Doğru, ilişkiyi koparmamamız gerek..." Telefonu kapatınca yumruğunu çözdü ve başı eğik, odanın ortasında öylece durdu. Sonunda dönüp oğluna baktığında onu tanımıyor sanılabilirdi. Edward hiçbir şey söylemeden, ısıklık çalarak oturma odasına döndü.

Charles oğlunun varlığını fark etmemişti. Acelesi varmış gibi masasına döndü ve bulduğu ilk kâğıda yazmaya başladı. "Thomas Chatterton, taklitçilik ve sahtekârlıkla maddi ve manevi evreni tamamen açıklayabileceğine inanıyordu. Kendi dehasına öyle güveniyordu ki, başka isimler altında serpilmesine izin verdi. Yakın bir geçmişte ele geçirilen belgeler, onun, yazılarında Thomas Gray, William Blake, William Cowper ve başka adlar kullandığını göstermektedir. Bu nedenle de 18. yüzyıl şiiri hakkındaki görüşlerimizin bütünüyle gözden geçirilmesi gerekmektedir. Chatterton, çalışmalarına ilişkin bilgileri yanından ayırmadığı bir kutuda saklardı. Bu kutu ölümüne dek gizli kaldı. Yaşamının acıklı yollarında..." Charles durdu. Nasıl devam edeceğini bilmiyordu. Bu bilgiler belgelerden mi gelmişti, yoksa Philip'in getirdiği kaynaklardan mı çıkmıştı, anımsayamıyordu. Aslında her yaşamöyküsünün başka bir şairi anlattığını fark etmişti. En sıradan bir gözlem bile bir diğeri tarafından yalanlanabiliyordu. Hiçbir şey kesin gibi değildi. Yaşamöykülerini yazanları iyi tanımıştı ama hâlâ Chatterton'ı kavramış değildi. Baştan bu tutarsızlıklar canını sıkmıştı ama sonra pek hoşuna gitti. Doğrular yoksa, her şey doğruydu.

Charles önsöze geri döndü ve "Yaşamının acıklı yollarında" sözcüklerini onlara bir anlam veremedi okudu. Bunlar da nereden gelmişti? Gözlerini kapadı. Üzerinden bir gölge geçti ve birden deliler gibi yazmaya koyuldu. Kullandığı tükenmenin mürekkebi bitmişti ama düşüncelerinin ipini koyvermek istemediğinden kalemını bastırıp, sözcükleri kâğıda kazımayı sürdürdü. Chatterton'ın tüm yaşamı gözlerinin önüne serilmişti. İki kat bastırarak boş kalemiyle yazdı hepsini. Telefon çaldığında son cümlesini de kâğıda geçiriyordu. Heyecanından bir komedyen edasıyla "Allo!" dedi; "Alloo!"

Hiç değilse Harriet'a öyle diyor gibi gelmişti. "Vay canına!"
"Harriet?"

"Evet, ne var?"

Charles sakindi. "Hayır. Sanırım sen beni aradın."

"Ne rastlantı!" Harriet tek ayağı üstünde duruyor, diğeriyle de kıvrır zıvırım dediği şeylerle dolu bir masaya tırmanmakta olan Bay Gaskell'a doğru tekmeler savuruyordu.

"Ne güzel bir gün, değil mi Harriet? Tatlı yağmurlarıyla bir Nisan."

"Saçmalama!" Harriet kediye bağıırıyordu.

"Ama öyle. Gerçekten."

"Biliyorum. Bay Gaskell'la konuşuyordum."

"Sana bunu anlattı mı?"

Harriet bir kahkaha attı, sonra birdenbire durdu. "Seninle konuşmak istiyordum, sevgili Charles." Bir gün önce Vivien'ı gördüğünü söylesin mi, söylemesin mi bilemiyordu. Üstelik harekete geçmesine neden olan da Vivien'la yaptığı konuşmaydı. "Bir süre eski defne dallarımızla yetinmemiz gerek diye düşünüyorum. Anılar bekleyebilir sanırım. Ne dersin? İkimiz de yorgunuz."

"Yorgun mu?"

"Evet. Bilirsin; yorgun, bitkin, tükenmiş, gücü kalmamış, anası bellenmiş." Hemen ekledi: "Paranı vermeyi sürdüreceğim tabii."

Charles son günlerde uyumak ya da pencereden dışarıyı seyretmek dışında bir şey yapmadığından, Chatterton konusunda yazabilmiş olmaktan çok mutluydu. Bu nedenle de kadını pek dinlemiyordu. "Bu sana kalmış Harriet" dedi.

"Evet. Sanırım öyle." Duraksadı. "Chatterton nasıl?"

"Aslında..." Charles, babasının ses tonundaki değişikliği fark edip gelen Edward'a gülümsüyordu. Oğlunu çağırdı ve Harriet'la konuşurken kolunu omzuna attı. "Aslında bir kutlama planlıyordum. Başladım gibi. Biberdim. Bitirdim. Neredeyse bitirdim." Oğlu kurtulmak istedikçe, ona daha sıkı sarılıyordu.

"Bu iyi haber."

"Bizim mahalledeki Hint lokantasını diyordum. Haftaya cuma."

“Orada olacağım. Acılı şeylere bayılırım.” Harriet öğürecemiş gibi dilini çıkardı. “İçimi yakmalarına bayılırım.”

Edward babasının kollarından kurtulmuştu. Onun heyecanını hissetmiş olacak ki, “Ayın 13’ü Cuma! 13 Cuma!” diye diye odada dolaşıyordu. Telefonu kapatıp masasına dönen Charles’ın kendi kendine inlemeye başladığını görünce sustu. Sayfaya kalemi bastırarak kazıdığı harfler yok olmuş, geride birkaç çizikle çukur bırakmışlardı. Chatterton’la ilgili tüm düşünceleri silinmişti. Kasıtlı bir yavaşlıkla bir çekmece açıp, yeni bir kalem çıkardı. Büyük bir özenle masasına temiz bir kâğıt koydu. İskemlesine yavaşça yerleşti. Bütün bu süre boyunca neler yazmış olduğunu anımsamaya çalışıyordu. “Chatterton” yazdı ve durdu. Dışarıda çocuklar oynuyorlar, güneşe doğru yükselen ufak sözcükler çıkıyorlardı. Eski ev kendi ağırlığının altında titredi.

Charles kafasını kaldırdığında Edward’ın masanın yanında durduğunu gördü. Yine içi geçmiş olmalıydı. “Selam ahabap. Sorun ne?”

Bir süre ikisi de konuşmadılar. “Haydi dışarı çıkalım baba.” Kolları iki yanındaydı. Annesinden birçok kez duyduğu bir cümleyi büyük bir ciddiyetle tekrarladı: “Temiz havaya ihtiyacımız var.” Odasına döndü. Babası da onun peşinden gitti ve o zaman yatakta yatan Chatterton’ı gördü.

Bir anlık bir korkudan sonra bunun Chatterton’ın resmi olduğunu fark etti. Edward o uyurken masasının arkasından çekip almış, sonra da buraya koymuş olmalıydı. Resmi kaldırmak üzereyken oğlu onu durdurmak için elini uzattı. “Onu uyutmak istedim” dedi.

Bu, Charles’ın gerçekten ilgisini çekmişti. “Neden uyumlı?”

“Çünkü sana bakıyordu.”

“Bunu nereden biliyorsun?”

“Görmüyor musun?” Edward parmağıyla resmi gösteriyordu. Charles bir an için paniğe kapıldı. “Sana zarar vermeye çalıştığını görmüyor musun?”

Charles, tuvalin yanına gidip yüzünü duvara çevirdi. “O bana zarar veremez. O ölü.”

"Nereden biliyorsun, baba?" Edward, babası açık seçik sav-
larla ikna edilmesi gereken bir çocukmuş gibi yavaş yavaş ko-
nuşmuştu. "Resimde canlı değil mi?"

"Görmek inanmaktır." Charles bunu neredeyse kendi ken-
dine söylemişti. Edward'ın elini tuttu. "Bak ne diyeceğim" de-
di. "Seninle bir anlaşma yapalım: Sana onun ölü resmini göste-
rirsem, buna inanır mısın?"

Edward durdu. Bu soruda bir numara olduğunu sezebili-
yordu. "Belki."

"Haydi anlaşalım. Gerçekten öldüğüne inanacak mısın?"

Edward bir resme bir de babasına baktı. "Peki" dedi.

"Pekâlâ, Kararsız Edward; o zaman bir gezinti yapacağız."

"Evet, bu doğru. Saçların dimdik olabilir Eddie." Onları Ta-
te Resim Müzesi'ne götüren iki katlı bir otobüsün üst katında
ciddi bir tartışma yapmaktaydılar. "Korktuğun zaman saç dip-
lerindeki adaleler büzülüyor. Saçlar da dimdik oluyor. Bak sana
göstereyim." Charles alnını kırıstırıp, saçlarını dikilmeye zorla-
dı. Zorlama sonucunda kafa derisinin titrediğini hissediyordu.
Ama kafatasının içinde daha büyük bir zorlanma vardı. Çabu-
cak arkasına yaslandı.

"Yaptın!" Edward çok heyecanlanmıştı. "Saçlarını dimdik
yaptın!" Oakley Sokağı yönünden nehre yaklaşmaktaydılar.
Chelsea Embankment'ın köşesini dönerlerken Edward yüzünü
kirli cama yasladı. "Şu köprüye bak baba, sallanıyor!" Sert bir
rüzgâr vardı ve Albert Köprüsü iki kıyı arasında yavaşça salla-
nıyordu. "Bu yine de güvenli olabilir mi?"

Charles da köprünün ne kadar zayıf görüldüğünün farkın-
daydı. Neredeyse yıkılacak gibi duruyordu. Gerilimin altında
çatlayacak ya da kırılacak gibiydi. Gözünün önüne suya düşen
arabalar ve yayalar geldi. "Saçmalama" dedi. "Elbette güvenli!
Hiçbir şey olmaz."

Çevresine göz attı ve tam karşılarında oturan genç bir ada-
ma adeta özür dilercesine baktı. Adam, zeytin yeşili bir ceketle
bol paçalı kahverengi bir pantolon giymişti. Eski ve yıpranmış

giysileri üstünden dökülüyordu. Öyle ki bir başkası tarafından giydirilmiş sanılabılırdi. Asi saçları ve sürekli şaşkınmış ya da şoktaymış ifadesi taşıyan patlak gözleri vardı. Aklından geçen bir şeylere gülümsüyor gibiydi ama Edward'ın sorusunu duyunca "O köprü ne zaman yapıldı, biliyorsun değil mi?" diye sordu. Edward hayır anlamında başını salladı. "1873'te. O köprüde dört yüz demir parça var ve onların her biri Birmingham'daki Boulter dökümhanesinde yapıldı. Yapılışı iki sene sürdü ve yetmiş bin pounda mal oldu." Bu bilgilere sahip olmaktan da, onları paylaşmaktan da zevk aldığı belliydi. "Büyük bir atılımın parçasıydı. Bir zamanlar burası çorak bir araziden başka bir şey değilmiş. Yoksullar gelir, tahta ve kömür ararlarmış. Ateşe gereksinimleri varmış tabii." Değişik, cana yakın bir gülüşü vardı ama eprimiş kol ağızlarını sinirli sinirli çekti. Charles'ın dikkatini çekti. "Nehrin kıyıları çamurmuş. Yoksullar bir yolunu bulup burada yaşıyorlardı. Elimizdeki nimetlerin değerini bilmemiz gerekiyor, değil mi?" Her ikisine de büyük bir içtenlikle bakıyordu. "Durağıma geldik. Hoşça kalın."

Charles "Sizinle tekrar görüşeceğimizi umarım" dedi. Otobüs yeniden yola koyulurken, nehrin kenarındaki sosyal konutlara doğru ilerleyen bu yoksul ve iğreti giyimli genç adamı izledi.

"O adam ne çok tarih biliyordu, değil mi baba?"

"Evet. Biliyordu." O köprüye yaşamı boyunca birçok kez bakmış olduğunu fark etti. "Bazıları tarih sever" dedi. Sonra da, kolunu oğlunun omuzlarına atıp sarıldı ve onu bir kez daha utandırdı. "Burası ne keyifli, değil mi? Bulutların üstündeki bir uçakta gibi." Bir şey daha söyleyecekti ama ileride solda Tate Müzesi'ni gördü. "Haydi, Eddie! Gündüz düşlerine paydos!" Heyecanla yerinden fırladı. "Geldik!"

Ne var ki, müzenin merdivenlerine geldiğinde Charles durakladı; içeri girmek istemiyor gibi bir hali vardı. Edward ellerini sırtına dayayıp onu yukarı doğru itti. Girişe gelir gelmez de Charles yolu tanıdı "Şimdi" dedi, "önce 19. yüzyıldan geçmemiz gerekecek." Edward bunun ne anlama geldiğini bilmiyordu ama birinci galeriye doğru yürüyen babasını izledi. Sağında

ondan uzaklaşan, pembe pancurlu, gri damlı, kireç boyalı evler; solunda ise mor ve zümrüt yeşili parıldayan manzaralar vardı. Önünde, çiçeklerinin havaya renk verdiği bahçelere açılan küçük evlerin içlerini görebiliyordu. Birden döndüğünde gecenin ışıklarını sessizce yansıtan bir gölün gümüş yüzeyini gördü. Charles bir köşeyi dönmüştü. Edward ona yetişmek için acele ediyor, ayakkabıları yeşil mermer zemin üzerinde gıcırdayıyordu. Babası daha büyük resimlerin asılı olduğu bir galerinin tam ortasında durmuştu. Uçurumlar, yarlar, dibi görünmeyen çukurlar ve vahşi okyanuslar adamla çocuğu çevreledikçe ürken Edward, babasının elini tuttu. "Bu mu baba?" diye fısıldadı.

"Yoo, hayır. Pek değil." Yavaşça döndü. Yokoluşun bu görüntülerine kaptırmıştı kendini. Şiddet dolu renkler tuvallerden kopup, üstüne yürüyor gibiydiler. "Hayır. Daha geri gitmemiz lazım."

"Geriye mi?"

"Chatterton'ı istiyoruz" dedi ama öylece resimlere bakmaya devam etti. Edward yanından ayrılıp, görevliye yaklaştı. "Bana Chatterton'ın yerini söyleyebilir misiniz?"

Görevli bu düşünceli, heyecanlı çocuğa baktı. "Bu bir tablo, değil mi?"

"Sanırım."

Kapıya dayanmış, dinlenen meslektaşına seslendi: "Chatterton?" O da bir başkasına seslendi. "Chatterton?" Ses beyaz duvarlarda yankılanmaya başlayana kadar sürdü bu. Yanıt gelince Edward'a Gallery Fifteen'e gitmesi söylendi. Sağ tarafta, soldan dördüncü. Babasının yanına döndü, onu elinden tutup götürdü.

Portrelerin olduğu bir sergiden geçtiler. Son dönemde alınanlara ayrılan odalardan ilkinde, birtakım insan figürlerinin düşünceli ve huzursuz pozlarda yapılmış resimleri Charles'ın ilgisini çekti. Kimileri ağır yükler taşıyor, kimileri de küskün küskün oturuyordu. Bir sonraki odada, güçlü figürlerin manzaralara ağaçlar gibi egemen olduğu 18. yüzyıl resimleri vardı. Üçüncüsünde ahşap mekânların karanlık köşelerinden bakan ya da gölgelerde gülümseyen 17. yüzyıl suratları buldular. Charles bütün yüzlerde bir yaşam ve bir tarih görebiliyor, ken-

di yüzünün onlara arkadaşlık ettiği bu dünyayı bırakıp gitmek istemiyordu. Gallery Fifteen'e ulaştılar. Edward arkasına baktığında duraksayan babasını gördü. "Haydi baba!" dedi. "Bizimkisi bu!"

Charles derin bir nefes alıp, yanından hızla geçti. Diğer resimlere hiç bakmadan karşı duvarda asılı olan resme gitti. Edward yanına vardığında yatakta yatan bir adam gördü. Bir eli yere sarkmıştı.

"İşte şurada." Babası eğilmiş, fısıldıyordu: "Artık bana inanıyor musun?" Resmin altındaki yazıya işaret etti: "Chatterton, Ressamı Henry Wallis, 1856."

Ama Charles henüz bu gövdeye bakmak istemiyordu. Bunun yerine Brooke Sokağı tarafına bakan çatı penceresinden dışarıya, Londra'nın tüten damlarına baktı. Pervazdaki, şeffaf yaprakları soğuktan kıvrılan küçücük bitkiyi inceledi. Masanın üzerindeki sönmüş mumu gördü. Gözleri yükselen dumanının yolunu izledi. Açık duran komodinden yana baktı. Sonra da yerdeki tahtaların üzerine dağılmış olan sayfaları saymaya başladı. Ve en sonunda Thomas Chatterton'a baktı.

Ama yatağın ayakucunda durmuş da, şairin üzerine gölgesi düşen biri mi vardı, ne? Ve orada Charles yatıyordu, yumruk yaptığı sol eli göğsünde, sağ eli yere sarkmış. Açık pencereden gelen esintiyi yüzünde hissedebiliyordu ve gözlerini açtı. Yukarı bakabildi ve pencerenin yanında yüzü gölgede kalan Vivien'ı gördü: Üzerine eğilmiş, ağlıyordu.

"Bu bizim surat değil!" diyordu Edward; "Bizim surat farklı."

"Hayır." Charles belli belirsiz sallanmaktaydı. Destek için oğlunun omzundan kuvvet aldı. Nefes almakta güçlük çekiyordu ve bir an için konuşamayacağını sandı. "Yoo, hayır. Bu George Meredith. Model o. Chatterton'mış gibi yapıyor."

"Öyleyse ölmedi!" Edward zafer kazanmış gibiydi. "Chatterton ölmemiş. Ben haklıyım!"

"Hayır" dedi, Charles yavaşça. "Daha ölmedi."

Sevmedin mi şu Fransız romanını? Söyle neden.

Doğal değil gibi geldi diyorsun...

Doğal değil mi? Ama bunlar yaşamın ta kendisi sevgilim;

Üstelik derler ki Yaşam, Esin Perisi'nin yüzünü kara çıkartmaz.

(Modern Aşk. 25. Sone. George Meredith)

"Nasıl gerçekdışı olur ki?" Meredith, eflatun pantolonunun cebinden bir mendil çıkarıp, yüzünü örttü. Kumaş, sesini boğuyordu. "İşte şimdi insanoğlunun ortak yüz hatlarını kişilere özgü ifadeden arındırılmış olarak görebiliyorsun. Öyleyse bir maske neden doğal olmasın ki?"

"Ama model olarak ben seni istiyorum. Seni. Senin yüzünü." Şöminenin üzerindeki mineli Çin vazoları odayı dolduran gün ışığıyla yalazlanıyor; Wallis gözlerini kırptırıyordu.

"Yüzümü ama beni değil. Ben George Meredith değil, Thomas Chatterton olacağım."

"Sen olacaksın tabii. Sonuçta ben yalnızca gördüğümü resmedebilirim." Wallis destek beklercesine Mary Ellen Meredith'e baktı. Kadının aklı başka bir yerde gibiydi; bir yumruk yapıp, bir açtığı sağ elini izlemekteydi. Meredith güldü ve uzandığı divandan kalktı. "Sen ne görüyorsun? Gerçeği mi? İdeal olanı mı? Aradaki farkı nasıl belirliyorsun?" İki adamın tüm bir öğleden sonra sürdüğü bu tartışma, Mary Ellen'in sinirine dokunuyordu. "Molière Tartuffe'ü yarattığında, tüm Fransa onu her evde görür oldu. Shakespeare Romeo ve Juliet'i yarattığında dünya da nasıl sevineceğini öğrendi. Gerçek bunun neresinde?"

"Sen kendi şiirlerine de böyle bakıyorsun, öyle mi?" Wallis bunları söylerken Mary Ellen'a bakmadan edememişti. Saçındaki ışıkla, yanağıyla, omzuyla, Giotto'nun bir tablosunu anımsatıyordu. Bu ressamın, Tournier'nin *Tarih* adlı kitabındaki resimlerini daha yeni incelemişti.

"Hiç değil. O kadar yükseklerde uçmuyorum. Ben kalemi mi koyduğum küçücük bir oda, dar bir gözlem alanı üzerinde hak talep edebilirim. Bir gerçek var tabii..."

"Ah! Görüyorum ki başka telden çalmaya başladık."

"...Ama görüntülenemeyeceğini söyleyecektim. Belirsiz

şeyleri damgalayacak sözcükler yok. Ufuk." Meredith tekrar divana uzandı ve karısını izlemeye başladı.

Kadın da kısa bir süre için bu bakışlara karşılık verdi. "Kocam şiirlerine bize söylediğinden çok daha fazla değer verir, Bay Wallis. Çok gururludur."

"Evet, Bay Wallis; bunu neden görüntülemiyorsunuz? Tavanarasında ölüp giden Gurur. Kraliyet Akademisi'ne layık bir resim olurdu. Ya da şuraya, diğer gerçek kurmacaların arasına koyardınız." Meredith bunu söylerken, Chaucer, Boccaccio ve Shakespeare'den seçilmiş kitaplarla bezeli abanoz kitaplığı gösteriyordu.

Wallis, hayır Giotto değil, daha çok Otto Runge diye düşündü. "Gitmem lazım" dedi yavaşça. "Karanlık bastırmadan çalışmam lazım."

Mary iskemleden kalktı. Elbisesindeki lacivert onu adeta çepeçevre sarıyor, bu haliyle Akdeniz'den su yüzüne çıkan bir tanrıçaya benziyordu. "Bay Wallis'i durağa kadar götürmelisin George. Bu siste kaybolabilir."

"Hangi sis bu hayatım?"

Kadın, Wallis'in paltosunu getirmeleri için hizmetkârlardan birini çağırdı. Beklerlerken, Meredith arkalarındaki halının üstünde hoplayıp zıplıyor, arkadaşının sırtına hayali kılıçlar saplıyordu. "Ben onu durdurmasını bilirim" dedi; "Al şunu, al şunu, al şunu!"

İki adam Frith Sokağı'ndaki evden ayrıldılar. Faytonların durağına ilerlerken Wallis, Meredith'in, artık karısı yanında olmadığı için yapmacık tavırlarını bıraktığını fark etti. Bir gün önce St. James Galerisi'nde gördüğü Nazarene ekolünden tabloları söz ediyordu. Coşkusu Wallis'i etkilemişti. Soho Meydanı'na dönerlerken, "Ayrıntıları severim" diyordu. "Küçük şeylerden kaynaklanmayan görkemden nefret ederim. Stanfield'ler ile Maclise'lar bir gösteriden başka bir şey değil. Tuvaldeki Dickens gibiler." Batan güneşin ışıkları meydandaki ağaçların ılık gövdelerine son bir kez dokundu; evlerin gri taşlarını

yaladı. Belli belirsiz bir sis vardı ama ışığı yayıp, belirginleştiriyordu; bulanık damarları uzanıp dumana dönüşüyordu sanki. İki uzun pencere parlıyordu. Meredith onları göstererek "Elektriklenmeden kastettiğiniz bu mu?" diye sordu.

Wallis'in aklı başka yerlerdeydi ve arkadaşının ne demek istediğini anlaması için kendini zorlaması gerekti. "Bayağı bir Cuyp etkisi yapıyor, değil mi?" Bir süre konuşmadan yürüdüler. "Alacakaranlığın, renkleri birbiri içinde nasıl da erittiğini görüyor musun?" diye sordu Wallis. Ağaçların arasında uçan kahverengi bir paket kâğıdını göstererek "Bu ışıktaki yalnızca mavi ile beyaz renklerine sahip çıkabilirler" dedi.

"Doğru, sevgili Henry, her şey sönüp gidiyor." Meredith öyle kasvetli bir sesle konuşmuştu ki, buna ikisi de güldü. Sonra da aynı sesle sürdürdü konuşmasını: "Doğayı ressamın gözüyle gördüğümüze hiç kuşku yok."

"Bir kopyacı olmak seni tatmin ediyorsa tabii. Ama..." Meredith'in koluna girdi ve meydanı geçtiler. "...yapraklardan süzülen ışığın nasıl da mavileştiğini görüyor musun? Bunu tuval üzerinde yakalayan kimse yok. Bunu bir şiire koy George, senin olsun."

"Ben artık ne benim ne değil, bilemiyorum."

Oxford Sokağı'nın köşesinde bekleyen tek bir araba vardı. Atın nefesi arabacının kambur gövdesi etrafında gözle görülür bir biçimde tütüyordu. Arkadaşının kapısını kapayan Meredith "Chelsea'ye!" diye bağırdı. Arabacı kilden bir pipo tütürüyordu; kamçısını kaldırmadan önce arkasına bir kez baktı. Meredith yarı açık pencereden içeri, Wallis'e seslendi: "Tabii bu yalnızca bir aldatmaca. Sanat yalnızca bir oyun." Ama Wallis'in aklı bir kez daha Mary Ellen'a kaymıştı ve atlar onu alıp götürene dek George'a boş boş bakmayı sürdürdü.

Tek başına kalan Meredith'in yüzündeki ışık yok oldu. Duraktan geriye yürürken bakışlarında şaşkınlık vardı. Henüz eve dönmek istemiyordu. Oxford Sokağı'na doğru ilerledi. Koyulaşan karanlıkta gördüğü yüzler ona daha bir belirgin geldiler. Giysileriyle ve hareketleriyle ona tarihçelerini sunuyorlar, kendilerini anlaması için yalvarıyorlardı adeta. Tüm kent bir tiyatro sahnesi olmuştu. Düş gücünün sahnesi değil, Astley ya da Hip-

podrome gibi bilinen bir tiyatronun sahnesiydi bu; ucuz, adi, boğucu ve gerçek. Başiboş bir gaz tenekesine ayağı takılınca, orada duran iki oğlan keyiflenip, çığlığı bastılar. Biri "Annen dışarda olduğunu biliyor mu?" diye seslendi. Öteki, nakarata "Zavallı ayacağın canını yakıyor mu?"yu ekledi. Meredith onlarla birlikte güldü ve ani bir coşkuyla cebindeki bozuk paraları çıkarıp çocuklara atıverdi. Toplamak için kaldırıma saldırdıklarında adımlarına bir hafiflik gelmişti. Frith Sokağı'na döndü. Köşede yavaşladı ve eve yaklaşırken kasıtlı olarak ısıklık çalmaya başladı.

Mary onun geldiğini duyar duymaz, Grek tarzı şömineye doğru yürüyüp önünde durmuştu; kocası içeri girdiğinde arkası ona dönüktü. Meredith karısına tatlı tatlı "Ne yapıyorsun?" diye sordu.

Kadın "Hiçbir şey." "Düşünüyordum" dedi.

"Ne düşünüyordun bir tanem?"

"Bilmiyorum. Anımsayamıyorum."

Mary'nin arkası hâlâ dönüktü. Meredith o an karısı hakkında ne kadar az şey bildiğini fark etti. Sokaktan iki at geçti. Kadının gülümseyerek kocasına döndü. "İşte bunu düşünüyordum" dedi. "Sesleri düşünüyordum."

İki hafta sonra Wallis'ten mektup aldığı anda Meredith'in aklına gelen işte o andı. Mektubu kahvaltıda Mary'ye okudu. "Sevgili Meredith; Dilerim bana modellik yapmaya hâlâ fitsindir. (Adamın üslubu berbat, sevgilim. Devam edeyim mi?) Konuşmamızdan kısa bir süre sonra soruyorum çünkü şansım döndü. Blue Posts birahanesindeki bir dost toplantısında bize katılan Peter Tranter'ı hatırlıyor musun? Hani Thames'e ceketini atmıştı da... Meredith karısının bu yan öyküden hoşlanıp hoşlanmadığını görmek için kafasını mektuptan kaldırdı. Mary yalnızca kaşlarını kaldırmıştı. "Erkeklerin yaşamı, sevgilim" dedi ama sesinde özür diliyormuş gibi bir hava yoktu. Mektuba döndü: "Birkaç gece önce onunla sohbete daldık. Bir rastlantı sonucu bana, yakın dostu Austin Daniel'den söz etti. Bu Daniel, Astley'de dekor boyar ve sen onu tanıyor olabilirsin. Büyülü Saray oyunu için Mikelanji'nin figürlerini kullanan oydu da müdür onları çok küçük

bulmuştı. Her neyse, konudan uzaklaştım. (Doğru, sevgili Wallis.) Bu Daniel, Chatterton'ın öldüğü evde oturuyor. Tranter'dan onu hemen arayıp, evi kullanıp kullanamayacağımı öğrenmesini istedim. Daniel kabul etmiş. Sevgili Meredith, bunun benim için ne denli önemli olduğunu bildiğini sanıyorum. Bana modellik edeceğin konusunda güvence alabilirsem, sözünü ettiğimiz o ideallere layık bir yapıt çıkaracağıma inanıyorum. Bana yanıtını bugün vermen için yalvarıyorum. Chatterton'ın ölümü karşıladığı evde bizimle olması için kandırabileceğimizi umduğum Bayan Meredith'e de saygılarımı sunarım. Saygılarımla, Henry Wallis."

Meredith mektubu masaya bıraktı. "Pek havalı bir imzası var."

"Şu sözünü ettiği idealler ne?" Mary masadan ayrılmak üzereydi ama yanıtı bekledi.

"Yenilikçi olmak istiyor. Yeni bir dünyayı görüntülemek istiyor. Zavallı Wallis'in birtakım hayalleri var işte."

"Keşke senin de olsaydı" dedi Mary, yavaşça.

Meredith Holborn'daki Brooke Sokağı'nda bir binanın merdivenlerini çıkıyordu. Önünde ona kapıyı açan hizmetçi kız vardı. Meredith tam arkasında olmasına rağmen "Dikkat edin Bayım" diye seslendi; "Tahtalardan biri oynuyor. Kötü düşersiniz." Meredith gülünce sıçradı. "Aman Bayım, bu kadar yakında olduğunuzu bilmiyordum" Kıkırdayarak ileri koştu ve evin tepesindeki küçücük sahanlığa açılan kapıyı tıklattı. "Bir beyefendi geldi!" diye seslendi, ve gülücüklerle Meredith'in yanından süzülüp merdivenlerden aşağı kaçtı. Bir yandan da bonesinin bağlarını düzeltiyordu.

Meredith biraz bekledi: Ses gelmeyince kapıyı yavaşça araladı. Wallis'in divanda yatan bedenini, yere sarkan kolunu görünce geriledi. Ama beden konuştu: "Korkma, George. Senin rolünün provasını yapıyorum."

"Özür dilerim. Buranın bir sahne olduğunu fark etmedim. Özel bir gösteri, sanırım."

"Seni ne denli iyi taklit edebilirsem, o denli iyi resimleyebilirim George." Wallis kalkıp, yatağın kenarına oturdu. "Bayan

Meredith seninle gelmedi mi?" Bunu, yanıt onu pek ilgilendirmiyor gibi sormuştu.

"Hayır, gelemedi. Babası aradı ve onu eski bir fayton gibi parkta gezdirmek konusunda ısrar etti." Aslında Wallis'in mektubu okunalı beri Mary bu konudan hiç söz etmemişti. Meredith de onun ilgisini çekmediğini düşünüyordu.

Wallis ayağa fırladı. "Tavanaramı nasıl buldun?"

Sanki Meredith'i odaya tanıtırcasına uzatmıştı kolunu. Bu oda öyle küçüktü ki, Meredith kendini bir bebek evindeki davetsiz misafir gibi hissetti. "Tam vaktinde geldin. Eskizleri tamamladım."

"Demek ki zavallı şairin öldüğü yer burası." Meredith, topuklarının üzerinde dönünce çizimleri, yıpranmış yer tahtalarını çizdi. "Shelley nasıl anlatmıştı? Solgun bir pembe, derin acıları ondan uzaklaşmamış henüz- mü? Kuşkusuz saçmalıyor." Eliyle yatağı yokladı ve dizlerini üzerine koyup, pencereden Furnivals Hanı'nın damına ve St. Paul Katedrali'nin karar-mış kubbesine baktı. "Dostunun yatağı pek sertmiş" dedi.

Wallis yere kâğıt parçacıkları yaymakla meşguldü, "Austin Daniel aşağıda oturuyor. Burası hizmetçinin odası."

"Şu kızın mı?"

"Adı Pig. Nedenini sorma*." Meredith'in böyle bir niyeti yoktu. Wallis'in ayağının dibine kâğıtları saçmasını eğlenceli bulmuş, izliyordu. Wallis onun bakışlarını yakaladı. "Cattott'ın verdiği bilgiye göre cesedin yanında yırtık elyazmaları varmış. Gerçeği yakalamak için verdiğim zavallı uğraşın seni eğlendirdiğini görüyorum."

"Gel, şuna gerçeğe benzetmek diyelim."

"Ne dersen de. İkisi de aynı kapıya çıkar."

"Hiç değilse oda aynı." Meredith dirseğini pervaza koyup dayandı. Solgun yüzü ve kızıl saçlarıyla, bu kış gününde gökyüzü üzerinde bir siluet oluşmuştu. "Şairden domuza. Ama bu oda bir ahır değil." Yatağın ayakucuna dikkatle yerleştirilmiş olan masaya ve iskemleye baktı. Gerçi tozları alınmış ve cilalanmışlardı ama öylesine eskidiler ki, Chatterton tarafından

* Pig, İngilizcede hem domuz, hem de düşük kadın anlamına gelir. (Ç.N.)

kullanılmış olabileceklerini düşünmek de mümkündü. Yatak da aynı dönemin izlerini taşıyordu. Pig bir ölünün yatağında yattığını bilmiyordu herhalde ama kötü rüyalar görüyor muydu acaba? Pervazda duran bir saksı vardı ve bitkinin ince, esnek gövdesinin pencereye nasıl da yaslandığını izleyen Meredith, bunun kıza ait tek şey olduğunu anladı.

Wallis, yatağın altından kırık dökük bir sandık çıkardı. "Bu Pig'in sandığı değil ama kullanmamıza izin vermek nezaketini gösterdi." Kapağı kaldırdı. Sandık boştu. Önce içini kâğıtlarla doldurdu. Sandığı itip kireç boyalı duvara yasladıktan sonra da gerisingeriye karşı köşeye geçerek sahneyi izlemeye koyuldu. "Bir şey eksik" diyordu, kendi kendine.

"Ben mi?"

Wallis soruyu duymamıştı. Hızlı adımlarla Meredith'in yanına geldi; üzerinden eğilerek pencereyi açtı. Soğuk bir Kasım havası odayı doldurmuştu. Küçük tahta iskemleyi yerinden birkaç santim oynattı ve üzerine kendi ceketini attı. Sandığa doğru gitti; onu duvarla belirli bir açı oluşturacak şekilde yerleştirdi. Sonra da, yine geri geri giderek köşesine döndü.

Meredith bütün bu olup bitenleri büyük bir ilgiyle izliyordu. "Daha gerçek gibi oluyor mu?"

"Sen ölüp, divanın üzerine serilince olacak. O zaman gerçek olacak." İlk kez Meredith'e baktı. "Paltonla çizmelerini çıkarabilir misin?"

"Bak işte o zaman gerçekten Chatterton olup, öleceğim. Sen pencereden gelen soğukun farkında mısın?"

Wallis bir tabureye oturmuş, dizlerinin üzerine de bir tahta levha koymuştu. Dalgın dalgın "Kapat öyleyse, kapat" dedi. "Nasıl olduğunu gördüm. Aklımdan da yapabilirim." Eskizler için kaba resim kâğıdı çıkarmış, iki yerden levhaya mandallamıştı. "Paltonla çizmelerini at bana George. Ortadan kalkmış olurlar." Meredith söyleneni yaptı. "Şimdi de yatağa uzan." Otoriter bir tavır takınan Wallis, kendini çoktan işine kaptırmıştı. "Şimdi de kafanı benden yana çevir. Şöyle." Kendi başını çevirip, yere bakar duruma getirdi. "Hayır. Uyuyup kalacakmışsın gibi bir halin var. Kendini ölümün zevkine bırak. Haydi."

Meredith yatağa daha bir kararlı yerleşti ve sırtına bir şeyin

battığını fark etti. "Sen Bezelye ile Prenses masalını bilir misin?" Kalktı ve altındaki çarşafın üzerinde küçük kırmızı bir düğme buldu. Pantolonunun cebine atıp, bir kez daha uzandı. "Ölüme katlanabiliyorum" dedi. "Katlanamadığım onun görüntülenmesi."

"Bırak kolun yere sarksın. Böyle." Wallis kendi kolunu bıraktı ve parmakları tahtalara değdi. "Yumruk yap. Bir şey tutuyormuş gibi yumruk yap. Elindeki adalelerin hareketini görebilmem gerek."

Meredith talimatları uyguladı ama yalnızca bir dakika sürebildi. "Havayı tutuyor gibiyim, Henry. Bu şairin yaşamına ilişkin bir imge mi? Bir sembol belki de."

Ama Wallis hazırladığı bu sahneyi kâğıda geçirmekle meşguldü. Kalemliğe geçirilmiş füzenle çalışıyordu ve Meredith'in kolunun eğrisi belirene kadar bir şey demedi. "Ayrıntılara stüdyoda girebilirim. Şimdi bana genel hava gerek."

"Anlıyorum. Demek ki en büyük gerçekçilik aynı zamanda en büyük sahtekârlık oluyor." Wallis yine bir şey demeden, hızla çizmeyi sürdürdü. Meredith "Ben de baka..." diyordu ki, füzenini kaldırıp, onu susturdu.

"Lütfen sus biraz George. O ifade bana lazım." Birkaç dakika sessizlikte çalıştı. "Artık konuşabilirsin."

"Artık söyleyecek bir şeyim yok." Yine de ancak bir dakika sessiz kalabildi. "Henry, sana geçen akşam Chatterton'ı rüyamda gördüğümü anlattım mı? Eski bir merdivende yanından geçtim. Bunun anlamı ne olabilir?"

"Merdivenlerin anlamı olduğunu sanıyorum. Senin sözcüklerin miydi onlar? Basamaklar zamanın simgeleridir."

"Ama ben ona neden bir kukla gösteriyordum ki?" Meredith tavana baktı; ne denli yıpranmış olduğunu, yağdan kumrandan nasıl da karardığını o zaman fark etti. Lekelerden biri, bir yüzü andırıyordu. Bunun, Chatterton'ın dünya gözüyle gördüğü son manzara olduğunu düşündü; bir an ruhu daraldı. Hücresinin parmaklıklarına son kez bakan tutsak misali... Gözlerini kapatıp o son karanlığı canlandırmaya çalıştı. Ama beceremedi. O, George Meredith'ti. Yalnızca George Meredith'in bildiklerini biliyordu. Henüz bundan kaçması olası değildi.

"Kıpırdama. Elindeki o ışık lazım." Wallis bunun üzerinde çalışırken dili iki dudağının arasından az da olsa sarkıyordu. Sonra da büyük hareketlerle sağ alt köşeye bir şeyler yazdı, füzni bıraktı ve arkasındaki duvara yaslandı. "Buraya geldiğimiz için çok mutluyum. Bu o oda. Bu o yatak. Bunlar Londra'nın ışıkları. Gözle görülebilenlerin dışında gerçek yoktur, George." Çevresine bakarken, gördüğü her şeyin onu mutlandırdığı belli oluyordu.

"Artık hareket edebilir miyim? Sanırım bitti." Meredith kalkıp oturdu ve omzunu ovuşturdu.

"Şu an için."

"An mı? Asırlar gibi geldi!" Wallis kızardı. Meredith hemen ekledi: "İtirazım olduğundan değil. Hoşuma gidiyor. İnsanın sabahını geçirmesinin çok hoş bir yolu bu. Birkaç gün sonra stüdyona geleceğim; beni giydireceksin ve orada da bir şeyler çeceksin. Doğru mu?" Wallis başıyla onayladı. "Bu çok hoş olacak. Sonra da resmi daha büyük bir tuvale geçireceksin. Birkaç haftanın, belki de birkaç ayın sonunda resim bitmiş olacak. Bu da çok hoş." Wallis dikkatle Meredith'in yüzüne düşen ışığa bakıyordu. Temiz bir kâğıt alıp, yeniden çalışmaya koyuldu. Meredith konuşurken Wallis gülümsüyordu. "Pek güzel olacak ama gerçekten filan bahsetmemize gerek yok. Sen Drury Lane'e layık bir kostümlü oyun sahnelemiş olacaksın. Bu gözle görünenler yalnızca dekor, sahne malzemesi."

"Kal!" Wallis kolunu kaldırmıştı. "Öyle kal! Gözlerini kapa ve hiçbir şey düşünme. Ben seni çizerken beynini boşalt."

"Bundan kolay bir şey yok."

Wallis sessizlikte çalıştı. Meredith uyukluyor görünüyordu ve odada sessizliği bölen tek şey, kapalı pencereden çıkmaya uğraşan bir sineğin kızgın vızıltısı idi. Birden kapı çalındı. Resme ara vermek zorunda bırakılan ressam, öfkeli bir sesle "Kimsiniz?" dedi. Birkaç saniye sonra bir fısıltı duydular; sanki birisi kapıya gizli bir şey anlatıyordu. Wallis bir kez daha "Kim var orada?" diye bağırdı.

Kapı yavaşça açıldı ve bir burnun ucu görüldü. Meredith doğrulup, kahkahayla güldü. "Pig, sevgili Pig, gir içeri!"

Kız ürkerek girdi. "Çok özür dilerim baylar ama giyinik

olup olmadığınızı bilmediğimden beklemesini söyledim.” Başını geri atarak merdiveni gösteriyordu.

“Sevgili Pig, Francis Bacon’la bir akrabalığın var mı?”

“Ben bir Trotter’ım efendim. Hammersmithli Trotterlardayım. Bildim bileli de öyleydim.” Bonesini düzeltti; Meredith’e gel de aksini söyle der gibi baktı. “Tüm Trotterlar ev hizmetindedirler efendim. Bundan da kıvanç duyarım. Sonra da buraya geliş nedenini hatırlayıp Wallis’e döndü. “Aşağıda sizin izin vermeniz halinde yukarı gelmeyi dileyen bir hanımefendi var. Buraya getirilmesini mi yoksa aşağıda bırakılmasını mı uygun görürsünüz?”

“Adını verdi mi?” derken Mary Ellen Meredith içeri girdi. Yerinden fırlayan Wallis resim tahtasını düşürmüştü.

“Özür dilerim. Her zamanki gibi münasebetsiz bir zamanda geldim.”

“Yoo, hayır. Kesinlikle değil.” Wallis ile Pig yere eğilmiş, tahtadan dağılan resimleri toplama konusunda yarışıyorlardı. “Bitirmiştik.” Wallis, bir el işaretiyle Pig’e dışarıyı gösterdi. Kız yerden kalktı ve hepsine sırayla baka baka, geri geri dışarı çıktı.

Meredith yatağa uzanmış, kolları başının altında, eşine gülümsüyordu.. “Beni affet sevgilim, ama kalkamıyorum. Ölü ya da ölmekte olan şairim.”

“Biliyorum. Daha doğrusu bu pozu verdiğini biliyorum. Yerden kalkmış, başı eğik halde resimlerini dizmekte olan Wallis’e döndü. “Kocam iyi bir model mi Bay Wallis?”

“Ee...” Wallis şaşkınlıkla bakıyordu.

“Hiç değilse bir şair için modellik ediyorum. Başka biriymişim gibi yapıyorum.”

“Şu ünlü tavanarası bu demek.” Mary’nin, kocasını görmezden gelir gibi bir hali vardı. Wallis, kadının sinirli sinirli bileğindeki kehribar boncuklarla oynadığını fark etmişti. Mary boncukları döndürdükçe pencereden süzülen gün ışığı kehribarlara değişiyor; taşlardan saçılan renkler küçücük odanın içinde yanıp sönüyordu. “Ve onu ısıtan tüm tutkular sevgilim. Şu yatakta bile.”

“Seni ölü sanıyordum, George.”

“Ölüler öykü anlatmayı sürdürürler sevgilim.”

"Çizimlerinizi görebilir miyim, Bay Wallis?" Birden ressamdan yana döndü. O sabah tamamladıklarını incelediği süre boyunca Wallis onun yanı başında durdu. "Bakın" diyordu; "Gölge şurada nasıl düşüyor. Affedersiniz."

"Sizi affetmek mi? Ne için?" Bu öylesine çıkmıştı ağzından. Bir yandan da kehribar bileziğiyle oynamaya devam ediyordu.

"Siz bu işleri zaten bilirsiniz. George çok konuşkan biridir..."

"Hayır, inanın hiç bilmem. George ciddi konulardan hiç söz etmez. Benimle konuşmaz." Kocasını yatakta ölü pozunda yatarken görüntüleyen resmi inceliyordu.

Onlar konuşurken, Meredith bir kez daha Chatterton'ın pozunu almıştı. Başı daha da rahatsız bir biçimde kıvrılmış olarak "Gerçeği buradayken ressamın izlenimlerine neden bakıyorsun?" diye fısıldadı.

"Sen hep ilk izlenimlerine güven dersin ya."

Üçü birden, ama en çok da Meredith güldü buna. "Ama kanını tutuşturan ben değil miyim? Henry'nin de dediği gibi, çok gerçeğim."

Resimlere bakmayı sürdüren Mary Ellen tatlı tatlı "Hiç de gerçek değilsin" dedi.

"Beni doğal bulmuyorsun, öyle mi?"

"Seni kâğıt üzerinde daha doğal buluyorum."

"Şiirlerde mi, resimlerde mi?"

"Her ikisinde de."

"Yani ben sahteyim ama yazılarım sahte değil."

"Bunu sihirli aynana danışman gerekecek."

"Ama benim sihirli aynam sensin."

"Hayır. Ben yalnızca senin karınım." Onun önünde bu denli rahat konuşabilmeleri Wallis'i şaşırtmıştı. Mary hiçbir şey söylenmemiş gibi ressama döndü. "Bu çizimlerden sonra ne yapacağınızı anlatmanızı isterim, Bay Wallis. Ayrıntıları bilmek isterim. Aklımda soru kalmasın." Yattığı yerden onları gülümseyerek izleyen kocasına baktı. "George dinlemiyormuş gibi yapacak ama söylenen her şeyi duyacaktır. Huyu bu."

"Bu işler hep böyledir sevgilim."

Ama kadının kulağı resmi ışığa tutan Wallis'teydi artık.

“Resmi bitirince üzerinde su ile çalışmam gerekecek. Sonra da gri boyayla gölgeleri verebileceğim. Ardından da renklerimi ekleyeceğim ve kurumasını bekleyeceğim. Kuruyup sertleşince kıl fırçayla ayrıntıları çalışırım. Işığa gelince...”

“Sön, lanetli ışık!” Meredith bir kez daha tavana bakıyordu.

“Işığa gelince; resme azıcık su sürüp ekmek içi ile ovمام yeterli. Hiç değİLse, benim kullandığım yöntem bu.”

Meredith dönünce küçük yatak gıcırdadı. “Şairleri ekmekle su yaşatmıştır. Bunu biliyor muydun sevgilim? Samanlıkta seyyran bilirsin değil mi?”

İkili kendilerini konuya öyle kaptırmışlardı ki, onu duymadılar. “Hiçbir şey gerçeği alt edemez Bayan Meredith. Burası Chatterton’ın odası. Hem de o günlerde olduğu gibi...”

“Her şey aynı mı?” Mary bunu sorarken etrafa göz atıyor, bakışlarını kocasından ayırmıyor, ona da adeta odadaki eski eşyalardan biriymiş gibi bakıyordu.

“Aynen!” Wallis öyle coşmuştu ki, bu basit soruya bile böyle kesin bir yanıt veriyordu. “Evet! Aynen! Ve ben bu odayı görüntüleyebilirsem onu sonsuza kadar dondurmuş olacağım. Buradaki en narin şey, şu zavallı bitki bile ölümsüz olacak!” Heyecandan kadının kolunu tutmuştu, hızla çekti. Kadın ondan uzaklaşmamıştı. Artık ne söylediğini pek bilmez bir halde devam etti: “Şuraya oturup, görüntüye baktım. Sen gelmeden önce saatlerce bunu yaptım, George...” Deliler gibi adamdan yana döndü; “Ama bunu sana anlattım zaten. Ve baktıkça ortalık ışıdı. Bunu düşünebiliyor musun?”

“Evet” dedi kadın. “Hem de çok iyi.”

“Ve ben o parlaklığı tuvale geçirebilirsem hiç solmayacaktır.”

“Zavallı şairin tam tersine.” Meredith inler gibi yaptı.

“Ama ölüm de gerçek olacak. Anlıyor musunuz?” Wallis Mary’den uzaklaşmıştı; şimdi sözlerini her ikisine birden söylemekteydi. “Ölümün gerçekliği için odanın gerçekliğine ihtiyacım var. Ben arseniğin alınışını, ıspazmozları, ağzın köpürmesini görüntüleyemem. Sana zehir vermezsem görüntüleyemem, George...”

Mary kendini yatağın ayakucundaki iskemleye bırakıver-

mişti. Meredith güldü. "Sevgilimi gerçeklerin içine salmamalı-sın Wallis. Alışık olmayanlar için tehlikeli olabilir." Kadın, "Gerçeklerin suçu yok George. Oda havasız" dedi.

Meredith yatağın üzerinden eğilip tavanarasının penceresi-ni açtı. "İstersen, ağzımı köpürtmekten mutlu olacağım Henry. Facialar karşısında çok anlayışlıyım; değil mi sevgilim?"

"Neyi anlamak istersen onu anladığın kesin, George."

"Ama trajedi en büyük hünerimdir."

"Komedi de en büyük kusurun."

Wallis kendini onun için sahnelenen bir oyunun seyircisi gibi hissetti bir an. Aynı anda da söylediklerinde içten oldukla-rını fark etti. Meredith birden ayağa kalktı ve "Sana su getire-yim" diyerek, odadan çıktı.

Wallis zaten sırada olan taslaklarını sıralamaya koyulmuş-tu. Koluyla resim tahtasını sildi ve dikkatle bir kenara bıraktı. Sonunda doğruldu ve Mary'e baktı: "George harika bir mo-del" dedi, "yatakta öyle sessiz yattı ki." Mary yerinden kalk-mış, odayı arşınlamaya başlamıştı. Wallis'in iskemleye bıraktı-ğı paltoda kocaman bir kırışık vardı artık. Neredeyse kendi kendine "Burayı sevdim" dedi. "Pek gizli bir yer. Kendi içine gömülü gibi." Pencereye ulaşmak için yatağın üzerinden uzan-dı. "Kendi sırlarımdan bıcarsam, aşağı bakıp, başkalarının sırlarını merak edebilirim." Wallis'e döndü: "Böyle şeyler geçer mi aklınızdan?"

Adam duraladı. "Ben sizin sırlarınızı merak ediyorum."

"Yoo, hayır. Bunu yapmamalısınız."

"Resmini mi yapmayı öneriyordu sevgilim?" Meredith elinde bir bardak suyla odaya dönmüştü; karısının en son de-diklerini duymuş olmalıydı. "Kaba saba gerçekler için ne derse desin, Wallis güzellikleri hemen görür." Mary yataktan hızla uzaklaşıp George'un yanına geldi, suyu aldı ama içmedi. "Ze-hirli değil sevgilim" dedi George.

Wallis artık dayanamıyordu. "Ben ikinizi baş başa bırakay-ım. Bellew'e gidip boyalarımı almam gerekiyor" diyerek, tah-tasını ve çizimlerini topladı. "Bay Daniel'in burada kalıp din-lenmenizden mutlu olacağından kuşkum yok."

"Hayır..."

"Hayır, buna hiç gerek yok Bay Wallis." İkisi de aynı anda konuşmuştu.

Meredith güldü. Baş başa kalma konusundaki isteksizlikleri onu utandırmıştı. "Beni Pig'in insafına bırakma, Henry. Trotterlar ve Hammersmith dışında bir şeyden bahsetmiyor."

Wallis de gitmek istiyordu. "Seni haftaya stüdyoda bekleyebilir miyim?" Kapıyı açmadan önce son bir kez odaya göz attı. "Hiç değilse orada rahat olursun George."

Merdivenlerden indiler. Basamaklar daracıktı. Mary önden gidiyordu. "Benimle ne istersen yapabilirsin Henry. Emrine amadeyim."

"Başka yapacak işim yok demek istiyor, Bay Wallis."

İlk sahanlığa vardıklarında Meredith'in sesi sertleşmişti: "Sen nereden bileceksin ki sevgilim? Seni görmüyorum bile." Hemen ardından gülerek elini yavaşça Mary'nin omzuna koydu. "Telaş etme, Henry. Buna zamane aşkı diyorlar. Aslında birbirimize bayılıyoruz. Değil mi Pig?"

Hizmetçi kız merdivenin alt başında onları beklemekteydi. Görür görmez, kıkırdayarak kapıyı açmaya koşturdu. Eşikten geçerlerken de her birine ayrı ayrı diz kırdı. Kapıyı arkalarından sıkıca örterken "Tam günü" diye söylendi.

Brooke Sokağı'ndan aşağı inerek Holborn Hill'e ulaştılar. Çizimlerine gözü gibi bakan Wallis, anayola çıkar çıkmaz bir araba çevirdi. Kapıyı açarken durakladı; "Sizi Frith Sokağı'na kadar bırakabilir miyim? Yolumun üstü."

Meredith kabul edecek gibi oldu ama Mary başını sallayarak itiraz etti. Arabadan gelen sıcak havadan uzaklaşarak "Hayır" dedi, "yürümemiz lazım."

Meredith "Havaya ihtiyacımız var. Ne de olsa ben az önce zehirlendim" dedi.

Araba uzaklaşırken, Wallis arka camdan onlara bakıyordu. Holborn'a doğru ilerlerken derin bir sohbete dalmış gibi bir halleri vardı. Belki de başlarını öne eğmişlerdi, o kadar. Araba Gray's Inn Yolu'na saptığında Wallis derin derin iç geçirerek, ölüm döşeğindeki Chatterton'ı çizdiği son çalışmayı çıkardı. Ancak kendini resme veremiyordu. Bir kez daha arkasına döndü ama Meredithler artık gözden kaybolmuşlardı.

"Koyun tantralar çok iyi." Kararlaştırılan günde Kubla Khan Lokantası'nda buluşmuşlardı. Charles, arkadaşlarına "Kimileri Bhagavad-Gita'yı yeğliyorlar, ama o çok acı" diyordu.

Harriet Scrope parmağını eskimiş mönünün üzerinde gezdirerek: "Ben öyle bir şey göremiyorum" dedi.

Charles güldü. "Uyduruyordum. Şiirin aşkın gıdası olduğunu duymuş muydunuz?"

Andrew Flint "Ah, evet. İgnis fatuus." Kendi kendine mırıldanır gibiydi. "Sağlam mideler için ilginç bir yemek olmalı. Ne dersiniz?"

"Bana acıısı ve keskininden verin" diyordu Harriet. "Ben acı ve keskin severim."

Philip Slack, özenle katlanıp tabağının yanına konmuş kırmızı peçeteye bakarak "Korma" dedi.

"Ne dedin hayatım?" Harriet, genç adama iyi davranmaya karar vermişti; belli ki Wychwoodlar'ın yakın arkadaşıydı.

"Korma acıdır."

"Ah, eminim öyledir." Adama göz kırptı. "Buraya sık geliyor olmalısın." Hint müziğinin sesi birdenbire çok yükselmişti. Harriet, kollarını başının üzerinde dalgalandırarak: "Tanrıça Kali böyle yapardı" dedi, "eski günlerde."

Flint hâlâ mönüü inceliyordu. "Que faire?"

Harriet, yaptığı bu ani hareketten sonra bir ürperti geçirdi. "Ben kararımı verdim. Kuzu usulü koyun istiyorum." Arkaya döndü. "İyi de, benim cinim nerede kaldı?" Aslında garson da

o anda gelmiş; elinde cin, tam arkasında duruyordu. "Korkut-tun beni! Seni Kraliyet Celladı sandım." Garson bunu pek anla-mamıştı ama eğilip gülümsedi. "Bir çay kaşığı isteyebilir mi-yim?" dedi Harriet.

"Anlamadı ben. Buz mu istiyor bayan, evet?"

"Hayır. Kaşık." Sözcüğü yavaşça tekrarladı ve havaya bir kaşık çizdi. "Hüp hüp."

Flint, kadının davranışlarından utanmaya başlamıştı. Dik-kati başka yöne çekmek için masanın üzerinden eğilip Vivien'a "Bir galeride çalışıyordunuz sanırım" dedi.

Vivien Wychwood hiç konuşmuyordu. Charles, lokantaya gitmek üzere evden çıkmadan önce bayılır gibi olmuştu; o da akşamı Charles'ın yüzünde hastalık ya da gerginlik belirtisi arayarak geçirmekteydi. "Ben mi?" Flint'in ilgisi onu şaşırtmış gibiydi. "Şey ben Cumberland ve Maitland'da çalışıyorum. Chester Sokağı'ndadır bilirsiniz." Sesi yok olup gitti.

"Gerçekten mi? Bunu biliyordum." Harriet, hem galeride tanıştıklarının hem de Chatterton belgelerini Charles'tan alma olasılığının sır olarak kalması gerektiğini Vivien'a hatırlatmak istercesine konuşuyordu. "Hem de bir galeride, bu hiç aklıma gelmezdi!" Sesinin tonuna bakılacak olursa galeri değil de mez-baha diyordu sanki. Vivien bunu duymadı. Rahatsızlığı açıkça belli, başını bir yandan bir yana döndürmekte olan kocasını iz-liyordu. Harriet Vivien'ın bakışlarını izliyordu. "Şapkanın al-tında bir arı var gibi" dedi Charles'a.

"Yoo, hayır. Öyle bir şey değil." Charles baş ağrısını kovu-yormuş gibi bir el hareketi yapmıştı. "Bal severim ama arıları değil."

"Ah, bir hedonist." Konuşmak için ileri doğru eğilen Flint'in alnında ince bir ter tabakası vardı. Charles ses çıkarma-dı. Flint Vivien'a döndü; heyecanlı bir hali vardı. "Cahilliğimi bağışlayın ama sizin galeride birkaç tane Seymour görmedim mi?"

"Ayy!" Harriet mөнüyü bıraktı. "Sizin yerinizde olsam çok dikkatli olurum" dedi. Vivien'ın boşboğazlığını açık edecek diye dehşete düştüğünü görünce ekledi: "Seymour ucuz değıl-dir, bilirsiniz."

“Sanırım caveat emptor, değil mi?”

“O ne demek, köpeğe dikkat mi?” Harriet bilinçsizce dişlerini göstermişti.

Flint boğazını temizledi. “Evet, mutatis mutandis.”

“Ad nauseam” diye mırıldandı kadın. Birdenbire içi sıkıldı. Yeşilli sarılı cırlak duvar kâğıdına, mutfak kapısını ve iki küçük tuvaletin girişini gizleyen mor perdeye, yemek ve şarap lekeleleriyle dolu kırmızı halıya, döktüğü cinden ıslanan gri masa örtüsüne baktı. “Dostum Sarah Tilt’i tanıyor musunuz? Hani şu ünlü sanat eleştirmeni” diye sordu. Herkes susmuştu. “O, ressamlar hakkında her şeyi bilir.” Harriet yeniden canlanmıştı. “Aslında bir erkek oyuncuğa ihtiyacı var.” Bunu büyük bir cüretle söylemişti; bu sözler dışıde sıra beklerken *Daily Mail* gazetesinde rastladığı bir yazıda gözüne ilişmişti. Herkes şaşkın şaşkın ona bakıyordu. “Laflarımızı sakınmayalım” diye devam etti. “Gerçekleri görelim. Sarah da sanat eseri sayılmaz.”

Philip öksürdü. Harriet arkadaşını satmaya karar verdiğinden beri, garsonun masanın yanında beklediğini duyurmak ister gibiydi ona. Herkes hareketlenip mönüleri bir kez daha eline aldı. “Bir bakalım” dedi Flint; “Bir şeftali yemeye cesaretim var mı?”

Charles elini uzattı. “Hayır. İzin verin siparişi ben vereyim. Bu benim davetim.”

Harriet artık olup bitenin parçası haline gelen ve ağzı kulağına varan garsona “Öyleyse ben bir cin daha alayım” dedi.

“Beraberinde de bir alet, değil mi lütfen?”

“Birileri pek samimi olmaya başladı.” Yine de Charles’ın Tikka Tavuk, Koyun Tandoori, iki adet Sebze Biryani ve herkeşe papadom siparişi vermesini gülerek ve başını sallayarak izledi. “Şarabı da unutma!” dedi Charles.

“Cini de. Cin cin. Ben beklemesin.”

Şarap gelince, Charles kadehini “Chatterton’a!” diyerek kaldırdı. “Şaire ve tüm eserlerine!”

Flint Vivien’a doğru eğildi: “Ne bu Chatterton meselesi? Thomas mı?”

Harriet ona uyarır gibi bakıyordu. Charles’ı kurtarmak istiyorsak onu bu Chatterton işinden çekip almamız, bunu gizli

tutmamız gerek der gibiydi. (Ve Vivien onun ne demek istediğini çok iyi anlıyordu.) Vivien yalnızca "Bilmiyorum" dedi. "Ne demek istediğini bilmiyorum."

"Bir buluş." Philip, boş tabağına doğru alçak bir sesle seslenmişti.

"Ne?" Flint duyabilmek için gayret gösteriyordu.

Harriet, Flint'e döndü: "Söyleyin Andrew, size Andrew diyebilirim, değil mi? Ne üzerine çalışıyorsunuz? Bilmek isterdim."

Bu soru Flint'in elini ayağını boşaltmıştı. Hep bu etkiyi yapardı. "Mea culpa..." diye girdi söze.

"Roman mı? Biyografi mi?"

"Bir biyografi yazıyorum." Yutkundu. Çalışmalarından söz etmek ona hep zor gelirdi. Ona göre bu, içine düştüğü güç durumdan başka bir şey değildi. "George Meredith hakkında, bilirsiniz."

"Evet. Çok iyi bilirim. Karısının şu ressamla ilişkisi olmamış mıydı? Öyle bırakıp gitmesine izin verdiği için pek aptal olmalı diye düşünmüşümdür."

"Ben o kadar ileri gitmezdim sanırım."

Harriet, kibirle "Siz hiç ileri gitmezsiniz sanırım" diye yanıtladı onu.

Kıpkırmızı kesilen Flint karşılık vermek üzereydi ki, önüne kahverengi bir sıvı kondu. Yüzen bir iki bezelye görebiliyordu. Garson çatalla karıştırırken domates suyu çizgisinin yavaşça dönüşünü izledi. "Biryani, bayım" dedi garson; "Çok iyi."

Harriet kahkahayı basmıştı. "Yüreğimi Yaralı Diz'e gömün! Bu da Kolomb'un Hintli sandığı yerlilere ait, değil mi?"

Garson da onunla birlikte güldü. Yemek adamın gözünde bir eğlenceye dönüşmüştü; bu nedenle de bir yandan peş peşe yemek getiririyor, bir yandan da diğerlerinin tepkilerini izliyordu.

Harriet masanın üzerinden eğilip Tikka Tavuğu kokladı. Burnunu yemeğe öyle yaklaştırmıştı ki, bir an için ayırt edilemez oldular. "Bu tavuk cehenneme gidip dönmüşe benziyor!" derken sesinde memnun olmuş bir hal vardı.

Vivien Charles'ın tabağına pilav koydu. Adam ona bakıp

gölümsedi ama yemeğine ilgi göstermedi. Başkaları yerken onları izlemekten mutlu görünüyordu. Şarap kadehini kaldırıp içinden masadakileri seyretti; uzayan, kırmızı suratlarını gördü. "Bakın" dedi; "şiir ölümsüzdür." Karısıyla konuşuyor gibiydi. "Burada bir yaşamöykücüsü var ve George Meredith üzerine yazıyor. Şair yaşıyor!" Sözcükleri yayararak konuşuyordu. Devam etmeden önce durdu. "Chatterton için söylediğim de bu. Biliyor musun Harriet, önsözü bitirebildim..."

Ama Harriet çaprazında oturan Philip'e bir şeyler söylemeye başlamıştı. "Bir kütüphanede çalıştığını duydum, hayatım. Söyle bakalım: Benim kitaplarımdan kaçısı var sizde? Yaklaşık olarak tabii." Bu davete yalnızca Charles ve Vivien'la birlikte olacağını sanarak katılmıştı. Vivien'la St. James Parkı'nda yaptıkları planın yeni bir aşaması olacaktı. Ama Andrew Flint ile Philip Slack'in varlıkları onu huzursuz etmişti. Bu nedenle de her zamankinden fazla içmekteydi.

"Hepsi var, Bayan Scrope."

"Harriet. Bir kütüphaneci bana her zaman Harriet diyebilir. Böylece beni yalnızca bir kitap olarak görmezsin." Bu sırada kollarını yanlarına yapıştırmış, avurtlarını içine çekmiş ve gözlerini kapamıştı. Philip telaşlanmıştı. Bir açıklama için diğerlerine baktı ama onlar sohbet ediyorlardı. Harriet, gözlerini açıp Philip'e sırttı. "İnce bir cilt olmaya çalışıyordum Philip. Sana Pip diyebilir miyim? Daha edebi oluyor." Garson, kendiliğinden üçüncü cini getirmişti. Harriet havalı bir hareketle çay kaşığını adama uzatıp, bardağı dudaklarına götürdü ve uzun bir süre orada tuttu. Boşalan bardağı garsona uzatırken "Bana bayılıyorlar" diyordu; "Halk beni o çarpan yüreğine aldı; bırakmıyor. Kopmayı denedim. Tanrı şahidimdir ki, kopmayı denedim. Ama hayır. Beni istiyorlar! Beni her şeyimle istiyorlar! Bana doyamıyorlar." Kendine dokundu. "Ve ben okuyucularıma hiç sırt çevirmedim. Hiçbir zaman! Bir içki daha alabilir miyim acaba?" Philip'in, onun neden söz ettiği konusunda en ufak bir fikri yoktu. Kadının da yoktu. Philip, Harriet'in istediği içkinin getirilmesi için işaret etti. "Söyle bakalım Pip, sen de yazıyor musun?" Garson, Philip'in hareketini yanlış yorumlamış ve bir kase mango turşusu getirmişti. "Bu Anne'nin sonu!"

Philip istenmeyen turşuyu inceliyordu. "Bir zamanlar bir roman yazmayı denemiştım."

"Bak bu iyi haber işte." Bugünlerde herkes yazıyor diye geçirdi içinden.

"Ama başaramadım. Bıraktım..."

"Ellerini göreyim canım." Harriet, Philip'in, incelemesi için kendisine çekine çekine uzattığı ellerini yakalayiverdi. Parmak uçlarını iyice sıkarak, muzafferane bir edayla "Biliyordum!" diye bağırdı. "Bunlar yazar eli! Şu yürek çizgisine bak." Parmağını bu çizginin üzerinden geçirdi. "Ne zaman duracağını hiç bilmiyor, değil mi?" Gözlerini deviriyordu.

Garson masaya dolu bir şişe cin getirmişti. Bir yandan konuşmaya kulak kabartıyor, bir yandan da Harriet'in bardağını dolduruyordu. "Bende roman var. Güzel kitap" dedi.

"Kim yazmış?" dedi Harriet, sertçe.

"Hayır efendim. Ben düşündüm." Dehşete düşen Harriet garsonun da anlatacak bir öyküsü olduğunu fark etmişti. "İyi, alçakgönüllü adam, doğru mu?" Adam doğrulmuş, Harriet'a sırtıyordu. "Şimdi bu iyi adam başkalarının arasında farklı olsun istemiyor, anladınız mı? Çok alçakgönüllü." Harriet bardağını uzatınca doldurdu. "Ama tuhaf adam. Çok tuhaf adam." Başını salladı: "Neden ama?" İçi içine sığmıyordu. "Tuhaf, çünkü herkes gibi olmak istiyor. Aynı herkes gibi. İyi öykü, değil mi?"

Harriet şaşırmıştı. "Sanırım" dedi, "buna büyülü gerçekçilik diyorlar."

Flint bir yerlerden alıntı yapıyordu: "Exegi monumentum aere perennius..."

Charles onunla ateşli bir tartışmanın ortasındaydı. "Hayır Andrew. Bu bir gerçek. Şiir daha yüce bir sanat dalı."

Flint birdenbire sinirlenmişti. "Bu tam olarak ne demek oluyor?"

"Şiir canlı." Charles, bir an için gözlerini yumdu.

"Bu romantik bir yaklaşım. Ben romantik değilim." Flint bu yemeğe gelmeyi hiç istememişti. Charles'a karşı kabalık yapmamış olmak için buradaydı ama geldiği için kendine ateş püskürüyordu. "Artık hiçbir şeyin ölümsüz olmadığını farkında

değil misin sen? Her şey anında unutuluyor. Artık tarih diye bir şey yok. Bellek yok. Kalıcılığı özendiren, destekleyen standartlar yok; yalnızca yenilik var. Bir de bitmez tükenmez bir yeni nesneler döngüsü. Kitaplar ise yalnızca nesne, alınıp bir kenara bırakılan tüketim maddeleri." Flint kızgınlığı yüzünden gecenin başından bu yana ilk kez rahat konuşuyordu. "Şiir de farklı değil. Şiir de kullanılıp atılacak bir nesne. Bir neslin ömrü boyunca bir şeyler oldu, ne olduğunu sorma, ama düzyazı, şiir, diğerleri – hiçbirinin bir anlamı yok artık."

"Buna inanacak olsam" dedi Harriet, "Gidip kendimi vururdum!" Başparmağıyla işaretparmağını şakağına dayadı; "Anne bam bam!" Böylece garsonun da dikkatini çekmişti.

Charles yavaşça "Hayır" dedi. "Bazı şeyler kalıcı."

Flint görüşünü savunmayı sürdürmek niyetindeydi. "Doğru. Kalıcılar. Ama bunun yalnızca başka bir tür ölüm olduğunun farkında değil misin? Bir yılda beş yüz yeni şiir kitabı basılıyor. Kütüphanelerde üst üste yığıyorlar, ya da raflarda tozlanmaya bırakılıyorlar." Philip başını eğmiş, düşünceli düşünceli ellerine bakıyordu. "Saklanıyorlar ama tüm okunmayanların, okunmayacakların varlığına kanıt olarak saklanıyorlar. İnsanın hırslarına ve kayıtsızlığına adanmış anıtlar olarak. Çöpe atılan o kâğıtları, boşa harcanan onca zamanı gördükçe kusacak gibi oluyorum." Charles kalktı; nişlerden birine doğru yürüdü. Bir elini alnına götürmüştü. İskemlesinden yarı yarıya doğrulan Vivien, ardından endişeyle bakıyordu. "Çağdaş bir yapıtın ömrü yalnızca üç aydır. Hepsi bu." Flint sakinleşmişti. "Geleceği düşünemeyiz. Gelecek yok. En azından ben göremiyorum."

Harriet Philip'e "Charles parayı ödeyeceğini hatırlıyor mu dersin? Pek kendindeymiş gibi durmuyor" diye fısıldadı.

Philip elleri sıkı sıkıya kenetlenmiş biçimde Flint'e bakmaktaydı. "Sen ne görüyorsun peki?"

Flint durakladı ve Philip'in ince, ciddi yüzünü ilk kez gördü. "Ne mi görüyorum? Bilmiyorum." Özür diler gibiydi şimdi. "Aslında bir şey görmüyorum." Bir mendil çıkarıp, burnunun iki yanındaki terleri sildi.

"Bu kadar karamsar olma, Andrew." Charles dönmüş, arkadaşının omzunu pışpışlamaktaydı.

"Özür dilerim."

"Hayır. Özür dileme. Bunun için bir neden yok. Herkesin haklı çıkacağı bir günü olur derler."

"Yanılıyor."

"Ne dedin Philip?"

"Yanlış. Andrew yanılıyor." Philip hâlâ çok gergindi. Harriet, onun koltuğundan ileri doğru uzanışını eğlenerek izledi.

"Yanıldığını ben de biliyorum" dedi Charles. Gözlerini lokantanın zayıf ışıklarından koruyor gibiydi. "Sözcükler kalır tabii. Böyle olmasa Chatterton'ın sahte mısraları nasıl şiir olabilirdi ki?" Durdu. Alnını ovuşturdu. "Hem öyle güzel satırlar var ki, her şeyi değiştiriyorlar."

Flint Harriet'a "İkisini söyle!" diye fısıldadı. Her ikisi de fazlaca içmişti ve diğerlerine karşı bir cephe oluşturma aşamasındaydılar.

"Kırk katır ile kırk satır var" diye fısıltıyla yanıtladı Harriet.

"Bir çocuk bir şiir okur ve tüm yaşamı değiştirebilir. Ben bunu anımsıyorum." Charles, yalnızca ona anlatıyormuş gibi Vivien'a bakarak konuşuyordu. Kadın elini onun koluna koydu. "Bu nedenle de bir şair olmak olağanüstü bir şeydir. Ta çocukluktan gelen ve hiçbir şeyin bozamayacağı bir uğraştır. Onun içinde, diz çökebileceği bir mağaraya benzeyen çocukluğun gizli saklıdır. Biz de onun şiirlerini okuduğumuzda onunla o mağarada buluşabiliriz."

Flint bir kez daha fısıldayarak Harriet'a "Ben hitabetin ölü bir sanat olduğunu sanıyordum" dedi.

"Öyle zaten."

Charles yoğun bir dikkatle lokantaya bakıyordu. "Gerçek şiirler var çünkü gerçek duygular var. Herkesi etkileyen duygular. Şunu anımsıyor musunuz?" Başını geriye attı ve şarkı söyler gibi bir tempoyla okudu:

Aynı kuş değil mi

O toprağa karışıp yok olan...

Bu şarkıyı benimle dinleyenlerin

Yok olduğu gibi.

Güldü ve gözlerini ovuşturdu. "Eğer şiirin bir önemi yoksa Andrew, neden hâlâ tek avuntuyu şiir okumakta bulanlar var? Neden bazı şairler yalnızların ve mutsuzların yoldaşı? Kitaplarda dünyada başka hiçbir şeyin gösteremeyeceği, hiçbir şeyin anlatamayacağı ne buluyorlar? Biliyor musun?" Flint ona baktı ama bir şey söylemedi. "Ve neden bazı insanlar yapıtlarını başkalarına göstermekten utansalar dahi yaşamları boyunca yazar ya da şair olmak için çabalarlar? Neden denemeyi sürdürürler? Neden yazarlar, yazarlar da yazdıkları her öyküyü, ya da şiiri yazar yazmaz ortadan kaldırırlar? Onların düşü nereden gelir?" Vivien elini tutmuştu ama o, bunu fark etmedi. "Ben nereden geldiğini söyleyeyim. Bu bir güzellik düşü, bir bütünlük düşü. Tüm mutsuzlukları, tüm hastalıkları alıp götüren bir düş. Ve bu düş bir gerçek, çünkü onu ben de gördüm. Ve ben hastayım." Vivien şaşırmıştı. Bu, artık yüzünden de açıkça okunabilen hastalığını ilk kabullenişiydi. Charles, ona doğru bakarak gülümse-di. "Üzgünüm, sevgilim" dedi. "Bana takılıp kaldığın için üz-günüm. Elimden geleni yaptım ama yeterli olmadı, değil mi?"

Bu sırada Vivien'in arkasında duran biri Charles'in dikkatini dağıtmıştı. "Evet. Tabii, sizi çok iyi tanıyorum" diye mırıldanarak iskemleden kalkmaya çalıştı. Ama ardından yana düşerek, Kubla Khan'ın halısının üzerine yığıldı.

...gelen uyku olmalı

unutulan kol aşağı sarktığında:

Kafa da ondan yana dönmüş. Kapa kapıyı şimdi.

(Modern Aşk. 15. Sone. George Meredith)

Meredith'ler Paradis Yolu'ndan aşağı doğru gelirlerken, Wallis stüdyosunun penceresindeydi. İkinci katta, Chelsea Sokakı'na bakan geniş bir pencereydi bu. Wallis'in ardındaki odaya kış güneşi dolmuştu.

Ev, bir ressam için özel olarak yapılmış gibiydi. Yeniydi. Birkaç yüz metre ilerisindeki Thames nehrinden rüzgâr estiğinde gelen kokular Wallis'i kusacak hale getirse de, bu ev, yüksek

tavanları, geniş pencereleri ve havadarlığıyla gereksinim duyduğu yerin ta kendisiydi. Burada bile koleradan korkuyordu. Ama önemli olan ışıktı; şu suyun üzerinden yansıyan, evlerin cephelerine ve tarlalara taşan, bir dalga gibi denizden karaya geçen ışıktı önemli olan. Bu dış mahallede, Londra'nın üzerine çökmüş duman bulutundan etkilenmeyen ışıktı.

Meredith karısının az önünde yürüyor, yeni evlerin numaralarını seçmeye çalışıyordu; besbelli kafası karışmıştı. Wallis, Mary'nin ne evlere ne de kocasına baktığını fark etti; nehre doğru yürürken bakışları yerdeydi. Şimdi de Meredith yolun ortasında durmuş, ona el sallıyordu. "Buradayız!" diye bağıyordu; "Ölü şair ve eşi buradalar!" Mary'nin yüzü hâlâ başka yöndeydi ama Wallis pencereden ayrılmadan önce başını ona çevirip gülümsedi. Meredith kapıyı indirecek gibi yumrukluyordu. "Beni içeri al! Yoksa Chelsea sokaklarında ölüp gideceğim!"

Wallis, merdivenleri aceleyle inip upuzun hole ulaştı. Hizmetini görecektir kimsesi olmadığı için kendiyse gurur duyardı. Aslında bir aşçısı vardı ama o da bodrumdan pek çıkmaz, patronunun kadın modellerinden biriyle karşılaşmak korkusuyla yaşırdı. Mutfaktan arada sırada gelen çığlıklar ve inilti varlığının tek tük kanıtlarıydı. Wallis evin bu bölümüne Tartarus adını takmıştı. Kapıyı açtığında eşikte yalnızca Mary'yi buldu. Bir adım geriledi; ikisi de konuşmadılar. Mary başını yavaşça sola eğdi. Wallis dışarı baktığında, yere yatmış boğulur numarası yapmakta olan Meredith'i gördü. "Şair kırık kalbi yüzünden zehir içti" diyor, elleriyle boğazını sıkıyordu. "Şair zehir içti!" Onlara baktı: "Sizler cüceler ülkesindeki devlersiniz! Bana yardım edin!" Mary hiçbir şey söylemeden içeri girdi. Wallis, Meredith'i kolundan tutup kaldırdı.

Kadın onları holde bekliyordu. "Bu çiçekler nasıl da gerçek gibi!" Wallis, duvarı ayçiçeği desenli kâğıtlarla kaplamıştı. Çiçeklerin renkleri, beyaz merdivenlerin ve cilalı parkenin üstünde ışıldamaktaydı.

Meredith merdivenlerin yanındaki pişmiş toprak büste dokundu; elinin altındaki serinliği hissetti. Konuşurken büste tutunuyordu. "İşte buna çağdaş yaşam diyorlar, sevgilim" dedi. Ardından da ekledi: "Her şey ıslı ıslı."

Wallis bir birine, bir ötekine baktı; sohbeti burada sürdürmeyi düşünüp düşünmediklerini bilemiyordu. Sonunda sustular; o da onları yukarıya, stüdyosuna çıkardı. Arkasına dönmeden "Burada da geçmiş günlere ait bir mekân var. Pek ıslıl ıslıl sayılmaz" dedi.

Stüdyoya girdiklerinde Meredith kahkahalarla güldü. Yatak, sandık, ufak masa ve iskemle Brooke Sokağı'nda durduğu gibi duruyordu. Arka duvara, uzun bir bahçeye bakan pencerenin altına yerleştirilmişlerdi. Wallis, pencerenin pervazına da tıpkı Chatterton'ın tavanarasındaki gibi bir gül yerleştirmişti. Meredith, yatağın üstünde bir gövde görür gibi oldu. Yaklaşınca bunun bir kostüm olduğunu anladı. "Onları Nathan'dan kiralamadım" dedi Wallis.

Meredith açık gri gömlekle mor pantolona dokundu. En son kimler tarafından giyildiğini merak ediyordu. "Bana uya-caklarını umarım" dedi.

"Bir cenaze levazımatçısı gibi seni ölçtüm George. Ölçülerini kendiminkiler kadar iyi biliyorum."

"Fazla bir şey değil, ama yine de kendimin." Meredith'e kostüm giymek düşüncesi pek heyecan verici gelmişti. "Bunun içinde ölü bulununca gövde mi ne yapacaksın?"

Wallis güldü. "Cılalamayı düşünüyorum. Cildini daha doğal gösterir."

"Nil'in mumya ilaçlarının kokusunu alır gibi oldum."

"Yok; o gelenler ruhlar."

"Demek ki bu yeniden doğuşun içinde ruhlar da var."

Mary uzaklaşmış, onlar konuşurken kil kavanozlarda duran Martin marka terebentini koklamaya girişmişti. Sonra odanın köşesine yerleştirilmiş olan yaldızlı aynadaki görüntüsüne baktı. Hızla dikildi, döndü ve iki eski masaya yayılmış olan fırçalara, karıştırma kaplarına, boya şişelerine ve paletlere baktı. Stüdyonun duvarlarına iştirilmiş çizimler vardı. Onlara doğru ilerlerken solmuş bir Japon paravanın arkasında dizili eski tuvaleri gördü. Paravanın önüne eski ve yüksek bir şövale konmuştu. Mary parmaklarını üzerinde kaydırıp ve tahtanın dokusunu hissetti. Tuval yeni gerilmiş, pırıl pırıl beyaz astar çekilmişti. Öylesine beyazdı ki, Mary gözünü kırpıstırmadan baka-

madı. Gözünün önünde küçük hortumlar ve girdaplar oluştu. Hiç kimse boşluğa bakamaz diye düşündü; ağız nasıl sözcükleri seslendiriyorsa, göz de şekiller oluşturmaya zorlanıyor.

Meredith "Şapka olursa" diyordu; "giymem gerekecek. Ama şapka nerede?"

Mary tuvale bakıp bu düzmece Chatterton odası görüntüsünün oraya nasıl geçirileceğini düşlemeye çalıştı. Ama hiçbir şey göremedi. Bütün bu süre boyunca Wallis'in varlığının bilincindeydi ve kendini ateşin kaynağından korumak istercesine paravanın arkasına geçti. Eline aldığı terk edilmiş tuvalerden birinde çıplak bir kadın gövdesi gördü; dik göğüsleri pembe ve parlak.

Kocasının "Bu pantolon çok dar" dediğini duyabiliyordu. "Fazlaca Doğa, az Sanat."

Resmi kararlı bir biçimde yere bıraktı ve paravanın ardından çıktı. "Bay Wallis'e seni pantolonsuz görüntülediği için şükran duymalısın, George" dedi. Ressamın yüzündeki şaşkınlığı görüp, duraladı biraz.

"Haydi, söyle bakalım" diyordu Meredith. "Söylenmeyecekleri söylemeye başladığına göre arkasını nasıl getireceğini duymak isterim."

"Yalnızca şey diyordum..." Durdu. "Sizi bırakmam gerektiğini söyleyecektim. Gitmem gerekiyor."

"Ama..."

"Hayır, Bay Wallis. Ben George'a yolu göstermek için geldim. Yön duygusu hiç yoktur. Gerçekten, hiç." Kapıdan çıkar-ken dönüp "Hoşça kal George" dedi.

"Adieu Bayan Chatterton."

Wallis ona sokak kapısını açabilmek için ardından seğirtti. Eşikte bir an için durdu. Tam olarak ne söylemek istediğini bilmiyordu ama "Umarım" dedi kadın, "sizi şaşırtmamışımdır." Kendini toplamıştı. "Dilerim kocamla birlikte geldiğim için sizi şaşırtmamışımdır. Yolumun üstündeydi ve..."

"Hayır. Hayır. Kalamadığınız için..."

Wallis daha cümlesini bitiremeden Mary dönmüş, nehre doğru ilerlemeye başlamıştı. "Yanlış tarafa gidiyorsunuz!" diye bağırdı. "Bayan Meredith! Yol bu tarafta!" Kadın o zaman ona baktı. Ne dediğini duymamış gibi başını salladı ve Chelsea İskelesi'ne

doğru giden köşeyi dönmeden önce gülümsedi. Wallis stüdyoya dönerken, bu kadın kimseye baş eğmez diye düşünüyordu.

Meredith, Wallis'in onun için bulduğu 18. yüzyıl giysisini giymişti. "Nasılım?"

"Tıpkı Chatterton gibisin." Wallis tahta masalardan birine doğru ilerledi. Birkaç kil kasede boyalarını hazırlamıştı ve yalnızca paletine alması gerekiyordu. Meredith'in güldüğünü duyar gibi oldu. "Yoo, gerçekten ona çok benziyorsun. Her ikinizin de kızıl saçlı olduğunu biliyor muydun?"

Meredith konuşmuyordu. Biraz sonra "Her şeyi sanat için feda etmeye Pig'i nasıl kandırdın?" diye sordu.

"Pig'i mi?"

"Zavallıya eşyalarını sana vermesi için ne yaptın?" Meredith yatağın üzerinde zıplamaktaydı.

"Seni düş kırıklığına uğratacaksam üzgünüm ama bunlar Pig'in değil. Her şeyi satın aldım. Aradaki farkı göremiyor musun?"

Meredith parmağını yatağın başucuna dayalı duran yastığa gömdü. "Sanırım bu da her şeyi daha gerçekçi yapıyor, değil mi? Bir şeyi satın aldığın zaman, sana ait olduğu zaman, daha derin bir gerçeklik mi kazanıyor sence?" Şimdi de yatağa yatmış, ayaklarını havaya dikmiş, biraz önce giydiği tokalı ayakkabıları inceliyordu. "Sence de öyle değil mi?"

Wallis şövaleden büyük tuvali kaldırıp, yerine kompozisyonun ana hatlarının önceden yapılmış olduğu daha ufak bir tuval koydu. Yukarıya, üzerinde renkler konusunda notlar olan eskizlerinden iki tanesini yerleştirdi. Şövaleyi odanın ortasına taşıdı. "Tavanarasında nasıl yattığını anımsıyor musun George?"

"Hayır. Bu soruyu Chatterton'a sorman gerekiyor."

"Şöyleydin." Wallis eskizlerden birini getirmişti.

"Sen bir dirilticisin Henry. Görüyorum ki sen ölüleri yaşama döndürebiliyorsun."

Wallis şövalesine döndü. "Kafanı yana eğ. Sol elin göğsünü yavaşça tutsun. İyi. Şimdi sağ kolunu yere salıver. İyi. Çok iyi."

"Bir zehir şişesi filan tutuyor muyum?"

"Şişe yerde daha iyi görünüyor. Kompozisyonu güçlendiriyor."

“Öyleyse yok edelim gerçeği! Atalım pencereden gitsin! Yok farz edelim.” Bunları söylerken, Wallis’in gösterdiği pozunu alıyordu. Aslında öyle iyi hatırlıyordu ki, Chatterton’ın son yazısını hiç düşünmeden tekrarlayıverdi.

Wallis at kılından bir fırça seçip, sarı aşı boyası ve veridian kırmızısı karışımına batırdı. Bu Chatterton’ın ve de Meredith’in saçı içindi. Çalışırken sessizdi; kendini işine vermişti. Onun bu hali modelini de etkilemiş olacak ki, gözleri kapalı, başı bir yanda uyur gibi duruyordu. Ama Wallis insan yüzünün çizgilerini iyi bilirdi ve Meredith’in düşündüğünü –bir şeyleri çözmek istercesine düşündüğünü– anlayabiliyordu.

İkisi de konuşmuyordu. Wallis, işiyle öylesine meşguldü ki, tuvalde gördüğü belli bir kişi değildi de, sanki tüm insanların görüntüsüydü. Odaya nasıl ışık vereceğine karar veremiyordu. Birden aklına, başkaları cesedi bulduklarında onu nasıl gördülerse kendisinin de o şekilde görmesi gerektiği geldi. Hizmetliler uyanıp da tavanarası kapısının altından sızan acı arsenik kokusunu aldıklarında kapıyı kırışmış, Ağustos sonlarına doğru bir şafak vakti şairi ölü bulmuşlardı. Wallis de içeri girenlerle birlikteydi. Güneşin eğimli ışınlarının Chatterton’ın gövdesini nasıl da yaladığını görüyordu. İçi boşalmış mum, odaya girenlerin rüzgârıyla sönyordu. Hava, yerdeki dağılmış kâğıtları rastgele sürüklüyor, oradan oraya savuruyordu. Wallis şimdi de şairin solgun yüzünü boyuyordu. “Merdivenlerden geçerken Chatterton’ı gördün mü yine, George?”

“Ne dedin?”

“Düşünde. Chatterton’ı gördüğünü söylemiştin.”

“Hayır. Başka şeyler görüyorum artık.”

“Pek ciddileştin George.”

“Ölüyüm, unuttun mu?” Sözcükler pek sert çıkmıştı. Meredith hemen “Aslında bir aşk şiirine zehir katmayı düşünüyordum” diye ekledi. Gözlerini açtı. “Ama hiç değilse bir kez de kadın içmeli; ne dersin Henry?”

Nedense bu sözler Wallis’i utandırmıştı. “Neden şiirlerinden hiç söz etmezsin, bilemem.”

Meredith güldü. “Başka şeylerden çok fazla söz ettiğim için mi acaba?”

"Hayır, resim söz konusu oldu mu çok güzel konuşuyorsun."

"Hiç değilse senin resimlerin hakkında."

"...ama kendi sanatın konusunda sessizsin." Wallis bir yandan konuşuyor, bir yandan da bir gölgeyi yerleştiriyordu.

"Üzerinde konuşulacak bir şey yok ki!"

"Gerçek değil de ondan mı demek istiyorsun?"

"Yoo, hayır. Bu nedenle değil. Sözcüklerden daha gerçek hiçbir şey yoktur. Gerçeğin kendisidir onlar. Sorun şu ki, yaptığım her şey bir deneye dönüşüyor -anlamıyorum, ve Tanrı öyle istiyor olmalı ki anlayamayacağım da-; iş bitene kadar da bir metelik değeri olup olmayacağını kestiremiyorum."

Wallis bu arada sönmüş bir mumdan çıkan dumanın rengini ayarlamaya çalışıyordu. "Gerçek olanla nasıl deney yapıyorsun ki? Yapacağın tek şey onu aktarmak."

"Senin yaptığın gibi mi? Bir şişe zehir sihir keramet yer değiştiriyor öyle mi?"

"Ama şişe gerçek bir nesne. O değişmedi." Napoli beyazıyla kobalt mavisinin istediği karışımını bulmuş, samur fırçasıyla pür dikkat dumanı boyamaya başlamıştı.

"Ben de aynı gemideyim. Bu deymi bilir misin? Ben sözcükler gerçektirler dedim, Henry. Neyi anlattıkları gerçektir demedim. Sevgili ölü ozanımız Keşiş Rowley'i yoktan var etti ama şu anda o, gerçekten yaşamış bir yığın ortaçağ keşişinden çok daha canlı. Uydurulanlar her zaman için daha gerçek. Biraz oturabilir miyim artık? Kolum ağrıyor." Wallis, başını evet anlamında salladıktan sonra dumanın tuvalde yarattığı etkiyi görebilmek için geriye gitti. Meredith kendini konuya kaptırmış, yataktan atlayarak inmiş, odada dolaşarak konuşuyordu. Resme bakmamak için çaba göstermekteydi. "Chatterton yalnızca bir kişi yaratmadı. Tüm bir dönemi yarattı ve onun düş gücünü kendi düş gücü yaptı. Chatterton onu var edene kadar kimse ortaçağı anlayabilmiş değildi. Şair dünyayı yalnızca aktarmaz, ya da satırlarında yeniden yaratmaz; bir dünya yaratır. Bu nedenle de ondan korkulur." Meredith, Wallis'in yanına gelip resme ilk kez baktı. "İşte bu nedenle de bu resim Chatterton'ın gerçek ölümü olarak hatırlanacak. Burnuna bir yanık kokusu geliyor mu?"

Wallis telaşla başını kaldırıp pencereden dışarıya bakınca, yoğun bir duman tabakası gördü. "Aman Tanrım!" diye bağırdı. "Dışarıda bir yangın olmalı!" Aynı anda da açık renkli dumanla koyu renkli dumanın nasıl yer değiştirdiklerini fark etti.

Alevler nehir tarafından geliyor gibiydi. İkisi de evden fırladı. Meredith'in tokalı ayakkabılarından biri ayağından çıktı. (Hâlâ kostümlü olduğunu unutmuştu.) Wallis, o eğilip bağlayana kadar Chelsea İskeleyi ile Paradise Yolu'nun köşesindeki küçük kalabalığın arasına karışmıştı bile. Bir işçi, nehir kenarındaki 18. yüzyıl yapımı evlerden birini gösteriyordu. "Şu bahçedeydi" dedi. "Birden başladı ama hemen de söndü." Rüzgâr yön değiştiriyor, duman seyrekleşiyor, küller ve artıklar suyun üzerine dağılıyordu.

"Tehlike yok mu?" diye sordu Wallis.

"Hayır. Hiç yok."

Meredith arkasındaydı ve Wallis onun "Bırakın yansın, bırakın yansın" dediğini duyar gibi oldu. Ona doğru dönmeden, Mary'yi gördü; kucığında bir çocukla evden çıkıyordu. "Bayan Meredith!" diye bağırdı. "Bayan Meredith! Buradayız!" Bir anlık dehşetle yangını onun çıkarmış olabileceği geldi aklına. Mary çocuğu evin hizmetçisi olduğu belli olan genç bir kadına veriyordu. Şimdi de Wallis'e doğru ilerliyordu. Mutlulukla gülümsüyordu. Ressam, onun eşini gördüğünü varsaydı ama Meredith'e bakmak için döndüğünde adam yok olmuştu. "Hâlâ burada olduğunuzu bilmiyordum" dedi ressam. "Ben..." Kadının yüzünde gölge gibi kara bir leke vardı. "Yaralandınız mı?"

"Yoo, hayır. Kesinlikle hayır. Bayan Slimmer'ın kulübesiydi yalnızca."

Bayan Slimmer nehrin kenarındaki evde oturan bir şairdi; yazılarını bahçenin dibindeki kulübede yazmakta ısrarlıydı. Evinden pek çıkmazdı ama Wallis'in ve diğer komşuların onu şapkası yarı bağlı, etekleri çamurların içinde dolaşırken gördükleri olurdu. İriyarı, biraz buyurgan bir tipti ama onun duygulu ve hüzünlü mısralarından bunu anlamak olanaksızdı.

"Çocuğu neden taşıyordunuz?" Soruyu sorar sormaz da kızardı. Mary onun birden utandığını fark etmiş, gülümsüyordu. "Yoksa benim olduğumu mu sandınız, Bay Wallis?"

"Hayır. Yoo, hayır. Yalnızca merak ettim..."

"Bayan Slimmer'ın kâhyasının kızı. Küçük hanım olup bite-ni keyifle izliyordu ama evde bırakırsam dumandan boğulabileceğinden korktum. Derler ya; ateş olmayan yerden duman çıkmaz."

Bu beklenmedik ve alışılmadık heyecan Mary'yi canlandırmış gibiydi. Wallis onu hiç bu denli mutlu görmemişti. Birden-bire çıkan bir rüzgâr, burnuna yanık tahtaların kokusunu taşıdı. Ne diyeceğini bilemedi. "Chatterton bayağı ilerledi" diye mırıldandı. Sonra da daha özgüvenli bir sesle "Gelip bakar mıydınız?" diye sordu.

Mary sessizleşmişti. "Hayır. Daha değil" dedi. Adamın koluna girecekmiş gibi yaptı bir an. "Resmin son halini görmeyi yeğlerim. Görebilir miyim?"

"Evet. Elbette."

"Bittiğinde bana yazar mısınız? " Wallis bu isteğe nasıl karşılık vereceğini bilemiyordu. "Kocamın yanımda dolanmadığı bir günde görmek isterim."

"Az önce buradaydı..."

Kadın bunu duymazdan geldi. "Kendini benim akıl defterim sanıyor. Kendi adıma konuşabileceğime inanmaz. Bu nedenle de onun yanında saray uşaklarından daha dilsiz oluyorum." Wallis daha önce onun bu derece rahat konuştuğunu duymamıştı. Ama onunla hiç yalnız da kalmamıştı.

"Mary! Mary!" Bayan Slimmer'ın kalın sesi sıradan bir konuşma yapıyor olmalarına rağmen onları birbirlerinden uzaklaştırdı. "Sen gerçek bir kahramansın, hayatım! O zavallı, zavallı çocuğun hayatını kurtardın." Ter içindeydi, alnına pamuklu bir mendil bastırıyordu.

"Tehlike yoktu, Agnes."

"Yok muydu? Sen benim halime bir baksana!" Gerçekten de bir doğal afetten son dakikada kurtarılmış gibiydi. İpekli entarisi birkaç yerinden yırtılmış, suratı küle ve ise bulanmıştı. Terlerin yanaklardan aşağı indiği yerlerdeki gri çizgilerin altından beyaz teni seçiliyordu. Aslında entariyi kendi elleriyle yırtmıştı. "Benim resmimi yapacak olsanız Bay Wallis, ya Lot'un karısı ya da Eski Yunan'daki yarı-kadın, yarı-yırtıcı kuşlardan biri olarak yapardınız sanırım."

Bu, bir saptamadan çok bir meydan okumaydı. "Çok iyi görünüyorsunuz, Bayan Slimmer. Bana daha çok Ofelya gibi göründünüz."

Kadın buna acı bir gülümsemeyle karşılık verdi. "Hiç değilse müsveddelerim güvencede. Son şiirimi *Examiner*'a göndermiştim. Diğerleri de halka emanet edildiler. Esin perim alazlandı ama yanmadan kurtuldu." Manzaraya bakmak için kısa bir süre onlara arkasını döndü. Kalabalık dağılmıştı; nehre doğru ilerleyen ince bir duman bulutu görülüyordu. "Zavallı kulübem! Zavallı kulübem!" Parmaklarını birbirine kenetledi. "İnsan ellerini nasıl ovuşturur?" diye soruyordu. "Ben hiç beceremedim. Çocukken bile yapamazdım." Tekrar onlara doğru döndü: "Felaketten hemen önce sizden söz ediyorduk, Bay Wallis. Bayan Meredith'in hayranınız –Bayan Slimmer Mary'e acıyarak bakıyordu– olduğunu biliyorsunuzdur herhalde."

Wallis, Mary'nin beğenisinden mutlu olmuştu; bundan pek kuşku da duymuyordu. Tam teşekkür etmek üzereydi ki, Bayan Slimmer elini kaldırdı. "Hayır, siz söylemeden önce ben eski kafalı olduğumu söylemeliyim. Ben idealler dünyasında yaşarım." İdeal derken entarisini çekiştirmişti. "Bu nedenle de, yeni konunuz Chatterton'a hiç katlanamıyorum." Mary dostuna Wallis'in son resmini anlatmakla sanki aralarındaki bir şeye ihanet etmiş gibi kızardı. "O ortaçağ üslubu beni rahatsız ediyor. Bütününüyle sahte. Siz ressamlar ne dersiniz – *pasticcio* mu? Bütününüyle *pasticcio*. Şiirin dili dobra olmalı ama bir yücelik de taşmalı. Yalın ama doğru. Ben biliyorum. Benim okurum var. Bu doğru değil mi, kahramanım?" Mary, evet anlamında başını salladı ama aslında Agnes Slimmer'ın şiirinin kadının güçlü kişiliğini yansıtmaması halinde daha ilginç olabileceğini düşünüyordu. "Tüm duyguların beşiği olan yürekte gelmeli." Elini göğsüne bastırırken bu organı arar gibiydi ama bir mendil çıkardı. "Gerçek olmalı" dedi. "Bir taklitçiyi taklit etmenin gerekçesi ne olabilir?"

"Seninle aynı kanıda değilim Agnes." Mary, Wallis'e gülmüşüyordu. "Kimi zaman gerekçeler önemli olmayabiliyor. Kimi zaman insan istediğini yapmalı."

"Ben buna hedonizm derim, Mary. Genç bir kadına da hiç

yakışmaz." Bakışlarını Wallis'e çevirdi: "Bay Meredith nerede? Modeliniz o, değil mi?"

Mary, Bayan Slimmer'in gittikçe daha fazla kuşku dolan bakışlarını durduran bir karşılık verdi: "Kocam kostümlü Agnes. Senden saklanıyor olmalı. Kapının önünde 18. yüzyıldan kalma bir şair bulmak hoşuna gitmez, değil mi?"

"Maskeli baloda bir Bay Meredith! Buna inanmazdım işte!"

"Ama o hep maskeli baloda. Neydi o kullandığınız kelime? O hep *pasticcio*."

"Öyleyse git, bul onu. Git uyandır." Agnes'in bu şaşırtıcı yanıtı vermesiyle ortadan kaybolması bir olmuştu; konuşmaya başlar başlamaz dönüp evine doğru yürümeye başlamıştı.

Yeniden yalnız kalmışlardı. "Benimle gelir misiniz?" diye sordu Wallis.

Mary, uzaklaşan Bayan Slimmer'in sırtına baktı. Ona katılacak gibiydi ama karar veremiyordu. "Benimle gelir misiniz derken ne demek istiyorsunuz?"

"Benimle gelip George'u görür müsünüz? Bizi bekliyor olmalı."

Mary rahatlamış gibiydi. "Hayır. George kimseyi beklemez. Kendini bile beklemez. Çok gururludur. Ama siz bunu zaten bilirsiniz, değil mi?" Gitmek üzere döndü. "Sanırım Agnes'in bana daha çok ihtiyacı var" dedi. Rüzgâr bir kez daha yön değiştirdiğinde onu bıraktı. Stüdyoya doğru ilerleyen Wallis dumanların içinde kalmıştı.

Meredith kendi giysilerini giymiş, yatağın üzerinde oturmaktaydı. "Benimle işin bitmişti, değil mi Wallis?" Keyfi kaçmış gibi konuşmuştu. Kostümünü alıp ciddi bir edayla Wallis'e uzattı. "Rolümden sıkılmaya başlamıştım."

Wallis neden karısından ya da ortadan yok oluşundan söz etmediğini merak etti. "Evet, George senin işin bitti." Bir köşeye fırlattığı giysilerden bir yığın oluşmuştu. "Ama merak etme."

"Ben hiç merak etmem."

"İyi bir resim olacak." Sustu. "Karının o evde olduğunu biliyor muydun?"

Meredith soruya hiç ilgi göstermemişti. Bir kez daha eskize bakmak üzere şövalenin yanına gitti. "Ölümsüzleşeceğim" der-

ken biraz canlanmış gibiydi. "Bir öpücükle değil ama bir fırça ile. Zavallı duygularımız unutulduğunda, şurada olacağım. Bak, ölümsüzlük bu işte." Resimdeki cesedi gösterdi. "Ama bu Chatterton mı yoksa Meredith mi?"

"Senin bile farkı anlamayacağın bir gün gelecek."

"Zaman beni yutacak mı demeye çalışıyorsun?" Sanki bu kendisi için istediği alın yazısının tam da aynısıymış gibi bir kahkaha attı. "Ama kırk yıl sonra, dört yüz yıl sonra, hatta dört bin yıl sonra ben neye benzeyeceğim, ya da o neye benzeyecek?" Bodrumdan bir şangırtı, ardından da bir çığlık sesi geldi. Wallis'in aşçısı bir tabak kırmıştı.

Meredith görüntüsüne dikkatle bakıyordu. Wallis gelip elini omzuna koydu. "Zamanla ten renkleri solar. Bunu mu kastediyorsun?"

Meredith yine güldü. "Ama daha şimdiden ne kadar soluk görüldüğümü görüyorsun." Ardından da ekledi: "Mary de solgun, fark ettin mi?"

Tuvalin kenarını sıkmaktaydı. Wallis resmi yavaşça çekip aldı. "Resmine dikkat et George, daha pek güçsüz." Resmi pencereye götürüp, ışığın altında inceledi. "Zamanla bitki kökenli boyalar da solacak tabii. Ama, yüzyıllardan sonra bile madeni kökenlilerin aynı kalması beklenebilir."

"Sevgim bir bitki." Meredith pencereye, Wallis'in yanına gelmişti; yanıp yok olmuş kulübeden çıkan son dumanlar görünüyordu. "Yapılan her şeyi yeşil bir gölgedeki yeşil bir düşüncede yok etmek" dedi. Başını kaldırıp, dumanın göğün parlaklığında yok olduğu noktaya baktı. "Ben de bir gün yalnızca bir düşünce olacağım. Bu resmi gören birileri beni düşünecek. Artık gitmem gerek. Karım..."

"Seninle çıkayım." Wallis, Meredith gideceği için rahatlamıştı ve onu alıkoymak için bir girişimde bulunmadı. "Ama Agnes Slimmer'a yakalanmamalıyız. Az önce onunla konuşuyordum."

"Gördüm. Her şeyi gördüm."

Wallis'in arkası dönüktü. Paltosunu almak için eğilmişti; gereğinden biraz fazla bu durumda kaldı. Sonra da dönüp, paltosu gösterdi. "Bu seninki mi, yoksa benimki mi?" Meredith'e

almasını ister gibi uzatmıştı. "Birbirlerine öyle benziyorlar ki, farkı göremiyorum."

"Senin Henry. Benim paltom yok."

Wallis aceleyle giyindi. "Soğuğu hissetmiyor musun?"

"Hayır. Hiçbir zaman." Çıktıklarında rüzgârın onu ürpertiği Wallis'in gözünden kaçmadı. Nehre doğru konuşmadan ilerlediler. Meredith, Chelsea İskelesi'nden Westminster'a geçen buharlı teknelerden birine binmeye karar vermişti. Bayan Slimmer'in evinin önünden geçerlerken, Wallis tedirgin tedirgin etrafa bakındı. Bu kadınla yeniden karşılaşma fikri onu neden utandırıyordu, bilemiyordu. Meredith yolun bozuk yüzeyini inceliyordu. Birdenbire "Bu resmin etkisi" dedi, "şu anda kavrayabileceğimizden çok farklı olacak. Bir kere senin amaçladığından çok farklı olacağı kesin, Henry. Bu bir roman ya da bir şiir için de geçerli." Wallis birinci kat penceresinde bir yüz gördüğünü sanıp, şaşırdı. "Yaratacağı etkiyi ölçmek, belirlemek ya da kestirmek olanaksız." Meredith suyun dalgalı yüzeyini seyrederiyordu. "Gerçeği derken bunu kastetmiştim (Bir yerde bir kapı açılıp kapandı). Bu ancak yaşanabilir. Bundan söz edilemez." Hızlanan ayak seslerini duymak istercesine durdu. "Yine de, sözcükler bizim yakamızı bırakmıyor, bizi kovalıyor, bizi çekiştiriyorlar."

"Bir dakika Bay Meredith." Bu henüz birkaç metre uzakta olan, ama gitgide yaklaşan Bayan Slimmer'di.

"İşte benim buharlı geldi, Henry. Acele etmem gerek. Hoşça kal." İskeleye doğru koştu. Nefes nefese kalan Bayan Slimmer kalakalmıştı.

"Ona yalnızca bunu vermek istemiştım." Elinde adı *Sonbahar Şarkıları* olan şiir kitabını tutuyordu. Wallis omuz silkti ve kibarca eğilip kadını selamladıktan sonra, yanından hızla uzaklaştı.

Ama öyle huzursuzdu ki stüdyoya dönmek istemiyordu. Nehre doğru gitti. Kıyıda akşamları sık sık yürüyüş yaptığı bir patika vardı. İki yanında sıralanan söğütler nedeniyle Söğüt Yolu diye bilinirdi. Kimi zaman buralarda oturur, eskizler yapardı. Bu manzaralarıyla, ağaçları resmedilmeye değer güzellikte bulur, onları seyrederken kendinden geçerdi. Bu geceyse

rüzgâra boyun eğer gibi bir halleri vardı. Uyumsuz, bütünlükten yoksun, gökyüzüne dayanmış biçimsiz bir yığın halindeydiler. Çimlerle kaplı kıyının ufak bir tepe oluşturduğu yerde otururdu hep. Bu gece dağınık düşüncelerinden biraz uzaklaşma umuduyla koştu oraya. Ceketine iyice sarınarak sırtını eğime verdi ve yolun öbür tarafındaki söğüte boş boş bakmaya başladı; bakışlarında her zamanki meraktan eser yoktu .

Orada öylece yatarken bile ağacın kabuğunda desenler görmeye başlamıştı. Çatlak ve lekeli kabuk, görmezden gelemeyeceği biçimlere ve kıvrımlara dönüşüyordu. Ne var ki desenler yetmez olmuşlardı. Dokuları ve renkleri ağacın bütünündeki yerlerinden ve diğer ağaçların dizilişlerinden kaynaklanıyordu; onların da tonlarını ve gölgelerini dünyanın değişen ışığından almaları gibi. Tüm bunlar görüntülenemeyecek ise, dünyayı tuvalde yakalama arzusu ne işe yarardı ki? İnsanı nasıl görüntüleyecekti ki? Onu huzursuz eden bir düşünce daha vardı: Kendi ruhu lekelenmesine göre, Chatterton'ın ruhunu nasıl yakalayabilecekti? Söğüt Yolu'na kendini bu denli tedirgin olarak atmasının nedeni, dostlarına karşı sinsice, hatta hilekârca davranmış olduğuna inanmasıydı. Böyle biri, insan bedeninin görkemini nasıl görüntüleyebilirdi?

Chelsea'nin kararan tarlalarına doğru baktı. Neden sonra, ağaçların ötesindeki bir çukurun kenarlarında biten söğüt filizlerini kesmek için eğilmiş bir kadını fark edebildi. Kadın, bakışları üzerinde hissetmiş olacak ki, doğruldu ve dosdoğru ona baktı. Wallis, yüzünden geriye ittiği kızıl saçları görebiliyordu. Sonra da Mary Ellen ona doğru koşuyor ve "Bu yöne yürüdüğünü biliyordum. Seni bekledim" diyordu. Ama yalnızdı. Kadın ona doğru bakıp, bir kahkaha patlattıktan sonra sepetini sırtlayıp, Pimlico tarafına yöneldi. Ya düş gücü onu yanıltmıştı ya da o düş gücünü.

Ertesi sabah işe girişti. Tuvali hazırlamıştı. Astar boya ve tutkal pürüzsüzdü. Parmağını üzerinde gezdirdikçe biçimlerin ana hatlarının onu şimdiden yönlendirdiğini hissedebiliyordu.

Şurada Chatterton'ın cesedi olacaktı; şuradan kolu sarkacaktı. Beyaz toz boyayı kıvama gelene kadar bezir yağıyla karıştırdı ve yağın emdirmek için papye kâğıdının üzerine bıraktı. Hiçbir şey saf değil, her şey lekeli diye düşündü. Bir Fransız fırça aldı, boyaya batırdı ve soldan sağa doğru çalışarak pırıl pırıl beyaz bir fon oluşana dek uğraştı. Biraz geriye çekilip, çatlaklar ya da dengesiz dağılmış beyazlıklar aradı ama pürüz yoktu. Bu, renkten bir önceki aşamaydı ve bir an için tuvali fırçasıyla delip deşmek, resmin üzerine anlamsız karalamalar yapmak, parlaklığını sonsuza dek yok edip karartmak geldi içinden.

Ama tuvalde kuruyan mutlak beyaza bakarken, Chatterton'ın bir gölge ve ışık bileşkesi olan son halini görebiliyordu. Üst tarafta, ışığı yarı tonlara indiren tan yeri, grileri ve pembeleri yansıtmak istercesine yukarı dönmüş gül yaprakları, tam ortada, Chatterton'ın, ışığa karşıtlık yaratmak için daha sıcak renklere boğulmuş vücudu ve daha aşağıda koyu renk bir kitle. Wallis, Chatterton'ın iskemlenin üzerine atılmış ceketini boyamak için Caput Mortuum ya da Mars kırmızısı kullanacağını şimdiden biliyordu. Pantolonunun sert rengi içinse Tirol mavisine gereksinimi vardı. Ama bu güçlü renkler soğuk renklerin, gri gömleğin, açık sarı çorapların, beyaz tenin, pembemsi göğün yanında yumuşayacaktı. Bu soğuk renkler de yerin sıcak kahverengisi ve üzerine düşen gölgelerin koyu kahverengisi sayesinde canlanacaklardı. Onlar da sabahın ilk ışıklarının renkleriyle dengelenecekti. Her şey merkeze, Thomas Chatterton'a dönüyordu. Kompozisyonun odak noktasındaki giysilerinin zengin parıltısı ve saçının parlaklığı, henüz bedenden ayrılmamış bir ruhu, tavanarası penceresinden çıkıp da boyanmış göğün serinliğine uçmamış bir ruhu simgeleyecekti.

Hepsi bir bütündü ve Wallis tuvalde yer alacakların, düşüncelerinde yer alanlar kadar kusursuz olmayacağını biliyordu. Bu kusursuz görüntüyü yitirmeye niyeti yoktu ama dünyaya düşüşü ile gerçeklik kazanacağını da biliyordu. Paletini aldı, derin bir soluk alıp başladı.

Uyandığında açık bir pencerenin yanında oturuyordu. Birden bastıran yağmurla ıslanmış damları ve onların üzerinde kıvrılıp giden ve dumana dönüşen bir kubbeyi görebiliyordu. Alttaki sokakta mavi bir at katılarak yere yığıldı. Charles, konuşmak için dudaklarını araladığında güneş ışınları karşı duvara gürleyerek çarptılar. Duvarın önünde genç bir adam durmuş, gülümsüyor ve sağ elinde tuttuğu ufak bir kitabı gösteriyordu. "Resimdeki gibi" dedi ve her şey kayboldu. Başını çevirince bir sedye ya da yatakla taşındığını fark etti hayretle. Yanı başında konuşanlar vardı. "Diğerleri gibi eski elbiseler giymişti" dendiğini duydu.

Gözlerini açtığı anda ayakucundaki Edward'ı gördü. "Selam" dedi ama kendi sesini duyamadı. Sonra da oğlunun sol tarafı çözölmeye başladı. Oğlan, gözlerinin önünde gençlik, yaşlılık, ölüm ve çürüme evrelerini yaşıyor gibiydi. Charles bu görüntüden kurtulmak istercesine elini kaldırmayı denedi ama beceremedi. O da gözlerini kapadı. Bu yalnızca anlık bir süre olmalıydı, çünkü tekrar açtığı anda Edward hâlâ orada duruyordu. "Anne" dedi çocuk, "uyandı artık."

Vivien üzerine eğilmişti ama Charles onu bulanık görebiliyordu. Yüzünün sol tarafı gölgede kalmış gibiydi. Charles yalnızca bakıyordu. "Doktor seni gördü" diyordu Vivien, "sana bir yatak buldular." Charles sözcükleri duyabilmek için kendini zorladı. Birkaç ses bir ağızdan "Senin yatağında bulunmuş" dedi gibi geldi ona. Dehşet içinde kadına baktı.

"Hâlâ canın acıyor mu, sevgilim? Sana iğne yaptılar." Vivien konuştuğu onun ne denli tek, eşsiz olduğunu daha iyi kavırıyordu. Onu yaratabilmek için tüm bir evrenin çabası gerekmişti. Aynı evren şu anda Charles'ı yok etmekle meşguldü. Tutunmaya çalıştım, yaşamaya çalıştım. Bırakıp koyvermenin ne denli kolay olduğunu anlayamadım. Ağzı kupkuruydu ve aslında konuşmamıştı.

"Baba bak, sana kâğıtlarını getirdim." Edward ona başka türlü nasıl yardım edebileceğini bilemediğinden, üzerine bir şeyler yazdığına tanık olduğu kâğıtları alıp gelmişti. Babasının yaşamındaki en önemli şeylerin bu kâğıtlar olduğunu da biliyordu.

Vivien onları elinden aldı. "Şimdi değil" dedi, "daha değil, dinlenmesi gerek." Ama Charles'a henüz tamamlanmamış bir işi olduğunu anımsatmışlardı. "Chatterton" demeye çalıştı.

"Dilin mi canım? Dilinin nesi var?"

"Ağzı tuhaf oldu, anne." Edward babasının çaresiz görüntüsü karşısında paniğe kapılmamaya çalışıyordu. Yavaş yavaş konuşmuştu.

"Korkma" dedi Vivien soğukkanlılıkla, "iyileşecek."

"İyileşmeyecek anne."

Kadın onu susturmak için parmağını dudaklarına götürdü. "Yardım et de, paravani çekelim."

Ne geçmiş, ne de gelecek var. Onları böyle yavaş sesle konuşurken izlediğim bu an var. Karım ve çocuğum. İki sayısı onlar için geçerli ve onlar canlılar. "Bir ışık" der gibiydi.

Yatağının üzerinde bir pencere vardı. Vivien pancurları açmak için uzandı ve sabahın ilk ışıkları hastane koğuşunda kılmıldadılar.

Charles Kubla Khan Lokantası'ndayken "Seni tanıyorum" dediğinde Harriet Scrope başını kaldırmış ve ona doğru eğilip gülümseyen genç bir adamın silüetini görmüştü. Bu, onu o denli şaşırtmıştı ki, Charles'ın yere yığılmasını izleyen keşmekeşte garsonun elinden şişeyi kapıp iki cin daha devirmişti. Vivien dehşet içinde yerde yatan Charles'a bakakalmıştı. Philip ise ye-

rinden fırlamış; yere çömelip nabzına bakmıştı. Lokantada yaşam durmuştu. Philip garsona "Bir ambulans çağırın" dedi.

"Derhal Bayım. Dokuz dokuz dokuz."

Vivien da artık Charles'ın yanı başında diz çökmüştü. Ceketini çıkarıp yavaşça kocasının başının altına koydu.

Harriet hâlâ genç adamı gördüğünü sandığı noktaya bakıyordu ve ancak Charles bir sedyeye yatırılıp ambulansa götürüldüğünde olup bitenlerin farkına varmaya başladı. Boş bardağını masaya bırakıp peşi sıra gitti. Flint'e yüksek sesle "Yanında kadınlar olmalı" dedi. "Bir annenin ilgisine gereksinimi var!" Kaldı ki, bir ambulansa hiç binmemişti ve içini merak ediyordu. Vivien, bekleyen araca binmeden önce Philip'e "Edward'la ilgilen" diye seslendi.

St. Stephen Hastanesi'ne gelir gelmez, Charles'ı alıp götürdüler. Lokantalardaki tekerlekli tatlı masaları gibi diye düşündü Harriet. O lanet olası lokantada tatlı olarak ne vardı acaba? Zaten kocasının ardında olan Vivien'a "Onunla git" dedi. "Ben kaleyi korurum." Soylu ama az çok da hüzünlü bir havayla boş bekleme odasına yerleşti. Karamsar bir ifadeyle yan koltukta bırakılmış *Kadın Dünyası* adlı derginin eski bir sayısını karıştırmaya başladı.

"Sen niçin buradasın?" Soru onu şaşırtmıştı. Birkaç sıra arkada oturan kadını gördü. "İçki, öyle mi?" Harriet'in çevresindeki havayı kokluyordu.

"Kesinlikle hayır. Arada bir, bir bardak şeri içtiğim olur. Eğildi: "Aslında cinsiyet değiştirmek için buradayım."

Başka bir şeyler de ekleyecekti ki, Vivien koşarak geldi. Umutsuz bir sesle "Beyin taraması yapıyorlar" dedi.

"Nesi var?"

"Bilmiyorlar. İnme gelmiş olabileceğini düşünüyorlar."

"İnme mi?" Harriet'in gözünün önüne, kedisini okşadığında hayvanın sırtının nasıl da inip kalktığı, geldi. "Bu nasıl olabilir?"

Koridorun ucunda bir çocuk ağlıyordu. Vivien bir an elleriyle yüzünü kapadı. Sonra da kocaman gözlerle Harriet'a yeniden bakıp yalnızca, "Bence Edward'ın burada olması gerek" dedi.

Son basamağı da çıkıp, Wychwood'ların kapısına yöneldiklerinde, Philip, Flint'e "Onları hep bekler" diyordu. Lokantadan doğruca buraya gelmişlerdi. "Hiç geç kalmazlar. Genellikle."

"Kim o?" Philip kapıyı çaldığında Edward hemen arkasından duruyor olmalıydı.

"Benim, Philip." Boğazını temizledi. Bu konuşmanın nasıl gelişeceğini kestiremiyordu.

Edward kapıyı araladı ve kısa bir süre Flint'e merakla baktıktan sonra "Babam nerede?" diye sordu.

Philip neşeli görünmek için belirgin bir uğraş veriyordu. "Biraz rahatsızlandığı için annen onu hastaneye götürdü."

"Birazdan döner" diye ekledi Flint.

Edward onlara kuşku dolu bakışlarla baktı ama ardından kapıyı girebilecekleri kadar açtı. Hiçbir şey demeden odasına gitti. Televizyon seyrediyordu ve Flint ekranda bir kol ve açık bir ağız gördü. Var yok bir merakla daireye göz gezdirdi ve Charles'ın üniversitedeki odasını anımsadı. Duvardaki posterler, ucuz çam masa, üzerine Hint işi bir kilim atılmış kanepeler; bütün bunlar içini karartıyordu. Sonunda Charles'ın masasının üzerinde duran portreyi gördü. "Kim bu?"

Philip kanepeye yığılmış, Edward'ın odasından yana bakmaktaydı. Başını çevirmeden "Chatterton" dedi.

"Olamaz. Çok yaşlı."

Philip kendini birden çok yorgun hissetmişti. "Zaten mesele de bu. Charles birtakım belgeler buldu..."

Tam bu sırada Edward odaya döndü. Yüzü bembeyazdı. "Babam saat kaçta dönerim dedi?" Bacağını kaşıyordu.

"Kesin bir şey demedi." Philip yine boğazını temizledi. "Ama annen geç kalmayacağını söyledi."

"Ne kadar geç?"

"Çok geç değil"

Çocuğun yüzündeki üzüntüyü gören Flint taş kesilmiş, elindeki resimle kalakalmıştı. "O işte!" Edward Flint'i gösteriyordu: "Hepsini o başlattı!"

"Kim, ben mi?" Flint'in sesi telaştan yarım perde yükselmişti.

"Hayır. Sen değil. Resimdeki."

Flint buna şaşırmış görünüyordu. Edward söylediklerini doğrulamasını istercesine Philip'e baktı. "Onu müzede de gördük. Babam sana anlatmadı mı?" Edward, Flint'in elindeki resmi kaptı. Tam bir köşeye fırlatıyordu ki, Philip ona engel oldu.

"Yapma Eddie. Yapma. Babanın ona ihtiyacı olacak."

"Yani çok hasta değil, öyle mi?"

"Hayır."

Edward, bu açıklamayı kopardığı için zafer kazanmış gibi gülümseyerek, "Biliyordum!" dedi. İşte Vivien tam o sırada aradı.

Charles elini uzatıp çıplak döşemeye değdirdi; ağacın dokusunu hissedebiliyordu. Parmaklarını tahtaların kenarlarında gezdirdi. Boğum yerleri bir şeye, bir farenin iskeleti gibi ya da ölü bir kuş gibi bir şeye, toz toplayan bir şeye dokundu. Sonra bunun, kullanmakta olduğu ham yazı kâğıdı olduğunu fark etti. Yanında bir tane daha vardı; onun yanında da bir tane daha. Yazdığı bir şiirin yırtılıp atılan sayfalarıydı bunlar. O şiirde, zamanın, birbiri ardına sıralanan ölümlerin oluşturduğu bir düzenden başka bir şey olmadığını anlatmaya çalışıyordu. Bu ölümler silsilesi, kupkuru, uçsuz bucaksız bir arazideki bir ışık dizesi gibi duruyordu. Ama araya başka sesler giriyor, aklına başka şiirler geliyordu. Şiiri yırtmıştı; kâğıt parçaları yere yayılmıştı. Elini uzattığında onlara dokunabiliyordu şimdi... ve sancı geri geldiğinde ağladı. Yüzü duvara dönüktü ve yeryüzündeki son odasına bakabilmek için başını zorlukla çevirdi: Ve hepsini görebildi. Pencereyi, pervazdaki gülü, iskemlenin üzerindeki mor paltoyu, maun masanın üzerindeki sönmüş mumu. Çevresinde toplananları görünce dehşete kapıldı birden; "Hayır!" diye bağırdı. Onlara yalvarmaya hazırды. "Bu olan olmamalı. Bu gerçek değil. Benim burada olmamam gerek. Ben bunu daha önce gördüm. Bu bir yanılsama yalnızca!"

"Gözkapakları oynadı, anne."

"Sanıyorum kendine geliyor artık." Vivien kocasının yüzüne bakıyordu; Edward'a tutunmak için kolunu uzattı. Charles

gözlerini açarak ona baktı. Gözlerinin mavisi o denli derindi ki, kadın bir an korktu.

Üzerine eğilen Vivien'in silüetini görebiliyordu; çepeçevre ıslıkla sarılmıştı. Çocuk da ıslık ıslıdı. Charles'ın ruhu dünyaya veda ederken onların ruhları da bu veda için nurlanmıştı. Bu bilinç anında gülümsedi: Aslında yitirilen hiçbir şey yoktu ama onları son defa görüyordu. Son defa. Son defa. Son defa. Son defa. Vivien. Edward. Onlarla bir yolculuk sırasında tanıştım. Birlikte bir yolculuk yapıyorduk.

"Sizi özleyeceğim" demeye çalıştı ama dudakları kıpırdamadı. Charles öldü ve Philip kütüphanede bir not kâğıdına "Evet" yazıyordu; Charles öldü ve Flint başını eğmiş, *Bir İngiliz Afyonkeşin İtirafı* adlı kitabı okuyordu; Charles öldü ve Harriet kedisini havaya kaldırıyordu; Charles öldü ve Pat St. Mary Redcliffe Kilisesi'nin çevresinde koşuyordu; Charles öldü ve Bay Leno ıslık çalıp, Rosinante'nin yanında yürüyen pirinç bir Don Kişot'un tozunu alıyordu. Sağ kolu düştü, sağ eli yere değdi. Parmakları kenetlenmişti. Başı sağa eğilmiş, hastane yatağından aşağı sarkacak gibi olmuştu. Gövdesi son bir kez kalsıldı ve kıpırdamaz oldu.

Neyiz öncelikle? Önce Hayvanız. Fazladan

Akıl boyu önde: Üzerimizde

Mezarın uzak gölgesi belli belirsiz,

Ve mezarla ilintili ne varsa.

Aşk işte buna doğar, güneşten taç gibi.

(Modern Aşk, 30. Sone. George Meredith)

Chatterton bitmişti. Samur bir fırça alıp, siyah boyaya batırdı ve resmin sağ alt köşesine "H. Wallis. 1856" yazdı. Tamamlandığı anda gücü geri gelmişti; hiç değilse Wallis öyle hissediyordu. Yaşam için yapılan son hamlede resim aydınlanmış; doğal halinin ağırbaşlı sessizliğine kavuşmadan önce parlayıvermişti sanki. Ve Wallis o anda resmin Chatterton'ın ruhuyla birleştiğini anladı. Görüntüye hapsedilmiş değil de, anıl-

maktan mutlu bir ruh; Wallis'in onun için açık bıraktığı pencereden uçup gitmeden önce, renklerle biçimler arasında oyalandıran bir ruh. Gittiğinde (başkaları görmeye gelir gelmez uçup gideceğini biliyordu) bu yapıt yeni bir yaşam kazanacak ve resimlenmiş nesnelerin dünyasındaki yerini alacaktı. Wallis, Meredith'in ölen Chatterton'a dönüşmüş olan yüzüne bir tür acımayla baktı. İşi bitirdiği için kendine acıtmaktan çok, bitmiş yapıt için üzülmüyordu. Görüntülediği bu tavanarası, dünyanın simgesi olmuştu. Karanlık bir dünya; yerdeki kâğıtların onun edebiyatı, ölen çiçeğin onun kokusu, sönmüş mumun onun ışık ve ısı kaynağı olduğu bir dünya. Bunun, onun gerçek bakış açısı olduğunu o ana kadar fark etmemişti. Ama ardından üzüntüsüne kahkahayla güldü: Bu aynı zamanda onun zaferiydi. Bu onun özgün yapıtıydı. Bundan böyle ne kendisi, ne de Chatterton tamamen ölebilirdi. Görüntülediği yüze bir kez daha baktı ve resmi reçine vernikle kaplamaya koyuldu.

O sırada George Meredith, Kukla Punch'ın papaz kukuletalı ve kırmızı paltolu minyatür giysisini ve beyaz kravatı çenesinin altına kıvrılmış olan tuhaf gövdesini incelemekteydi. Kukla:

Benim karım gerçek bir katırdır, Baylar,
Beni cam gibi kırılğan sanır, Baylar,
Ben yalnızca çimlere düştüm, Baylar,
Ve acım-yalnızca gözümde, Baylar.

diye şarkı söylüyordu. Meredith karısının omzuna dokundu: "Sence ben böyle şiir yazmayı öğrenebilir miyim?"

"Hayır. Çok duygulu." Mary, ona yanıt verirken gözünü sahneden ayırmamıştı. Kukla Judy'nin sahneye gelişi ile Punch'ın ona sopasını sallamasına kendini kaptırmış gibiydi.

"Öğretillerimi nasıl buluyorsun, Judy sevgilim?"

Meredith, yine karısının kulağına eğildi: "Benim de duygularım var." Judy bir köşeden öbür köşeye kayarken uzaklaşan Mary, Meredith'e omuz silker gibiydi.

"Yalvarırım Bay Punch, vurmayın artık!" Kuklanın tiz sesi sahte bir korkuyla çığlık çığlıyordu.

“Evet, bir ders daha. İşte! Al sana! Al sana! Al sana!” Judy sahneye serildi. Kafası öne sarkmıştı. Kendini korumak istercesine kolunu kaldırdı. Punch vurmaya devam ediyordu. “Daha ister misin, sevgili karıcığım?”

Küçük kalabalık buna pek güldü. Judy kafasını kaldırıp, zavallı bir sesle “Hayır, hayır. Yeter! Yeter!” diye yalvarınca daha da yüksek sesle güldüler.

Meredith, Mary’nin yanına geldi. “Örnek bir eş, değil mi?”

Ve Punch ekledi: “Seni tatmin edeceğimi biliyordum! ”

Mary birdenbire dönerek uzaklaştı. Kocası, küçük tahta sahneye son bir bakış fırlattıktan sonra ardından seğirtti. Houndsditch’tediler. Soğuk bir Şubat sabahıydı ve evde yapacak işleri olmadığından, Eskiler Panayırı’nı gezmeyi düşünmüşlerdi. Aslında kendilerini evden atmaya o denli hevesliyidiler ki, belirli bir rotaları yoktu. Bishopsgate’e giden arabayı görünce, binip buraya gelmişlerdi. Kalabalık, Punch’ın Judy’yi yere serişini kutladığı sırada Mary de panayıra giden avluya girmişti. Ucuz kilimler ve halılar kirli bir ipe serilmişti. Mary onlara bakmak için durdu; leş gibi bir parçayı tutuyordu. Meredith, onu pisliğe karşı uyarmamak için kendini güçlkle tutuyordu. “Kaç Punch ve Judy’nin bunun üzerinden geçtiğini düşünebiliyor musun?”

Mary Ellen tam yanıt verecekti ki, tezgâhın sahibi ona yaklaştı. Uzun boylu bir adamdı; sesi son derece yumuşaktı... “Madam” derken sözcükleri ıslık çalar gibi uzatıyordu. “...bu mallara sahip tek canlı benim.” Elini kadının elinin üzerine koyunca, Mary elini çekti.

“Kilime ihtiyacımız yok” diyen Meredith, karısını kolundan tutarak avlunun dışına çıkardı.

Parke taşlı yola çıktıklarında kadın gülmeye başlamıştı. “Kurtarıcım!” dedi. “Beni bir paspasçıdan kurtardın!”

Taşların aralarında biriken kaygan istiridye sularına basmamak için çaba göstererek panayır merkezine doğru birkaç adım ilerlediler. Pazarın keşmekeşi ve kalabalığı Meredith’i şenlendirmişti. İki sıra şapkanın arasına girdi ve eline iki şapka alarak numaralar yapmaya girişti. Neşesi, Mary’yi sinirlendirmişti. Meredith’i arkada bırakıp, bir tezgâhta yığılı eski eldivenlere doğru yol aldı. Kafasını iyice eğmiş, onları ilgiyle ince-

liyor gibi duruyordu ama kocası yanına vardığında ağlamakta olduğunu gördü. Eldivenlerin yanında bir kutu paslı anahtar duruyordu. Meredith tekini alıp şangırdatarak konuşmaya başladı. "Neyin var?"

Mary hâlâ eldivenlere bakıyor, onları sağ elinde evirip çeviriyordu. "Hiçbir şeyim yok. Neyim olabilir ki?"

Tezgâhın ardından, boynunda eski mavi bir mendil bağlı olan küçük bir çocuk çıktı. "Güzel eldivenler küçük hanım. Güzel bir hanım için güzel, zarif eldivenler. Hiç lekeleri yok."

Mary çocuğa gülümseyip, uzaklaştı. Kocası arkasındaydı. Eski basma entarilerin dizildiği bir yan yol boyunca yürüdü. Kimileri eski saltanat günlerinden arta kalan pırıltılar taşıyorlardı. Diğerleri solmuş, farbalaları bozulmuş, ya da eprimişti. Meredith'e, ürkünç bir biçimde ipte sallandırılan bir yığın kadını anımsatıyorlardı. Mary bir sıranın ardından yürüdü ve bir süre gözden kayboldu. Kocası onunla konuşabilmek için elbiseleri araladığında entarilerin kaba kumaşları yüzünü dalamıştı. George bir an bayat kolonya kokusu duydu. "Canını sıkı bir şey olmalı. Söyle bana." Mary elbiselerin arasından yürüyor, onu dıştan izleyen George ise yalnızca ayaklarını görebiliyordu. "Söyle bana."

Sıranın sonundan ortaya çıkıp, onu rahatlatmak istercesine koluna girdi. "Bir süre uzaklaşmak istiyorum." Hızlı adımlarla yan yoldan çıktılar: Her ikisi de ilk kez birbirinden korkuyordu.

"Ne demek istediğini anlayamadım."

Sesi hiddet doluydu. Mary, kolunu çekti. "Senden uzaklaşmak istiyorum. Bunu anlayabiliyor musun?"

Meredith soluk alabilmek için durdu. Burada, bu sıradan insanların orta yerinde kusacağını sandı birden. "Mutlu olduğumu sanıyordum" dedi.

"Mutlu mu? Hayır. Ben hiç mutlu olmadım." Onu terk etme kararı dışında bir şey görmeden, bir eski pantolon yığınının bakıyordu. Artık açıklayabildiğine göre, kararı daha da sağlamlaşmıştı. Pantolonlar bir kalasın üzerine yığılmıştı. Onların başında bekleyen yaşlı adam Mary'nin bakışlarını görerek ilgisini çekmek istercesine parmağını kaldırdı. Bu hareketten irkilen

Mary, kızardı ve yoluna devam etti. Meredith yanı başında onun hızlı adımlarına ayak uydurmaya çalışıyordu. "Bu doğru değil" dedi. "Biz hep mutluyduk." Mary bir şey söylemedi. Karısının sessiz kalışını, söylediğinin onayı olarak algılayan Meredith "Öyleyse neden ağlıyorsun?" diye soruyordu.

"Senin için ağlıyorum George."

"O ne demek oluyor?" Kadını ışıktan gölgeye, eski bir dükkânın önüne çekti. Henüz yüzünü tam olarak görmek istemiyordu – henüz.

"Seni bırakmak zorundayım."

Meredith ondan uzaklaşıp, dükkânın kapı aralığına girdi. "Adı ne?" Mary başını sallar gibi oldu. "Adı ne? Adı ne?" Cremerne tiyatrosundaki gülünç bir tekerlemeyi söyler gibi söylüyordu bunu. Birdenbire dönüp, dükkâna girdi. Bir ad vardı ama onu Mary'nin yanında söyleyemiyordu. Söyleyecek olursa adın sahibi karşısında belirverecek gibi geliyordu. "Şu sağa sola atılmış tabloları bak." Arkası dönüktü. Mary ardından dükkâna girdiğinde, eski ve kirli tuvallerin tahta bir sandığa dayalı durduğu köşeyi işaret ediyordu. Oraya gidip, tekini eline aldı. Peruksuz, orta yaşlı bir adam bir mumun yanına oturmuş, elini de birtakım kitapların üzerine koymuştu. Kitapların adları okunmuyordu. "Bu tanıdık bir yüz Bayan Meredith. Şair mi acaba?" Tuvali, açık kapıdan giren ışık selinin altına soktu; elleri titriyordu. Mary orada Meredith'in yüzünü gördü bir an. Umutsuz bir orta yaşın çizgileri, kırışıkları. "Ne dersiniz Bayan Meredith; gerçek mi yoksa bir model mi?" Resmi bırakıp, parmaklarını ceketinin koluna sil-di. "Sanırım, bunu yalnızca ressam bilebilir."

Mary "Burası çok havasız" diyerek dükkândan çıktı.

"Seni daha sonra görebilecek miyim?" diye seslendi ardından. Ama peşinden gitmek istemiyordu. Işığa çıkmak istemiyordu. Küçük meşe tezgâhın ardından ikisini büyük bir ilgiyle izleyen dükkân sahibine döndü. "Bu resme iyi bak, dostum" dedi. "Değerli bir parça bu."

"Ressamı tanıyor musunuz Bayım?"

"Ah, evet. Ressamı tanıyorum. Ressamı çok iyi tanıyorum."

"Hayır, görmek istemiyorum." Adamı kırmamak için daha yumuşak bir sesle ekledi: "Daha değil. Bana onu daha sonra gösterir misiniz?" Onu terk ettiği için, ölümü yalnızca bir tuvalin üzerindeki görüntü de olsa, kocasının ölüsünü görmek istemiyordu. Ama bu beklenmedik ziyaret Wallis'i öyle mutlu etmişti ki, söylediği hiçbir şeyin önemi yoktu.

Kapıyı açtığında Mary'nin arkası dönüktü. "Görüyorum ki, Agnes'in kulübesi onarılmış" diyordu. Sonra birdenbire dönüverdi ve ressamın yüzünden okunan şaşkınlığına kahkahayla güldü. "Size geleceğimi söylemiştim, biliyorsunuz"

"Evet. Tabii." Tam olarak ne dediğini bilmeden de ekledi: "Geleceğinizden hiç kuşkuym olmadı."

Eşikte öylece, kıpırdamadan duruyorlardı. Mary, adamın ardında kalan odaya bakarak "Girebilir miyim?" dedi.

"Ah, tabii. Özür dilerim."

Ona yakın durmak istemiyordu – henüz. Bu nedenle de halle girdikten sonra mantosunu kendi çıkarıp gülümseyerek Wallis'e uzattı. Ressam, bu mantoyla ne yapması gerektiğini bilemedi; birlikte stüdyoya çıktıklarında onu hâlâ elinde tutuyordu. İlk konuşan Mary oldu: "Sanırım yakında sergilenecek."

"Hogarth Galeri'de."

"Bundan hoşlanacaktır. Sık sık sözünü ederdi."

Wallis bir şey demedi. Meredith'lerin ayrıldıkları genç ressamlar arasında bilinen bir şeydi ama, onun da bildiğini biliyor muydu acaba? "Çay?" dedi ve yanıtı beklemeden köşedeki musluktan çaydanlığı doldurmaya başladı. Kafasını toplamak için bu süreye ihtiyacı vardı. "Gördüğünüz gibi ben burada biraz ilkelim Bayan Meredith." Kızardı. Ona Bayan Meredith demek istememişti. "Yani..."

"Ne cins?" Hâlâ gülümsüyordu.

"Ne ne cins?"

"Çay ne cins?"

"Ha..." Rahatlamıştı. "Ne yazık ki yalnızca Souchong." Neden şimdi ikisi de gülüyordu.

"Ben Souchong'un bir resim tarzı olduğunu sanıyordum Bay Wallis." İsmi üzerine basa basa söylemişti.

"Hayır. Aklınızdan geçen Marikimo olmalı."

“Aklımdan bir şey geçmiyor.” Çaydanlığın ıslığı onu ayağa kaldırana dek, konuşmadan oturdular. Çayı getirirken elleri titriyordu. Mary bir yudum aldı ve yüzünü buruşturdu “Boya olmadığından emin misiniz?”

O da bir yudum aldı. “Özür dilerim.” Çayın kalanını bir kaseye boşalttı. “Mastik kokusunu ben de alabiliyorum. Fincanları vernik için kullanmış olmalıyım” dedi.

Mary fincanını yere koydu. “Artık hazırım” dedi. Wallis ona bakıyordu. “Resmi görmeye hazırım.”

Wallis’in resmi gösterme isteği pek kalmamıştı. Resme göstereceği tepkiden çok, yatakta yatan kocasının görüntüsüne vereceği tepkiden ürküyordu. “İndireyim” dedi. “Yukarı, odama koymuştum.”

“Hayır. Beni ona götürün. Öyle, olduğu gibi görmek istiyorum. Resmi tanışmalar istemiyorum.” Onun da en az adam kadar sinirli olduğu belliydi.

Wallis onu çalışma odasına götürdü. Yeni yapılmış verniğin güneş ışınından zarar görmemesi için perdeler kapalıydı. “Şunları aralayayım” diye seğirtti adam. “Daha iyi görebilirsiniz.”

“Önce gölgede bakabilir miyim? Ondan biraz korkuyorum şimdi.” Wallis onu arka köşeye götürdü; resim abanoz bir gece masası üzerinde duruyordu. Yarı karanlıktayken, şiddet dolu renkleri daha da keskin, teninin beyazı daha da ışıltılı duruyordu. Chatterton’ın ruhu onu henüz bırakıp gitmemişti.

“Ondan korkma” dedi Wallis. “Ne de olsa bu resim bizi...” Durdu. Sözün gerisini nasıl getireceğini bilemiyordu. Ama Mary resme değil, ona bakıyordu. Sol gözkapığında ufak, sinirsel bir titreşim vardı. Mary elini uzatıp onu rahatlatmak, yüzüne dokunmak istedi. Ve Chatterton’ın üzerinden eğilip, Wallis’in yüzüne dokundu.

Andrew Flint, Finsbury Park Krematoryumu'na erken gelmişti. Charles Wychwood'un cenaze töreni Batı Kilisesi'nde yapılacaktı. Kırmızı tuğlalarıyla burası Flint'e, belediye hamamlarını anımsatıyordu. Kapılar henüz kilitliydi. Belki de içeride hâlâ biri yakılıyordu. Flint, rahatlama duygusuyla döndü, bir kemerin altından geçerek bahçeye girdi. Yeni biçilmiş çimleri, düzenli çiçek tarhlarıyla burası onu sakinleştireceğe benziyordu. Sonra da açelyaların yanında "Atık bölgesi 3. Lütfen çimenlere basmayın!" yazan bir tabela gördü." Charles'ın ölümü o denli ani olmuştu ki, Flint'e adi bir şaka gibi geliyordu. Şu çalıların arkasından gülererek fırlayacak olsa hiç şaşırılmazdı. Hatta bunu bekliyordu. Ve kilise ile bahçeler arasındaki mıcır yolda bekledi.

Dikkatini ani bir kıpırtı çekti. Daha dikkatli baktığında çiçek tarhlarından birinin yanında dizleri üzerine çökmüş, ellerini ıslak, soğuk toprağa daldıran bir kadın gördü. Kadın ayağa kalkıp ellerini siyah elbisesine sildiğinde bunun Harriet Scrope olduğunu fark etti. Aynı anda Harriet da onu görmüş, sesleniyordu: "Aman sana dokunmayayım! Ellerim kirli!" Flint yanına gittiğinde elinde bir sardunya olduğunu gördü. Harriet "Bir dal alayım dedim" dedi ve dalı çantasına attı.

Flint bu, bir krematoryumun bahçesinde yapılacak en doğal şeymiş gibi gülümsedi. "Flos resurgens, sanırım? Ne hoş sardunyalar."

"Öyle olmalılar. Ölülerin küllerinden fışkırıyorlar."

"Ah, evet. Suspiria de profundis."

Harriet "Bu bana *Villette*'ten bir sahneyi anımsatıyor" diye ne dek mıcır patika boyunca konuşmadan yürüdüler.

"Öyle mi?" Flint bu romanı okumamış olduğundan, çok dikkatli konuşuyordu.

"Hani Lucy Snowe böyle bir yolda rahibenin hayaletini aramaya çıkar ya."

"Ne kadar uygun." Flint konuyu değiştirdi. Kapısı penceresi sımsıkı kapalı olan kiliseyi göstererek "İnsanı ürküten bir yapı, n'est ce pas? Neredeyse Babil gibi" dedi.

"Bilemem. Ben hiç Brighton'dan öteye gitmedim."

"Orada da kasvetli Kraliyet Pavyonu vardır." Durdu ve yerden bir taş parçası aldı. "Bu benim ilk..." Usturlu bir kelime arıyordu.

"Yakılma törenim." Harriet'in onun yerine konuşmaktan bayağı zevk aldığı belliydi. "Ben buraya sık sık geliyorum. Eskiden kokteyl partilere giderdim. Şimdilerde cenaze törenlerine. Aynı insanlar, tabii." Flint'in elindeki taşı alıp yola doğru savurdu. "Burayı karış karış bilirim."

"Sunt lacrimae rerum, değil mi? Mentem mortalia tangunt."

"Bu sinekler gibi düşüyorlar mı demek?" Sesini ciddileştirmişti. "Düşüyorlar aslında."

"Exeunt omnes" diye başladı Flint.

"In vino veritas."

Harriet onunla dalga geçiyordu ama bu Flint'i kızdırmadı. Hoşuna bile gitti denebilir. "Dies irae" diye ekledi.

Kadın yalnızca bir iki Latince deyim biliyordu ve düşünmek zorunda kaldı. "Veni, vidi, vici" dedi sonunda. Birlikte gülererek, kol kola mıcır yolda yürüdüler; elinde küçük kara bir kitap taşıyan genç bir kadının yanından geçtiler. "Kimi İncil okurken görsem, biraz kaçık olduğunu düşünürüm. Sana da öyle gelmez mi? Aa, bak... bir tane daha!" Bir papaz önlerinden geçti ve Harriet ona kibarca gülümsedi.

"Ne hoş bir sabah!" dedi Flint. Sesini azıcık yükseltmişti. "Kırmızı sayılmazsa da, pembe bir gün doğuşu denebilir."

Batı Kilisesi'nin arkasındaki bacadan üç top beyaz duman çıktı ve Harriet bunu bir işaret olarak kabul etti. Neşeyle elleri-

ni ovuşturarak "Birileri uçmuş, gidiyor" dedi. "Biz en iyisi dönelim. Diğerleri geliyor olabilir."

"Doğru. İngilizce konuşulur gibi bir ses duydum." Araba tekerlekleri mıcır yolun üzerinde gıcırdıyordu. Flint'le Harriet avluya doğru yürüdükleri sırada, Vivien'la Edward da siyah bir arabadan iniyorlardı.

Ne yapacağını bilemeyen Flint geride kaldı. Harriet kollarını açarak Vivien'a doğru gitti. Gözleri yaşlanmaya başlarken "Biliyorum" diyordu, "biliyorum. Bunu ben de yaşadım." Tam olarak neyi yaşadığına açıklık getirmede.

Vivien ona sarıldı. "İkiniz de gelmişsiniz. İkiniz de buradasınız!" dedi. Sesinde öyle bir minnet vardı ki, Flint ona acıdı; sarıldığında onun ne kadar narin ve güçsüz olduğunu fark etti. Edward annesinin yanından ayrılmıyor, eteğine yapışmış duruyordu. Vivien ikisine de bakarak "Siz onun gerçek dostlarıydınız" dedi. Flint kızardı.

"Philip geldi" dedi, aceleyle. Gerçekten de Philip, üç kişiyle birlikte bir başka arabadan iniyordu. Edward annesinin eteğini bırakıp ona doğru koştu. Philip onu yakalayıp, havaya kaldırdı ve öptü. "Neden" diye düşündü Flint; "nasıl davranmasını bir türlü bilemeyen neden yalnızca benim?"

Ve yavaşça, seslerini alçaltarak Batı Kilisesi'ne ilerlediler. Önde Vivien ile Edward, hemen arkalarında da Harriet. Flint arka sıralardan birine oturup törene gelenleri izledi. Benim cenazeme kim gelir acaba? Yok olmak onu ürkütmüyordu, çünkü yok olmayı kavrayamıyordu ama yarım bırakacağı işler olması düşüncesine dayanamıyordu. Bu, alçalma gibi bir şeydi. Aslında ne önemi vardı ki? Tüm çabalar sona ermeliydi. Tüm olup bitenler, bir çarkın amaçsızca dönmesinden başka neydi ki? Çarkı döndürmüş olmak için döndürmüyorsak, bizi yok edecek sessizliği kırmak için döndürüyorduk. Flint, Batı Kilisesi'nin arka tarafında, mide bulantısına benzer bir şeyler yaşıyordu.

Tören başlıyordu. Bir papaz yan taraftaki kapıdan içeri girerken, Flint ilk kez yarısı çiçeklerin altında kalmış olan tabutu fark etti. İki ahşap kapının önünde çiçeklerle süslenmiş bir rampaya konmuştu. "Charles Wychwood'u hepiniz tanırđınız..." Konuş-

ma başlamıştı. Flint'in dikkati ikinci sırada oturan Harriet'a yönelmişti. Kadın ağlıyor, boynundan aşağı sallanmakta olan bir şeyi öpüyordu. Flint bunun inci bir kolye olduğunu düşündü ama sonra, kalın gümüş bir zincire takılı kocaman bir haç olduğunu gördü. Onu sergileyeceği zaman gelene dek çantasının içinde, söktüğü sardunyanın yanı başında tutmuş olmalıydı.

Papaz duruşunu değiştirmişti ve cemaatin başlarının üzerinden bakıyordu. "Bildığınız gibi, Charles bir şairdi ve bugün burada toplanmış olan ailesinden öğrendiğime göre iyi bir şairdi. Bu yeteneğini tam anlamıyla sergileyemeden ölmüş olması size bir trajedi gibi gelebilir ama bizler bu yetenekler için Tanrı'ya minnet duymalı, büyük şair Wordsworth'ün dizelerine kulak vermeliyiz:

Sen olağanüstü çocuk,
Uyku bilmez ruhu gururda yok olup gitmeyen.

ve de hikmetini anlayacak kadar yetenekli olmasak da, Tanrı'nın iradesi gerçekleşti demeliyiz. Ulu Tanrım, merhametinle huzur bulan inanç sahiplerini...

Aptal herif şiirin sözlerini yanlış hatırlıyor diye düşündü Harriet. Yine de bildik törenin geri kalanının keyfini çıkarmaya koyuldu. Gözlerini kapayıp, ayağının altındaki tüm gizli kapıları ve kaldıraçları görmeye çalıştı. Cehenneme inen Don Giovanni gibi... Ani bir ses yükseldi ve Harriet'ı şekerlemesinden uyandırdı. Orgun teybinden Vivaldi'nin *Dört Mevsim*'i geliyordu. Birden aynı müziği son kez duyduğu seks filmini izlediğini sandı. Ama küçük tahta kapılar açıldı, tabut içeri kaydı ve geride yalnızca çiçekler kaldı.

"Ave atque vale" diye mırıldandı Flint. Müzik sustu ve papaz kısa, sinirli bir gülümsemeyle Vivien ve Edward'ı yan kapıdan beraberinde çıkardı. Harriet Edward'ı izliyordu: Kapılar arkalarından kapanmadan önce bakışları bir an için buluştu ve Harriet onun hastanedeki, Vivien'in ona Charles'ın tümörünün filmini gösterirkenki sessiz varlığını anımsadı. Harriet da bu gri yumruya bakmıştı; bu yumru ona bir insan yüzünün tüm çizgilerini taşıyor gibi gelmişti.

Cenazeye gelenler dışarı çıktılar; bulutlarla dolu bir gökyüzünün altındaydılar. Küçük kümeler halinde duruyor, tam olarak ne yapmaları gerektiğini bilemiyorlardı. Sonra yaşlıca bir çift öne geçerek, herkesi kilisenin yanındaki taşların dibine konmuş çiçeklere doğru götürdü. Flint, onların Charles'ın annesiyle babası olduklarını düşündü ve basitlikleri onu şaşırttı. Acılarında bile sıradandılar. Sonra da Charles'ın annesinin sesini duydu: "Arabalar kiralanmış, değil mi?"

"Sen dertlenme, hepsi ödendi."

Kiliseden en son çıkan kişi olan Harriet, diğerlerinin yanına gelebilmek için acele ediyordu. Çantasını karıştırmakla meşguldü. Flint sardunyayı çıkarıp, sapı ile, çöpü ile daha geleneksel cenaze çiçeklerinin üzerine atacak sandı bir an. Ama kadın bir mendil çıkarıp, gözlerine götürdü. Anında da Flint'i görüp, yanına geldi. "Ağlamıyorum hayatım" dedi, "nezleyim." Koşullara uygun yaşlı bir ifade takınmış, Charles'ın ailesini inceliyordu. Flint'e fısıldayarak "Şairlerin hep alt tabakalardan çıkması ne ilginçtir, değil mi?" Bastırılması güç bir gülme isteği duyan Flint, ağzını bir an ceketinin koluyla kapadı; sanki ağzını siliyordu. Etrafına baktı; Charles'ın arabalara doğru ilerleyen akrabalarının gergin ve yaşlı yüzlerini görünce, kolunu indirdi.

Önde Vivien ve Edward, arkalarında da Philip, kilisenin avlusuna çıkmışlardı. Harriet Vivien'a doğru gitti ve onu iki yanağından öptü. "Çok cesur davranıyorsun" dedi. "Çok cesur. Ama bu Doğa işte."

Vivien'a gerektiğinden daha uzun bir süre sarılan kadını Philip dikkatle izliyordu. Burada tuhaf olan bir şeyler var diye düşündü; yanlış bir şeyler. Sana güvenmiyorum.

Cenazeden kısa bir süre sonra, yağmurlu bir gecede, Vivien ile Edward baş başa oturmaktaydılar. Kadın bir yandan alışveriş listesi yapıyor, bir yandan da hesap çıkarıyordu. Sonra da geri dönüp üzerinden geçiyor, dikkatle kontrol ediyordu. Bu listeleri hep yapıyordu. Yiyecek için, kira için, giyecek için. Biri bitirir bitirmez daha önce aklına gelmeyen bir şey çıkıyor, o

da ta başa dönmek zorunda kalıyordu. Hâlâ Charles'ın sevdiği şeyleri almayı sürdürüyordu: kokulu bir sabun, belirli marka bir tereyağ, bir tür peynir. Tüm bunlar çok önem kazanmıştı ve onlarsız yaşamak düşünülemez gibiydi. Fazla bir şey yediği yoktu. Edward ise kendi yemeklerini kendi hazırlamaya başlamıştı. Babasından gördüğü ufak tefek işlerin tümünü yapmaya çalışıyordu ama sanki bunu annesinin hatırı için yapılan bir gösteriye çevirmişti. "Deterjanı unutma!" derken, önemli bir şeyi hatırlamış olmanın kıvancını duyuyor gibiydi.

"Evet. Tabii. Bana bir dakika izin ver, Eddie." Boğazı yine kurumuştu ve bir bardak su almak için mutfığa gitti. Kendini bardak bardak su içerken buldu. Elini musluğun altına soktuğunda nasıl titrediğini gördü. Kendini izliyor ve arada bir gerçektir hissediyordu. Sonra listeye koyması gereken bir madde daha anımsadı ve Edward'ın onu dört gözle beklediği oturma odasına döndü. "Şekeri unuttum" dedi; nedense nefes nefeseydi ve sakinleşmek için oturdu. İkisi de sessizdi. Aslında her ikisi de yeryüzünde başka tür bir sessizlik olduğunu keşfetmişlerdi.

Listenin yan tarafına fiyatları yazmaya başlamıştı ki, Edward "Dudak boyası!" diye bağırdı.

"O neden gerekli ki?" Şimdi, diyecekti ama vazgeçti.

"Kendini güzelleştirmek için." Annesinin bu sözleri babasına şaka yollu söylediğini duymuştu.

"Hayır Eddie. İkimiz kalmışken buna gerek..." Sözlerini bitiremedi.

Çocuk onun adına korkmuştu birden. Damlara ve yollara düşen sağanak yağmurun sesini duyabiliyordu. "Ama neden istemiyorsun anne?"

Adeta bağırır gibi konuşmuştu. Vivien paniğe kapılmış, oğluna bakıyordu. "Bu kadar çok gürültü yapma" dedi. "Komşular duyabilirler." Eskiden böyle şeyleri dert etmezdi. Edward onun her şeyden ürktüğünü, her şeyi dert ettiğini fark edebiliyordu. Ara duvara bakarken, dairenin kendisinden korkar olduğunu düşünebilirdiniz. "Neden istemiyorsun?" diye üsteledi Edward.

Ani bir patlama sesi oldu, aşağıdaki sokakta bir arabanın egzozu patlamıştı. Vivien zıpladı: "O neydi Eddie?"

"Hiçbir şey anne." Annesinin ne denli yorgun olduğunu anlıyordu. Ani bir sevgi taşması ile annesinin yanında diz çöküp onu yanağından öptü. Bir gece önce Vivien hâlâ 'bizim oda' dediği odasında uyuyamamış, sıcaklık ve huzur bulmak için Edward'ın yanına gelmişti. Uyandığında onu yanı başında bulan Edward, içgüdüsel bir hareketle uzanıp saçını okşamıştı. İkisi de uyanır uyanmaz Charles'ın ölümünü düşünmeye başlamışlardı. "Ne yapacağım, biliyor musun?" diye kanepeden kalktı Edward.

"Ne?"

"Sana güzel bir fincan çay yapacağım."

Vivien gülümsemeye çalıştı ama çocuk onun ağlamak üzere olduğunu görebiliyordu. "Babam ne derdi, biliyor musun? Öyleyse git ve elinden gelenin en kötüsünü yap, İçilmez Edward." Sesini Charles'ın sesine tıpatıp benzetmişti ve Vivien şaşkınlıkla ona baktığında; bunu anımsadığına kendisi de şaşırان, gülümseyen bir Edward gördü. Yüzünde Charles'ın çizgileri vardı. Kocası hem ölüydü, hem değildi. Ani bir mutlulukla oğlunun peşinden mutfığa gitti. Musluğun üzerindeki rafta duran çaydanlık örtüsüne uzanmaya çalışan Edward "Saat kaç?" diye sordu.

"Öpüşme saatini yarım saat geçmiş. Yeniden öpücük vakti." Eğilip, oğlunun kafasının arkasını öptü.

"Philip yarın saat kaçta gelecek?" Philip yeni bir Ford Cortina almıştı ve utana sıkıla denemek üzere onları şehir dışına gezmeye davet etmişti. Aslında arabayı onlar için almıştı. "Ola-bildiğince erken Eddie. Gidebildiğimiz kadar gidelim istiyor."

"Harika! Uzaklaşabileceğiz." Durakladı: "Yani eğleneceğiz demek istemiştin."

Çocuğun neşesi onu da neşelendirmişti. Kapı çalındı ve bu kez korkmadı. "Kim acaba?" diye fısıldadı.

"Git de kim olduğunu anla Anne." Onu ileri doğru itiyor, güç veriyordu.

Kapıyı çalan, Sarah Tilt'i de yanına alıp gelmiş olan Harriet Scrope'tu. "Geçiyorduk" dedi kadın; "...ve seni görmeden edemedim. Nasıl yaşadığını çok merak ediyorum." Söylediğinin pek uygunsuz kaçtığını fark ettiğinden olmalı ki, aceleyle

Sarah'ya döndü: "Bu Vivien Wychwood – dostum ve sırdaşım." Bir kez daha döndü. "Bu da Sarah Tilt – ünlü sanat eleştirmeni." Tanıştırmaları yaparken çevreyi gözlemlemekten de geri kalmıyordu. Edward'ın mutfaktan kendisine bakmakta olduğunu görünce durdu: "Bu da küçük Edward, Sarah. Ondan sık sık söz ettiğimi duymuşsundur, değil mi? Gerçek bir melektir."

Edward annesine "Bana dil çıkardı!" dedi.

Harriet gülmeye çalıştı. "Çıkarmadım hayatım" dedi.

Sarah araya girdi: "Sana çıkarmamıştır da, çıkarmıştır öylece."

"Evet, kurusun diye çıkardım."

Edward annesine sığındı yine; "Kuruydu zaten. Hem yeşil, hem de tuhaftı. Bak! Bak! İşte yine çıkardı."

Vivien döndü ama Harriet dudaklarını mühürlemiş, hanım hanımcık haline geri dönmüştü. "Özür dilerim Harriet" dedi. Edward'a kızamamıştı. Yaşlı hanımlara mahcup mahcup gülümsedi ve oğlunu odasına gönderdi. "Birazdan gelirim" dedi.

"İyi geceler, sevgilim!" Harriet annesinin götürdüğü Edward'a bir öpücük göndermişti. "Unutma, çocuklar çocukluklarını yapacaklar." Vivien yatak odasının kapısını kapar kapamaz da, Sarah'ya dönüp "Bu bir masal olsaydı o çocuk çoktan yenmiş olurdu" dedi. Odaya kaçamak bir göz attı ve eski dostunu dürtükledi. Başını Chatterton'ın resminden yana eğerek "İşte şurada" dedi. "Kâğıtlar da oradaysa şaşmam." İçgüdüleri ona Vivien'in Charles'ın masasını henüz boşaltmayacağını, ya da öldüğü gün yazdığı önsözü kaldırmayacağını söylüyordu ve içgüdüleri onu yanıltmıyordu. Sarah bir şey söylemek üzereydi ki, Harriet parmağını dudaklarına götürerek onu susturdu. Yazı masasına geçti. Birinci çekmeceyi açtı, daktilo edilmiş şiirler gördü ve ilgilenmeden kapadı. Ama ikinci çekmecede üzerine Chatterton yazılmış, kahverengi büyük bir zarf buldu. Altında da Charles'ın daktilo edilmiş önsözü. Yatak odasının kapısına baktı ve zarfı araladı; Charles'ın elyazısıyla yazılmış notlarla, daha farklı ve eski bir elyazısıyla yazıldığı belli olan kâğıtlar vardı. Bu sırada Sarah portreyi inceliyordu.

Boğuk birtakım sesler ve 'iyi geceler' dilekleri duyuldu. Harriet anında masanın yanından kanepenin yanına gelmişti. Yavaş yavaş yerine geçmekte olan Sarah'ya "Çabuk ol!" diye seslendi. Vivien odaya döndüğünde, ikisi de oturmuş, Avusturalya'nın son seçim sonuçlarını dostça tartışıyorlardı.

"Edward zor günler geçirdi" dedi Vivien, özür dilercesine. Harriet'in burnunun yan tarafından aşağı inen teri görmedi. "Çok gerildi."

"Sen de zor günler geçirdin!" Harriet eğilmiş, Vivien'in dizini tutuyordu. "Öyle değil mi Sarah? Acı çeken bir kadına benziyorsun." Dramatik bir havayla konuşmasına devam etti: "Ve bunun ne demek olduğunu bilirim." Sarah şaşırmış, Harriet'a bakıyordu. Harriet "Bu nedenle yardım etmeye geldik" dedi.

"Ne kadar iyisiniz." Vivien nasıl karşılık vereceğini bilemiyordu. Birkaç haftadan beri "Ne kadar iyisiniz" ya da "Ne kadar düşüncelisiniz" türünden sözler sarf ediyordu. Ama bunları, sanki Charles'ın ölümünden önce başka bir kişiymiş de, şimdi o kişinin rolünü üstlenmiş gibi söylüyordu. Bu sözcüklerin ne anlama geldiğini artık bilmiyordu.

Harriet, Vivien'in karasızlığını hissetmişti. "Az önce Sarah ile de konuştuğumuz gibi, önemli olan, Charles'ın istediklerini yapmamız." Çalışma masasına bakma isteğini yenmeye çalıştı. "Önemli olan çalışmalarının basılması."

"Bunu yapabilir miyiz?" Vivien çok heyecanlanmıştı. "Bütün şiiirleri burada."

"Bu çok iyi bir haber. Onun ne kadar iyi bir şair olduğunu hep söylemişimdir, değil mi Sarah?" Durdu; "Başka bir şeyler var mı?"

Vivien son soruyu duymamış, Charles'ın masasına gitmiş, çekmecelerini karıştırıyordu. "Hastalığıyla ilgili bir şiiri tamamlamıştı. Acaba bulabilecek miyim..."

"Gerçekten mi?" Bu Sarah'nın ilgisini çekmişti. "Görebilir miyim?"

Harriet esas konudan uzaklaştığı için arkadaşına sinirlenmişti. "Eski dostum açısından Vivien, bir şairin ölümü çok ilginç. O bu konuda bir kitap yazıyor."

Ama Vivien hâlâ çok meşguldü ve onları dinlemiyordu.

Daktilo edilmiş sayfaları Harriet'a getirirken "İşin en tuhaf yanı da" dedi, "yazdığından haberim yoktu. Benden saklamış." Acısına bir kez daha yeniliyor gibi olmuştu. "Çayı getireyim" dedi aceleyle. "Edward az önce hazırlamıştı."

O odadan çıkar çıkmaz Sarah Harriet'a eğilip "Gerçekten orospunun tekisin" dedi; "Ben ölüm konusunda bir kitap yazıyorum, hastalık değil. Ayrıca kızın duygularına da azıcık saygın olabilir."

"Neden bu kadar iyi davrandığımı sanıyorsun?"

Delice fısıltıları Vivien'in kapıyı açma sesiyle son buldu. Kadın odaya girdiğinde Harriet Charles'ın şiirlerini keyifli bir dikkatle okumaktaydı. "Bu iyi" dedi Sarah'ya. Vivien'in başında olduğunu fark etmemişti. "Bu gerçekten iyi. Sevgili Vivien'a bunu söylemem gerek." Kafasını kaldırıncaya ırkılır gibi yaptı. "Beni korkuttun güzelim. Geldiğini görmedim. Sarah ve ben şiirlere bayıldık. Onlardan söz ediyorduk." Kâğıtları kucağına bıraktı. "Başka bir şey var mı?"

"Biliyorsun."

"Biliyor muyum?" Sabırsızlığını belli etmek istemiyordu.

"Şu anlamsız av işi. Parkta sözünü ettiğimiz Chatterton belgeleri. Onları istediğinizden emin misiniz?"

Harriet küçük bir kahkaha koyuverdi. "Yine de alıp, bir bakayım. Birilerinin ilgisini çekebilir bir gün. Sarah hiç değilse bu kadar katkımız olsun diyor, değil mi Sarah? Sarah çayını yudumlayıp, kötü kötü baktı. "Tabii hiç kimse ilgilenmezse geri getiri..."

"Hayır. Sizin olabilir. Onları bir daha görmek istemiyorum."

Harriet ayağa fırlama isteğine artık gem vuramadığı için kalkıverdi. "Ben alayım mı hayatım?" diye sordu rastgele. Masaya koşmak üzereydi ama kendini tuttu. "Nereye koyduğunu anımsıyor musun?"

"İkinci çekmecedeydi."

Harriet masaya koştu, çekmeceyi açtı ve pek şaşırmış gibi "Aaa, buradalar işte!" diye bağırarak Chatterton'ın orijinal elyazmalarını çıkardı. Beraberinde Charles'ın notları olan tomarı geniş çantasına tıkmaya başladı. Büyük çantayı bu amaçla getirmişti.

Vivien onu sevgiyle izliyordu. "Böyle yardım etmeniz ne iyi" dedi. "Sizler olmasaydınız ne yapardım, bilmiyorum."

"Ona teşekkür etmen gerekmez." Sarah, Harriet'in kızgın bakışları altında fincanını masaya bıraktı. "Harriet edebiyat için her şeyi yapar. Bu konuda ünlüdür."

"Biliyorum." Vivien minnet duyuyordu. Harriet hem şiirleri bastırmasına yardımcı olacaktı, hem de Charles'ın dehasına olan inancını paylaşıyordu açıkça. "Bana o denli iyi davrandınız ki, karşılığında ne yapacağımı bilemiyorum." Harriet gülümsedi ve sustu. "Size bir şey vermeliyim. Size onu hatırlatacak bir şey..."

"Şiirleri bende. Önemli olan da bu." Çantasına vurdu. Aslında daktilo edilmiş şiirler hâlâ kanepenin üzerinde, bıraktığı yerde duruyordu.

"Hayır. Size ait bir şeyi kastetmiştim. Sizde kalabilecek bir şey."

"Ben bir şey istemiyorum. Ben yalnızca emir kuluyum."

Harriet'in kararsızlığı arttıkça, Vivien'in ısrarı da artıyordu. "Bir şeyler olmalı."

"Pek bilemiyorum..." Harriet, resme doğru, baktığının bilincinde değilmiş gibi baktı.

"Onu kabul eder misiniz?" Vivien gidip resmi aldı: "Charles bunu çok severdi."

"Hayır, bunu almamalıyım. Değerli olabilir." Durdu. "Kes-tiremezsin."

"Hayır, hiç de değil. Eskici dükkânında bulduğu bir şey yalnızca." Harriet Vivien'in, Charles'ın buluşunun önemini kavramamış olduğunu fark etti. Resmin ortadan kalkmasını istiyordu. "Kabul edeceğinizi söyleyin lütfen. Charles almanızı isterdi."

Harriet bu sahte kararsızlığın keyfini sürmekteydi. "Bilemiyorum. O açıdan bakacak olursak... Ben aslında yaşlı ve duygusal biriyim." Bir kahkahanın eşiğinde gibi duran Sarah Tilt'e döndü: "Ünlü sanat eleştirmenimiz ne diyor?"

"Bilirsin ki, değer, ona değer verenin belirlediği bir şeydir. Biri için son derece değersiz bir şey, bir başkası için çok önemli olabilir." Harriet'a tatlı tatlı gülümsedi.

"Bu güzel sözleriniz için size teşekkür ederim Bayan Tilt." Harriet öteye döndü. "Demek istediği şu Vivien: Bu resim senin için, benim için olacağından daha değerlidir."

"Hayır. Almanız için ısrar ediyorum. Sizin o."

"Öyleyse bunu bir yazıyla belgelemen gerekir." Harriet, Vivien'in yüzündeki şaşkınlığı görmüştü. Çabucak "Bunu kâğıda dökmemiz gerekir" dedi. "Yarın ölecek olsam –duraladı– ve Charles'ın şiirleri masamda bulunsa, ne olur?" Ona destek vermesi için Sarah'ya baktı ama destek yoktu. "Herkes onları benim yazdığımı sanır."

Bu olasılık Vivien'i dehşete düşürmüştü. "Kuşkusuz başkasının olduklarını anlayacaklardır, anlamazlar mı?"

"Kimse böyle şeyleri bilemez." Harriet portreyi Vivien'in elinden alıp, önünde tuttu. Yüzünü gizleyerek "Neyin kime ait olduğunu belirtmemiz lazım" dedi.

Uyuyamamış olan Edward, yatak odasının kapısında durmuş, yavaş yavaş konuşan Harriet'a bakıyordu. Onu yalnızca Sarah gördü. "Ne hoş, bak!" dedi. "Annen onu Harriet Teyze'ye verdi."

Edward, Vivien'a döndü: "Ama o babamındı."

Harriet çocuğu görmek amacıyla resmi indirdi.

"Ondan nefret ettiğini sanıyordum, Eddie." Vivien masaya oturmuş, Harriet'a verdiği şeylerin listesini hazırlamaya başlamıştı.

"Ama o babamındı."

Harriet resmi, çocuğu görebilene dek, yavaşça indirdi. "Baban gitti" dedi hüznle; "uzaklara, sessiz diyarlara gitti."

"Biliyorum. Öldü. Ve bu onundu."

"Edward lütfen." Vivien mahcup olmuştu. "Ben onu Bayan Scrope'a armağan ettim. Bize iyi davrandığı için."

"Ne yaptı peki?"

"Babanın eserleriyle ilgilenecek."

"Bunu neden yapıyor?"

Vivien envanteri çıkarmıştı. Harriet hemen aldı. "Sanırım artık gitmeliyiz Sarah." Dik dik bakmayı sürdüren Edward, onun elini ayağına dolandırmıştı. "Yorgun görünüyorsun. Hepsi şu sanat eleştirmenliği yüzünden olmalı. Pılımı pırtımı top-

larken şunu tutar mısın?" Portreyi Sarah'nın eline verdi. Sonra da Chatterton belgeleriyle doldurduğu çantasını ve Vivien'in ilk kez fark ettiği, koyu renkli kürkünü aldı.

"Ne güzel bir kürk" dedi.

"Sıçan." Vivien elini kaçırmıştı. Harriet güldü; "Şaka yapıyordum. Rakundur. Bayılırim. Harikulade, bembeyaz dişleri vardır. Her şeyimizi aldık mı, Sarahcığım?" Yanağını öpmesi için Vivien'a uzattı. Karşılığında da havayı öptü. Daha sonra Edward'a doğru ilerledi ama çocuk odasına doğru geriledi. Harriet parmağını sallıyordu: "Bak hele! Bak hele! Utangaçız, öyle mi? Ama Anne seni yine de seviyor!"

Gitmek üzere döndü. Sarah ve Harriet tam koridora çıkmışlardı ki, Vivien arkalarından seslendi: "Bayan Scrope! Harriet! Charles'ın şiirlerini unuttunuz!"

Onları kanepenin üzerinde bırakmıştı. "Canım" dedi, "ne kadar aptalım. Oysa onlar için gelmiştim!" Sayfaları Vivien'in elinden kaptı; köşeyi döndükten sonra paltosunun cebine tıktı.

Vivien daireye döndüğünde kendini son derece yorgun hissediyordu. Birkaç dakika için kapıya yaslandı, gözlerini kapattı. "O resmi ona vermemeliydin anne." Edward babasının çalışma masasının yanında. "Hata ettin."

Harriet sokağa çıktıklarında "Otobüsle gidemem" dedi. "Ayaktakımına katlanacak havada değilim." Taksi çağırmak isterken, ayağı su giderine girdi. Gözleri öyle bozuktaki ki, çoğunlukla özel arabalara el ediyordu.

"Bu resmin sahte olabileceğini biliyorsun, değil mi?" diye sordu Sarah.

"Bunu söyleme. Hele şimdi söyleme." Sonra da ekledi: "Sen nereden biliyorsun?"

"Yanlış olan bir şeyler var. Tam olarak ne olduğunu söyleyemem ama bir şeyler var..."

"Boşver o zaman." Harriet açısından belgelerin önemi resimden fazlaydı. Belgelerle, yazılarla ne yapacağını biliyordu. Tuvaldeki giz ise çözüm için başkalarına bırakılabilirdi.

“Uzmanlara her zaman için danışabilirim, Bayan Sanat Eleştirmeni” dedi bir havayla. Der demez de, hangi uzmanlara gideceğini fark etti. Cumberland ve Maitland resmin gerçekliğini belgeleyebilirlerdi. Vivien’in Seymour taklitleri için ağzından kaçırdıklarında gerçek payı varsa değiştirmeye bile ikna edilebilirlerdi. Kazandığı zaferin denizinde şimdiden yüzmeye başlamıştı. Ufuktaki bir kara lekeye deliler gibi el sallarken, “Tabii” dedi. “Heey! Burada yaşlı bir kadın var! O zavallı kıza da bir şeyler vermem gerek. Yoksa bu pek saçma mı olur?”

“Tabii vermelisin. Yapılan işte kocasının payını da belirtmelisin. Kaldı ki...”

“Kaldı ki ne? Öldü, ölmedi mi?” Taksi yanaşmıştı. Harriet resmi Sarah’dan aldı. “Seni bırakayım mı?”

“Hayır. Şuracıkta sessiz sedasız durup, çantamın içine kusmayı yeğliyorum.”

“Eh bu da dereye su taşımak gibi olmuyor mu hayatım?”

“Gerçek olsaydın, sana okkalı bir tokat atmaktan büyük bir zevk alırdım.” Harriet, büyük bir başarısızlıkla oturma odasına asmaya çalıştığı portreyle konuşuyordu. Şöminenin alınlığına dayandığında, oradan kaymış, Keats’in maskesini kırmasına ramak kalmıştı. En son Hogarth’ın “Sıkıntıda Bir Ozan” adlı baskısı için kullandığı metal bir askıdan sallandırma çalışmış, ama askı duvardan ayrılmış, geride bir kovuk bırakmıştı. Çivi çakmayı denedi. Bu sefer de bacaklarına Bay Gaskell dolandı. “Özür dilerim” dedi, “önce ben geldim!” Ke-diye bir tekme attı. Hasır iskemlenin tepesinde kurduğu dengeyi yitirince de, neredeyse düşüyordu. Doğrulamaya çalışırken resim elinden kurtuldu, yere düşerken de tüm ağırlığıyla kafasına çarptı. Bereket kürk şapkası hâlâ kafasındaydı ama bu kez de şapkaya iliştilmiş olan kuş koptu. Bay Gaskell yere düşen kuşa saldırdı. “Gerçek değil!” diye bağırdı Harriet, “Yalnızca bir taklit!” Geç kalmıştı: Kuşun içindekiler haliya yayılıvermişti.

İç çekerek, şapkasını yeniden yerleştirdi. İskemleden indi. "Eh sevgilim, sen farkı nereden bileceksin, değil mi?" diye mırıldandı. İnsan değilsin ki sen." Kollarını uzattı. "Gel de Anne'ye hayvanca bir öpücük ver!" Ama kedinin onu öpmeye niyeti yoktu. Bir kez daha iç çekerek, kollarını indirdi. Portre, boyalı yanı üstte, yerde yatıyordu. Harriet Scrope yorgundu. Oturdu. "Yoksul bir insan olsam" diye düşündü; "ağaçların altında yatıyor olacaktım. Doğanın parçası olabilirdim..." Neden sonra gözlerini açtığında, Thomas Chatterton'ı ona bakar buldu.

III. BÖLÜM

Yalnızca bir kere öleceksek eğer
Ölüm ha İple gelmiş, ha Yılanla, ha Zehirle,
Tabanca, Kılıç, yavaş yavaş Tüketen Hastalıkla
Ya da Soylu Sinede Can Damarımız
Yarılarak birden – Yaşamın Acılarına
Son veren Nedenler farklı olsa da, Sonuç aynı,
Tümü bir Yokoluşa aracı.

(*Duygu*, Thomas Chatterton)

Tavanarasının büyük kubbesinin altında
Dopdolu, zengin bir oda var...
Bir sabah akli da uyandığında
Düşünü yorumlar Kurnaz Dick;
“Aman Tanrım” diye geçirir içinden,
Ola ki – belki de – ola ki – gerçektir,
Gidip bakayım hele – der ve fırlar,
Tavanarasına koşar...

(*Kurnaz Dick*, Thomas Chatterton)

Yüce Tanrımızın bin yedi yüz yetmiş yılının yirmi üç Ağustos sabahı, Thomas Chatterton olağanüstü bir neşe içinde uyanır. Yaz mevsiminin bu parlak gündoğumunda güneş Londra'nın damlarında gezinmektedir. Epeydir hüküm sürmekte olan sıcak, çevredeki tarlaların üzerlerindeki sisi dağıtmıştır. Ağaçların en tepesindeki yapraklar, ılık bir esintiyle kımıldarlar. Dallardaki kuşlar silkinir, ötmeye hazırlanırlar. Londralıların birçoğu daracık sokaklarda koşuştururken, içlerinden dışarı yansıyan bir özelliğin bilincine sanki ilk kez varıyormuşçasına şaşkınlıkla bakmaktadırlar bu pırıl pırıl havaya. Öyle değilse bile, Brooke Sokağı'ndaki tavanarasında yatağından kalkan ve penceresinden damları seyreden Thomas Chatterton'a öyle gelmektedir.

Hayatında ilk kez sokak hizasından bu kadar yüksekte oturmaktadır; işte bu nedenle de bu görüntüleri hâlâ böyle hayranlıkla izlemektedir. Londra'ya varır varmaz, göklerdeki mekânımda diye yazar annesine, mutluluktan havalarda uçuyorum. Ne denli yüce duygular taşıdığımı anlatamam. Zirveye ulaşmama az var ve emellerim yükseklerde. Beni yakında tepede göreceksin anneciğim. Bildiğimiz aşağılık ve sürüngen Bristolülülerden uzaklaşmış olacağım. Beş haftadır burada kalıyor. Her gün, kentin üzerinde uyanıp kente inerken aynı coşkuyu yaşıyor. Avlularında ve sokaklarında kaybolurken, kokularını içine çekerken, kalabalık caddelerin heyecanını yakalarken, her gece meşalelerin ışığında, bir kemanın ya da laternanın sesi eşliğinde sokağına dönerken böyle coşuyor.

Pencereyi açıp havayı içine çeker. Smithfield'deki sığırların böğürtüsünü duyabilmekte. Arabalar çoktan High Holborn'dan aşağı doğru inmeye başlamışlar. Bir yaz sabahı duyduğu bu gürültüler, gururuna ve hırsına eşlik ederek onu mest etmekte. O da, güçlü ve ahenkli sesiyle dışarıya, damlara doğru seslenerek gülünç bir şarkı tutturur. Vauxhall Gardens'ta son çıkan şarkıdır bu:

Kente geleli dört aydan fazla olmadı, bayım
Taşralı, yol yordam bilmez bir palyaçoyum
Ama artık beyefendi sayılırım.

Sokakta boynundan aşağı sallandığı eski ayakkabıları satan küçük bir çocuk yukarı bakar ve şarkıyı tanıdığını belirten bir çığlık atar. Ardından da nakaratı ekler: Trayla lay lay lom!

Chatterton ona el salladıktan sonra kendini yatağa bırakır. Kaşınır, esner. Sonra bir gece önce kahvede, patronu olmaya aday Alderman Lee'nin ölüm haberini aldığını anımsar. Ne fark eder yani? Biri gitmiş ama yerine gelecek bir sürü var. Yatağının başucundaki kurşunkalemle kâğıdı alır (yanında hep kâğıt kalem bulundurur çünkü şiirleri ona düşlerinde gelir çoğu kez) ve yazmaya başlar:

Alderman Lee'nin ölümü ile beklenenden kayıp...	£1.11.6
Lee için yazılacak mersiye den kazanılacak...	£2. 2.0
Lee'ye karşı yazılacak taşlamadan kazanılacak...	£3. 3.0
Yani...	£5. 5.0
Ölümünden mutlu olmama neden olan fark...	£3.13.6

Aslında mersiye nin bir bölümünü yazmıştır bile. Diğerleri ise siparişleri alındıktan sonra kısa sürede tamamlanacaklar. Chatterton'a güvenilmekte. Gençliğine rağmen, kimi kitapçılar bitmemiş yapıtlarına ön ödeme yapmaktalar. Kararmış tavana doğru bakarken, Lee der kendi kendine; Lee, Lee, kent ağacından bir dal, aykırı bir sürgün, kökleri aynı kandan, meyvesi özgün. Tekerlemesine kendi de güler; sıcak rüzgârlardan da sıcak,

nefesinden yakın, güneşten de parlak. Bir kez daha yatağına uzanır ve kurşun kalemiyle havaya yazar: Sevgili Anneciğim; Londra'da soyluyum ve yakında yüceleceğim kuşkusuz. Seni çok seven oğlun, Tom.

Artık keyfini hiçbir şey bozamaz; güzel ev sahibesi Bayan Angell'den kaptığından korktuğu belsoğukluğu bile. Gecelik entarisine bakmak için yatağından fırlar. Ham pamukludaki lekeleri görünce ıslığı basar. Bu bir düş değil, der yüksek sesle; ama yakınlığın tohumu. Bekâretim elden gitti, kafam almıyor olup biteni şimdi. Öyleyse ne yapmalı? Bir gece önce kahvedeki dostlarından birine, ıvır zıvır koleksiyoncusu Daniel Hanway'e serüvenini anlatmıştır.

Hiç aşk yapar mısın Dan?

Yoo, hazır alırım! Hanway güler: çok hazırcevaptır ve hamlesi hep yedekte bekler.

Pekâlâ, sana son karanlık işimi anlatabilir miyim? (Aslında ilkidir ama bundan söz etmez.)

Anlat. Ben karanlıkları pek severim.

Benim ev sahibim...

Aah, hep öyledir zaten.

Penceremden eğilmiş, gecenin keyfini çıkarıyordum ki, bir kadının şarkı söylediğini duydum. Hani elimi uzattım çalıda diye bir şarkı var ya...

Parmağıma battı diken. Pek bayağı bir İrlanda türküsü, Tom.

İşte onu söylüyordu. Aşağı baktığımda bizim Bayan Angell'in zil zurna sarhoş olmuş, kendi evinin kapısını yumrukladığını gördüm. İçeri girmek istiyordu.

Tom, kadın ayağına gelmiş.

Ben de tüm sokağı ayağa kaldırmasın diye aşağı indim...

Ya da sokakta uyanmak için.

Kapıyı açtım, açar açmaz kollarıma yığıldı.

Seni şeytan seni! Oracıkta alıverdin mi kadını bari?

Ah Bay Chatterton, diyordu, Ah Bay Chatterton. Size sonsuza kadar minnettar kalacağım. Kuleye tırmanan sarmaşık gibi de dolanıyordu bana. Sonra ne kıpırdadı biliyor musun?

Seninki tabii.

Aşkla uyandı. Gövdesine dayandığını hissedince de Oh, Bay Chatterton, bu gece bende kalabilirsin diye fısıldadı Bayan Angell. İşte böyle oldu.

Nasıl yani?

Onun isteklerine uydum. Gün ağarana kadar odama gitmedim.

Sürünerek dönmedim demek istiyorsun sanırım?

Hayır. Gücüm hâlâ yerindeydi. Kralın Helası adlı kasideyi de o sabah yazdım. Anımsıyor musun?

Kabine hakkında yazdıklarını mı?

Ta kendisi. Dizelerinin anımsandığını görmek Chatterton'ı mutlandırır ama şimdi sesini alçaltarak devam eder: Ama sana Bayan Angell ile olan beraberliğimizden sonra bir şeyler geldiğini söylemem gerekiyor, Dan.

Bir çocuk mu, hemen mi?

Hayır, hayır. Benim şeyimden –anlarsın ya– gelen bir şeyler var. Bir de, işerken acıyor. Sence bu...?

Belsoğukluğu! Belsoğukluğu olmuşsun! Bu şarap ister!

Chatterton neşeli bir ifade takınır ama garson yeni bir şişe bırakıp gittikten sonra tırnaklarını kemirerek sorar: Tedavisi ne, Dan?

Hanway yine gülmektedir. Kireç banyoları için iyi şeyler söylendiğini duydum. Ama o durumu ilerlemişler için. Frengi değilse, doktora bile ihtiyacın yok. Belsoğukluğu önemli değil, Tom. Hiçbir şey. Dostu konuştukça, Chatterton daha da rahatlar. Ama ilerlemeden dur de. Londra'nın ünlü "öl ya da öldür" tedavisini uygula.

Öldür mü?

Abartılı bir benzetme. Ama işe yarar. Neymiş bu ünlü ilaç?

Arsenik ile afyon karışımı. Arsenik iltihabı yok ediyor, afyon ağrıyı ve acıyı dindiriyor. Yeryüzündeki en kestirme tedavi. Dört zerre arseniğe bir tatlı kaşığı afyon. Devirdin mi, belsoğukluğu da nalları diker. Bu arada güzel afyon düşleri de görürsün.

Tehlikesi yok mu?

Hayır. Hiç yok. Doktorun elinde işin daha da kötü olur. Bıçakları ile nasıl da... bilirsin...

Gecelik entarisi elinde, bu yaz gününün gündeğumunda durmuş terlerken bu sohbeti anımsar. Gencim der, bu hiçbir şey. Küçücük bir oyun, bir torba dolusu çivi. Tüm büyük ozanlar bunu çekmişler. Çocukken söylediklerini anımsar: Bana bir melek çiz anne, kanatları ve borusu olsun. Adımı dünyanın dört bir yanına duyursun. Bu belsoğukluğunun bir önemi yok. Venüs'e yenik düşmüş olabilirim ama yolumu hâlâ Orfeus çiziyor.

Ve yeniden yazmaya koyulur. Kahvaltıdan önce Alderman Lee'yi öven mersiye bitirmek arzusundadır. Siparişi *Şehir ve Taşra* vermiştir ve o sabah teslim etmesi gerekir. Sonra da *London Gazette* için bir şiir daha – bir taşlama. Çıplak çalışır. Gecelik entarisi yatağa fırlatılmış, tavanarası güneşle dolarken, yüzünü yükselen güneşten korur. Bitirince, dizelerin üstünden mavi mürekkeple bir kez daha geçer ve imzasını atar. Adını yazarken delicesine bir mutluluk yaşar; atlayıp zıplayarak, dans ederek odada dolaşır. Çıplak tabanları döşemenin tahtalarını döver. Dönen dünyanın tam ortasına atlarken ışık kızıl saçlarını yakalar. Daracık yatağında bir takla atar. Başladığı gibi de durur birdenbire. Defterini çıkarıp, yazar: Bir mersiye ile bir taşlama, sabah sekizden önce tamamlandı.

Sıra etle kahvede. Evin hizmetçisi üst kat sahanlığına, kapının önüne bir sürahi su bırakmış. Temizlenmek için alır. Daha sonra mavi pantolonunu, yeşil yeleşini ve güvercin grisi ceketini giyer – sıradışı bir beyefendi, önemli genç bir bey olur. Saçını ikiye ayırmak üzere elini başına götürürken, ceketinin sağ kol ağzındaki mum lekesini görür. Bir canlılık gelir, tırnağıyla kazır. Kurumuş mum parçaları yere dökülür. Artık hazırdır. Şapkasını alır, kapıyı dikkatle açar. Bayan Angell'ı uyandırmaya çekindiğinden, merdivenleri ayakucunda iner. Brooke Sokağı'na çıkar çıkmaz, sıçrayıp, High Holborn'un köşesine doğru bir koşu tutturur. Yaz göğünün altında dünyanın öte ucuna kadar koşabilir. Holborn'a gelince kendini frenler. Ani bir dürtü onu döndürüp, köşedeki eczaneden içeri girmeye yöneltir.

Chatterton içeri girip kocaman bir sesle on beş gram iyisinden arsenik ve biraz da afyon istediğinde, Bay Cross tezgâhın arkasında oturmuş, kavanozları kurulumaktadır.

Son dediğinizden tam olarak ne kadar acaba? İçinde bir şeyler yüzen kavanozu parlatmayı sürdürür.

Chatterton duraksamıştır. Mide ağrılarına son verecek kadar.

Ah, der eczacı. Bu felsefi bir konu. Ben sizin ağrılarınızın süresini ya da şiddetini nasıl bilebilirim ki?

Çok fazla. Chatterton yüz buruşturur. Bu oyun onu eğlendirmektedir. Gece geliyorlar ve sabaha kadar acılar içinde kıvrınıyorum.

Aman Tanrım!

Ateşten çıkmış, kızıl sıcak maşanın dağlaması gibiler. Arı sokması gibiler.

Ne kutsal işkence. Cross taburesinden kalkar, kavanozu bırakır, ahşap tezgâhtan öne eğilir. Beş yüz damla afyon tentürü diyelim mi? Size hap olarak da verebilirim ama sıvısı daha revaçtadır. Kendim kaynatırım, bayım. Pisliklerden arıtırım. Saf kılarım.

Chatterton, Hanway'in Londra usulü "öl ya da öldür" reçetesinin malzemelerini anımsamaya çalıştı. Bir kaşık ile ölçebilir miyim?

Ah, güzel bayım – kaşık var, kaşıkçık var. Tatlı kaşıkları var. Çay kaşıkları var. Yemek kaşıkları var. Ahçıbaşının kaşıkları var.

Yalnızca bir kaşık.

Ah, yalnızca bir kaşık. Cross büyük ve renkli bir kavanozu aşağı alır. Arkasını döndüğünde sır paylaşır gibidir artık. Ben de öyle alırım, efendim. Yalnızca bir kaşık. Kramplar için tabii. Afyon mide bulantısını keser ve bağırsaklardaki acıları dindirir. Tentürü cam bir ölçekle ölçer. Ağzının kenarını eliyle silerken, ah afyon der, ah bu afyon; mutlu ilaç, düşlerin yakut pınarı, mutluluk satın alan para. Hastalara da şifa tabii. Parmağıyla şişenin mantarına vurur. On beş gram arsenik mi demiştiniz? Yoksa ateş düşürücü damla mıydı?

Chatterton boğazını temizler. Hayır. Mümkünse beyaz arsenik lütfen. Fareler için. Kemirmeleri ve çıkardıkları sesler beni rahatsız ediyor.

Ne zor geceler geçiriyor olmalısınız. Bir de mide krampları-

nız var. Cross yüksek bir rafa gidip, bez bir torba indiriyor. Arsenicum Album. Yavaş bir ölüm ama kesin bir ölüm. Arsenik hiç acele etmez. Yavaş yavaş yakar da diyebilirsiniz. Chatterton buna gülünce, Cross ona bir bakış fırlatır. Bu talihsiz mideye rağmen neşeniz yerinde, değil mi bayım?

Evet. Yerinde.

Evet, iyi görünüyorsunuz, iyi. Cross arseniği tartar. Arsenik ile afyon, tuhaf bir karışım bu bayım. Taneleri bir keseye aktırır. Yedi kapı ötedeki intiharı duyduunuz mu? Chatterton, hayır anlamında başını sallar. Adı Stern olan Prusyalı bir beyefendi. Francis Stern. Ertesi sabah bulmuşlar. Kolları bacakları kıvrılıp bükülüp, şekillerini yitirmişler. Arsenik krizini bilirsiniz Bayım. Prima viae'yi etkiler ve ekoprotiktir.

O dediğiniz ne? Chatterton not defterini çıkarır ve yazar. Yeni bulduğu kelimeleri bu defterde toplamaktadır.

Ekoprotik, güzel bayım. Bir müşhildir. Bir boşaltıcı. Ölümüne kadar götürür. Eğilip Chatterton'ın defterini eller. Talihsiz adamın cesedinin üzerinde de bir yazı bulmuşlar.

Öyle mi? Chatterton'ın ilgisini çekmiştir.

Kurban, Günün oğlu Lucifer, sen nasıl olur da Cehenneme, karanlıklara inersin diye yazmış. Adeta şiir gibi bayım. Cross, arsenik koyduğu kesenin ipine çifte düğüm atar. Kanaatime göre bu edebi güzellik adamın başucunda buldukları afyonun eseri. İntihar ettiğine hükmedildi. Romeo ve Jülyet'teki bilge papazın haşhaş için dediği gibi:

Bu küçük çiçeğin yeni yetme yapraklarında
Zehir de var, ilaç da

Chatterton alıntıyı tamamlar:

Koklandığında neşe verir gücü ile
Yürekteki güçleri söndürür tadına bakılınca.

Cross "Ama benim vicdanım rahat. Alman, arseniğini benden almadı" der.

Eczacı, Chatterton'a kaçamak bir bakış atar; o da bu bakışın ne anlama geldiğini kavrar. Sözüne ettiğiniz beyefendinkiler türünden emeller taşımadığıma inanın. Kahkaha atar. Mezarla savaş halindeyim ve yenilmeye niyetim yok. Daha değil. Daha yeni başlıyorum ben.

Evet. Evet, daha çok gençsiniz. Altı pens diyelim mi? Cross, Chatterton'ın verdiği gümüş lirayı alır. Ticaret bitince işi yeniden sırdaşığa döker. Şivenizden anlayabildiğim kadarıyla buralı değilsiniz, değil mi bayım?

Hayır der Chatterton aceleyle. Bristollüyüm.

Ah, şu güzel kent.

Güzel, bir lahit kadar güzel.

Cross bunu ne türlü yorumlayacağını bilemez ve ana tema-ya dönüş yapar. O halde bu bizim büyük kentte üzüntünün ve talihsizliklerin gençleri çoğu kez kendilerini yok etmeye götürdüğünü bilmiyorsunuzdur. Her gün okuyoruz.

Eczacının sözleri Chatterton'ın ilgisini çekmiştir. Gençlerden söz ediyorsunuz ama genç ya da yaşlı, kimse kendine kötülük edemez ki aslında. Doğru değil mi? Varlığımız üzerinde denetim sahibi değilsek, hiçbir.

Ama insanın yaşamına son vermesi mantıksız değil mi?

Chatterton okul günlerinden bu yana tartışmalara bayılır. Şimdi de bu savın üzerine yürür. Mantıksız olabilir ama ruhun soylu bir çılgınlığı sayılmalı. Ne de olsa ruh ölümde kurtuluyor ve gerçek biçimine o zaman kavuşuyor.

Ama toplumun yararı açısından, bayım...

Topluma yararımız yok, toplumdan da yararımız yoksa kendi yaşam yükümüzü bir kenara bırakmakla onu zedeleyemeyiz. Chatterton yeni bulduğu bu görüşten pek gururludur. Arsenik kesesi ile afyon şişesini almadan önce Cross'a bir reve-rans yapar. Hizmetkârınızım bayım.

Ben de sizin. Cross ona gülümser ve kapıya kadar gidip High Holborn'dan aşağı yürüyüşünü izler. Böylesine genç biri için olağanüstü diye düşünür. Burada olağanüstü bir şeyler var. İntihar konusundaki sohbetlerini unutmayacak ve sonraları dinlemek isteyenlere süsleyerek aktaracaktır.

Chatterton, High Holborn'u geçer ve o kendine özgü büyük

adımlarıyla Shoe Lane'deki kahveye yönelir. Etinin ve kahvesinin siparişini verir ve iştahla yer. İntihardan söz ediyordum, Peter, der garson çocuğa. Bardağımı tazele. Konu pek susatıyor.

Çocuk bir süre yanına iliştir. İntihar mı?

Evet. Chatterton arsenik kesesini koyar yanı başına. Zehirlenerek ölüm.

Peter yerinden fırlar. Masadan alın onu lütfen. Kaldırın.

Chatterton kahkahayla güler. Ardından da elleriyle boğazını sıkarak yapıp, tuhaf sesler çıkarır. Gözlerini devirir, oracıkta zehirlenmekteymişcesine, art arda yabani ve tuhaf ifadeler takınır.

Çocuk, onun şaka yaptığını anlamıştır. Şişman, neşeli bir çocuktur ve az sonra o da gülmeye başlayacaktır. Yapmayın bayım, ne olur yapmayın. Yoksa öleceğim Bay Chatterton. Durun Bay Chatterton, ne olur durun.

"Annem sizin sokakta otururdu!" Claire, Harriet Scrope'la konuşmaktaydı; galerideydiler. Harriet, incelenmesi için tabloyu Cumberland ve Maitland'a getirmişti. Ama önce, kocasının ölümünden dolayı izinli olan Vivien'in işe başlayıp başlamadığını bilmek istemiş, henüz başlamadığını öğrenince gelmişti. "Annem o sırada iki babam arasındaydı."

"Anneler hep yalnız yaşar, bilmez misin? Bu, doğanın özür dilemesidir." Harriet bu tombulca, sıradan görünümlü genç kadına keyifle baktı. Senin hiç cinsel tacizle karşılaştığını sanmıyorum diye düşündü. "Tabii Bay Gaskell var ama o yalnızca bir kedi."

"Annemin de bir kedisi vardı. Ne rastlantı! Aslında bir pağanı vardı ama annem ona benim yeşil kedim derdi. Çok kafa bir şeydi!"

"Kafası mı büyüktü?"

"Yok canım! Kafaydı, eğlenceliydi işte. Deyim. Her neyse, sonra kötüledi. Annem nedenini bir türlü anlayamadı."

"Sinek filan yutmuştur." Harriet ağzını kocaman açtı, sonra da esniyormuş gibi yaptı.

"Hayır. Tüy dökmeye başladı."

"Aman Tanrım! Yazık!"

"Orada öylece otururdu."

"Titreyerek mi?" Harriet sözünü bir hareketle örnekledi.

"Evet. Aynen öyle. Sonunda tek bir tüyü kalmadı. Noel hindisi gibi cascavlak kaldı."

"Ah, Bayan Grope. Scrope." Cumberland ofisinden çıkmış, eli kadına doğru uzanmış bir halde yaklaşmaktaydı. Ama birden durup, kadının şapkasını göstererek; "Güzelim kuşunuza ne oldu?" diye sordu.

"Uçtu."

"Başka şapkalar göze hep daha yeşil görünür, değil mi?"

Harriet gülmemek için direndi. "Aslında düştü ve kedi onu yedi."

"Bir lokmada mı?"

"Aslında nasıl olduğunu bilmiyorum."

Bu kısa sohbet sırasında Cumberland onu yavaşça ofise doğru yöneltmişti. "Sekreterim izinde ve ben de bir münzevi gibi kendi pisliğimde debelenmekteyim." Aslında oda Harriet'in son ziyaretinde olduğu kadar düzenli ve temizdi. "Eşi birdenbire ölüverdi. Hüzünlü bir öykü."

"Gerçekten mi?" Harriet tanıdığını ya da ilgilendiğini belli etmemeye kararlıydı. Vivien'la aralarında bir bağlantı kurulmamalıydı.

Cumberland masasının arkasına geçiverdi. "Aslında tüm öyküler hüzünlüdür, değil mi?"

"Öyle diyorsanız öyledir. Ben bilemem."

"Ama siz..." Bir şey daha diyecekti ki, Maitland eşikte beliverdi. İçeri girsin mi, dönüp gitsin mi bilemiyormuş gibi topukları üzerinde ileri geri sallanıyordu. Kendine bir beden küçük gelen takım elbisesinin içinde olmaktan çok, onun sayesinde ayakta duruyor gibi bir hali vardı. "Ah" dedi onu gören Cumberland; "Bu Hüzne gülen Sabır mı acaba? Sizden yana bakıyor gibi." Maitland çıkıp gidecekti ki, Cumberland elini uzatıp onu durdurdu. "Bayan Lope. Scrope, resim getirmiş. Onu tanıyorsam çok romantik bir şey olmalı."

Harriet resmi, kış aylarında Bay Gaskell'in kutusunun dibine koyduğu, bej renkli eski bir şala sarmıştı. Gösteri yapar gibi

bir hareketle şalı çekip, eli kitapların üzerinde duran, yüzüne mumun ışığı düşmüş, oturan adamı gözler önüne serdi. Üçü de konuşmuyordu. Cumberland biraz geriye gitti. Bu yüzde onun ilgisini çeken bir şey vardı. Adeta bu resmi bambaşka koşullar altında bir kez daha görmüş gibiydi. "Eveet..." dedi; "Çok iyi, değil mi? Hele bu tür bir şey için."

Adamın ses tonu Harriet'ı düş kırıklığına uğratmıştı. "Ama gerçek değil mi? Olması gerektiği gibi yani."

"Tam olarak ne olması gerekiyor?"

Harriet duraladı. Adama resmin önemini anlatmak istediğinden emin değildi. Elinde tuttuğu boyalı nesnenin, ona yüklenen kurmaca yaşamı taşıyabileceğinden de emin değildi artık. "Gerçek olması gerekiyor" dedi.

Cumberland tuvalin yanına gidip, resmi yakından inceledi. "Bunun 19. yüzyıl başı olduğuna inanıyorsunuz, öyle mi? Daha doğrusu gördüğünüze inanıyorsunuz." Parmağıyla Pinxit George Stead 1802 yazan köşeye işaret etti. "Ama şu ayakların kalınlığına bakın!"

"Ayaklarını göremiyorsunuz ki!" Harriet, neden bilinmez, sinirlenivermişti.

"Masanın ayakları, Bayan Scrope. Biçimsiz eşyalar bugün olduğu gibi, o zaman da revaçtaydı. Maitland, sen çirkinlik konusunu herkesten çok bilirsin, bu eşyanın 1830'lardan kalma olduğunu düşünmekte haklı mıyım sence?" Maitland başını evet anlamında salladı. Cebinden bir kâğıt mendil çıkarıp, alnını sildi. "Saç da bütünüyle yanlış. Erkek saç modelleri 18. yüzyılın en büyük trajedisiydi. Tek istisna George Stubbs'ın hayvan tabloları olabilir. Bu saç büyük bir dikkatle biçimlendirilmiş. Bu dönemde yapılmadığı belli."

"Ben peruk taktıklarını sanırdım."

"Kesinlikle doğru." Cumberland bir an için Harriet'ın başına baktı. "Bir peruk bin günah örtermiş." Resmi kadından alıp pencerenin yanına taşıdı. "Şuraya bakın! Biliyordum! Bu yüzün altında başka bir yüz var. Maitland, seni geveze seni, gel de bu Janus'u* gör." Maitland yavaşça kalktı ve pencereye, ortağının

* Janus, Roma mitolojisinde iki başlı bir tanrıdır.

yanına gitti. Cumberland'ın, parmağıyla üzerinden geçtiği boyalı ağzın, burnun ve gözlerin gerisindeki belli belirsiz yüzü fark edebiliyordu. Maitland'a bu 'iç' yüz parıldıyormuş gibi geldi.

"Ne yani, iki yüzlü mü diyorsunuz?" Harriet, Cumberland'ın sözlerinin kendisine yönelik olduğuna inanıyormuşçasına sinirliydi.

"Sahte demek istiyorum." Tuvali yavaşça yere indirdi. "Tabii sizin olduğunuzu sandığınız şeyin olup olmaması açısından."

Harriet çantasını açtı, içindekileri belirgin bir merakla inceledi ve kapadı. Hırsla kapatırken de, "Neyin gerçek, neyin gerçek olmadığını" dedi, "ayırt etmek o kadar zor ki. Sizce de öyle değil mi?" Sarah Tilt bir 'tuhafılık' olduğunu söyleyeli beri, Harriet resmin sahte olabileceği gerçeğine kendini hazırlamaya çalışmış, planlarını da ona göre yapmıştı.

"Uzmanlar var, Bayan Scrope."

"Ne zaman uzman sözcüğünü duysam, tabancama uzanırım." Çantasını adı geçen silahı arar gibi yeniden açtı. Maitland geriledi.

Cumberland zarif bir edayla masasına yaslandı. "En büyük uzmanlar müşterileriyle aynı görüşü paylaşan uzmanlardır. Başkalarının beklentileriyle beslenirler."

"Ve bu uzmanlar çoğu kez de yanılırlar, öyle mi?"

"Onları yalnızca çok zengin insanlar ciddiye alabilirler."

"Bir örnek verebilir misiniz?" Harriet neredeyse utangaç bir tavır takınmıştı.

"İstediginizi alabilirsiniz."

"Diyelim ki, çağdaş bir ressamın yapıtlarını sergiliyorsunuz. Ve diyelim ki, resimlerin gerçekte düzenli bir biçimde üretilen sahteler olduğunu öğrendiniz."

Maitland koltuğa yığılıverdi. Cumberland ayakta kalmayı başarmıştı. "Ne zengin bir düş gücünüz var, Bayan Scrope. Eleştirirsenler haklıymış."

"Bunu uzmanlar hiç bilemezler, değil mi? Onları kıyaslayacak bir şey olmadığı için, sahtelerin sahteliği ortaya çıkmaz." Konuşurken Maitland'a gülümsüyordu. "Sizin o güzelim Seymour'ları gördüğümde bunu düşündüm." Maitland bir kâğıt

mendil daha çıkarmış başına götürüyordu ki, donakaldı. "Sah-tekârı alkışlarım tabii" diye devam etti, Harriet; "Büyük bir yetenek. Böyle bir yeteneği olan kişi hapse gönderileceği yerde, ödüllendirilmeli. Siz de aynı kanıda değil misiniz?" Maitland bir inilti çıkardı ve mendilin kenarını ısırarak koparttı. "Böyle biri başka tablolar üzerinde de harikalar yaratabilir, yaratamaz mı? Varsayım tabii."

"Tabii."

"İyi bir sahteci şu eski püskü şeyin de sorunlarına bir çözüm bulabilir." Resmi gösterdi. "Diyelim ki böyle biri var. Bu ressam sizin de dikkat çektiğiniz ufak tefek pürüzleri yok edebilir, yok edemez mi?" Maitland kâğıt mendilin geri kalanını ağzına tıkmıştı ve çiğniyordu.

Cumberland gözlerini kaçırmadan ona baktı: "Gerçekten de bunlar ufak tefek pürüzler yalnızca." Eğilip tuvali bir kez daha eline aldı. "Daha bakar bakmaz olağanüstü bir portre olduğunu fark etmiştim. Ne kadar eski olduğuna karar vermiştik, Maitland?" Mendil hâlâ Maitland'ın ağzında olduğu için, soruyu Harriet yanıtladı. "1802 diyor."

"Ve resimler yalan söylemezler, değil mi?"

"Bildğim kadarıyla hayır."

Cumberland mavi çizgili gömleğinin yakasını açıp, boynunu bir o yana, bir bu yana çevirdi. "Uygun biçimde belgeleyecek bir uzman bulmamız gerekecek."

"Uzmanınıza güvenimin tam olacağından kuşkunuz olmasın." Harriet bir an önce gitmek istiyordu. Kalktı. "Öyleyse üçümüz tekrar ne zaman bir araya geleceğiz?"

Cumberland kısa, tiz bir kahkaha attı. "Kanlara bulandığımızda filan türünden bir şeyler söylemeli miyim?" Kısa bir sessizlik oldu. "Pekâlâ Harriet. Size Harriet diyebilir miyim?" Harriet başını hafifçe salladı. "Resmi bize bırakabilir misin? Ne kadar değerli olduğunu anladığımıza göre." Dışarıdan bir motosiklet gürültüsü gelmeye başlamıştı. Cumberland yüzünü buruşturdu ve titreyen elleriyle kulaklarını kapadı.

Kadın gider gitmez de odaya birinin girmesini engellemek istercesine, kapıya dayandı. "Bu kart orospu" dedi, "bu işi nasıl öğrendi?" Maitland, ağzındaki mendilden arta kalanları çı-

karmakla meşguldü. "Hayır. Hiçbir şey deme Frank. Attı da tuttu deme. Biliyordu. Biri ona söylemiş olmalı." Maitland, acaba ben mi ağzımdan kaçırdım diye düşündü bir an; sinirli sinirli bir kâğıt mendil daha çıkardı. Cumberland hâlâ kafa patlatıyordu. "Merk olmalı. Bay Stewart *Merk* olmalı." Maitland, suçlunun hiç değilse kendisi olmadığını anlayınca rahatladı ve gürültüyle burnunu sildi. "Hayır. Sakın onu korumaya yeltenme. Bay Merk Londra toplantılarında başarılarıyla övmeye başladı anlaşılan..." Chelsea yönüne doğru elini salladı. "...ve bu yaşlı inek her şeyi anladı." Bu sırada kararını vermiş benziyordu. Gömleğinin düğmesini ilikledi; ortağına döndü. "Ne diyeceğini biliyorum Frank ama artık geri dönemeyiz. İleri gidebiliriz yalnızca. Merk, bu-bu..." -Resimdeki yüze cilalı ayakkabısıyla bir tekme savurabilmek isterdi doğrusu- "...bu nesneyi adam etmek zorunda. O orospuyu mutlu etmek için bunu düzeltmek zorunda. Hayır, bana soru sorma. Seninle konuşamayacak kadar moralem bozuk şu an."

Zamanı geldi. Kederle hatırlanan merhum Alderman Lee için yazdığı dizeleri teslim etme vakti. Chatterton, Shoe Lane'deki kahveden çıkmış, koştura koştura evine gitmektedir. Mersiyeyi hemen bastırmalı; ancak taşlamayı başka bir ölüm için mi saklasa acaba? Eczacı Bay Cross ile yaptığı sohbeti anımsar; böyle bir yaz sıcaklığında ölümü düşünmek zorunda olması ne tuhaf! Böylesine sıcak bir günde, böyle cömert bir yaz ortasında, sonsuz parlaklığın altında yok olmak: işte anlam veremediği bir sır. Brooke Sokağı'nın köşesine vardığında daldığı düşüncelerden sıyrılır: ölü gibi bembeyaz yüzlü bir adam tek bacağının üzerinde yavaşça dönmektedir. Chatterton durur, adamın yanı başındaki ilanı okur. "Usta Cambaz. Beden Ustası. Akıllara Durgunluk Veren Hareketler ve Güç Gösterileri."

Adam dönerken Chatterton'ı görür. Ben yerküreyim der. Eksenimde döner, doğadaki biçimleri canlandırırım. Durur ve gözünü Chatterton'dan ayırmaksızın, önce bir bülbül sonra da bir boğa sesi çıkarır.

Chatterton'ın ilgisini çekmiştir. Tabelanın yanındaki tahta kutuya birkaç metelik atar. Sesler çıkardığın gibi, biçimlere de girebilir misin?

Usta cambaz ona göz kırpar ve tiz bir sesle:

Dilerim kullanırsın gözünü
Y'nin görürsün özünü.

Sonra da kafasının üzerinde durur ve bacaklarını iki yana açar, y harfi olur.

Bak bu kollar, bacaklar
Nasıl da güzel bir O olurlar.

Ellerini ayaklarını kenetler ve çember olur. Sokaktan aşağı yuvarlanıp gidecekmiş gibi sallanmaktadır.

Görüntüde bir kişi
Ama yeterli bize b-U.

Kollarını bacaklarını çözer, sırtını U harfi gibi eğer. Hâlâ yerde sallanmaktadır. Birden zıplayıp kalkar ve Chatterton'ı gösterir. Bir araya gelince ne olur, bu biçimler bayım? B-U olurlar bizim lügatta! B-U! B-U!

Chatterton buna güler ama nedense korkmuştur.

Evet, bayım. Gülersin ama kahkahanın nereden geldiğini iyi bil. Elini dudaklarının üzerine koyup ağzını siliyormuş gibi bir hareket yapar. Gülümsemesi yok olmuştur. Yüzünün alt yarısında hiçbir anlam yoktur. Chatterton, onu bir süre izledikten sonra aynı numarayı yapar. Cambaz homurdanır ve topuğunun üzerinde dönmeye başlar. Arkası da, önü de doğru dürüst görünmez olur. Chatterton gülerken onu da taklit eder. İkisi birden yerde dönüp dururlar. İlk duran cambaz olur. Kollarını Chatterton'a rica ediyormuşçasına uzatır ve onu durdurur. Kısık bir sesle, gerçekten de çılgın bir çocuksun sen der.

Yo, o denli çılgın değil. Çocuk denmesinden hoşlanmaz. O denli çılgın değil. Senin gibilerin merhametine de kalmadı.

Cambaz topuklarında sallanır ve ellerini başının üzerine koyar. Görüyorum ki gururlu biriyiz. Şeytan kadar gururlu. Chatterton'ın neşesi geri gelmiştir. Bu denli gururlu olduğuma göre, beni hatırlar mısın? Evine doğru yönelir. Arkaya dönmeden, başını çevirerek seslenir: Beni hatırlayacaksın!

"Bu, öyle mi?" Stewart Merk tabloyu ışığa tutuyordu; "Şu dünya güzeli bu."

Cumberland ürpertisini bastırdı. "Öyle olduğu bildirildi, Stewart."

"Bana yalnızca Stew deyin, tamam mı? Bütün arkadaşlarım böyle der." Bir yandan konuşuyor, bir yandan da resmi dikkatle inceliyordu. "Neskafe zamanı sanırım."

Cumberland kahve getirmesi için Claire'e telefon etti. "Ha" dedi, ahizeyi eliyle kapatarak; "Stewart. Stew. Sütü mü seversin, sütsüz mü?"

Merk tel gözlüklerini çıkarıp, başını yavaşça salladı ve güldü. "Bu bir şakaydı, anlarsınız." Cumberland'ın kafası karışmıştı. "Kahve resim için gerekli. Taneleri boyayla karıştırınca eskiymiş gibi görünür."

"Ne kadar ilginç. Bu konuda bakir sayılırım. Çay içmeye mi başlasam acaba?"

"Eski şeylere dikkatli davranmak gerekir, bilirsiniz." Merk, bıyık altından bir gülümsemeyle Cumberland'a bakıyordu. "Kırılabilirler."

"Korkarım, o yaşta olsa olsa sırlarını ortaya döken dostlarına kırılabilir." Merk'te espri yeteneği mi vardı ne?

"Eski şeyleri sevmiyorsunuz, değil mi? Genç şeyleri seviyorsunuz?"

Claire bu sırada elinde tepsiyle içeri daldı; üç fincan kahve getirmişti. "Müdür yardımcısı nerede?" Ola ki Maitland kapının ardında saklanıyordur gibilerinden oraya baktı.

Cumberland kızın tam da şu anda gelmesinden rahatsız olmuştu. "Belkide Müdire'yi görmeye gitmiştir, Claire."

"Müdür mi?"

"Nerede olduğunu bilmiyorum. Az önce yüzünü pudralamaya gitti."

"Ofisine bakayım mı?"

"Pandora'nın kutusu gibi değil mi?"

Merk hâlâ tuvali incelemekteydi. "Bu çatlaklardan bazıları yalnızca vernikte, şurası, şu..."

"Bence bunu Claire'in lezzetli kahvesinden sonra tartışalım. Bizi çok yaşlandıracak olsa bile."

Claire'i odadan çıkarmaya çalışıyordu ama kız duruverdi. "Ha, Vivien aradı. Bu sabah merhaba demeye gelecekmiş."

"Bu çok iyi haber." Cumberland kızı iterek dışarı çıkardı ve ardından bir öpücük yolladı. Kapıyı kapadı.

Merk tuvalin önünde diz çökmüştü. Cumberland, onun dar kalçalarını düşünceli bir biçimde inceledikten sonra, "Patatlanmaya hazır bir halin var Stewart. Stew" dedi.

"Yaramazlık yaptım, öyle mi?"

"Bundan hiç kuşkun yok."

Merk'e doğru ilerledi ama tuval genç adamın ilgisini daha çok çekiyordu. "Çatlakların çoğu vernikte değil. Boyanın kendisi çatlamış, tamam mı? Öyle çok kat var ki." Cumberland ilerledi ve tam arkasında durdu. "Astar kat olabilir mi?"

"Hayır. Bunun altında başka bir resim olduğu kesin. Fazlası da çıkabilir. Şunu görüyor musun? İşte! Merk parmağını yüzün dış çizgisinde dolaştırıyordu. "Birileri bunu değiştirmiş. Tenin rengi çok parlak."

Cumberland bunun üzerine: "Eğer alttaki resim daha eskiyse bunu soyup, alttakini tutamaz mıyız?" dedi.

"Soymamı mı istiyorsun?" Merk resmin yanında bağdaş kurmuştu. "Yani buna el atayım diyorsun?"

"Eline düştüm Stewart. Stew."

"Senin için her şeyi yaparım. Tabii yaparım. Biz artık ortağız." Aslında Merk bu resmin birkaç değişik yüzün kalıntılarını taşıdığını anlamıştı: Ellerin rengi solmuştu ama yüzün rengi parlaktı. Mum alevinin beyazı maviye çalıyordu ama kitapların adlarını yazmak için kullanılan boyanın rengi bozulmamıştı. Yüz, üç dört değişik yüzün özelliklerinin bileşkesine dönmüştü. Bıraktığı sarsıcı etki bundan olabilirdi Gözlerin derinliği

olup rengi olmaması da bundandı belki. Boyayı olduğu gibi sö-
küp, tuvaldeki eskizden başlamasının gerektiğini anlamıştı.
Ama dönemin hangi ressamını örnek alması gerektiğini kestire-
miyordu. Seymour'un da bildiği gibi, Merk çok iyi bir ressamdı
ama onun için işin özü teknikti. Ona göre resim yapmanın esas
keyfi, yaratıcı gücün arayışlarından çok, onun yapılış sürecin-
deydi. Yaratıcılık değil, taklitti önemli olan. Ve işte şimdi de
Cumberland'a "Ana çizgileri bulabilirim ama renkleri bula-
mam" diyordu; "yeni renkler kullanmak zorunda kalacağım."
Kapı çalındı ama ikisi de duyamayacak kadar meşguldü. "Ama
üzülmeyin boyları kahve ve kirle koyulaştırabilirim. Sonra da
fırına atarız."

"Fırına atmak mı?"

"Çatlaklar için, tamam mı? Sonra da bir iğneyle işi bitiri-
rim. Görüp görebileceğiniz en iyi sahte olur. Bundan iyi olacağı
kesin." Arkalarında biri derin bir nefes aldı. Döndüklerinde Vi-
vien Wychwood'un bayılıp yere yığıldığını gördüler.

Chatterton odasına girip kapısını kitler. Sen gösterine de-
vam et, cambaz dostum. Benim kazanacağım başka bir dünya
var. Ya öldüreceğim, ya da öleceğim. Bir an, cebindeki afyonla
arseniği deliler gibi aranır, ama oradadırlar. Dönerken düşür-
memiştir. Bana mıknaş gibi yapıştınız. Ben Kutuplar'dayım ve
siz bana buz ile kar olacaksınız. Ama şimdilik saklanın baka-
lım. Bir iskemleye çıkar ve keseyle şişeyi yüksekteki bir rafa,
bakır bir ısıtma kabının arkasına koyar. Bayan Angell'in kanat-
ları yoksa, bulamayacaktır. Ama o kenef-kent Bristol'de kendi-
ne söyleyip durmuş olduğu nedir ki? Tanrı kullarını yeryüzüne
her yere ulaşabilecekleri kadar uzun kollarla yollamıştır, yeter
ki istesinler. Sürtük, ilaçlarımı bulursa ne olur ki? Kendini teda-
vi edebilir. Herhalde afyonu arseniğe yeğler.

Mersiyeyi teslim etme zamanıdır. Apollon'un şarkıları
Morpheus'un mutluluğundan önde gelmeli. İskemleden aşağı
atlar, yere düşünce tahtalar sallanır. Masaya bıraktığı dizeleri
alır. Yüksek sesle, bu çok güzel, çok duygulandırıcı bir eser der.

Sonra da yatağın kenarına ilişip, taşlamasını okur ve kendi bulduğu sözcüklere güler.

Bay Chatterton! Bay Chatterton! Bayan Angell'ın üst basamaklardaki tok ayak seslerini duyar. Bay Chatterton! Parmak uçlarında kapıya gider ama seslenmez. Kulağını kapıya dayar. Bay Chatterton! Kadın kapıyı yavaşça tıklatır, açmayı dener. Sizin Sarah'nızım ben, Bay Chatterton. Düştünüz mü acaba? Sizi herhangi bir şekilde rahatlatılabilir miyim? Chatterton'ın kulağı kapıdadır ama ses vermez. Nefes almaktan korkmaktadır. Orada olduğunu biliyorum. Bu kez sesi daha serttir. Sizi girerken gördüm.

Önlüğünde takılı tuttuğu anahtarları çıkarışını duyar. Birden tepesi atmıştır. Küçükken annesi de yazılarını böldüğünde, hissettiği budur. Beni rahat bırakın, Bayan Angell. Bırakın!

Ama neden, size iyi davranan bana, nesli tükenen bu zavallı kadına kapınızı neden kilitliyorsunuz? Hem de birçok açıdan iyi davranan bana.

Kızgınlığı artar. Yalnız kalmalıyım! Çalışmam gerek! Yazmam gerek!

Ah, der kadın; düş kırıklığına uğramıştır; hep çalışıyorsunuz. Sizi odayı arşınladığınızda duyabiliyorum. Ama derler ya hep iş olur da oyun olmazsa...

Chatterton'ın kızgınlığı biraz geçmiştir. Sesini alçaltır. Yaşamak için çalışmalıyım, Bayan Angell. Sarah. Lütfen beni biraz yalnız bırakın. Daha sonra sana geleceğim ve seni çok memnun edecek bir şey de getireceğim: Arsenik ile afyon. Böylece aynı gece illetimizden birlikte kurtulabileceğiz.

Zavallı Sarahcığına başka bir türden şiir sunacaksın, öyle mi? Kıkırdar. Hareketlerin yanında sözcüklerin ne önemi var ki? Bekleyeceğim Tom. Başını sallayarak merdivenlerden iner. Chatterton derin bir soluk alır ve taşlamasına geri döner. Sakinleşene kadar sözcüklerini defalarca okur. Bayan Angell altımda olabilir ama önümde dünya var: Bana kimse dokunamaz. Bu ruh hali içinde bir parça kâğıt ve bir kalem alır ve Alderman Lee aleyhine iki yeni dize geçer:

Artık yaşamıyor, Tanrım merhamet
Bu son alçaklığını da affet.

Ama yayınevleri mersiyeyi istiyorlar. Taşlama bekleyebilir. Yeni dizeleri bir kenara bırakır. Masadan yere düşerler. Sabah olunca da orada bulunacaklardır.

Tam çıkacaktır ki durur ve askıdan yeni kahverengi palto-sunu indirir. Kocaman ilik yerleri ve kocaman cepleriyle son modadır. Sabahın sıcaklığına rağmen paltoyu giyer. Artık dünyaya karşı zırhını kuşanmıştır. Kapıyı yavaşça açar ve aşağı süzülür. Sokağa çıkar çıkmaz ısıklık çalmaya başlar ve cam-bazın gittiğini görür.

Şehir ve Taşra'nın bürosu Long Acre'da, bir yayınevinin üst katındadır. Bu nedenle High Holborn'dan sola, Chancery Lane'e döner ve Lincoln's Inn çayırını geçer. Pis pis kokan Clare Market konutlarının önünde durup, Duke Sokağı'ndan sola döner. Bir kireç kuyusunun daha yeni kazıldığı Great Wild Sokağı'ndan geçer. Bu çevredeki binalar çökme tehlikesi nedeniyle yakın geçmişte boşaltılmışlarsa da, bir evin önünden geçerken, boş, yıkık odalarda kırıntılar var gibi gelir ona. Durur, menteşelerinden sallanan bir kapıdan içeri bakar: Bir an için köşede durmuş, elini uzatan bir çocuk görür gibi olur. Ama güneşin önüne bir bulut gelir, ışık değişir. Orada bir şey yoktur. Bu, düş gücünün bir oyunu da olabilir. Onun numaralarını iyi bilir; burada yaşayanların yüzleri beyaz ve gri küllere bulanmış, deri kasketli işçiler olduğunu da. Ruhlara benzerler.

Chatterton, Great Wild Sokağı'nın köşesinden Misericord Meydanı'na çıkar. Burada demir parmaklıklara bağlı, kafaları aşağı sarkmış iki at görür. Bu sessizlikte nefes alışlarını duymaktadır. Bu, dünyanın nefes alışları gibidir: iniş ve çıkış. Tam bu sırada bir homurtu, bir çatırtı ve bir parçalanma sesi sert bir rüzgâr gibi geriye savurur onu. Yer, ayaklarının altında sarsılır. Atlar korkudan geri geri üstüne gelir, sıçarlar. Geldiği yöne bakınca, eski evin ateşlere düşmüş gibi titrediğini görür. Bir tarafı çöker. İki işçi onu durdurana dek çılgık çılgıla eve doğru koşar. Adamlar ağızlarını siler, ona gülerler. Orada bir çocuk var diye bağırır. Orada bir çocuk gördüğümü sanıyorum.

Yook, yok. Çocuk mocuk yok. Boş, boomboş bir ev. Yıkılmalı.

Hiçbir ev boş değildir. Adamlar gülerler. O bağırarak eve koşar.

Chatterton'ın evi yok olmuştu. Harriet, genç ozanın öldüğü tavanarasını bulmak amacıyla Brooke Sokağı'na gitmişti ama sokağın bir yanına bir bilgisayar şirketi yapılmış, kırmızı tuğlalarının üzerine de "Thomas Chatterton bu binanın olduğu yerde duran bir evde öldü – 24 Ağustos 1770" yazılı bir levha konmuştu. Betondan yapılmış bir çiçekliğin kenarına ilişti ve yüksek sesle "Acaba benim için de böyle bir şey koyarlar mı?" diye düşündü.

Orta yaşlı bir çift yanından geçiyordu; ondan yana pek bakmadılarsa da, Harriet kadının "Zavallı ihtiyarcık, kendi kendine konuşuyor. Onun bir bakım evinde olması gerek" dediğini olduğu gibi duydu.

Birden kendini çok yorgun hissetti. Chatterton'dan, onu kovalamaktan, yorgun düşmüştü. Başlarda anılar, ya da Charles Wychwood'un önsözde kullandığı deyimle 'itiraflar' ilgisini çekmişti. Vivien'in verdiği bütün kâğıtları açlıkla okudu. Onu bu konuya çeken temel öge, gizemiydi. Ama her şey açıklığa kavuştukça ilgisini yitiriyordu. Hep sonuçların anlaşılır olmadığı öyküleri yeğlemişti. Hem ne fark ederdi ki? Çocukluğunda bildiği bir şiiri anımsayarak "Kervan yürür" dedi, yine yüksek sesle; "At taşı çanağa, tükür gitsin." Ayak parmaklarını oynattı. "Bu yaşlı kızda hâlâ tükürük var." Ama yaşılanıyordu. Kısa bir süre sonra toprağın altında Chatterton'la buluşacaktı; şimdi onu ne diye arıyordu ki? Çevresinde yaşayanları görmek varken, ölülerin peşine düşüp ne olacaktı ki? Çiçekliğin kenarından kalktı ve Chatterton'ın sokağı boyunca yürüdü. Ama onun sokağı değildi. O burayı yüzlerce sene önce bırakıp gitmişti. Neden onun peşinden gidecekti ki?

Chatterton yıkılmış evin önünde durur. Cephe ve bir yan duvar bütünüyle yıkılmıştır. Havadaki toz genzini tıkar. Çöküşün ardından gelen bir anlık sessizlikte, Long Acre'dan aşağı doğru giden at arabalarını duyabilmektedir. Ön odanın delik deşik olmuş köşesinde, henüz bel vermemiş bir merdivenin yanındaki çöplerin arasında duran bir oyuncak bebek ilişir gözüne – yüzü olmayan, kolları ve bacakları gövdesine paslı tellerle tutturulmuş bir bebektir bu. Ve çocuğu gördüğünü sandığı köşe budur işte. Çöplerin arasından incecik bir duman, parlak gökyüzüne bir sunu gibi yükselmektedir. Evin eskiliğinin kokusunu duyar. Güneş tepesindedir. Merdivenin arkasındaki boşlukta bir kıpırtı oldu sanır ve sıçan korkusu ile geriler. Ama eğilip gölgelere bakınca yüzü görür. Çık dışarı, der. Tanrı aşkına, çık dışarı! Merdivenler çökecek. Gel!

Çocuğun yüzü ayrılır ve içinden tuhaf, tiz bir ses çıkar. Chatterton'a yavrularını yitirmiş bir yaban hayvanının çılgılığı gibi gelir ses. Bir an için korkar. Haydi artık der, ikimiz de yamyassı olmadan çık oradan. İçgüdüyle bebeği alır; ona uzatır; önünde sallayarak gerilemeye başlar. Çocuk ağlayarak bebeğin peşinden gelir. Chatterton sokağa ulaştığında durur. Çocuk eşikte beklemektedir. Karanlıkta kalsa da paçavradan ibaret küflü gömleğiyle pantolonu seçilmektedir. On, on bir yaşlarındadır ve Chatterton kafasının ne kadar kocaman, gövdesinin ise ne kadar küçük olduğunu fark eder. Bir hidrosefal. Zekâsı kıt bir oğlan.

Gel, al şu bebeğini. Sana zarar verecek değilim. Kolunu uzatıp, bebeği gösterir.

Çocuk evin gölgesinden çıkar ve konuşur. Ver bana.

Chatterton bebeği verir. Adın ne senin? Benim adım Tom. Tom. Parmağıyla kendini gösterir. Sen kimsin?

Sen kim? Çocuk bebeği öper, yanağına değdirir.

Tom. Ben Tom'um. Sen kimsin?

Tom. Çocuk onu taklit ederek parmağıyla kendini gösterir ve sırtır. Tom.

Chatterton anlamadığı bir nedenle utanmıştır. Gitmen gerek, der. Yoksa öleceksin. Bu ev çökecek.

Ölecem? Başını yana eğip, bebeğe bakar. Ölecem?

Chatterton sözcükler olmadan hiçbir şey yok diye düşünür. Gerçek dünya yok. Sözcükler olmadan seni ne uyarabilirim, ne de koruyabilirim. Paltosunun cebinden madeni bir para çıkarak bak der, bu senin için. Mama. Altı pensi havaya kaldırıncı, para güneşte parıldar. Ama oğlan hâlâ bebekle ilgilenmektedir. Sözcükler olmadan başka bir zamandasın. Daha sakın olduğun, başka bir mekândasın. Oğlan, parıldayan parayı fark edip kapı verir. Yiyecek. Bununla karnını doyurmalısın. Chatterton yemek yiyormuş gibi hareketler yapar. Bu sözcüğü anlıyor musun?

Sözcükler. Çocuk elini ağzına sokmuştur. Fözcük. Fuzcuk.

Görüyorum ki öğrenebiliyorsun, Tom. Çocuğun nasıl olup da yaşayabildiğini aklı almaz. Aileleri tarafından terk edilip sokaklarda yaşamaya mahkûm olan sakat çocuk öyküleri duymuştur. Onlar da kent gibi mi oluyorlar – gizemli, içine dönük ve zarar verilemez?

Çocuk bebeği ona uzatır. Sen. Bebek. Sen.

Hayır der, hayır. O senin. O da terk edilmiş olsa, bu çocuk gibi mi olurdu şimdi? Çocuğa bakarken kendini görür gibi olur bir an.

İki işçi yanlarından geçer. Çocuk bu mu? Çökmede zarar görmedi mi?

Hayır, hayır. Artık iyi. Chatterton yakına gelmelerini istemez. Yollarına gitsinler ister.

Kilise çocuğu öyle mi? Pek perişan bir şey. İşçiler gülüyor.

Çocuk da onlara gülmekte. Bebeğini görmeleri için uzatıyor. Bay Punch, ha! Gülererek uzaklaşıyorlar.

Böylesine acımasız bir dünyaya karşı korunmasız bırakmaktansa, ona arsenik vermek daha iyi der Chatterton... ama şimdi vakit yok. Mersiye'nin hemen teslimi gerek. Gitmem gerek, der. Birini görmeliyim. Gitmek için arkasını dönünce oğlan yabancı bir çığlık atar. Yoo, hayır. Lütfen bana gereksinimi olmasın. Chatterton döner. Ona dokunmak istemiyor, çünkü derisinde kabuklaşmış pislikleri görebiliyor. Ama ona doğru bir adım atar. Sana geleceğim. Yarın. Yarın buraya geleceğim. Eliyle ertesi günü simgeleyecek bir hareket yapar. Yarın. Burada olacağım. Dostun. Tom yarın burada olacak.

Chatterton Long Acre'a, ve *Şehir ve Taşra*'nın bürosuna doğru hızla ilerler. Saygın gazetenin yayımcısı ve yazı işleri müdürü Bay Crome'a çocuktan söz eder.

Ne yapabiliriz ki Bay Chatterton? Mobile vulgus Bay Chatterton, mobile vulgus. Bedlam Tımarhanesi'nde olacağına sokaklarda olsun daha iyi.

Aradaki fark ne Bay Crome?

Görüyorum ki, aydınlanma çağımızdan pek mutlu değilsiniz, Bay Chatterton.

Londra'ya ilk kez geldiğimde mucizelerin yeni çağına ulaştığımı sanıyordum, ama bu leş kokan yollar ve insan kaynayan binalarda yalnızca canavarlar ürettiğimizi fark ettim. Kendi yarattığımız canavarlar...

Ama bundan zevk alıyor gibisiniz, Bay Chatterton. Bunda ki şiirselliği görebiliyorsunuz, değil mi? Yüzünüzde bir gülümseme dolaşıyor.

Gerçekten de, Chatterton kahkahayı basar.

Çocuk ertesi sabah evin kalıntılarının yanında bütün bir gün bebeğine anlamsız sesler çıkararak bekler. Ama Chatterton ortalarda yoktur. Ona parlak parayı veren kızıl saçlı yabancıyı günlerce bekler ama gelen giden olmaz. Chatterton belleğinden yavaşça silinir. Sokağın kendisi bile değişir ama akıllı kıt çocuğun adı Tom kalır.

“Ama Harriet neden tabloyu onlara verdi?”

“Bilmem, belki de...”

Edward sözünü kesti. “Philip, çayırlar neden hem yeşil, hem sarı olur?”

“Çimenlerin bir kısmı canlı, bir kısmı ölüdür. Ama hepsi aynı çayıra aittir.”

Edward bu konuyu biraz düşündü, sonra da aklına başka bir şey geldi: “Baksana” dedi; yağmur hayalet gibi, değil mi?” Çayırın öte tarafını, onlara doğru gelen sağanağı gösteriyordu. Kırlarda geçirecekleri Pazar günleriydi. Son birkaç haftadır, üçü; Vivien, Philip ve Edward; Philip’in Ford Cortina’sına binip, onun deyimiyle sürpriz gezilere çıkıyorlardı. Bu öğleden sonra Suffolk’taydılar. İki tarla arasındaki bir patikada ilerliyorlardı ve şimdi de küçük bir çam ormanının yanındaydılar. “Yürüyün!” diye bağırdı Edward, “hayalet bizi burada yakalayamaz!” Önden, çam iğnelerinin üzerine basarak, ormana doğru koştu. Kahkahası ince ağaçların arasında yankılandı.

“Resmi onlara neden verdi?” Vivien sorusunu yinelemişti. Portreyi Cumberland’ın ofisinde görüp, Stewart Merk’in “Bugüne dek gördüğün en iyi sahte bu olacak. Bundan iyi olacağı kesin” dediğini duyduğu günün üzerinden iki hafta geçmişti. Bunun, Charles’ın zafer kazanmış gibi eve getirdiği resim olduğunu hemen anlamıştı ama o ortamda, gerçekdışı ve zavallı görünüyordu. Onun gözünde Charles’ın ölümünün bir başka sembolü olmuştu. Onun sahte olduğunu öğrenmek, Charles’ın yanıldığını fark etmek, kolunu kanadını kırmış; o da yere yığıl-vermişti. Ölümünden bu yana çekilen acılar bir anda yoğunlaşmıştı.

Edward’ın arkasından çam ormanına girdiler. “Harriet herhalde belgelendirmek istedi” dedi Philip. Aslında işin içinde daha aşağılık emeller olduğundan kuşkulanıyordu ama buna şöyle bir değinmesinin bile, Vivien’i daha fazla üzeceğinden korkuyordu. “Emin olmak isteyebilir. Belki de restore edilsin diye vermiştir. Bilirsin, doğru dürüst temizlensin diye filan. O zaman da şey olduğunu anlamışlardır.”

“Sahte. Ucuz bir kopya. Bu kadar uzun süre bizde durdu ve nasıl oldu da fark edemedik?” Sesinde suçlayıcı bir ton var-

dı. Philip kızardı. Edward önlerinden mavi bir topa vura vura giderken, konuşmadan yürüdüler. Bir süre sonra Vivien "Onu ne kadar önemseydiğini anımsıyorum" dedi. Ses tonu değişmişti. "Hep masasının yanında tutardı. Kimi zaman..." gülüyordu; "kimi zaman onunla konuşurdu."

Philip başka tarafa baktı. "Sanırım şiirleri de onu bulduktan sonra değişti."

"Belki de resim onu buldu."

"Biliyorum." Rüzgâr ağaçların tepelerini dalgalandırdı. Tepedeki dallardan kopan iğne yaprakların, alt dallarda saç yu-makları gibi durduklarını fark etti. "Ama eğer resim sahteyse bu şey mi demek oluyor..."

"Elyazmaları da mı?" Bu olasılık, Chatterton belgelerinin Charles'ın sandığı şeyler olmayabileceği Philip'in de aklına gel-mişti ama bundan Vivien'a nasıl söz edeceğini bilememişti.

"Nasıl inandığını hatırlarsın. O belgeler onu nasıl da heye-canlandırmıştı." Charles dünyadan bir kez daha göçüyor gibi gelmişti ona. Onu yutacak olan alevlere doğru kayıyordu. Buna izin veremezdi. Bulduklarına olan inancı, onlara duyduğu gü-ven sahte çıkmamalıydı. Onu ölümden bile korumak gerekiyordu. "Bir zarar gelmeden, tümünü geri almalıyız" dedi.

Philip zarardan ne kastettiğini biliyordu. Charles'ın ölü-mündeki halleri ile kalmaları daha iyi olurdu. Gerçekliklerini ya da sahteliklerini kanıtlayacak çabalara gerek yoktu. Philip'e bitmemiş yapıtların ayrı bir gizemi, hatta bir güzelliği oldu-ğunu söylemez miydi her zaman? Yontucunun kırıp bıraktığı yüz, yarım kalan ve tamamlanmayan şiir daha çekiciydi. Tarihsel araştırmalar neden sonuçsuz kalmasındı? Olasılık olarak kalıp, bilgiler bütününe karışmasalar olmaz mıydı?

Vivien "Onları Harriet'a hiç vermemeliydim" diyordu. "Ama ne yaptığımı bilmiyordum. Charles'ın ölümü beni mahvetmişti. Bizim için öyle zor..." "Burada bir delik var!" diye bağırdı Ed-ward, "*Alis Harikalar Diyarında*'ki gibi bir tavşan kovuğu!"

"Herkes çok metin olduğumu söylüyordu. Hep bu deyimi kullandılar. Ama ben metin değildim. Her şey bana değil de, başka birine oluyormuş gibiydi. Ağladığımda bile, biri benim yerime ağlıyormuş gibi geliyordu."

"Lütfen." "Hayır. Anımsamak istiyorum. Her şeyi anımsamak istiyorum. Sözüne devam ederken Philip'in koluna girdi. "Edward bile rol yapıyordu. Her ikimiz de ilk hareketi bekliyorduk. Ama nasıl yapacağımı bilemiyordum..."

"Bana anlatmalıydın."

"Ama ne söyleyebilirdim ki? Hiçbir şeyin gerçek gibi görünmediğini mi? Her şeyin beni korkuttuğunu mu? Beni kendi korkularıma karşı koruyamazdın ki!"

"Sanırım haklısın. Nasıl yardım edeceğimi de bilmiyordum. Birçok şey düşündüm ama..." eğilip bir dal parçası aldı, "...ama artık üzölmene gerek yok. Hepsini Harriet Scrope'tan geri alacağım." Dalı ağaca vurdu ve darbe, yapraklardaki yağmur sularını başlarından aşağı döktü.

"Ama nasıl? Hem resmi ona ben verdim. Geri isteyemem ki. Belgeler konusunda öyle coşkuluydu ki! Onları yayımlamak konusunda da..."

"Buraya gelin!" diye seslendi Edward. "Burada bir dere var!"

Yürüdüler. Philip elindeki dalla havayı çölgınlar gibi dövüyordu. "Ama onların Charles'a ait olduğunu nereden biliyoruz?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Ben Bristol'de tam olarak neler olduğunu bilmiyorum. O evden bir torba dolusu kâğıtla çıktı, o kadar."

Vivien güldü. "Açıklama yapma konusunda pek başarılı sayılamazdı, değil mi?"

Vivien bunu söyleyince, Philip, Charles'la hiç enine boyuna konuşmadıklarını fark etti. Birbirleriyle rahat olamadıklarından değildi bu. Tüm sohbetler arkası gelecek olan bütünün parçaları olduğu içindi. Sonu gelen bir konuşmanın anlamı hiç olmamıştı. "Aslında o resmi nasıl ele geçirdiğini bile bilmiyorum."

"Edward sana anlatabilir. Onunla eskiciye gitmişti." Aslında kafasını kurcalayan, daha önce söylediğı şeydi. "Şu Bristol işi, ne fark ettirir?"

"Basit. Ya belgeler Charles'a ait değilse ve gerçek sahibi onları geri isterse? Harriet onları geri vermek zorunda kalır. Anlıyor musun?"

"Ve başka kimsenin haberi de olmaz, öyle değil mi?"

"Hiç kimsenin." Dalı havaya fırlattı. Ağaçların arasında kaybolup gitti.

"Ama onların kime ait olduğunu nereden bulacaksın?"

"İz peşine düşeceğim. Bristol'e gideceğim ve onları Charles'a veren adamla görüşeceğim. Bir tuhafılık olduğunu sezinliyorum. Bunu daha önce anlamalıydım."

"Hayır. Anlamayı gerektirecek bir neden yoktu ki."

"Ama gerçeği bulacağım. Bu belgelerin ne olduğunu anlayacağım. Sonra da Harriet Scrope'u ziyarete gideceğim."

Edward onlara doğru koştu. "Düşlerdeki gibi bir orman, değil mi anne? Çok sessiz." Koşarak uzaklaştı yine.

"Bu çocuk şair olacak" dedi Philip. Gülüyordu.

"Babasını özlüyor." Dal, ağaçlara çarparak aşağı indi. Vivien eğilip aldı. "Ama bir şey söylemiyor."

"Çocuklar çok dayanıklı oluyorlar. Yerine koyacak bir şeyler buluyorlar hemen." Philip onunla hiç böyle rahat konuşmamıştı. Konuşabildiğinin de bilincine yeni varıyordu. Ona güvenen iki kişi olduğuna göre utangaçlığı ya da heyecanı onu engelleyemezdi artık. "Bizim için trajedi olan olaylar, onlar için..." durakladı; "değişiklik olabiliyor."

Edward ağaçların arasından mavi topa vuruyordu. "Bu ışıktaki mavi rengi görmenin ne kadar zor olduğunu fark ettin mi?" dedi Vivien.

"Hayır. Hiç fark etmemiştim." Philip birden ona karşı büyük bir sevgi duydu. Pas vermesi için bağırarak Edward'a koştu.

Ben, bir konuda iki karşıt bakış açısından yazamayan yazara yazar demem, Dan. Böyleleri beş...

Para etmez mi?

Etmez. Esin perilerini utandırırılar.

Esin perilerinden söz etmişken, benim açığımı yakalıyor-sun. Onlar hakkında bir şey bilmem.

Zırva koleksiyoncusu, tekerlemeci ve satılık kalem Daniel Hanway, Chatterton'la Toothill Sefa Bahçeleri'nin şaraphane-

sinde oturmaktadır. Hanway'in ısrarıyla buraya gelmişlerdir; çünkü o, gecenin kadınlarını incelemek arzusundadır. Oysa Chatterton daha yüksek konulara dalmıştır bile. Ben, kaybından derin acı duyulan merhum Lee'ye övgüler düzdüğümde bu doğru. Ama onu cehennemin dibine mahkûm edecek kadar lanetlersem, bu da doğru. Brendi ve sıcak su dolu kadehini alır. Biliyor musun neden, Dan?

Neden, Tom?

Çünkü bu bir şiir çağı ve şiirler yalan söylemezler! Esin perilerine içelim! Kadehini kaldırır. Kravatına biraz brendi sıçar.

Sen de bu çağın çocuğusun, değil mi Tom? Hayır. Çocuk değilim. Heey, biraz daha brendi! Çocuğa benziyor muyum? Garson çocuk bir sürahi daha brendi getirir. Kubbeli platformdaki çalgıcılar bir şarkıya girer. Birden, yol kenarlarındaki ve girintilerdeki meşaleler yanar. Chatterton arkasına yaslanıp, manzarayı seyrederek. Ani bir değişim. Piyes gibi, Dan.

Sen de küçük şeytan rolündesin herhalde? Hanway de sarhoştur. Tanrım, Tom, şu ağaçların ardındaki dişiği görüyor musun? Sonunda ağaçlar olan, üstü örtülü bir yolu gösterir. Erkeklik silahını kavra, ona doğrult.

Ama parlak ışıklar Chatterton'ın aklını başından almışlardır. Ona yaklaşan şöhretini hatırlatmaktadırlar. Sıcaklığını yüzünde hisseder. Bir aleve bakıyorum ve önümdeki her şeyi görebiliyorum. Dostuna döner. Dan, Dan, bana tanıdığın şairlerden söz et.

Hanway gözlerini isteksizce ayırır kadından. Ahh. Şairler! Bir Tookson vardı. Kaleminden zehir damlayan, huysuz biri. Herkül Meyhanesi'ne giderdi. Hani şu Dean Sokağı'ndaki, bildin mi? Orada öyle çok bulundu ki, ona Herkül sütunu demeye başladılar.

Yok, yok. Öylelerinden değil. Gerçek şairlerden söz ediyorum Dan.

Hanway güler. Kim gerçek, kim değil, bunu ayırt etmek bana mı düşmüş?

Ama sen Cowper'ı tanıyordun. Gray'i de.

Aykırıları. Her ikisi de. Gray sızıp devrilene kadar içerdi. Sonra da annesinin memesindeki bir çocuk kadar mutlu uya-

nırdı. Ama kimse ona gülmezdi. Onda bir şey vardı... Bir şey? Neydi o? Chatterton, Hanway'in kendinden önceki şairler hakkında anlatacaklarını duymaya heveslidir.

Hanway kadehini doldurur. Aramızda dolaşırdı ama düşünceleri başka yerdeydi. Hoş, bu senin için yeni bir şey değil.

Öyle mi?

Tabii. Sen de öylesin. Kimse sana gülmüyor. Çocuk olduğun halde gülmüyor. Hanway kadehini bırakır. Meşalenin ışığı yüzündeki derin çizgileri ortaya çıkarır. Senin önünde çok şey var Tom. Benim işim bitti.

Benden uzun yaşayabilirsin Dan...

Hayır. Ben yaşamımı sokağa attım. Ama sen, sen çok büyük işler başarabilirsin hâlâ. Önce kendi kadehini, sonra da Chatterton'inkini doldurur. Elinizi sıkayım, bayım. Küçük meşe masanın üzerinde elleri birleşir. Bak, işte biri ilerleyecek, biri de göçüp gidecek iki kişi. Bir yolculuk sırasında karşılaştık. Şimdi seni bırakacağım, yoluna gideceksin. Elini bırakır ve güler.

Chatterton hâlâ ciddidir. Ölümünden söz etmemize gerek yok. Tüm yaşam belirsiz Dan. Sana bu sabah Long Acre'da bulduğum geri zekâlı çocuktan söz etmiş miydin?

Daha değil Tom. Daha değil. Hanway meşguldür. Söz yolculuktan açılmışken, yolcu yolunda gerek. Başıyla, üstü örtülü yoldaki hatunu gösterir. Şu küçük kumru beni bekliyor. Vuracaksam, yakınına gitmeliyim. Masadan kalkar, ama gitmeden önce Chatterton'a döner: İlacını sormayı unuttum; şu öl ya da öldür tedavini.

Ha, bu gece alacağım. Chatterton güler, ama aslında bundan söz etmek onu telaşlandırmaktadır. Sana da dibinde bir şeyler bırakırım Dan. Bu gece bitmeden sana lazım olabilir. Benim işim bitti. Hanway gülerek kendi yoluna gider.

Chatterton kadehini doldurur. Dan haklı. Kimse benimle alay etmiyor. Ben Thomas Chatterton'ım ve gün gelecek, tüm dünyayı şaşırtacağım. Kimse yazacaklarımı bilmiyor şimdi. Sendeleyerek iskemlesinden kalkar ve meşalelerin arasından çıkış kapısına yürür. Ama Abingdon Sokağı'nda araba bulamaz. Shank'in midillisi; şu yaşlı, boz midilli beni eve atar. Paltosuna

sarınarak kent sokaklarını hızlı adımlarla geçer; High Holborn'a ve Brooke Sokağı'na doğru ilerler. Yürürken kimi sözcükler şarkı olur, kulağına ulaşır:

Hecelerim, geçmiş zamanların kalıntıları.

Dize ondan çıkıp, geceye ulaşır. Yok oluşunu izler. Sonra şarkıya devam eder:

Geleceğe döneceklerdir gölgeler gibi.

Her şey bir noktada birleşmeye doğru ilerlemektedir. Her şey önündedir ve o, şarkı söyleyerek o noktaya doğru gitmektedir.

Şarkımı görüşüm kadar parlak olsun.

Bir yan yola girer. Burnuna lağım kokuları gelmektedir. Ayaklarım bokta olsa da evim başka yerde. Sonsuza dek yürüyebilir.

Sonsuzluk kadar da dayanıklı.

Birden şarkıyı keser. St. Andrew Sokağı ile Mercy Yolu'nun köşesinde, kerestelerin yola devrilmesini engelleyen eski taş duvara yaslanmış, kapüşonlu birini görür. Adımlarını aralar ve öğürtü sesi duyunca daha da yavaşlar. Sarhoş haliyle bile yolun karşısına geçebilmiştir. Ama kapüşonlu adam doğrulur, kollarını açarak Chatterton'a döner: İçimden sinekler çıkıyor! İçimden sinekler çıkıyor! Bak nasıl da ağzımdan ve gözlerimden çıkıyorlar! Sinekler yüzünden dilsizim! Körüm! Yine öğürür. Chatterton taş duvardan aşağı akan kara safrayı görür.

Böyle bir gecede dünyanın çivisi çıkabilir. Chatterton, bir hastalığa yakalanmamak için hızla uzaklaşır. Rüzgâr, yağmuru ona doğru savurur. Aptal çocuğun yüzü. Göçen evin yanında, yarın. St. Damien'in tek çanı çalar. Gece yarısını çeyrek geçmektedir. Ağustos'un yirmi dördü. Her şey yolunda.

Chatterton, Brooke Sokağı'ndaki evine ulaşır. Yağmur. Cebini yoklar. Anahtarı düşürür. Gelecek. Geçmiş. Sözcükler hâlâ kulaklarında. Anahtarı bulur. Kapıyı açar ve merdivenleri çıkar. Her şey iyi.

Colston's Yard'da, St. Mary Redcliffe'in tam arkasında yer alan Bramble House'daki tabela, Philip'in son gördüğünden bu yana değişmişti. Artık, "Dilenciler Giremez. Serseriler Giremez. Fahişeler Giremez. Kibarca Duyurulur" yazıyordu. Eve yaklaşıırken, ön camda birini görür gibi oldu ve o daha varmadan kapı sonuna kadar açılıverdi. Eşikte, eli kalçasında duran, mor eşofmanlı, yaşlı bir adam vardı. "Hatun içerde" diyordu. "Sigara içmesine izin verme." Bir baş hareketiyle odalardan birini gösterdi. Sonra da içerdekinin duyabilmesi için sesini yükseltti: "Pis bir alışkanlık. Pis kokan bir alışkanlık. Mide bulandıran bir alışkanlık." Sonra da daha yumuşak bir sesle Philip'e, "Ben Pat'im tabii" dedi. "Dilerim kıkırdamaktan hoşlanıyordur. Arkadaşın hoşlanıyordu." Philip'i holde yalnız bırakıp, koşarak yukarı çıktı.

"Gelin yanıma." Kapının arkasından kalın bir ses gelmişti. "Beni bir sanrı sanmıyorsanız tabii. Öyle sanıyorsanız bir çana, kitaba ve muma ihtiyacınız olacak. Cizvit papazını da unutmayalım." Philip kapıyı yavaşça ittiğinde, kendisini karşılamak üzere ayağa kalkmış, kısa boylu, yaşlı bir adam gördü. Yeşil ipekten bol ve rahat bir ceket, siyah, dar bir pantolon giymişti. En fazla bir altmış boyundaydı. Tepesinde topladığı ak saçları başına beceriksizce çivilenmiş bir tahta parçasını andırıyorsa da, adamın normal boydaymış gibi görünmesini sağlıyordu. "Demek belgeler sende, öyle mi? Yoksa yanıliyorum da, birilerinin beni dışarı çıkarıp dövmesi ve bu haftayı takvimden çıkarması olasılığı mı var?" Philip buna gerek olmadığını ve Chatterton belgelerinin kendinde olduğunu söyledi.

Vivien'la çam ormanında yaptığı konuşmadan sonra, Bristol'de oturan Joynson'a bir mektup yazmış; mektubunda kâğıtların ve portrenin Charles'ın eline nasıl geçtiğini anlatmış, belki

de saflıkla, biraz daha bilgi istemişti. Yazdığı mektup iki gün sonra, kenarına "Pazar günü saat 4'te" notu düşülmüş olarak geri geldi. Bu nedenle de bir kez daha Bristol'e gitti ve o saatte Bramble House'a vardı.

"Kâğıtlar şu anda yanımda değil." Konuşurken düşünceli bir biçimde sakalını çekiştiriyordu. "Birisi onları inceliyor."

"Öyle mi? Bunu bilmek çok güzel. Sanırım artık huzur içinde ölüp, mezar taşı olmayan bir mezara gömülebilirim. Neden eline bir kürek alıp bu işi sen yapmıyorsun?" Her cümlede sesi biraz daha yükseliyordu, ama Philip, adamın konuşmayı her bırakışında cömertçe gülümsediğini fark etti.

"Harriet Scrope diye biri. Romancı."

"Kadın, öyle mi?" Bu Joynson'ı daha da eğlendirmiş görünüyordu. Tavana doğru bağırdı: "Duydun mu?" Bu ani hareketiyle bir tutam beyaz saç teli yerinden oynamıştı. Joynson onları eliyle düzeltti. "Onlar benim. Onun değil. Senin de değil. Ya böyle, ya da ben, *Bristol Daily News* gazetesi tarafından maskesi yakında medeni toplumun gözleri önünde düşürülecek biriyim." Yüzünü Philip'in yüzüne dayadı. "Ne dersin, bu maskeye benziyor mu? Hodri meydan: Sök çıkar bakalım!"

Philip bu nazik öneriyi reddetti. Alelacele, kâğıtları geri alabileceğini söyledi. Aslında bu nedenle buradaydı. "Onları hemen geri alabilirim."

"Umarım öyle olur." Joynson ceketinin cebinden fildişi bir ağızlık çıkardı. "Sigara ister miydin?"

"Hayır. Teşekkür ederim."

Joynson düş kırıklığına uğramıştı. "Ufaklardan da istemez miydin? Ufaklar en iyileridir. Çok sert olabilirler. Sana yaşamın gerçekte ne olduğunu görmek, sorgulaman için olanak verirler."

"Hayır. Sigara içmiyorum."

"Ben de." İç çekerek, ağızlığını kaldırdı. "İğrenç bir alışkanlık, değil mi?" Sonra da koltuğuna yerleşip öyle bir gömüldü ki, Philip yalnızca yükselip alçalan ak saç yumağını görebilir oldu. İmdat çağrısı veren beyaz mendillere benziyordu. Yeniden görüntü alanına girince "Sahteler" dedi.

"Sigaralar mı?"

"Ah, evet. Sigaraları kastetmiştim. Seni bu kadar yoldan tütünün faydalarını tartışalım diye çağırđım. Güney Amerika'da bir tütün tarlam var ve onu sana Noel armağanı olarak vermek istiyorum. Hayır hayatım, sigaralar değil, kâğıtlar." Philip bunu bekliyordu ama kuşkularının doğrulanması yine de morali ni bozmuştu. "Benim belgelerim kimseye gösterilmeyecekti. Ya da aptal bir inek tarafından başkasına verilmemeleri gerekiyordu." Son cümleyi tavana doğru böğürmüştü. Sonra da kibar bir ses tonuyla sohbete döndü. "Sahteler. Sanırım sözcüğün ne anlama geldiğini biliyorsunuz? Son baktığımda Roget'nin Eşanlamlılar Sözlüğü ve Chambers Sözlüğü'nde duruyordu."

"Ama o elyazısını inceletmişti."

"Kadın yazıyı inceledi, öyle mi?" Bu Joynson'ı daha da eğlendirmişti ve saçları birkaç dakika kadar titreşime geçti. "Hayır. Charles inceledi. Harriet değil..."

"Evet, biliyorum. Sizin dostunuz inceledi." Sözcüğe bir süre önce Pat'in verdiği vurguyu vermişti. "Sahte dedim. Gerçek değil demedim."

Philip'in aklı karışmaya başlıyordu. "Aynı şeyden mi söz ediyoruz?"

"Ya Chatterton belgelerinden söz ediyoruz, ya da ben aklı mı bütünüyle yitirdim ve şimdi üstüne saldırıp, o küçücük güzel burnunu ısırıp koparacağım. Söylesene, saçım öbeklerle, kümeler halinde mi? Bilmek istiyorum." Koltuğunda rahatça gerindi. Ayakları yere tam olarak değmiyordu.

"Hayır..."

"Bak bu iyi haber. şimdi..." Joynson yeniden doğruldu. "Bir öykü dinlemek ister misin?" Ellerini dua edecekmiş gibi bitiştirmişti. Sorulardan yorgun düşen Philip, başını eğmekle yetindi. "Pekâlâ. Sanırım Thomas Chatterton'ın şiirlerinin tarihçesini duymuşsundur. Düzmece Ortaçağ şiirlerini nasıl yazdığından haberin var, değil mi? Çok zekice. Çok kurnazca. On üstünden on. Ayrıca Samuel Joynson adlı bir kitapçıdan da haberin olmalı. Anılarda adı geçiyor." Koltuğun içinde kaymaya başlamıştı ki yeniden doğruldu. Başka türlü nasıl adımız aynı olabilir? Ben bunu kafadan uydurmadım ya! Uydurduysam, götürün Londra Kulesi'ne, vurun kelle mi! Sana izin veriyorum.

Beni deşip, içimi kuzgunlara leş edebilirsiniz de. Anlaştık mı?" Philip buna ne karşılık vereceğini pek kestiremiyordu. Yalnızca düşünceli görünmeyi başarabildi. "Bu Samuel Joynson gerçekten de Chatterton şiirlerini basar ve satardı. Birlikte çalışırlarmış. Hatta belki de dost olmuşlardı." Joynson ayak parmaklarını oynattı. "Chatterton belgeleri bu açıdan bakınca gerçek. Akıl benimle mi? Havaya mı konuşuyorum? Yoksa birazdan beni alıp, Yaşlı ve Beyni Yavaşlamışlar İçin Huzur Evi'ne mi koyacaklar? Hayır mı? İyi. Şimdi: Chatterton ölüyor. Bildiğimiz kadarıyla da on sekiz yaşında kendi kendini öldürüyor. Daha bir piliç. Öyküsünü biliyorsun, değil mi?" Philip başını salladı. "Çok ünlü bir intihardı. Chatterton'ın adını..." Birden durdu; "Bir ses duydun mu?" Philip bir şey duymamıştı. "Bir şey duydum gibi geldi."

Joynson koltuğundan fırladı ve kapıya koştu. Açtığı anda, kapının ardında Pat'i buldu. Bir elinde eski ayakkabılarıyla duruyordu; yakalanmanın verdiği telaşla öteki elini kalbine bastırmıştı. Geri sıçrayıp, Joynson'ın yüzüne baktı. "Burada durmuyordum. Kapıyı dinlemiyordum. İlgiilenmiyordum bile!" dedi.

Joynson onun sesini taklit ederek konuşuyordu: "Seni suçlamıyordum! Seni suçlamıyordum! Seni suçlamıyordum!" Daha sonra kapıyı adamın suratına kapayıp, Philip'e de göz kırptıktan sonra koltuğuna döndü. "1929 Sağlık Güzeli. Dün gece suratı yoğurtluydu. Gözkapaklarının üzerinde de salatalık dilimleri vardı. Kafasını kesip sağlıklı gıda diye satabilirdim. Nerede kalmıştık? Evet. Tamam. Chatterton'ın intiharı çok başarılıydı. Hemen değil tabii. Bir gecede koparılacak fırtına değildi. Yirmi, otuz yıl desek mi? Haydi öyle deyiverelim! Yirmi ya da otuz yıl. Sonra bir olay adam oluyor, bir efsane çocuk, olamadığın kuş, evlerin ta kendileri uykuda ve benzerleri. Joynson, Chatterton'ın şiirlerinin bir kez daha revaçta olduğunu görüyor. Tüm Eserleri adlı bir kitap yayımlıyor. Sakladığı müsveddeleri basıyor. Yenilerini bulduysa şaşımam. Anlıyor musun? Senin için fazla hızlı gidiyorsam tekmele beni. Vur bana. Merhamet diye bağırana kadar, üç kişi tarafından ambulansla Bristol Hastanesi'ne götürülecek hale gelene kadar vur bana." Phi-

lip çekindi ama kibarca gülümsedi. "Sonra benim büyük-büyük babam bir şok yaşıyor. Rakip bir yayınevi Chatterton'ın mektuplarını basıyor. Bunlarda Joynson'ın adı defalarca geçiyor. Hırsız. Dolandırıcı. Sülük. Cimri. Chatterton onu, şiirlerini satın alıp, ardından da kendisini terk etmekle suçluyor. Ve bunlar intiharından kısa bir süre önce yazılan mektuplar." Joynson sustu. Öykünün gerisini duymak için sabırsızlanan Philip, "Sonra da o..." dedi.

"Evet. Tastamam öyle. Aklımdan geçeni okuyabiliyorsun. İkimiz Alhambra'da bir gösteri sunabiliriz. Ben bale pabuçları giyer, ağzımı bağlarım, senin elinde de bir kamçı olur. Tastamam. Joynson savaş açmaya karar verir. Chatterton'ın o ortaçağ şiirlerini taklit ettiğine ilişkin kanıtlar elindedir. Başka şeyleri, hatta kendi ölümünü de taklit ettiğini kanıtlamaktan daha kolay ne olabilir ki? Bir sahteciye karşı kullanılacak en iyi silah sahtecilik değil midir? Tereciye tere satacaktır. Anlıyor musun? Dostunuza verilen yazıyı yazmaya başlar. Şu kart pislik tarafından ona verilen yazıyı!" Son söylediklerini kapıya doğru adeta haykırmıştı. Bu kadar ufacık bir adamdan böyle gür bir ses çıkmasına şaşırın Philip, bir an için ayağa fırladı. "Yayımlamak niyetinde olduğunu sanmıyorum." Sesi normale dönmüştü. "Ondan geriye kalsın, Chatterton'ın adı kararsız istiyordu. Bir tür şakaydı. Bak, şu dirseğimdeki sinire bir dokun, ben de bu Axminster halının üzerinde kendimden geçeyim. Hamura dönerim, söz." Philip bu son öneriyi dinlemiyordu bile. Demek buydu olup biten; bir şaka. Anılar göze göz diyen bir yayımcı tarafından yazılmıştı. Sahtekârın birinin yazılarının sahtesini yap ve Chatterton'ın anısını karman çorman et. O, artık genç yaşta ölen, büyüleyici bir yazar olmaktan çıkıp ortağıyla kirli işler çeviren, orta yaşlı bir yazar bozuntusu olsun. Charles Wychwood'un beraberinde götürdüğü belgeler bunlardı demek.

Kapıya bir şeyler çarptı ve Pat, kendisini yutup yok edekmiş gibi görünen bir elektrik süpürgesiyle odaya girdi. Suratında acı bir gülümsemeyle süpürgeyi yere attı ve Joynson'ın ayağının altını süpürmeye başladı. "İçmedim!" diye böğürüyordu adam. "Bak buraya! Gözlerin bayram etsin!" Boş sigara kutusunu açtı.

"O kocaman ağzını açabilir. Koca memelerini sağa sola savurabilir. Canıma okuyabilir." Pat bunları Philip'e söylüyor gibiydi. "Ama ben ne yaparım? Gülerim, omuz silkerim. Bir hanımefendi gibi davranırım."

Joynson Philip'e doğru eğildi: "Aslında onu suçlamaktan çok, ona acımamız lazım, değil mi?"

Philip bu iki yaşlı adamın yanından bir an önce ayrılma isteğiyle ayağa kalktı. Elektrik süpürgesinin gürültüsünü bastırmak için sesini yükselterek "Onları geri alacağım" dedi; "En kısa zamanda tümünün size geri verilmesini sağlayacağım."

Joynson gülümsedi. Pat'in etrafından zarıfçe dolaşarak, Philip'i kapıya kadar geçirdi. "Resmi de unutmayın. Kart ineğin Londra'ya götürdüğü portreyi."

"O da sizin atalarınızdan mıydı?"

"Ha, onu oğlu yapmış. Bu da şakanın bir parçasıydı tabii. Gıdıklayın beni de nasıl katıldığımı görün. Bu sizin son şansınız. Bana istediğinizi yapabilirsiniz." Ama Philip çoktan kapıyı açmış, demir bahçe kapısına doğru ilerlemeye başlamıştı. "Unutmayın" diye seslendi Joynson; "Onları geri istiyorum. Onlar bana aile yadigarı. Benim hatıra eşyalarım."

"Evet. Biliyorum." Philip geri dönüp el salladı. Pat, üst katki pencerede duruyor, parmaklıklardaki yeni ilanı göstererek kıkırdıyordu. Şimdi "Fantezilerimizi beraber kuralım. Esiriniz olunur. Altın duşlar. İçerden bilgi isteyin" yazıyordu. Philip, yolu hızlı adımlarla geçip, St. Mary Redcliffe'in gölgesine doğru yürüdü.

Chatterton tavanarasındaki odasına girer ve kapıyı ardından kapar. Sonra da kapıya yaslanır. Gülmektedir. Ağzını ceketinin koluna siler. Her şey yolunda. Boyalı Angell'dan sıyrıldım. Az önce ayakkabılarını eline alıp, odasının önünden parmaklarının ucuna basa basa geçmiş, horladığını duymuştur. Göklerdeki yuvamda güvenlikteyim. Dünyanın tepesindeyim. Yatağa gider ve altından çeke çeke tahta sandığını çıkarır, kili-dini açar. Bir şişe İspanyol brendisi alır. Burası Tothill Bahçeleri'nden daha iyi. Hem daha da ucuz. Dan Hanway'e içiyorum; dehamın ilk tanığı, adımın ilk peygamberi. Şişeyi açar ve dudaklarına götürür. Bayan Angell'a içiyorum. Utanç verici bekâretimi bozduğu için. Bir tane daha. Yatağın ayakucundaki ufak meşe masaya gider ve orada bıraktığı kirli bardağa brendi koyar. Gövde ustasına içiyorum. Bana dünyanın simgelerini gösterdiği için.

Sabah çalışmalarından kalan kalemleri buradadır işte. Masanın üzerine eğilir ve hafiften sallanarak yazmaya çalışır. Gelecek. Geçmiş. Eve dönerken kurduğu şarkının sözlerini anımsayamaz. Melodiyi yitirdim ve melodi olmayınca, anlam da yok oluyor. Gitti. Sonsuza dek yitik. Geldiği yere döndü. Aah, ateşten gökyüzü. Şimdi gerçekten sarhoşum. Kâğıda profilini çizer. Kâğıda kalemi bastırarak gözlerinden ve saçlarından çıkan ışık çizgileri koyar. Altına büyük harflerle APOLLO REDIVIVUS yazar. Sonra da kâğıdı yırtıp, parçaları yere atar.

Yağmur, tavanarasının yarı açık penceresinden içeri savrulmaktadır. Camı kapamak için yatağın üzerinden uzanınca den-

gesini yitirir, yatağa düşer. Yattığı yerde gülmektedir. Sonra da esner ve yüzündeki yağmur damlalarını siler. Anımsamıştır. İlacımı içmeliyim. Gözlerini kocaman açar. Ya öl, ya öldür. Yaktan zorlukla doğrulur ve arsenik kesesiyle afyon şişesini gizlediği yüksek rafa uzanmadan önce bir bardak brendi daha içer. Kese ile şişe, aynı masaldaki gibi. İndirir ve şöyle iki elinde tartar. Ben prens miyim, yoksa dilenci mi? İskemleden atlar, yere iner. Yavaş, yavaş, devi uyandırmamam gerek. İlaçları masaya taşır, ceketini dikkatle çıkarır ve oturur. Kesenin ağzını açar ve koklar; arsenik tanelerinden yükselen belli belirsiz sarmısak kokusunu içine çeker. Şişenin mantarını açar, küçük parmağıyla ağzını ıslatır. Önümde St. Elmo ateşi ile Sahra Çölü'nü görüyorum; bir gökkuşağı, bir nöbet, bir kristal ve bir... neydi o Dan'ın bana verdiği oranlar? Her ons afyon için bir tane arsenik miydi? Dört müydü yoksa? Ya da iki ons? Birazcık daha brendi belleğe yardımcı olabilir. Bardağını doldurur. Keseyi masaya boşaltır ve taneleri üst üste yığar. Onları parmağının altında yuvarlamaktadır. Biri ün için. Bardağa atar. Biri deha için. Bir tane daha koyar. Bir tane gençlik için. Üçüncü taneyi alır, brendiye katar. Kendimi tüm hastalıklardan arındırabilirim, çünkü ruh bize yol gösterdi mi doğamızı aşabiliriz. Birdenbire bir dürtü ona afyonun çoğunu bardağa boşalttırır, kafasını geri atar ve hepsini bir dikişte içer.

İşte güçlü bir darbe. Ah. Çok güçlü. Ama bu belsoğukluğunu alt edeceğim ve sabaha tertemiz kalkacağım. Bir an için yükselen safra ağzını ıslatır ama yutar. Evet. Evet. Beni temizlediğini hissedebiliyorum. İyileşme, anında başlıyor. İskemleden sendeleyerek kalkar ve yatağına yığılır. Aptal çocuğu unutmamalıyım. Yarın. Yatağa uzanır. Kolu yüzünü örter. Hidrosefali. Uyumaya çalışır ama biri ona dokunmaktadır. Oturur ve ilkin nabzının dörtnala koştüğünü fark eder. Aşağı bakar: Bu tuhaf ışıktaki elleri ona başkasınınmış gibi görünür.

"İnsanlar bana Nelly Dean demeyi öğrenebilirler mi dersin? Ben dengeli, akılcı bir insanım aslında." Philip, Bristol'e

yaptığı geziden sonra Harriet Scrope'la görüşmek üzere bağlantı kurmuştu. Ve işte şimdi aralarına Bay Gaskell'ı almış, oturmaktaydılar. "Dostlarım bir zamanlar bana Bayan Çabuk derdi ama onun nedeni başkaydı."

"Anlıyorum." Bıyığının kenarını ısırarak meşgul olan Philip, nasıl başlayacağını bilemiyordu. O eski sessizliğine ve utangaç yetersizliğine dönüş yaptığının bilincindeydi ama Vivien ve Charles için, onların koruyucusu olduğu için durmalı, durup yeniden başlamalıydı.

"Biliyor musun Philip, o küçük sakalla Rönesans şövalyelerine benziyorsun. Savaşa gittiğin oluyor mu?"

Harriet'a nefesini düzeltmeye çalışıyor gibi gelmişti. "Hayır" dedi sonunda. Ve dosdoğru kadına baktı. "Hayır. Gittiğimi sanmıyorum."

Harriet, teslim oluyor gibi ellerini kaldırdı. "Yalnızca bir benzetmeydi, hayatım. Kütüphanecilerin onlara alışık olduklarını sanırdım. Küçük bir içki alır mıydın?"

"Hayır, ben..."

"Söyleme. Tuttuğunu koparıyorsun. Sıkı pazarlık yapıyorsun." Girintiye doğru gitti; kendine içki alıp gelirken, yaptığı şakaya kendi güldü. "Bu bana o Hint lokantasında geçirdiğimiz güzel geceyi anımsatıyor. Ne eğlenceliydi, değil mi?" Gecenin nasıl noktalandığını unutmuş olmalıydı ki, ekledi: "Sanırım Charles'ın da hoşuna gitmişti. Sence de öyle değil mi?"

"Evet, sanırım..."

"Yeryüzündeki son yemeğinin bir tavuk vindaloo olması talihsizlik tabii. Ben güzel bir fırında et ve patatesten sonra gitmeyi yeğledim."

Philip iskemlesinde doğruldu. "Harriet, ben aslında seninle Chatterton belgeleri hakkında konuşmak istiyordum."

"Öyle mi?" Kaşığındaki cinden bir yudum aldı. "Vivien onları geri istiyor sanırım, değil mi?" Philip'in ziyaretinin amacını tahmin etmişti. Bu, onu üzüyordu. Brooke Sokağı'na yaptığı ziyaretten sonra kâğıtlarla bir şey yapamayacağına karar vermişti. Chatterton'a duyduğu ilgi yok olmuştu ve akademik çevreleri şaşırtmak olasılığı bile ilgiyi geri getiremiyordu. Onun

açısından bu ölü bir konuydu ve o, olabildiğince yaşayanlarla kalmak istiyordu.

"Vivien değil. Gerçek sahibi. Sahibinin onlara gereksinimi var." Bunlar Philip'in provasını yaptığı satırlardı. "Belgeler başka birinin aslında. Aile yadigârı."

Harriet güldü. "Yadigâr sözcüğünü ne zaman duysam, anlamadığım bir nedenle aklıma hamur tatlısı gelir." Dilini ağzının içinde dolaştırdı. "Charles onları yürütmüş mü?"

"Hayır. Elbette hayır!"

Harriet bunu duymamış gibiydi. "Gazetelerin deyimiyle, bu onun imdat çağrısı mıydı?"

"Bir şey çalmadı. Ona verildiler."

"Anlıyorum." Harriet bu konuşmadan keyif almaya başlamıştı. "Bir hata yapıldı, öyle mi?"

"Sanmıyorum..." Kâğıtların sahte olduğunu söyleyip, Charles'a ihanet etmek istemiyordu. "Bilmiyorum, bilirsin..."

"Ne bilmiyorsun, Philip?"

"Tam bir hata değildi ama, yalnızca..."

Harriet, adam sakalını şiddetle çekiştirdikçe, büyülenmiş gibi onu izliyordu. "Dikkat et de aşağı çeke çeke halıya kadar düşmeyesin; Bay Gaskell'ı korkutabilirsin."

"Gerçek değillerdi ama gerçektiler" diyordu Philip.

Harriet elini havaya kaldırdı. "Boşver" dedi, "bilmek istemiyorum." Koltuğundan kalktı, kendi kendine sırtarak odadan çıkmaya yöneldi ki birden durdu: "Resmi de istiyorsan, onu galeriden geri alman gerekecek. Pek bir şeye benzetememiştim zaten." Birkaç dakika kayboldu ve döndüğünde kâğıtları Philip'in kucağına boca etti.

Philip görüşmenin böyle birdenbire bitmesini istemiyordu. Sözcüklerini özenle seçerek, "Sanırım" dedi; "bunlara bir anlam vermek zor olmuştur." Kâğıtları şöyle bir tarayarak, her şeyin orada olup olmadığını kontrol etti.

"Yoo, hayır. Hiç zor değildi. Çok kolaydı."

"Pek anlayamadım..."

"Ben de anlayamadım. Sorun da buradaydı. Hiçbir şey gerçek gibi görünmüyordu. Sanırım tarihin sorunu da bu. Kendimiz için üretmemiz gereken tek şey oluyor." Philip'in utangaç-

lığını hissediyordu. "Tabii hâlâ hepsini yazabilirim. O öyküyü zavallı Charles'tan daha iyi anlatabilirim."

Philip de bundan korkuyordu. "Yapamazsın!" dedi kızgınlıkla. "Bu yapılabilecek en korkunç şey olur!"

Harriet onu ilgiyle izliyordu. Sonunda "Vivien'ı düşünerek sana katılıyorum" dedi.

Philip kızarmaya başlamıştı. "Hepsi bir hataydı" dedi. "Ama geçmişin üzerinde durmanın bir anlamı yok."

"Chatterton konusunu mu kastediyorsun?"

"Hayır. Charles'ı düşünmüştüm. Artık o şey olduğuna göre..."

"Ölü olduğuna göre, hayatım. Sözcükleri yutmanın bir anlamı yok."

"Artık ölü olduğuna göre."

"Zamanın eli sayfayı çevirsin diye mi?" Başını bir yana eğdi. "Ne güzel bir imge." Kendi elini öptü. "Sağol, Harriet Scrope; bu hoş düşünce için. Ha, bu arada" dedi; "Charles'ın şiirlerini de orada bulacaksın." Philip'in kucağındaki kâğıtları gösteriyordu. "Onlarla pek bir şey yapamayacağıma karar verdim." Philip kadına baktı. Vurdumduymazlığı onu tedirgin etmişti. Harriet geri çekilip, hodri meydan dercesine elini kalçasına dayadı: "İğrenç olduğumu düşünüyorsun, değil mi? Ama değilim. Gerçeğim. Isırabilirim bile." Ağzını açabildiği kadar açtı ve Philip'in şaşkın bakışları altında, takma dişlerini bir an için ileri uzatıp, yeniden içeri çekti.

Tam bu sırada telefon çaldı. Sinirleri zaten gerilmiş olan Philip, birdenbire çıkan bu sesle sıçradı ve kâğıtları dört bir yana saçtı. Ellerini ovuşturup gülen Harriet, odadan koşarcasına çıktı. Arayan Cumberland'dı. Sesi pek sıkıntılıydı. "Bayan Scrope, bir şapkanız varsa sıkı tutun."

"Kedi olur mu?" Bay Gaskell'ı çağırdı.

"Bana belgelemek için verdiğiniz portreyi hatırlıyor musunuz?"

"Çok iyi hatırlıyorum."

"Korkunç bir şey oldu."

Chatterton'ın ağız tükürükle dolar. Nehir değerli yatağın-
dan taşmaktadır. Midesinde karın ağrısı gibi ağrı vardır. Öyle
bir yanma duygusu ki, dalağım ile karaciğerim alevler içinde
sanırsın. Bana ne oluyor? Yatağından kalkmaya çalışır ama acı-
lar onu yatağa yapıştırır. Korkuyla duvardan yana döner.
Aman Tanrım, arsenik bu. Yatağın üzerine kustuğu anda, dışkı-
sı da ince kalçalarından aşağı akmaktadır. Ne kadar sıcak! Ba-
caklarından aşağı iner, kokusu gövdesinden fışkıran terlerin
keskin kokusuna karışır. Her şey benden uzaklaşıyor. Yanmak-
ta olan evim ben. Ah tanrım, zehir. Eriyorum.

Stewart Merk resmi sıcak suya batırılmış bir bezle temizle-
miş, sağ üst köşedeki *Pinxit George Stead, 1802* yazısına bakıyor-
du. İlk bulguları doğrulanmıştı; yüzün ten rengi çok parlaktı ve
beceriksizce yapılmış bir kapatma işinin göstergesiydi. Dört cil-
din yanında parlayan ve oturan adamın yüzüne tuhaf bir ışık
düşüren mum da sonradan eklenmişti. Eller yanlıştı. Taslağı tu-
tan el kötü çizilmişti. Deri ciltli dört kitabın üzerinde duransa
fazla katıydı. Ama gözler doğruydı. Gözler bozulmamalıydı.
Merk, alt raftan fotoğraf makinesini aldı ve değişik açılardan
tuvalin resmini çekmeye başladı. Her bir fotoğraf, resme yeni-
den biçim verirken işine yarayacak, sonunda ilk halini alana
dek ona yardımcı olacaktı. Flaşın ışıkları çakan şimşekler gibi
tuvale çarpıyor, renklerini değiştiriyor, üstüne derin gölgeler
düşürüyordu. Öyle ki, Merk'e, resim hareket ediyormuş gibi
geliyordu. Makinesini bırakıp iç geçirdi.

Çatlaklar ilk bakışta sandığı kadar derin çıkmamıştı. Çoğu
boyada değil, vernikteydi. Solmuş üst tabakayı çıkarmak için
saf alkolle suyu karıştırdı. Merk çözücüyü yüzeye yedirince or-
taya çıkan boya, ışığa ve havaya maruz kaldı ve parlamaya baş-
ladı. Vernik gidince, kat kat boyalar gözle görünür oldular ve
Merk, mumla kitapların gerisinde bir nesnenin belli belirsiz pa-
rıldadığını fark etti. Görünen yüzün içinde bir başka yüz oldu-
ğu seçiliyordu. Bu daha genç bir yüzdü ve Merk'e sorarsanız,
acı çeken birinin yüzüydü.

Sonra da paniğe kapılarak bağırdı. Çözücü, ortaya çıkan boyalarla reaksiyona girmişti. Yüzeyde kabarcıklar ve kırışıklıklar oluştu, adamın yüzü titredi, büzülüp ufaldı, eğilip büküldü ve Merk'in stüdyosundaki yer karolarının üzerine parçalar halinde düştü. Dehşete düşerek izlediği çözülme, kendi ivmesini kazanmış görünüyordu. Birkaç dakika içinde üst tabaka yok olmuştu; alt tabakalar çatlayıp kaynıyordu. Adamın yüzü yok oldu; biri genç, biri yaşlı iki yüze dönüştü. Boyalar topaklar halinde yere düştü. Resim, Merk'in gözleri önünde yok olurken, iç içe geçmiş bu iki yüz de gitgide küçülüp sonunda bütünüyle silindi.

Tuvale koştu ve tam olarak ne yapması gerektiğini bilemeden onu şövaleden kaldırdı. Ama çok sıcaktı: Yanları ellerini yakıyordu. Resmi çılgılık atarak yere fırlattı. Resim yerde titreyip kıvranıyordu. Çözülen boyanın fısıltılarını duymamak için elleriyle kulaklarını örttü ve çürümesinin son evresindeki tabloya baktı. Birkaç dakika sonra resimden geriye hiçbir şey kalmamıştı; tuhaf ama, kitapların adlarının boşlukta duran kimi harfleri dışında. Ayağıyla resme rastgele dokundu, ani bir kızgınlık ve nefretle üzerinde tepindi. Ayağını tuvalden içeri soktu ve tekmeleyerek stüdyonun bir köşesine fırlattı. Ağzındaki tükürüğü silerek "Öldün mü? Tamam mı?" diye bağırdı.

bir doğum sancısı, çocuğu bulmak için bağırsaklarım deşiliyor, ah anneciğim, annem. Chatterton sıırlıklam yatakta oradan oraya debelenmektedir. Dayan, bu nöbet geçene dek dayan, ama ellerim yatağa çivili, döndükçe etlerim kopuyor, parçalanıyorum. Yüzü şişmektedir, gözkapakları alev alev olur. Ben gösterideki devim, ne olur Tanrım beni erimekten koru, eriyorum, eriyorum

Edward okyanusta bir gece fırtınası yaşadı. Dalgaları üstünden aşırı; her yanı sağanakta kaldı. Sonra da yolcuların

ayakları altındaki dipsiz derinlikleri izledikleri volkanik bir uçurumun kenarına geldi. Ardından, beyaz bir galerideki cilalı taşlardan oluşan bir çemberden geçti; taşların ortasında bronzdan yapılmış, pırıl pırıl bir kübik piramit vardı. Gallery Fifteen'e varmak için sabırsızlanıyordu.

Ve resim hâlâ oradaydı. Babasının ölümünden sonra gizlenmiş, hatta yok edilmiş olabileceğinden korkmuştu. Ama "Chatterton" duvara sıkı sıkıya raptedilmiş duruyordu ve Edward'a bu kez daha da gerçekmiş gibi göründü. Eskisinden daha parlak, belki de daha büyüktü. Dosdoğru resme yöneldi; ilk başta camla korunan yüzeydeki çatlakları ve renk lekelerini gördü, midesi bulandı. Chatterton'ın babasının ölümüyle bir ilişkisi olduğunu biliyordu. Charles'ın o resme baktığı anda yüzünün aldığı ifadeyi anımsıyordu. Kafasını çevirdiğinde yüzündeki o gölgeli, o hayaletlerin dolaştığı bakışı hiç unutmuyacaktı. Peki, sırrı neydi bunun?

Kollarını kavuşturarak sessiz ama düşman bir tanıkmuşçasına resmi inceledi; babasının da ona böyle baktığını görmüştü. Başta, ona bir fotoğraftan daha önemli gibi gelmedi. Ya da bir filmden; hem de eski bir filmden bir sahne gibiydi. Renkler yanılttı. Bir ipucu bulmak istercesine gözünü kırpmadan bakıyordu. Resim derece derece rahatladı. Tavanarasındaki oda Edward'a gerçek gibi görünmeye başladı. Baktıkça odanın büyüdüğünü fark etti. Pencere esintiden titreşiyordu ve tam uzanıp onu kapayacaktı ki, odaya iki kişinin daha girdiğini gördü. Ölünün yanında duruyorlardı ve kadının ağzını, burnunu kapatan bir mendil vardı. Konuşmalarını duyabiliyordu. Bu ne iştir, Bay Cross? Arseniğin kokusunu alıyorum, Bayan Angell; işi bitik.

Edward bakışlarını o ana kadar yatakta yatan adamdan kaçırmıştı ama bakınca, şaşkınlıktan geriledi: Orada yatan babasıydı. Elini oğluna doğru uzatıyordu. Edward ilerledi, eli bir süre, tahta zemine düşene dek tuttu. Babasının konuşmak üzere olduğunu düşündü ama başını kaldıramadı. Yalnızca gülümsemi. Sonra da bu görüntü yok oldu.

Edward gözlerini üç kez kırptı. Ağlamamaya çalıştı. Birkaç dakika sonra camda kendi görüntüsüne bakmakta olduğunu

fark etti. Az önce babasının yüzünün olduğu yerdeydi ve şimdi Edward'a gülümsüyordu. Babasını yine görmüştü. Hep orada, o resimde olacaktı. Hiçbir zaman tam olarak ölmeyecekti.

Yaz sinekleri, dehşet içinde tavanarasının camından kaçarlar. Chatterton artık boğulmak üzeredir, göğsümde oturan bir şey var ve coşuyor, kafasını geriye atmış, ben onun sürdüğü atım. Gövdesi koparılıp alınıyor, alay edilircesine yere atılıyor, yatak o kıvrılıp büküldükçe sallanıp sarsılıyor. Ama birdenbire sessiz. Ağrı artık yok, kutup soğuğu beni parlak gökyüzünden koruyor ve bak kollarım bacaklarım hep karla örtülü. Çevremdeki hava eflatuna dönüşüyor ve gül renkli ve daha da açık. Bu ölmek değil, bu nefes almayı unutmak. Odasına son bir kez bakıyor gibi ama bunlar ölen birinin güdümsüz hareketleri: Sol kolu göğsünün üzerindeyken sağ kolu yataktan yere kayıyor, yere dağılmış olan yırtık kâğıt parçalarını yakalamak istercesine elini bir açıp, bir kapıyor. Arsenik nöbetinin şiddeti Chatterton'ın boynunu öyle döndürmüş ki ıslak yastığın üzerinde doğal görünmeyen bir açıda yatıyor. Sol ayağı titremekte ama o da zamanla kıpırdamaz olacak. Birden kafasının içinden bir darbe yiyor, acı yok ama göz kamaştırıcı bir ışık seli var.

"Böylece bu iş bitti." Philip Edward'ı, neredeyse önünde eğilerek selamladı. Bu anın törensel bir an olduğunu varsayan Edward da onu eğilerek selamladı. "Tüm kâğıtları Bristol'e geri yolladım." Gerçekten de Harriet'in evinden çıkar çıkmaz belgeleri Bay Joynton'a göndermişti. Onlara dokunmak bile istemiyordu.

"Resim ne oldu?" Vivien'in sevinci yüzünden okunuyordu.

"Resim bozulmuş."

"Yaşasın!" Edward ayağa kalkıp, Philip'in çevresinde dönmeye başladı. Ona tos vuruyor, yumruk atıyordu. "Chat-

terton ölmüş! Chatterton ölmüş!" Birdenbire durdu, parmağını kulağının üstüne koydu ve annesinin yanına gitti. "Öteki n'olacak?"

"Hangi öteki Eddie?"

"Biliyorsun işte, iyi olanı. O öldürülmemeli."

"Başka yok, Eddie. Bir tane resim vardı yalnızca." Çocuk annesine acır gibi baktı ama bir şey demedi. Hem Vivien, Philip'in verdiği haberle daha çok ilgileniyordu. "Bay Joynson resim için ne dedi peki?"

Philip, Vivien'in yüzündeki rahatlamamanın keyfini çıkarıyordu. "Aslında memnun olmuş görünüyor. Harriet da pek mutlu oldu; neden dersen, bilmiyorum."

Harriet, Cumberland'la yaptığı telefon konuşmasından sonra içeri gelmiş ve "Resim artık bizimle değil. Öte tarafa geçti" demişti. Ardından da haç çıkarıp gülmüştü. "Kimi zaman sözcüklerle anlatılamayacak kadar derin düşüncelerim oluyor. Yoksa gözyaşlarımla mı? Hep unuturum."

"Yani bu iş tam olarak bitti" dedi Vivien. "Sonunda."

Üçü birlikte yiyorlardı ve bu özel gecede Philip iki şişe Chianti şarabı alıp gelerek, bir kutlama yapmak istemişti.

Edward çok mutluydu. Kremalı kuşkonmaz çorbası, bolonéz soslu spagetti ve ahududu dondurmasından oluşan yemek boyunca şarabı denemekte ısrar etti. Sonunda ağzının etrafında şaraptan ve dondurmadan geniş bir halka oluşmuştu. "Şuraya bak" dedi annesi, "Brighton taşına benziyor!"

Kahkahalar atarak odasına koştu. Birkaç dakika sonra da "Philip! Philip!" diye seslenmeye başladı. Philip içeri gittiğinde çoktan yataktaydı. "Philip" dedi yavaşça; "Bana bir masal anlatır mısın?" Böylece bir öykü daha anlatıldı ve çocuk çok geçmeden uyudu.

Philip, Vivien'in bulunduğu odaya döndü. Küçük bir kanepeye ayaklarını altına toplamış oturan Vivien'a "Aklından geçenler için bir papel veririm" dedi.

"Charles'ı düşünüyordum." Philip kızardı. Vivien, "Yoo, öyle değil" dedi ve bir an sustu. "Zavallı Charles. Böyle bitmesi ne kötü."

"Kâğıtları mı kastediyorsun?"

Vivien başını salladı. "Bir anlamda haklıydı, değil mi? Hepimiz inandık." Sessizlikte üst kattan gelen sesleri duyuyorlardı. "Keşke unutulması gerekme Philip. Yazık!"

"Ama nasıl..." Philip, sorunun arkasını getiremediğinden, uzaklara dalmış gibi duruyordu. Aslında Charles'ın bir zamanlar oturduğu iskemleye bakıyordu. Boş bir köşe değildi: Arkadaşının varlığını hâlâ hissedebiliyordu. Sanki Charles'ın bu odada yarattığı Chatterton düşüncesindeydi bu varlık, sanki havada duruyordu. Önemli olan inançtı. Kâğıtlar taklit, resim sahte olsun varsın; o zaman Charles'ta, şimdi de Vivien'da uyandırdığı duygular, herhangi bir gerçekten daha önemliydi. "Biliyor musun" dedi yavaşça; "unutulmaları da gerekmez. İnancı yaşatabiliriz." Vivien'a bakıp gülümsedi. "Önemli olan Charles'ın düşledikleri. Bunu yitirmeyebiliriz. Bu hayal değil. Düş gücü ölmez."

"Ah, evet! Yaşatalım." Philip'e parıldayan gözlerle bakıp düşüncelerini tamamlamasını bekledi, ama o nasıl devam edeceğini bilemiyordu. Sakalını sıvazlayıp, yere baktı. "Yüzüme bak Philip. Anlat."

Yavaştan başladı. "Geçmişte yazmaya çalıştığımı biliyorsun, değil mi? Yaşam bana öyle gizemli görünürdü ki. Her şey birbiriyle ilintiliydi ve her şey birbirinden ayırdı. Bunu sana anlattığımı anımsıyor musun?" Vivien başını salladı. Çam ormanında yaptıkları gezintinin ertesi günü konuşmuşlar ve Vivien'ı avutmak isteyen Philip, kendi yetersizliklerinden ve yitirdiklerinden söz etmişti. Belirli bir düzenin olmadığı bir evrende o da şaşkındı. "Her şey öylece oluyor işte" demişti, "bir ivme bile yok. Yalnızca hız var. Geriye doğru gideyim, neden-sonuç ilişkisini bulayım, anlamını ya da amacını kavrayayım dedin mi hiçbir şeyin nedeni yok. Her şey yalnızca var. Her şey var olmak için var." Philip'le Vivien bu konuşmadan sonra daha da yakınlaşmışlardı. "Kitaplar okuyup, onların yazarlarının da bu gizi benim gibi algılayıp algılamadıklarını aramamdan söz ettiğimi de anımsıyor musun? Ama hiçbirini algılamıyordu. Yaşamın başka bir biçimde değil de, bu biçimde olmasındaki tuhaflığı gören yoktu. Sana bunu söyledim mi?" Vivien bir şey söylemeden, devam etmesini bekledi. "Bunun üzerine kendi romanımı

yazmaya çalıştım ama işe yaramadı. Başkalarını taklit eder oldum. Doğru dürüst bir öyküm de yoktu ama şimdi..." duraksadı, "şimdi bununla -Charles'ın savıyla- başarabilirim belki..."

Vivien kanepeden ayağa fırlamış, el çırpıyordu. "Bu harika bir düşünce! Bunu o da gönülden isterdi!"

"Tabii benim bildiğim gibi anlatacağım. Chatterton yaşasaydı neler olurdu gibi."

"İstediğin gibi yazabilirsin. Çok güzel bir kitap olacak!"

Philip onun coşkusu karşısında gülümsüyordu. "Her şeye rağmen benim de bir üslubum olduğunu keşfedebilirim belki" dedi.

Gürültüye uyanan Edward odaya girdi ve eşikten, birbirlerine sarılıp duran çifti hayretle izledi. Philip onu fark edince yavaşça Vivien'dan ayrıldı. "Başımdan büyük işlere mi giriyorum sence? Önce gidip Harriet Scrope'u mu görmeliyim dersin?"

Edward ile Vivien aynı anda "Hayır! Hayır!" diye bağırıyorlar.

etrafında ılık seli kalbi boş davul gibi ses veriyor ve Chatterton'ı götürüyorlar; yerin tahtalarına bakıyor ve şimdi, afyon düşünde yer yok oluyor ve altında sonsuz gökyüzü dönüp duruyor. Yatağını ve arsenik korkusunu geride bırakmış, ve ah, uçuyor. St. Mary Redcliffe'e doğru uçuyor ve kilise de babası, biçilmiş çimlere uzanmış, dirseğine dayanmış, güneş üzerinden geçerken esniyor. Sundurmadan ve batı kapısından uçarak geçince eski taşların birdenbire hissedilen soğukluğuyla, renk, açık eflatundan deniz mavisine dönüşüyor. Bu da düşlerin rengi. Demir kilit ardından kapanıyor ve ses sonsuza dek yankılanıyor. Kiliseden içeri uçup, büyük boşlukları ilk kez görmek. Uçup, sütunların ve dönen merdivenlerin, azizlerin yorgun yüzlerinin, ejderhaların kopmuş pençelerinin, üst kemerlerin, tonozların, pervazların önünden geçmek. Uçuyor, kurşun levhalı tavan ile tonozların arasına girerek; kocaman, tozlu kalasların arasına düşerek. Uçuyor, galerilerin ve uçurumların ve sağındaki, solundaki mağara ağızları gibi çukurların incecik kenarla-

rında dolaşıyor. Kilisenin ana koridoru pürüzsüz taşlardan kocaman bir tarla olmuş ve aşağı bakınca kendi keşişini görüyor: Thomas Rowley'i, tıraşlı kafasını. Elini kaldırmış, onu selamla-makta. Aralarında boşluk, birbirlerine öylece bakmaktadırlar. Bu bakışın sonsuzluğunda, aralarındaki ışık yanar ve çürür.

Düşüyor ve Chatterton eski taş merdivenden aşağı inerken, öte tarafta çıkan genç bir adam var; hep yürüyor ve hep onun yanından geçiyor. Genç adam hep sol elinde tuttuğu kuklayı gösteriyor. Düşüyor ve Chatterton, başı acıyla önüne eğilmiş genç bir adamın yanında duruyor. Arkalarında bir çeşme var ve çeşme sonsuza dek melodiler çalmakta. Kilisenin orta yerine düşüyor; ona ulaşmaya çalışan birileri var ve o kollarını uzat-mış bekliyor. Aptal çocuk: şu hidrosefal, gövde ustası, Tothilli orospu, Shoe Lane'deki garson velet, eczacı, hepsinin ellerinde armağanlar var. Her biri gölgelerden çıkıp, onu adıyla selamlı-yorlar: Thomas Chatterton. O da her birini gururla ve ağırbaşlı-lıkla selamlıyor ve kilisenin taş zemininde diz çöküyor. "Biz şa-irler" diye sesleniyor, dipsiz uçurumun ötesine; "mutlulukla başlarız gençlikte, sonumuz delilikle yoksulluktur."

Ardından gelen sessizlik hiç bölünmez ve şimdi, yukarı baktığında önünde gül kurusu ışıkla çevrili bir şey görür. Hâlâ oluşum halindedir ve yüzyıllar boyunca kendini o tavanarasın-daki odasında bir yatakta izler, arkasındaki pencere yarı açıktır. Saksıdaki gül pencere pervazında bekler, mumun dumanı her zaman yükseleceği gibi yükselir. Öyleyse tam anlamıyla ölme-yeceğim. İki kişi daha ona katılmış. Merdivenlerde geçtiği adam ile çeşmenin yanında başı eğik oturan adam. Yanında sessizce duruyorlar. Onlara sonsuza dek yaşayacağını söylüyor. El ele tutuşup, güneşi selamlıyorlar.

Ve ertesi sabah cesedi bulunduğunda, Chatterton hâlâ gü-lümsemektedir.

1770 yılında henüz 18 yaşındayken kendini öldüren
esrarengiz İngiliz şairi Thomas Chatterton.
Chatterton'ın gerçekliğinin ardına düşen bir başka
genç İngiliz şairi Charles Wychwoods.
Wychwoods'un bir antikacıya satmak için getirdiği
kitaplarla, gözüne ilişen yağlıboya portreyi takas
etmesiyle başlayan üç farklı yüzyılda geçen olaylar...

Edebiyat ödülü rekortmeni bir romancı, eleştirmen,
yayıncı ve araştırmacı olan Peter Ackroyd'dan çok
farklı yönlere ulaşabilen dokundurmalarıyla keskin
mizah usturası. Dahiyane tiplerleriyle bir
toplumsal kimlik çözümlemesinin romanı.

ISBN 975-363-429-3

14 YTL

9 789753 634298